

Poticajno
Inspirativno
Poučno
Korisno
Drugačije
Motivirajuće

ONLINE TRENING

#SkillMe

2018. godina

Trenerice: Valentina Gambiroža i
Branimira Penić

Erasmus+

Project „European Wide Web of Youth Work“ is supported by Erasmus + Programme of the European Union

Gambiroža, V., Penić, B. (2018.) #SkillMe – online trening. Mreža mladih Hrvatske, Zagreb, 2018.

Ovaj priručnik izrađen je u okviru projekta „European Wide Web of Youth Work“ financiranog od strane Europske unije kroz Erasmus + Program.

Partneri na projektu su:

Ova publikacija je isključivo za neprofitnu i obrazovnu svrhu. Mreža mladih Hrvatske ne polaže nikakvo vlasništvo na fotografije i vizuale korištene u ovoj publikaciji: radi se o autorskom vlasništvu svakog od polaznika online treninga. Vlasnik ovog primjerka može koristiti bilo koji dio za neprofitabilnu uporabu u obrazovne svrhe. Niti jedan dio ove publikacije ne smije se digitalizirati, adaptirati, prevoditi ili uključivati u nove kompilacije bez prethodne pismene suglasnosti Mreže mladih Hrvatske. Umnožavanje je dopušteno uz navođenje izvora.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Erasmus+ programa, kroz akciju Izgradnje kapaciteta u području mladih, Balkanski prozor, u okviru projekta „European Wide Web of Youth Work“. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autorica te se ni na koji način ne može smatrati da odražava gledišta Europske komisije, Izvršne agencije za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu (EACEA) ili partnera koji su uključeni u projekt.

online trening #SkillMe

SADRŽAJ:

1.	Uvod.....	4
2.	Modul 1 – Neformalno obrazovanje – što je?.....	5
	2.1. Radovi polaznika u sklopu modula 1: Zadatak 1 „Razlika između formalnog i neformalnog obrazovanja“	8
3.	Modul 2 – Metode neformalnog učenja.....	32
	3.1. Radovi polaznika u sklopu modula 2: Zadatak 2 „Problemske situacije“	37
4.	Modul 3 – Kako zadatak 4 radionicu?.....	63
	4.1. Radovi polaznika u sklopu modula 3: Zadatak 3.1. „Postavljanje ciljeva“	66
	4.2. Radovi polaznika u sklopu modula 3: Zadatak 3.2. „Utjecaj radionice“	77
	4.3. Radovi polaznika u sklopu modula 3: Zadatak 4. „Problemske situacije 2“	94.
5.	Modul 4 – DIY time.....	117
	5.1. Radovi polaznika u sklopu modula 4: Zadatak 5 „Radionica“	119

VOLONTERIZAM

Radionica 1 – Volonterstvo kao početak karijere.....	120
Radionica 2 – Kako volontirati i putovati?.....	124
Radionica 3 – Volontiranje počinje sa mnom, volontiram i događam se.....	126
Radionica 4 – Lokalna zajednica i ja.....	129
Radionica 5 – Što je za nas volontiranje?.....	133
Radionica 6 – Volontiranje i mladi – obiteljsko volontiranje.....	138
Radionica 7 – Volonterstvo.....	140
Radionica 8 – Volontiranje – priprema za radni odnos.....	148
Radionica 9 – Volontiranje i mladi.....	152
Radionica 10 – Izrada plana volonterskog programa.....	154
Radionica 11 – Volontiraj – profitiraj.....	157

LJUDSKA PRAVA

Radionica 12 – Ljudska prava i mladi.....	159
Radionica 13 – Rad s mladima i izbjeglička kriza.....	163
Radionica 14 – Spolno zdravlje i spolna prava, te stereotipi o spolnosti.....	167

online trening #SkillMe

Radionica 15 – Ljudska prava i ja.....	173
Radionica 16 – Ljudska prava.....	175
Radionica 17 – Svijet na jednom mjestu.....	177
Radionica 18 – Ljudska prava i mladi.....	179
Radionica 19 – Jednakost kao pravo svakog djeteta.....	181
Radionica 20 – Ljudska prava i mladi – Odbaci etikete.....	183
PREVENCIJA NASILJA	
Radionica 21 – Bullying u srednjoj školi, primjeri i načini nošenja s nasiljem.....	186
Radionica 22 – Online nasilje među osnovnoškolcima – Cyberbullying.....	188
Radionica 23 – Sukob i ja – interpersonalni sukobi i načini rješavanja.....	190
Radionica 24 – Nasilje među mladima.....	193
ZDRAVI STILOVI ŽIVOTA	
Radionica 25 – Zdrav život, zašto i kako?.....	195
Radionica 26 – Rizik a ne zabava! Prevencija ovisnosti o kockanju/klađenju.....	198
Radionica 27 – Pravilna prehrana je pola zdravlja.....	202
KREATIVNE RADIONICE	
Radionica 28 – Iz nečega – nešto, iz ničega – SVE!.....	204
Radionica 29 – CIA, Creative I Am!.....	209
Radionica 30 – Kulturnjaštvo.....	211
Radionica 31 – Slovo na slovo.....	214
RAZVIJANJE VJEŠTINA	
Radionica 32 – Prodaj da prodaš!.....	216
Radionica 33 – Kreativno rješavanje problema.....	219

Legenda:

Volonterstvo	Ljudska prava	Prevencija nasilja	Zdravi stilovi života	Razvijanje vještina	Kreativne radionice
--------------	---------------	--------------------	-----------------------	---------------------	---------------------

online trening #SkillMe

6.	Modul 5 - Evaluacija.....	222
	6.1. Radovi polaznika u sklopu modula 5: Zadatak 6 „Metoda evaluacije“	229
7.	Završne napomene.....	264

online trening #SkillMe

Dragi čitatelji,

dobrodošli u #SkillMe priručnik! Izuzetno nam je drago što ste nam se odlučili pridružiti i učiti s nama. Ovaj priručnik namijenjen je početnicima koji provode radionice za mlade u svakodnevnom radu a nastao je kao rezultat online treninga #SkillMe koji se provodio tijekom veljače i ožujka 2018. godine. Kao takav, prepun je primjera i ideja koje svako može koristiti u svom radu. I ono što je najvažnije, svi primjeri i ideje sastavljeni su od zadataka i zadaća koje su sudionici online treninga napravili i osmislili.

#SkillMe se sastoji od ukupno 5 modula kroz koje ćemo vas upoznati s neformalnim obrazovanjem te vas voditi i savjetovati kako osmisliti, organizirati, provesti i evaluirati vaše radionice:

I Modul: **ŠTO JE NEFORMALNO OBRAZOVANJE?**

II Modul: **METODE NEFORMALNOG OBRAZOVANJA**

III Modul: **KAKO PLANIRATI RADIONICU**

IV: Modul: **DIY TIME**

V Modul: **EVALUACIJA**

online trening #SkillMe

I. Neformalno obrazovanje – što je?

Obrazovanje je jedan od temeljnih stupova na kojima počiva svaka zajednica, pa globalno i cijeli svijet. Već odavno svima je postalo jasno da bez obrazovanja nema ni društvenoga napretka. Svjetska bi povijest bez obrazovanja bila **tabula rasa** (neispisana ploča, prazna ploča). Postoje razni vidovi obrazovanja, a oni se u široj literaturi najčešće razvrstavaju u dvije osnovne grupe, a to su **formalno (obvezno)** obrazovanje i **neformalno (neobvezno, dobrovoljno)** obrazovanje.

Postoji mnogo definicija različitih autora i teoretičara obrazovanja kojima se nastoji definirati i približiti široj javnosti koncept neformalnog obrazovanja kao teorije i prakse. S tim u vezi, ulazeći u samu bit pojma neformalnog obrazovanja, autor Darko Marković u svom radu pod nazivom „Šta je neformalno u neformalnom obrazovanju?“ upućuje na osnovne odrednice koje trebamo imati na umu kada se govori o neformalnom obrazovanju (Marković, 2005, 11): - **organizirane i planirane obrazovne aktivnosti** - koje potiču individualno i društveno učenje - stjecanje različitih znanja i vještina, razvoj stavova i vrijednosti - koje se događaju izvan sustava formalnog obrazovanja - koje su komplementarne formalnom obrazovanju - u kojima je sudjelovanje dobrovoljno - a dizajnirane su i izvedene od strane obučenih i kompetentnih edukatora. S pravom se može zaključiti da navedene odrednice predstavljaju bit koncepta neformalnog obrazovanja. Drugim riječima, neformalno je

online trening #SkillMe

obrazovanje tip obrazovnog procesa koji podrazumijeva izvaninstitucijske obrazovne aktivnosti kojima se stječu određena znanja i vještine, a sudjelovanje je u takvim aktivnostima dobrovoljno.

Neformalnim obrazovanjem šire se spoznajne mogućnosti, proširuju i dograđuju postojeća znanja i vještine stečene kroz formalno obrazovanje te usvajaju ona znanja, sposobnosti i vještine s kojima se tijekom formalnog obrazovanja nije susretalo. S tim u vezi, postoje razni **vidovi neformalnog obrazovanja**, kao što su primjerice:

- različiti seminari, treninzi, tečajevi, radionice
- kampovi i razmjene
- izviđački programi
- dugoročne razmjene volontera
- rad na projektima (timski rad)
- ples, pisanje, konferencije, predavanja itd.

UNESCO-ova definicija neformalnog obrazovanja iz 1972. godine svodi pojam neformalnog obrazovanja na organiziranu edukativnu djelatnost van formalnog sustava koja ima za svrhu zadovoljiti potrebe korisnika, ali i ciljeve učenja.

Neformalno obrazovanje namijenjeno je najrazličitijim skupinama stanovništva, od mladih do odraslih, a sve se više traži i cijeni u modernom svijetu te postaje presudnim čimbenikom za postizanje uspjeha i konkurentske prednosti na tržištu rada.

Sve gore navedeno dovodi nas do zaključka da su uloga i značaj neformalnog obrazovanja u današnje vrijeme vrlo veliki, pogotovo uslijed stalnih i brzih promjena koje traže da se na njih brzo i učinkovito odgovori. S tim u vezi, stjecanje novih znanja, sposobnosti, vještina i **kompetencija kroz neformalne oblike obrazovanja** predstavlja ključni odgovor i konkurentsku

online trening #SkillMe

prednost za sve one koji žele opstati i nesmetano obavljati svoje poslovne, ali i privatne aktivnosti. **Da bi se sve to učinkovito ostvarilo, potrebno je i učinkovito planirati i programirati neformalno obrazovanje, s jasno postavljenim ciljevima i zadacima koji se žele implementirati.** Sasvim je sigurno da će i u budućem razdoblju neformalno obrazovanje imati ključnu ulogu i konkurentsku prednost za sve one koji ga prakticiraju.

Ako se želite još i više pozabaviti samim konceptom NFO, preporučamo vam sljedeća dva video zapisa:

Learn about non-formal education

Informal learning - the future

online trening #SkillMe

Na sljedećim stranicama možete pronaći radove polaznika online tečaja #SkillMe.

Prvi zadatak bio je predstaviti razlike između formalnog i neformalnog obrazovanja kroz slikovni prikaz, intervju ili pjesmu.

ZADATAK 1.

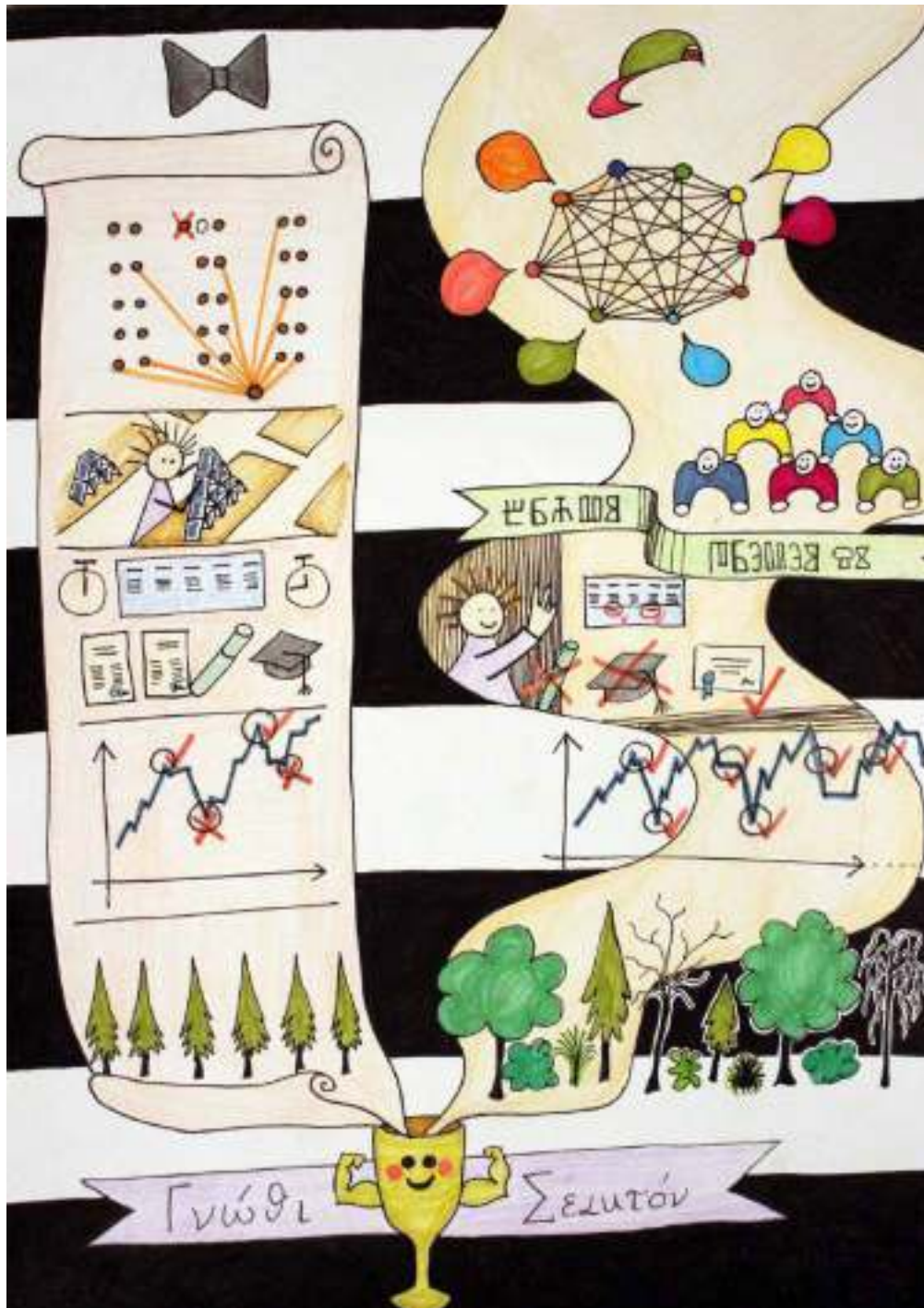
Odmah počinjemo kreativno! 😊

Dajemo vam tri načina da nam pokažete kako vi zamišljate formalno a **kako neformalno** obrazovanje (npr. crtate oba), a vi ćete odabrati **jednu od navedenih mogućnosti** i priložiti to u obliku word dokumenta uz objašnjenje **ZAŠTO**.

- 1.) **CRTEŽ** - nacrtajte kako zamišljate formalno i neformalno. Crtež možete uploadati u .jpg ili .png formatu, ovdje nije potrebno pismeno objašnjenje zašto. Snađite se!
- 2.) **INTERVJU** - vi ste novinar koji ispituje formalno i neformalno obrazovanje. Postavite pitanja i predvidite odgovore. Budite kreativni!
- 3.) **PJESMA** - odaberite dvije pjesme (ili ih napišite) koje bi za vas predstavile formalno i neformalno obrazovanje. Pjevajte!

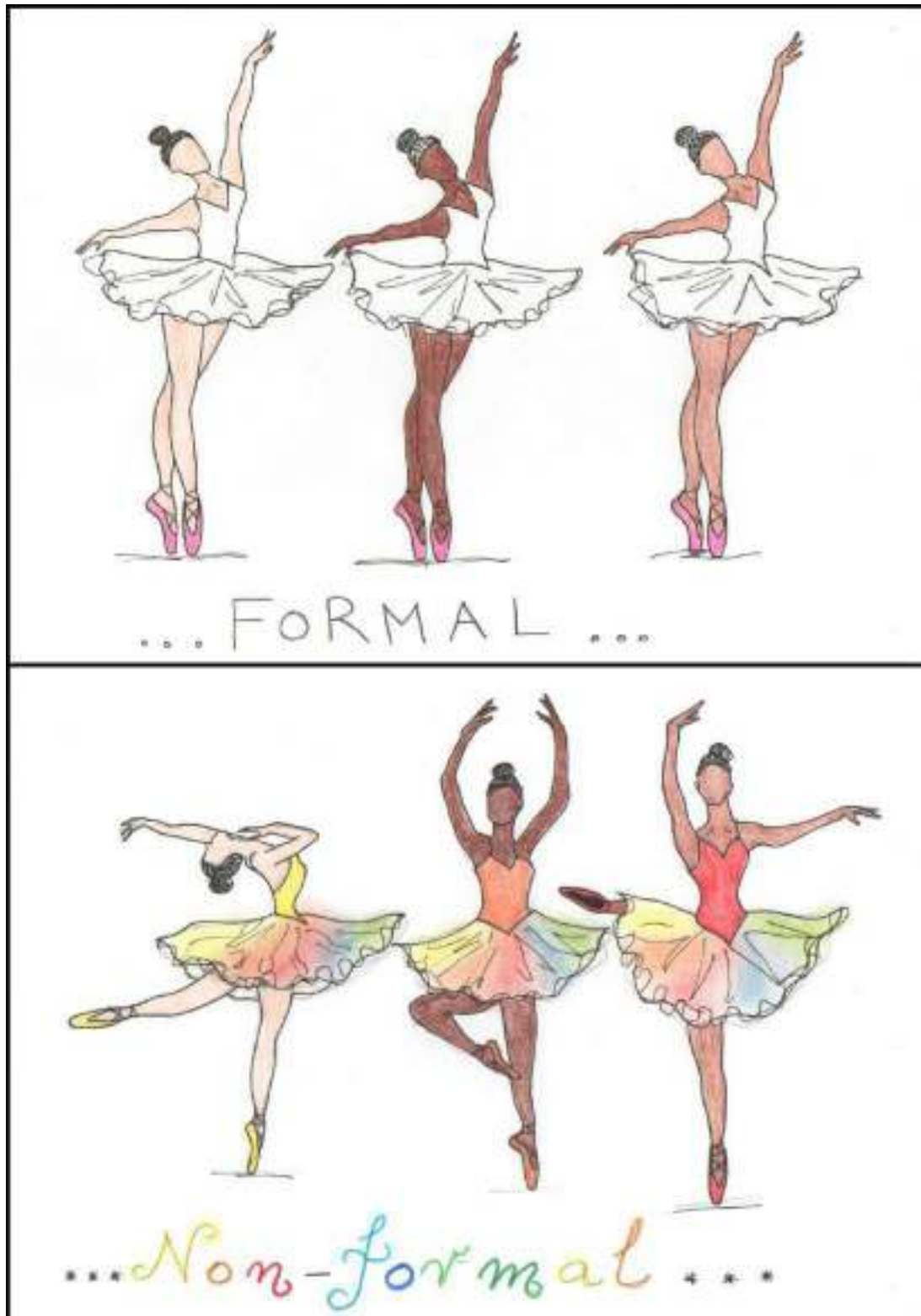
online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja, rad polaznice E.P.

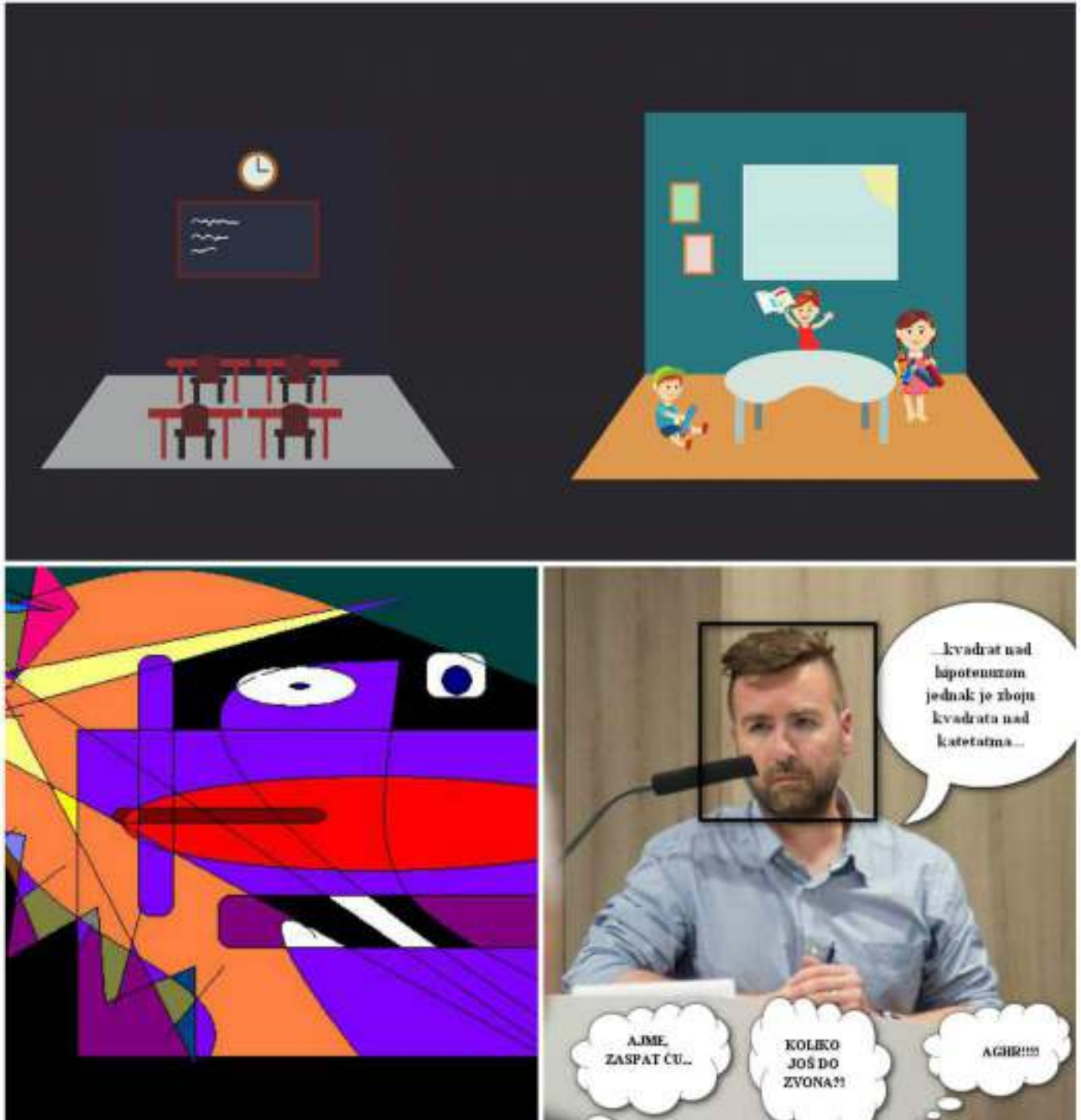
online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja, rad polaznice E.D.

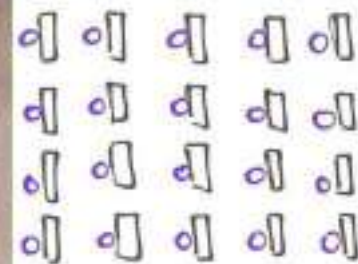
online trening #SkillMe

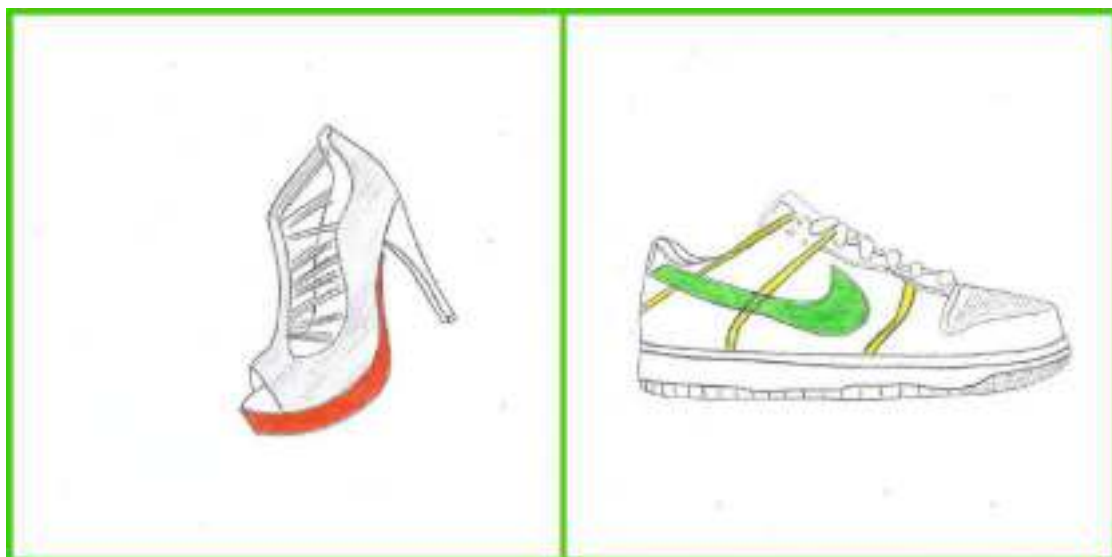
Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja, rad polaznice M.M. (gornji dio) i polaznika P.K. (donji dio)

online trening #SkillMe

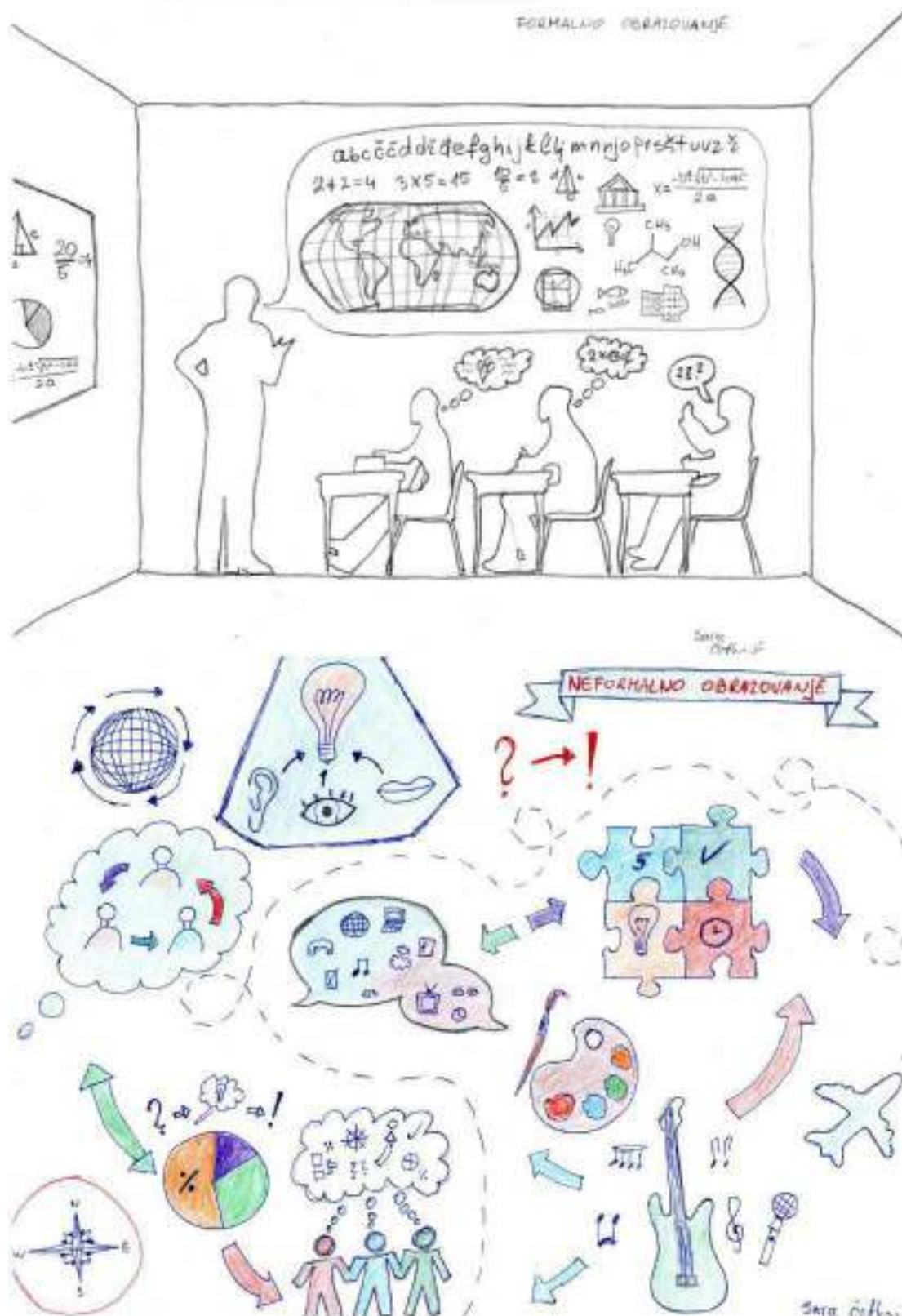
Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja, rad polaznice P.P. (gore lijevo), polaznika J.C. (dolje lijevo) i polaznika B.O.Đ. (desno)

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja, rad polaznice P.Š.

online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja, rad polaznice S.Ć.

online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Intervju 1. Polaznica A.G.

Ovaj intervju predstavlja novinski intervju, odnosno razgovor između novinara i izmišljene doktorice pedagoške znanosti imena Ljubica Ljubić te ni na koji način ne predstavlja stvarne osobe, ni stvaran intervju, te je napisan isključivo kao dio prvog zadatka edukacije #SkillMe.

Koja je razlika između formalnog i neformalnog obrazovanja?

U jeku kurikularne reforme i krize školstva u javnosti se sve veći naglasak stavlja na obrazovanje i cjeloživotno učenje. Iako mnogi misle kako su osam godina osnovnoškolskog obrazovanja, zatim tri ili četiri godine srednjoškolskog obrazovanja, a u nekim slučajevima i dodatno fakultetsko obrazovanje, sasvim dovoljni, vrlo često možemo vidjeti da nije tako. U današnje doba ubrzanog tehnološkog rasta svjedoci smo brzih tržišnih i društvenih promjena i ako želimo osigurati dobar posao i budućnost u vlastitim profesijama, moramo se tim promjenama i prilagođavati. Što znači da moramo konstantno nadograđivati svoje znanje. Ipak, ne govori bez razloga stara izreka da „čovjek uči dok je živ“.

Naravno, ovdje pričamo o formalnom i neformalnom obrazovanju. Same riječi formalno i neformalno nam pružaju barem mali uvid u razlike navedenih tipova učenja, odnosno obrazovanja, no što je to zapravo formalno, a što neformalno obrazovanje? Odgovore na ta pitanja pokušali smo dobiti do gospođe Ljubice Ljubić, doktorice pedagoške znanosti.

N (Novinar): Za početak, recite kako biste Vi našim čitateljima laički objasnili što je to formalno, a što neformalno obrazovanje, odnosno koja je glavna razlika među tim pojmovima.

LJ.LJ. (Ljubica Ljubić): U obrazovnom sustavu postoji zapravo nekoliko izraza, odnosno pojmova koji nam vrlo jasno pojašnjavaju razliku između različitih vrsta obrazovanja. Prvo imamo formalno obrazovanje, s kojim smo više-manje svi upoznati. Ono zapravo obuhvaća obrazovanje tijekom školovanja – predškolsko obrazovanje, zatim osnovna škola, pa srednja, a kasnije i fakultetsko, odnosno visoko obrazovanje. To je obrazovanje koje je podložno nekim unaprijed određenim pravilima i normama postavljanima na državnoj, pa čak i europskoj razini.

S druge strane imamo ono neformalno obrazovanje. To je zapravo pojam koji mnogim ljudima i nije u potpunosti jasan. Naime, laički rečeno, neformalno obrazovanje se zapravo fokusira na stjecanje praktičnih znanja i vještina, odnosno održava volju pojedinca za kontinuirano stjecanja znanja i vještina prema njihovim područjima interesa.

online trening #SkillMe

I upravo u tome je glavna razlika između formalnog i neformalnog obrazovanja – **formalno obrazovanje** zapravo prenosi informacije, vrlo često bez ikakve praktične primjene, dok se **neformalno obrazovanje** zapravo temelji na praksi, odnosno prenošenju znanja i vještina koja se mogu primijeniti u svakodnevnom životu – privatnom ili poslovnom.

N: Možete nam, molim Vas, navesti neke primjere neformalnog obrazovanja?

LJ.LJ.: Naravno. Evo, u današnje doba primjer takvog obrazovanja mogu biti edukacije digitalnog marketinga. Dakle, uče se konkretna znanja o različitim društvenim mrežama, kako one funkcioniraju i koji je princip rada na kojoj; zatim tu je i stjecanja konkretnih znanja kako napraviti digitalni komunikacijski plan, privući nove klijente i zadržati stare, i sl. Imamo i mnogo drugih primjera... npr. kako napraviti marketing plan, kako napraviti dobru radionicu i sl. **No, ne mora se neformalno obrazovanje svesti samo na poslovne vještine.** Imamo brojne primjere raznih edukacija i radionica koje nas mogu naučiti kako steći vještine koje će nam pomoći i u svakodnevnom privatnom životu. Primjerice, za nekoga tko voli čitati, možemo dati primjer radionica i edukacija brzog čitanja, zatim radionice podizanja samopouzdanja u različitim situacijama, podizanja nivoa kreativnosti pisanja i sl. Dakle, sve te radionice i edukacije imaju jednu stvar zajedničku – da prenose konkretna znanja i vještine povezane i objašnjene primjerima koje možemo primijeniti u svakodnevnom životu, privatnom ili poslovnom. Sve nam one pripremaju za stvaran život, nešto što formalnom obrazovanju često nedostaje.

N: Da se evo odmah povežem na Vaš odgovor o primjerice radionicama kreativnog pisanja ili podizanja samopouzdanja. Ljudi vrlo često imaju percepciju da je to samo tzv. „prodavanje magle“, odnosno da su takve edukacije osmišljene samo da od ljudi izvuku novac. Što biste njima poručili?

LJ.LJ.: Nažalost da, još uvijek kod javnosti postoji takva percepcija. Što zbog samog nerazumijevanja i odbijanja saznanja o neformalnoj edukaciji, što zbog još uvijek nažalost takvih primjera i ima. No, zato se valja dobro informirati. Prvenstveno, u čemu pojedinac želi nastaviti svoje obrazovanje, odnosno u kojim područjima, a zatim i koje su organizacije dobre u onome što rade, odnosno u takvim edukacijama. U doba široke rasprostranjenosti mreže, tj. Interneta, do takvih je informacije doći lakše nego ikada.

N: No, ipak, da li biste mogli preporučiti ili navesti gdje, odnosno tko točno provodi neformalno obrazovanje – edukacije, seminare i sl. Dok za formalno znamo da se provodi u školama, vrtićima ili visokoškolskih ustanovama, tko točno provodi edukacije, seminare i sl., odnosno neformalno obrazovanje?

online trening #SkillMe

LJ.LJ.: Naravno. Štoviše, i mnoge visokoškolske ustanove provode programe neformalnog obrazovanja. Zatim tu imate razne udruge i organizacije svaka specijalizirana u svom području i za određenu vrstu obrazovanja. Naravno, mnogi pojedinci također mogu provoditi takve edukacije.

N: Na kraju, što biste rekli skepticima koji misle da je njihovo formalno obrazovanje dovoljno da normalno funkcioniraju u svijetu, tj. što biste njima poručili zašto je neformalno obrazovanje tako važno?

LJ.LJ.: Svjedoci smo vremena tijekom kojeg se svijet oko nas pred našim očima mijenja na dnevnoj bazi. Ono što znamo danas, sutra jednostavno više neće biti dovoljno. Naročito u poslovnom smislu. Drugim riječima, da pojednostavim, ako danas za svoj posao morate znati osnove korištenja računala, primjerice MS Office programa, možete biti sigurni da ćete za deset ili dvadeset godina, već morati znati osnove programiranja ili rada na određenim internetskim platformama. Nažalost, današnje generacije mladih ljudi si više ne mogu priuštiti da ne nadograđuju svoje znanje.

N: Hvala Vam doktorice Ljubić na Vašem vremenu.

LJ.LJ.: Hvala Vama!

online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Intervju 2. Polaznica A.d.C.B

Novinar: U redu, sada kada smo prošli nekoliko pitanja za zagrijavanje, krećemo na glavnu temu. Kao što već znate, pitati ću vas općenito o vašem obrazovanju. Što mi možete reći o tome?

Student: Pa evo, mislim da to nije ništa previše različito od većine ostalih. Išao sam u osnovnu, srednju i sada sam na fakultetu, studiram povijest Dakle, redoslijed kakav se može očekivati.

Novinar: Dobro. Prije osnovne škole ste pohađali i predškolu?

Student: Da, ono što bude u vrtiću, obavezno godinu dana prije upisa u osnovnu školu. Jesam.

Novinar: I sada ste na kojem stupnju obrazovanja?

Student: Upravo završavam preddiplomski studij. Nastavit ću na diplomski, na smjer klasične povijesti.

Novinar: Niste nikada pohađali nikakav program u inozemstvu? Ljetne škole, studentske razmjene...

Student: Nisam, ne. Razmišljao sam o tome, ali nisam još. Za moj smjer nema puno opcija u inozemstvu, tako da ću počekati možda zadnju godinu diplomskog da se prijavim.

Novinar: Dakle nemate iskustva o strukturi visokog školstva i obrazovanja u inozemstvu?

Student: Nemam, ali pretpostavljam da je u Europi visoko školstvo poprilično uniformirano. Bolonja i to. Svi se mučimo s prikupljanjem ECTS bodova. A za osnovce, mislim da u nekim državama ima više godina osnovne škole, nisam siguran.

Novinar: Dakle ovaj slijed obrazovanja koji ste pratili od malih nogu, kako ste opisali, bili ste ga opisali kao formalno obrazovanje?

Student: Formalno, kao u smislu, da je sve strukturirano, isto za sve?

Novinar: Da. Kako bi ste u tom kontekstu opisali formalno obrazovanje?

Student: Pa onda bi to bilo tako, podijeljeno na razdoblja i svako ima određeni broj godina. Naravno, može se dogoditi da netko padne godinu, pa mora ponavljati. Kroz te godine se udovoljavaju uvjeti da se prijeđe na viši stupanj. Na primjer, prije se za upis u srednju školu gledao

online trening #SkillMe

prosijek ocjena iz sedmog i osmog razreda osnovne, sada mislim da mijenjaju prag na ranije. Na faksu se sve vrti oko ocjena i bodova, bez toga se ne može ići dalje po godinama.

Novinar: Dakle ispunjavaju se uvjeti koji omogućuju napredovanje kroz sustav. Rekli ste da se napredak vrednuje kvantitativno, jer svako stupanj ima minimalni vremenski period koji je potreban da se prijeđe, ali isto tako i kvalitativno, dakle ocjenama i na primjer na fakultetima skupljanjem ECTS bodova.

Student: I naravno, na kraju svakog stupnja se dobije diploma.

Novinar: Tako bi ste nekome opisali tipičan primjer formalnog obrazovanja, zar ne?

Student: Da, baš tako.

Novinar: Izvan tako opisanog formalnog obrazovanja kojeg ste prolazili ili ga trenutno prolazite, obrazujete li se na neki drugi način? Kako još učite, a da to nije čitanje i pripremanje za nastavu na fakultetu?

Student: Pa hajmo reći da se uči dok se živi. Ja ne radim previše osim onoga što je za faks, ne stignem baš.

Novinar: Imate li neke izvannastavne aktivnosti?

Student: Ne baš. Mislio sam možda upisati još neki strani jezik.

Novinar: A vaši prijatelji i poznanici?

Student: Imam jednog kolegu koji je možda dobar primjer potpune suprotnosti od mene. Stalno me zove na nekakva događanja, a ja nemam pojma kako on na sve to stiže. Stalno ide na neke radionice, događaje, izložbe, tribine... evo sjetio sam se da sam prošle godine s njim išao na jednu tribinu o političkoj angažiranosti mladih. Zanimalo me, ali nisam baš sudjelovao u debati, sve je brzo preraslo u nešto malo previše napredno za mene i ono što ja znam. Ostala ekipa je bila baš nabrijana.

Novinar: Jeste li naučili nešto na toj tribini?

Student: Da, sigurno, spomenulo se dosta toga što bi ovako čuo u prolazu ili na vijestima, a nisam nikad mislio što to zapravo znači. Shvatio sam da zapravo trebam još puno toga naučiti ako bih htio sudjelovati kao što je bila ekipa na toj tribini koja je baš na sve imala nešto za reći.

Novinar: Kada bi postojala neka edukativna radionica o političkoj angažiranosti ili općenito o politici, na primjer u našoj državi, bi ste li sudjelovali?

online trening #SkillMe

Student: Pa da, mislim da bih. Trebao bih naći vremena. Možda je već tako nešto i bilo, ali nisam ni znao.

Novinar: Bi ste li sudjelovali u nekim radionicama i edukacijama koje bi se doticale vaših ostalih interesa, koji nisu eto, politika?

Student: Pa da. Zanima me na primjer arhitektura. O tome ne mogu baš puno čuti na faksu. Mogu teoretski pohađati neki kolegij na arhitekturi, ali mislim da bi to bila tolika zavrzlama da mi nikada ne bi priznali te bodove na odsjeku. Bolje da ni ne pomislim na to.

Novinar: Kada bi ste usporedili takve radionice i tribine koje ste spomenuli, s fakultetom, na primjer, što bi ste napomenuli kao razliku?

Student: Pa nije baš strukturirano kao formalno obrazovanje, **hajmo** reći. Ne traje toliko dugo, to je sigurno. Dosta toga je možda prepušteno improvizaciji.

Novinar: A što se tiče kvalitete?

Student: Pa mislim da je znanje znanje. Nije važno gdje se prikupi. Bilo to na fakultetu ili na nekoj trodnevnoj radionici. A s obzirom da na našim studijima ima toliko toga što se ne spomene, možda su ovakve radionice dobar način da se upotpune rupe. Ili da se ljudima pruži uvid u neku temu koja ih zanima, a nemaju šanse o tome čuti na „formalan“ način. Na primjer, nekoga možda zanima povijest, ali nije na faksu kao ja, pa će ići na radionicu ili neka predavanja. Ja bih isto napravio za arhitekturu, eto.

Novinar: U redu. Hvala vam puno na vašem vremenu.

Student: Nema na čemu.

online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Intervju 3. Polaznik B.B.

Primjer: Intervju sa mladim profesorom srednje škole.

P-pitanje

O-Odgovor

P: Dobar dan, možete mi reći što je za vas formalno i neformalno obrazovanje?

O: Dobar dan, po meni je formalno obrazovanje svako obrazovanje stečeno u svim obrazovnim ustanovama kao škole, fakulteti itd., dok je neformalno obrazovanje ono stečeno izvan školskih aktivnosti.

P: Po vama, koja je ključna razlika između ta dva obrazovanja?

O: Pa kod formalnog obrazovanja se obično stječe neka potvrda ili diploma o završetku obrazovanja, koje je obično ocijenjeno nekom ocjenom ili uspjehom, dok kod neformalnog obrazovanja se ne stječe potvrda od neke nadležne institucije za obrazovanje.

P: Znači li to onda da je neformalno obrazovanje manje značajno od formalnog?

O: Nikako, smatram čak i suprotno, da bi neformalni oblik obrazovanja mogao biti čak i bitniji u nekim slučajima, te ga smatram izrazito značajnim.

P: Možete li detaljnije obrazložiti prethodan odgovor, te navesti neke primjere?

O: Na primjer, ako uzmemo obrazovanje prosječnog srednjoškolca/ke, većina njih nije zainteresirana za predmete i teme, te načine na koje uče u školama, teško se sami motiviraju za učenjem nečega što oni osobno ne smatraju bitnim, zanimljivim ili aktualnim, te u skladu s time neki učenici će biti lošije ocijenjeni od drugih, što odmah ne znači da su manje vrijedni. S druge strane ti isti učenici bi za neki oblik neformalnog učenja mogli biti daleko zainteresiraniji, ako bi oni sami mogli birati što žele učiti i na koji način, onda bi se i daleko više angažirali.

P: Znači smatrate da je neformalno obrazovanje bitno uključiti u cjeloživotno učenje neke osobe?

O: Definitivno, smatram da svaka osoba kroz svoj proces cjeloživotnog učenja bi trebala imati neki oblik neformalnog obrazovanja, odnosno da uči stvari koje tu osobu zanimaju, u kojima se vidi i koje je ispunjavaju.

online trening #SkillMe

Iako za to možda neće dobiti diplomu škole ili fakulteta koju može priložiti prijavama na poslove i natječaje, ta osoba će steći nešto mnogo više, bit će stručna i informirana u području koja nju zanimaju, moći će se naći u tome, te eventualno i jednog dana živjeti od toga, i prenijeti svoje znanje drugima koje također zanima to isto područje. Također, neformalnom obrazovanju bi nadodao i informalno učenje, odnosno učenje koje osoba stječe svaki dan, a da toga nije nužno ni svjesna. To može proizlaziti iz stvari koje osoba radi **svaki dan iz hobija**, npr. gledanje filmova, serija, čitanje knjiga, gledanja raznih dokumentarnih ili informativnih emisija itd. Tim putem osoba može nesvjesno učiti strane jezike, povijest, kulturu, kroz zabavan način.

P: Hvala vam na vašim odgovorima, te imate li još što dodati za kraj?

O: Hvala vama na pozivu, na kraju bih samo dodao da smatram kako su i formalno i neformalno obrazovanje vrlo bitni, no kroz neformalan način obrazovanja osoba lakše sebi prilagođava one segmente koje nju zanimaju, lakše se samomotivira, te kroz zabavne i praktične načine može učiti stvari koje će joj trebati u svakodnevnom životu, studiju, poslu. Kao jedan primjer toga spomenuo bih volontiranje, koje je dobrovoljno, te osoba ulaže **svoje slobodno vrijeme u neke aktivnosti koje smatra društveno korisnima**, doprinosi drugima, te kroz svaki takav oblik može naučiti nešto novo, steći nova poznanstva i iskustva, koja joj mogu i jednog dana koristiti kod zapošljavanja, te na kraju ispunjava sebe i druge radeći ono što voli, i što je **sama izabrala, a nije joj nametnuto**, kao što može biti slučaj kod formalnog školskog obrazovanja.

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Intervju 4. Polaznica E.O.Đ.

Intervju s formalnim i neformalnim obrazovanjem

Odabrala sam zamisliti intervju s formalnim i neformalnim obrazovanjem zato što ih zamišljam u toj situaciji kao potpuno drugačije osobe. Formalno kao gospodina u odijelu koji je strog i ne poštuje razlike svojih učenika, a s druge strane neformalno obrazovanje kao osobu koja je opuštena, koja svojim učenicima pristupa na individualiziran način i poštuje sve stilove učenja i želje.

Formalno obrazovanje

Novinar: Dobar dan, molim Vas predstavite se.

Formalno obrazovanje: Dobar dan, ja sam formalno obrazovanje. Drago mi je što ste me odabrali za ovaj intervju jer smatram da sam najvažniji na svom području, mene nitko ne može zamijeniti. Ja imam već nekoliko stotinjaka godina, a u svom životu su me često mijenjali i pokušavali dovesti u red.

Novinar: Kako to mislite da su Vas mijenjali?

Formalno obrazovanje: Pa, znate, Platon, Herbart, Komensky, Steiner, Montessori, Dilthey...Svi su oni mijenjali moj odnos s učenicima. Svi su oni težili drugačijem pristupu, ali ja, unatoč svim utjecajima, i dalje težim onome što smatram najvažnijim.

Novinar: A što je to, prema Vama, najvažnije?

Formalno obrazovanje: Činjenice, činjenice i još malo činjenica. Zemlje diljem svijeta teže manjoj količini tih činjenica, ali sam ja svašta preživio pa ću i to.

Novinar: Zar ne mislite da su djeca sretnija kad uče praktična znanja?

Formalno obrazovanje: Zasigurno da jesu, ali to nije moj posao. Kad sam im nastavnik ja, neću dopustiti da djeca uče samo ono što žele. Ona moraju upoznati sve aspekte teorijskog znanja kroz svoje obrazovanje kako bi mogla odabrati ono što žele.

Novinar: Bavite li se samo djecom ili poučavate i starije generacije?

Formalno obrazovanje: Djeca su moja domena, primorana su biti, a kad pak ne surađuju sa mnom, težak im je život.

online trening #SkillMe

Novinar: Hvala. Doviđenja.

Formalno obrazovanje: Doviđenja.

Neformalno obrazovanje

Novinar: Dobar dan, molim Vas predstavite se.

Neformalno obrazovanje: Bok! Možemo prijeći na „ti“, ipak sam još mlada. Ja sam neformalno obrazovanje, volim malu djecu, adolescente, odrasle pa i one najstarije.

Novinar: Kako to da se baviš svim uzrastima?

Neformalno obrazovanje: Pa, meni je najvažnije da moj učenik nešto nauči, nije mi važno na koji način i što. Težim tome da osoba samostalno dođe k meni, da se u samoj osobi pojavi želja da nauči nešto novo. Upravo zato, ako adolescent želi naučiti svirati gitaru, tu sam za njega, ako neki djed iz staračkog doma želi Skype-om razgovarati s bratom iz Njemačke, tu sam da ga naučim. Za razliku od gospodina formalnog obrazovanja, ja ne provjeravam naučeno gradivo testovima i ne dajem svojim učenicima ocjenu.

Novinar: Kako onda znaš je li učenik nešto naučio?

Neformalno obrazovanje: Budući da se moje poučavanje temelji na praktičnoj primjeni, učenici brže i lakše usvoje gradivo. Isto tako, dobrovoljno uče i zapamte gradivo bez problema. Mislim da nije potrebno da ih opterećujem činjenicama, ako nešto ne nauče, njima će nedostajati, ne meni.

Novinar: Sigurno su onda i polaznici sretniji, je li to tako?

Neformalno obrazovanje: Tako je, oni su opušteni i često mi se vraćaju ponovo. Biraju ono što njih veseli pa su zato i oni veseli i sretniji. Često surađuju u isto vrijeme razne dobne skupine, a zbog toga im je lakše i u daljnjem životu jer mogu održavati ta prijateljstva. Težim tome da učenici nauče kroz emocije jer smatram da se tako najlakše uči.

Novinar: Hvala! Bilo mi je drago.

Neformalno obrazovanje: I meni, nadam se da se vidimo opet! Bok!

online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Intervju 5. Polaznica J.U.

Kako ja vidim formalno odnosno neformalno obrazovanje – autointervju

Kako bi opisala formalno odnosno neformalno obrazovanje prema svom mišljenju?

Formalno obrazovanje (u hrvatskom kontekstu): obavezno, fokus na činjenicama, pasivno, tromo (sporo u odgovaranju na promjene i potrebe društva), sveobuhvatno, jednolično, usmjereno na cjelinu (na prosječne), standardizirano školsko okruženje (ex cathedra pristup), nedovoljno razvija kritičko mišljenje i kreativnost, nedovoljno praktičnih znanja, ne fleksibilno, nedovoljno izbornih predmeta, izvode ga profesori/ice, ocjene mjerilo znanja, više educira nego što odgaja...

Neformalno obrazovanje: neobavezno, interaktivno, usmjereno na konkretna znanja i vještine, fleksibilno, raznoliko, usmjereno na pojedinca (njegove mogućnosti i afinitete), odvija se u različitim okruženjima, razvija vještine koje pojedinac odabire, a ne koje su mu nametnute, pristup često opušteniji – radioničkog tipa, više praktičnog znanja, znanja i vještine se ne vrednuju ocjenama, usmjereno na znanja, vještine ali i iskustva, strukturirano, planirano i osmišljeno, odnosno to što je fleksibilno ne čini ga ne strukturiranim, jasno postavljeni ciljevi i zadaci, izvode stručnjaci u određenom području ili educirani djelatnici, u radu s mladima zastupljena i odgojna dimenzija kroz stjecanje iskustava i opuštenije socijalizacijsko okruženje, osim znanja i vještina razvijaju se stavovi i vrijednosti...

U kakvom su odnosu formalno i neformalno obrazovanje?

Rekla bih da nadopunjuju jedno drugo. Zbog navedenih nedostataka formalnog obrazovnog sustava neformalno obrazovanje „uskače“ da iste nadomjesti kao fleksibilnije, usmjereno k specifičnim znanjima i vještinama, praksi i aktualnim potrebama na tržištu rada. Formalni obrazovni sustav sporo odgovara na brze i stalne društvene promjene i tu onda nastupa neformalno obrazovanje.

Kome je ono namijenjeno?

Namijenjeno je svima djeci, mladima i odraslima. Točnije svima koji u određenom trenutku žele raditi na sebi, naučiti nešto novo, steći nova znanja i vještine. Danas je ono posebno korisno mladima koji izlaze na tržište rada i koji uvide da kroz formalno obrazovanje ne stječu određene vještine i kompetencije koje poslodavci traže te tako mogu kompenzirati to usavršavajući se tamo gdje smatraju da im je potrebno i korisno. Rekla bih da je ono

online trening #SkillMe

sestrinski pojam pojmu cjeloživotno obrazovanje, jer zapravo, danas u društvu znanja i brzih promjena, trebamo učiti i raditi na sebi cijeli život i nakon izlaska iz formalnog obrazovnog sustava.

Kako vidiš budućnost neformalnog obrazovanja?

Smatram da će se još više razvijati i biti prepoznato s obzirom na opisane društvene uvjete i brojne prednosti koje ima u odnosu na njih i formalni obrazovni sustav trenutno. Ono implementira modernije metode i pristupe učenju i stjecanju znanja za koje se pokazalo da daju pozitivne rezultate. Pojavljuje se u raznim oblicima te tako zahvaća široku skupinu ljudi: seminari, tečajevi, radionice, kampovi, razmjene, izviđački programi, rad na projektima, konferencije, predavanja itd. Neformalno obrazovanje zaista nudi nove mogućnosti, a zahvaljujući komunikacijskim olakšicama, može doprijeti od ruralnih do urbanih sredina te tako ostvaruje uvjete za jednakost šansi za učenjem, odnosno, stjecanjem ili razmjenom znanja, vještina i iskustava.

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Intervju 6. Polaznica K.P.

NOVINAR: Poštovani gospodine Formalno i gospodine Neformalno Obrazovanje. Cilj ovog intervjuja je objasniti koncept Vašeg rada te istaknuti osnovne razlike između Vas. Stoga Vas molim da na sljedećih nekoliko pitanja odgovorite sažeto i jasno. Ako nema dodatnih pitanja, možemo krenuti!

Je li Vaše obrazovanje obvezno i tko ga provodi?

FORMALNO OBRAZOVANJE: Naše je obrazovanje institucionalno i provodi se unutar jasno definiranog formalno-obrazovnog sustava. Kao takvo, obavezno je osnovnoškolsko obrazovanje koje se provodi u osnovnim školama od strane nastavnika.

NEFORMALNO OBRAZOVANJE: Ovaj oblik obrazovanja nije obavezan. Pojedinci se u njega uključuju dobrovoljno. Iako je dobrovoljno, nije i 100% dostupno za sve. Zbog ograničenog broja provoditelja neformalnog obrazovanja, ograničeni su i kapaciteti polaznika, no o tome ću više u sljedećim pitanjima. Provede ga osposobljeni edukatori unutar različitih udruženja.

Što je krajnji „rezultat“ Vašeg obrazovanja?

FORMALNO OBRAZOVANJE: Cilj je unaprijediti znanja, vještine i kompetencije osoba koje su u sustavu obrazovanja, a kao krajnji bih ishod naveo stjecanje priznatih diploma i kvalifikacija.

online trening #SkillMe

NEFORMALNO OBRAZOVANJE: Pojedinci bi neformalnim obrazovanjem trebali nadopuniti znanja i vještine stečene formalnim obrazovanjem, ali i usvojiti nova s kojima se nisu susreli u formalnom obrazovanju. Ovim se obrazovanjem na neki način i osnažuje i povećava konkurentnost pojedinaca za tržište rada što je u današnje vrijeme kriza i recesija posebno bitno. Kao jedan od krajnjih ishoda je dakako i obogaćivanje svakodnevnog života ljudi kvalitetnim sadržajem kao što su oblici neformalnog obrazovanja.

Tko su korisnici Vašeg obrazovanja?

FORMALNO OBRAZOVANJE: Ovaj je tip obrazovanja najčešće predodređen za mlađe osobe, od otprilike 6 do 25 godina, ali obuhvaća i formalno obrazovanje odraslih.

NEFORMALNO OBRAZOVANJE: Ovo je obrazovanje otvoreno za sve ljude, od mladih do odraslih. Ono što bih istaknuo kao ograničenje jest činjenica da, unatoč tome što je neformalno obrazovanje sve raširenije, i dalje se premalo provodi pa su i kapaciteti polaznika iz tog razloga ograničeni. Primjerice, ponekad se traži populacija specifičnih karakteristika pa se putem prijave selekcioniraju oni koji zadovoljavaju uvjete i oni koji ne zadovoljavaju uvjete. Naravno, postoje i oblici koji nisu usmjereni na određenu populaciju, no zbog ograničenih kapaciteta ide se po principu „ko prvi, njegovo“.

Kako se sve provodi Vaše obrazovanje, tj. koji su oblici?

FORMALNO OBRAZOVANJE: Dakle, obrazovanje ovog tipa provodi se u različitim obrazovnim institucijama prema unaprijed odobrenim programima. Provodi se u osnovnim i srednjim školama, na sveučilištima i visokim školama. Što se tiče oblika, ovdje bih naveo da se formalno obrazovanje provodi u skladu s obrazovnim stupnjem, polazeći dakle od osnovnih škola do sveučilišta. Pritom mislim da se gradivo obrađuje prema već spomenutim unaprijed odobrenim programima putem predavanja i prakse, ukoliko je praksa prikladna.

NEFORMALNO OBRAZOVANJE: Pod neformalno obrazovanje spadaju različiti seminari, predavanja, konferencije, radionice, treninzi, tečajevi i sl. Pri tom se misli na područje obrazovanja, ali na neki način i na područje odgoja (razne preventivne edukacije i radionice primjerice). Za razliku od formalnog obrazovanja, smatram da je ovaj način fleksibilniji i manje „opterećen“ strukturom.

online trening #SkillMe

Smatrate li da je netko od Vas vrijedniji za opću populaciju ili ste jednako važni i zašto?

FORMALNO OBRAZOVANJE: Prvo ću reći kako smatram da nitko nije više ili manje vrijedan, dapače, i formalno i neformalno obrazovanje ima neizmjerljivo veliku vrijednost za čitavo društvo. Formalno je obrazovanje obavezno (osnovna škola) i iako time na neki način ograničava i manipulira osobnim izborom pojedinca, kao takvo ima iznimnu vrijednost. Pohađanjem osnovne škole na neki se način prevenira postojanje nepismenih osoba u društvu. Također, osnovna škola ima jako socijalizacijsko značenje za svako dijete što znači da se putem pohađanja osnove škole djeca uče nekim temeljnim socijalnim i životnim vještinama koje ne bi mogli razviti u obitelji kao primarnoj socijalizacijskoj sredini. Obrazovanje na neki način predstavlja i temelj društva jer bez obrazovanja ne bi bilo niti društvenog napretka. Formalnim se obrazovanjem stječu službeni i valjani dokumenti kao dokazi stupnja obrazovanja kojeg pojedinci završe, a to je ono što postavlja temelje profesionalnom razvoju i zapošljavanju.

NEFORMALNO OBRAZOVANJE: Slažem se u potpunosti s Formalnim obrazovanjem. Smatram da je naša vrijednost u tome što nadopunjujemo formalne oblike obrazovanja i na taj način omogućujemo pojedincima da prate brze promjene i napredovanja koja se događaju u društvu. Također, kroz neformalno se obrazovanje omogućuje da pojedinci, kojima je formalno obrazovanje nedostupno, rade na sebi i svom znanju unatoč preprekama i ograničenjima koja ih sprečavaju u uključivanju u formalno obrazovanje. S obzirom na fleksibilnije provođenje, neformalno se obrazovanje može čak i fizički približiti nekim ruralnim područjima kojima takvog sadržaja definitivno nedostaje. Sličan je slučaj i s manjim gradovima u kojima je spektar vannastavnih aktivnosti i više nego uzak. Neformalno obrazovanje općenito nastoji zadovoljiti potrebe svih ljudi, od djece i mladih do odraslih, koje nisu zadovoljene kroz rad institucija.

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Intervju 7. Polaznica L.M.

INTERVJUER: Bok FORMALNO i NEFORMALNO obrazovanje, kako ste?

FORMALNO: Uh, užurbano... Imam puno posla, kolokviji se bliže, a ja još nisam počela učiti!

NEFORMALNO: Ne brini Neformalno, ni ja još nisam krenula. Prošli vikend bila sam na seminaru o novim metodama učenja, a ovaj tjedan krenula sam na tečaj brzog čitanja. Krenut ću učiti nakon tečaja, kolokviji su ionako tek za dva tjedna.

online trening #SkillMe

FORMALNO: Za dva tjedna?!?! Ovaj vikend ostajem doma učiti, moram održati prosjek ocjena!

INTERVJUER: Zašto ti je važan prosjek?

FORMALNO: Dobar prosjek na fakultetu omogućuje mi da se zaposlim ondje gdje želim.

NEFORMALNO: Ali Formalno, ti se baviš **samo fakultetskim obavezama, to nije dovoljno. Danas mnogi** završavaju fakultete, a za neka radna mjesta dobar prosjek se i podrazumijeva.

INTERVJUER: Što ti onda predlažeš Neformalno? NEFORMALNO: Danas postoji puno mogućnosti **educirati se i izvan fakulteta.** Postoje različite razmjene i projekti u kojima možemo naučiti raditi u internacionalnom okruženju i usavršavati različite meke vještine (**soft skills**). Možemo sudjelovati u različitim seminarima i tečajevima, usavršavati strane jezike, pisati radove i **odlaziti na radionice i konferencije.**

INTERVJUER: Neformalno, drago mi je da si spomenula meke vještine. Možeš li nam reći nešto više o tome i objasniti kako su nam one korisne za budući posao?

NEFORMALNO: Meke vještine su vještine koje razvijemo na različitim predavanjima, radionicama i edukacijama izvan okvira fakulteta. To su vještine poput rada u timu, komunikacijskih vještina, asertivnosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja i drugih. Te nam vještine omogućuju da se dobro prilagodimo profesionalnom **okruženju** koje nas čeka nakon završetka fakulteta.

INTERVJUER: Jako zanimljivo! Formalno, možeš li ti kroz fakultet usvojiti ovakve vještine?

FORMALNO: Na fakultetu ne usvajamo ovakve vještine, mi se fokusiramo na činjenice i znanje. Naše su **informacije znanstveno utemeljene i primjenjujemo ih u svom radu u struci.** Neformalno, to ne možeš dobiti sa **svojim aktivnostima.**

NEFORMALNO: Imaš pravo Formalno, ali usvajanjem mekih vještina osposobljavamo se kako bi na poslu mogli koristiti vaša znanja na što učinkovitiji način.

INTERVJUER: To ima smisla. Na temelju toga što ste rekle, zaključujem da ste obje važne za profesionalnu budućnost mladih ljudi.

online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Intervju 8. Polaznica M.R

Intervju sa školskim psihologom jedne od najboljih stranih škola u Zagrebu

A: Dobar dan. Najprije želim se zahvaliti za ovaj intervju i vrijeme koje ste odvojili da nam objasnite što za Vas znači formalno i neformalno obrazovanje i koje je bitnije poticati u životu i razvijati više.

B: Dobar dan i drago mi je da mogu doprinijeti novom pogledu na obrazovanje.

A: Možete li nam pobliže objasniti što za Vas znači obrazovanje općenito i kako Vi vidite uspješno obrazovanje?

B: Većina ljudi obrazovanje uzima kao oblik kognitivnog razvoja i stjecanje određenih vještina i sposobnosti za koje se smatra da bi djeca trebala u određenim godinama usvojiti i znati. Za mene i moju školu pogled na obrazovanje je nešto drugačiji. Svakako potičemo kognitivni razvoj i potičemo djecu da usvoje gradivo kao i sva ostala djeca. No, kod nas djeca ta ista znanja stječu na malo drugačiji način, ono što bi drugi profesori, pedagozi i drugo obrazovno osoblje zvalo neformalni način obrazovanja.

A: Kako to mislite neformalni način obrazovanja? Na koji način razlikujete formalno i neformalno obrazovanje i zašto, usudim se reći, veći naglasak stavljate na neformalno učenje?

B: Pa vidite, uboičajena definica formalnog i neformalnog obrazovanja kaže da je formalno obrazovanje ono koje se provodi u različitim akreditiranim obrazovnim institucijama prema odobrenim programima sa ciljem unaprijeđenja znanja, vještina i kompetencija za osobne, društvene i profesionalne potrebe i putem kojeg se stječu priznate diplome i kvalifikacije. Neformalno obrazovanje po definiciji je svaki oblik koji ne dovodi do stjecanja novih kvalifikacija, odnosno novih diploma ili napredovanja na kvalifikacijskoj ljestvici.

Ono što mi radimo je da osiguramo da djeca formalno dobiju sve kvalifikacije koje po zakonu imaju pravo, ali nastavu koncipiramo na način da je više neformalan, a time i zanimljiviji i prilagodljiviji djeci, njihovom uzrastu i njihovom načinu usvajanja određenog gradiva.

A: Na koji način onda provodite nastavu?

B: Kako bi lakše objasnio pojednostavnit ću pojmove formalnog i neformalnog obrazovanja. Uzmimo za primjer zoološki vrt i savanu. Recimo da je formalno obrazovanje šetnja kroz Zoološki vrt, a neformalno obrazovanje šetnja kroz savanu. Naravno da ćemo naučiti nešto o životinjama i načinu njihova života ako

online trening #SkillMe

prošetamo kroz Zoološki vrt, ali doživljaj i znanje neće biti isto kao i ako prošetamo kroz savanu. Nije isto vidjeti način životinje u umjetnom, kontroliranom okruženju i u njenom prirodnom okruženju. Tako je i sa znanjem koje prenosimo na djecu. Nije isto ako profesori i učitelju stanu ispred djece i pričaju im o kemijskim reakcijama i zakonima fizike i ako djeca sama testiraju, probaju i vide te zakone i reakcije u živo. U našoj školi pokušavamo što više osigurati djeci da sami eksperimentiraju i zaključuju iz svojih eksperimenata, zadajemo im što manje domaće zadaće, a što više praktičnih i zabavnih zadataka i timskog rada, da što više koriste svoje znanje i vještine na razne načine, da što više poznaju tehnologiju ali i da znaju da postoji svijet izvan kompjutera i mobitela, tako da kada izađu iz škole ne samo da imaju teoretsko znanje nekog predmeta koje će vrlo vjerojatno zaboraviti u sljedećih par mjeseci ili godina, već da izađu iz škole sa znanjem koje mogu koristiti u stvarnom svijetu, gdje su njihove socijalne vještine razvijene do najvećih mogućih mjera i gdje će se znati snaći u svijetu i uspjeti u njemu što god ih zadesi. Pokušavamo im priuštiti šetnju kroz savanu, a ne kroz zoološki vrt.

A: Hvala Vam na ovom iscrpnom objašnjenju i nadamo se da će više škola početi prakticirati Vaš način orbažovanja i djeci dati više mogućnosti.

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Pjesma 1. Polaznik L.S.

svi smo dio sustava **Amol**
dok sjedimo u klupama **C**
dok nad glavom visi **G**
neki deadline **D**

al' ti budi pametniji
odaberi neki drugi course
i školuj se online

pritom ipak ne mislim
da napustiš školu samo
gledaj van okvira

neformalno obrazovanje
to je riječ što je tražena
što je tražena

online trening #SkillMe

Razlika formalnog i neformalnog obrazovanja – Pjesma 2. Polaznica I.D.

Kad ustanem ujutro
Znam što da radim
Ali ponekad bi bilo draže
Da čupam il' da sadim

Na putu do škole
Stvaram red u glavi
Sve te informacije
U neki red da stavim

Pa sjednem u klupu
I kolegica je tu
Ne znam što mi gore
Da otvori mene ili nju

Ko šiba se protresem
Kad čujem svoje ime
Ustanem pa pomislim
"Ma k vragu sa svime"

Stanem pred sve ravno
Uspravno i čvrsto
Pa da nitko ne zna
Koliko mi je mrsko

I evo pitanja kreću
Lete na sve strane
Ali pojma ona nema
Koliko znanja u ovu glavu stane

Sati nad knjigom
I sva isplatila se briga
Još par rijeci
I postajem naj papiga

Dobro je to prošlo
Mama bit će sretna
Do sutra malo mira
A onda sve ispočetka

A onda jednom sasvim slučajno se nađem
U sasvim novoj priči o kojoj mogu mnogo kažem
Počelo je onako stvari znaju da krenu
Našla se na pravom mjestu u baš pravom trenu
Odlučili se mi za put koji život znači
A s kojim nam rekoše da postat ćemo jači
Ne samo u glavi, već i u području srca
Gdje se znao naći osjećaj kao da nešto puca
Isprva teško, mnogo novih ljudi
Od ćušpajza kultura pomisliš da se ludi
No ne bi to tako, odbijam vam lagati
Jer kroz zajednički rad naučismo se slagati
Novo znanje i rad isprepleli smijehom i plesom
Gdje je ona osoba koju je učenje punilo stresom?
Sada oči su mi šire, uši isto tako
Jer znam da nove vještine ponekad dođu lako
I da može mnogo više od tresti se u kupi
Svatko tko malo hrabrosti za nešto novo skupi
Kad novom rijekom iskustava i znanja počne ploviti
Znat će da je život kakav želi dovoljno snažan stvoriti.

online trening #SkillMe

II. Metode neformalnog učenja

Svi smo mi prošli kroz više-manje formalno obrazovanje te smo zaboravili da se možemo educirati i na druge načine, a ne samo memoriranjem informacija. **Neformalno učenje obuhvaća vrlo širok raspon metoda, od kojih svaka ima svoj cilj i svrhu u odnosu na temu koja se obrađuje.** Ono što je specifično za neformalno obrazovanje je učenje kroz razmjenu iskustava i znanja (voditelj više nije sveznajuća osoba koja prenosi znanje, već se koristi "resursima" koje nude sudionici aktivnosti), uglavnom nema klasične evaluacije, te je atmosfera u kojoj se usvajaju nova znanja uglavnom potpuno opuštena.

Ponekad je teško odabrati odgovarajuću metodu **obzirom na velik broj metoda neformalnog učenja** koje postoje, no izdvojit ćemo neke metode koje smo isprobale, te koje smatramo **korisnima i primjenjivima u više područja:**

1.) **Brainstorming ili oluja mozgova**

Danas je „brainstorming“, odnosno „oluja mozgova“ neizostavna **tehnika odlučivanja, kreiranja novih ideja i pronalaženja rješenja** koja se primjenjuje u određenome poduzeću s ciljem poboljšanja kvalitete proizvoda, usluga, komunikacije i drugoga.

online trening #SkillMe

Psiholozi je nazivaju i **motivacijskom tehnikom** jer polazi od pretpostavke da su „dvije glave pametnije od jedne“, odnosno da se zajedničkim radom pronalaze najbolja rješenja, a time se ujedno postižu i najbolji rezultati.

Proces „brainstorminga“ započinje okupljanjem grupe, odnosno tima koji se najčešće sastoji od 6 – 12 članova iz različite ili iste struke. Primjerice, ako je cilj prikupiti što više različitih ideja za rješavanje određene problematike, logično je da će članovi tima biti iz različitih struka, s različitim iskustvom i znanjem. U ovom slučaju je kvantiteta ideja i asocijacija važnija od njihove same kvalitete. Nasuprot tome, ako je pak potrebno osmisliti rješenje za točno određenu problematiku unutar odjela, grupa će se sastojati od članova s istim ili sličnim karakteristikama.

Na ovom linku možete vidjeti primjer oluje mozgova:

[Brainstorming](#)

A na ovome i više saznati o samoj metodi:

[Umjetnost brainstorminga](#)

2.) World Café

World Café metoda je jednostavan, učinkovit i fleksibilan format za održavanje dijaloga velikih skupina. Može se mijenjati kako bi se zadovoljile različite potrebe u skladu sa specifičnostima konteksta, broja sudionika, svrhe i lokacije.

Pet osnovnih faza:

- **Podešavanje:** Napravite "posebnu" okolinu, sličnu kafiću (po čemu je metoda i dobila ime), tj. rasporedite male okrugle stolove pokrivenim platnenim ili bijelim platnenim stolnjakom, salvetama, vazom sa cvijećem i sl. Svakom su stolu pridružene četiri stolice (ne više od pet).

online trening #SkillMe

- **Dobrodošlica i uvod:** Domaćin počinje s toplom dobrodošlicom i uvodom u proces World Café, postavljajući kontekst i svrhu ove metode.
- **Krugovi razgovora:** Proces počinje s prvim od tri ili više krugova razgovora (u trajanju od dvadeset minuta) za malu skupinu koja se nalazi oko stola. Kad istekne dvadeset minuta, svaki član grupe prelazi na drugačiji stol. Jedna osoba ostaje za svojim stolom i ta je osoba "domaćin" za sljedeći krug razgovora, te pozdravlja sljedeću grupu i kratko ih uvodi u ono što se dogodilo u prethodnom krugu.
- **Pitanja:** svaki krug razgovora određen je pitanjem posebno oblikovanim za specifični kontekst i željenu svrhu World Caféa. Ista se pitanja mogu koristiti za više od jednog kruga, ili se mogu nastavljati jedno na drugo kako bi se usmjerio dijalog.
- **Zaključak:** nakon krugova razgovora (i/ili između rundi, prema potrebi), pojedinci se pozivaju da podijele uvide ili rezultate iz njihovih diskusija s ostatkom velike grupe. Ti se rezultati prikazuju vizualno na različite načine.

Dodatna objašnjenja i primjere možete pogledati na sljedećim linkovima:

[World Cafe - objašnjenje](#)

[World Cafe - primjer](#)

[World Cafe - primjer 2](#)

3.) Živa knjižnica

Živa knjižnica djeluje kao i svaka druga knjižnica; jedina razlika je što su knjige ljudi, koji ne samo da informiraju, već **moгу odgovarati na pitanja te ih postavljati i tako i same steći nova znanja.**

U Živoj knjižnici čitatelji pomoću kataloga živih knjiga odaberu i 'posuđuju' knjigu na ograničeno vrijeme te je nakon čitanja (razgovora koji traje otprilike 30 minuta) "vraćaju na policu knjižnice". Neposrednim, otvorenim i prijateljskim razgovorom između čitatelja/čitateljica i živih knjiga na inovativni način se mijenjaju dotadašnji stavovi, smanjuju negativne tenzije te jača empatija prema drugima i drugačijima.

[Živa knjižnica - primjer](#)

[Živa knjižnica - više informacija](#)

5.) Barometar stavova

Koristeći barometar stavova (sa krajnostima slažem se i ne slažem se) oformljavaju se **grupe koji imaju različita mišljenja o kojima se onda diskutira.**

Odrede se dvije strane u prostoriji, na jedan zid se stavlja natpis "Slažem se" i predstavlja maksimalno slaganje sa određenom izjavom, a na suprotni zid stavlja se natpis "Ne slažem se" koji označava maksimalno neslaganje sa izjavom. Nakon toga voditelj pročita izjavu, sudionici se postavljaju u barometar svojim tijelima, tako što će svako stati na mjesto koje odražava slaganje ili neslaganje, te se mogu zauzeti sve pozicije između dva ekstrema. Nakon toga sudionici raspravljaju o svojim stavovima.

Prilagođena verzija metode Barometar stavova:

[Barometar stavova](#)

online trening #SkillMe

Osim nekoliko predstavljenih metoda, predstaviti ćemo vam i nešto drukčije metode poznate po zajedničkom nazivu **energizeri**. Ove se metode koriste u situacijama kad je cilj povećanje grupne kohezije (povezanosti), međusobno upoznavanje korisnika, preusmjeravanje fokusa na određenu temu ili aktivnost, pripremanje grupe na aktivnost, smirivanje grupe ili, jednostavno, razbuđivanje grupe. Ima nekoliko metoda u ovoj aktivnosti, s različitim nazivima - ovisno o svrsi u koju je koristimo:

1. **Energizer** - metoda koju koristimo kad želimo razbuditi grupu, pripremiti grupu na aktivnosti ili potaknuti grupnu interakciju. Dobar je početak bilo koje aktivnosti.
2. **Ice breaker** - metoda koju koristimo kad želimo zaželjati dobrodošlicu grupi i potaknuti interakciju i ugodu u grupi. Najčešće se upotrebljava kad se sudionici međusobno ne poznaju kako bi se bolje upoznali i stvorili ugodno ozračje u kojem mogu nesmetano izraziti svoje misli.
3. **Warm up** - metoda koju koristimo kad sudionike želimo "zagrijati" za neku temu ili sam način rada. Jednako kao što je i prije fizičke aktivnosti potrebno koristiti vježbe zagrijavanja, tako ih treba koristiti i prije misaonog rada.
4. **Deinhibitor** - metoda smirivanja grupe koja se koristi u slučaju kad se "strasti" u grupi uzburkaju. Često se događa kad je tema koja se obrađuje izazovna u smislu izražavanja mišljenja i stavova i kad je potrebno smiriti "strasti" prije prijelaza na sljedeću aktivnost.

[Go Banana!](#)

[Rain Storm](#)

[Walk - Stop !](#)

[Name Wave](#)

[Grab the finger](#)

online trening #SkillMe

Na sljedećim stranicama možete pronaći radove polaznika online tečaja #SkillMe.

ZADATAK 2.

Nakon što smo vam prikazale nekoliko metoda neformalnog učenja koje smo u različitim varijacijama provele u našem radu i koje možete koristiti u svom radu, sad je vrijeme da nam vi predstavite neke metode koje ste koristili, u kojima ste sudjelovali ili na koje ste naišli u svom dosadašnjem radu.

Koji je zadatak?

U **privitku** možete pronaći **dvije problemske situacije** s kojima ćete se u raznim varijacijama zasigurno susresti u svom radu (ako dosad niste). Vaš je zadatak da pronađete **metode neformalnog učenja** s kojima ćete riješiti te situacije (ili bar donekle riješiti). Također, osim što ćete opisati metode neformalnog učenja koje ste odabrali, objasniti ćete i **zašto ste ih odabrali**, odnosno zašto smatrate da će baš ta metoda doprinijeti rješavanju problema. Zadatak postavljate u **word formatu** prema **uputama** koje ste dobili na početku treninga.

Prema tome:

1. korak: Pročitati problemske situacije
2. korak: Pronaći metode neformalnog učenja
3. korak: Opisati metode neformalnog učenja
4. korak: Objasniti zašto ste odabrali baš tu metodu
5. korak: Postaviti zadatak u word formatu
6. korak: Uživati u postignuću i čekati feedback!

online trening #SkillMe

Situacija	1. Volontirate u projektu kojim su predviđene radionice za mlade iz različitih područja (volontiranje, ljudska prava, komunikacijske vještine). Predviđena skupina mladih s kojom ćete raditi idućih godinu dana su mlade osobe, korisnici doma za odgoj djece i mladeži i pripadaju problematičnoj skupini mladih. Radionice koje namjeravate provesti izuzetno će im pomoći u izgradnji socijalnih vještina, međusobnoj komunikaciji i provođenju slobodnog vremena. Skupina se sastoji od 12 mladih osoba koje su vidljivo nezainteresirane za sudjelovanje u vašim radionicama. Kako ćete ih motivirati za sudjelovanje na vašim radionicama?	2. Volontirate u projektu kojim su predviđene radionice za mlade iz različitih područja (volontiranje, ljudska prava, komunikacijske vještine). Predviđena skupina mladih s kojom ćete raditi idućih godinu dana su mlade osobe iz različitih okruženja, obrazovnog i socijalnog statusa (gimnazije, strukovne škole, iz ruralnih krajeva, iz urbanih sredina, iz financijski stabilnih i nestabilnih obitelji). Radionice koje namjeravate provesti izuzetno će im pomoći u izgradnji socijalnih vještina, međusobnoj komunikaciji i provođenju slobodnog vremena. Skupina se sastoji od 12 mladih osoba koje se međusobno uopće ne poznaju i ne osjećaju se ugodno u tom okruženje. Kako ćete potaknuti grupnu koheziju (povezanost)?
A.G.	Budući da projekt traje godinu dana, a pretpostavka je da se sudionici međusobno poznaju, budući da su korisnici istog doma, možda bih svaku radionicu započela s energizerom – walk stop energizer koji ste stavili kao primjer mi se čini zanimljivim za tu dob ili word game (još jedna igra koju smo igrali na jednoj edukaciji – primjerice volio bih posjetiti Ameriku i kao uspomenu donijeti avokado... drugi mora ponoviti isto plus nadodati nešto što bi on/ona donio/jela, a da počinje s B;bicikl).... Zašto ovaj tip za početak? Prema očekujem negodovanje i „okretanje očima“ mislim da su ovakvi tipovi energizera zapravo idealno sredstvo za „probijanje leda“, odnosno	Budući da se sudionici radionica ne poznaju, započela bih s radionicu s međusobnim upoznavanjem, no ne klasičnim, već primjerice ime/pridjev, odnosno svatko bi se predstavio svojim imenom te vezao pridjev koji ga opisuje (fizičku osobinu ili karakteristiku osobe – nešto što tu osobu opisuje). To bi provodila na prvih 10-ak radionica pod pretpostavkom da su radionice jednom tjedno. Sve ovisi koliko se često održavaju radionicu. Osim toga pokušala bih provesti još različitih metoda upoznavanja i povezivanja – poput neke vrste „speed datinga“ – nakon što se upoznaju da po vlastitom odabiru pitanja na koja će odgovarati na tom „speed datingu“ (od tko sam, što sam, otkud dolazim, dakle standard, do motivacija, životnih želja, zašto sam na ovoj radionici i sl.). S

online trening #SkillMe

	uspostavu komunikacije. I cijele bi radionice (ili većinu) pokušala provesti kroz neformalne metode edukacije – world cafe, barometar stavova i sl. samo kao neki koji ste naveli u svojim primjerima, ili organiziranje neke vrste debate, jer su idealan način zadržavanja pozornosti, odnosno prvenstveno privlačenja pozornosti tako mlade grupe. Standardna formalna edukacija je svima dosadna (kroz primjerice prezentacije i sl.), tako ako bi tijekom radionica imala takvu vrstu edukacije svakako bih je pokušala provesti kroz primjere s kojima se ovakva grupa (ili bilo koja druga grupa ljudi/mladih/djece) može poistovjetiti.	obzirom na to da je na radionici samo 12 sudionika pokušala bih takvo „zbližavanje među sudionicima“ pokušati provoditi svaku radionicu barem prvih 5-10 min jer smatram da je to korisno na toliki dugi period. Osim toga, kako bi izbjegla stvaranje grupica (uvijek se ljudi na radionicama formiraju ili po poznanstvima ili po nekim drugim zajedničkim karakteristikama) pokušala bi na samim radionicama kod obrada teme svaki put formirati različite grupe + odabrati svaki put drugačijeg „team leadera“ – netko tko će, ako će biti potrebno, predstavljati što je grupa napravila i sl. Time bih potaknula i one najviše sramežljive da vježbaju svoje komunikacijske vještine. Nakon nekog vremena napravila bih „who am I“ vježbu kako bih vidjela koliko su se sudionici zapravo dobro upoznali kroz ostale uvodne vježbe.
A.d.C.B	Na početku svake radionice potrebno je „razbiti led“. U tom slučaju možemo posegnuti za raznim vrstama energizera, ne nužno oni koji zahtijevaju razgovor među sudionicima. Dobar primjer bi bio walk/stop energizer ili fruit salad energizer, koji su dosta dinamični te zahtijevaju da se mozak na neki način probudi i poveže s tijelom. Potom slijedi izgradnja grupe tj. upoznavanje, međusobno među sudionicima te s voditeljima radionice. Postoje mnoge igre koje na kreativan i neočekivan način mogu potaknuti čak i one najzaboravnije da upamte imena iz prvog pokušaja, a jedan od tih načina je npr. name wave. U slučaju da se sudionici poznaju od prije, potrebno je smisliti neku drukčiju metodu, te ih potaknuti da podijele neka osobne zanimljivosti koje njihovi prijatelji i kolege možda nisu od prije znali. Na primjer, sudionici sjednu u dva reda, gledajući jedan prema drugome, te imaju minutu da odgovore na neko voditeljevo pitanje, kao npr. najdraži sport. Potom se	Za oblikovanje grupe na samom početku, a potom i učvršćivanje grupne kohezije, aktivnosti bi trebalo započeti energizerima kao one koje sam opisala u prethodnom zadatku. Metodom world café se dinamike grupe može graditi od individue pa sve do razine čitave grupe. Pojedinci su potaknuti da izraze svoje mišljenje na određenu temu, predstavljaju je manjoj grupi s kojom sjede za stolom te je moguće da svoje mišljenje i restrukturiraju, ovisno o feedbacku grupe. U grupi je važno da se svako mišljenje uzme kao jednako važno, te da se od raznih mišljenja i ideja napravi struktura koja kasnije može „putovati“ do drugih stolova. Na kraju, svih 12 sudionika mora napraviti kolektivan napor da od svih prezentiranih ideja prepoznaju strukture koje se ponavljaju, jer te će vjerojatno biti najvažnije. Ova metoda daje jednaku važnost individualnoj ideji kao i kolektivnoj ideji, te zbog toga sudionicima daje mogućnost da sami izraze, ali i da budu prenositelji ideja grupa te kasnije i čitave grupe.

online trening #SkillMe

	jedan red za jedno mjesto pomiče u lijevu ili desnu stranu, tako da se sudionici u dijalogu uvijek mijenjaju. Vrlo je vjerojatno da će na taj način naučiti nešto novo o ljudima koje već od prije poznaju, a nisu imali mogućnosti prije saznati. Smatram da je potrebno izbjegavati previše „formalne“ pristupe te se fokusirati na izgradnju dinamike grupe i ponuditi sudionicima mogućnost da uče međusobno jedni od drugih. Metoda koja mi se u ovom slučaju čini kao možda najkorisnija je živa knjižnica. Živa knjižnica se često koristi kao provjereno dobra metoda za osjetljivu tematiku. S obzirom da je skupina mladih u ovom primjeru spada u kategoriju problematične mladeži, vrlo je moguće da većina njih pripada i različitim ranjivim skupinama (npr. žrtve obiteljskog nasilja), pa je potrebno u izboru aktivnosti uvijek imati te činjenice na umu. Uz okviru te metode, sudionici mogu čuti o iskustvima i mišljenjima svojih prijatelja, te kakve su ih teškoće pratile kroz život. Kod slušača ili „čitatelja knjige“ se razvija osjećaj empatije ili suosjećanja s osobama koje su imale slične ili možda potpuno drukčije životne priče od njihovih vlastitih, a osobe koje predstavljaju „knjigu“ uče kako strukturirati priču tj. narativ o temi koju možda teško artikuliraju, te kako prihvaćati i odgovarati na feedback svojih „čitatelja“.	
B.O.Đ.	Prvi korak svakako je ice-breaker s ciljem opuštanja i razbijanja treme koju ljudi obično osjećaju pred drugima. Uzimajući u obzir samo metode opisane u sklopu tečaja, po mom mišljenju najprimjerenija metoda za opisanu situaciju bila bi barometar stavova. Naime, navedena izravno uključuje prisutne u komunikaciju,	Ponovno, ice-breaker koji bi naveo sve da ponavljaju imena prisutnih (s ciljem pamćenja istih) ili lagano radio prema suzbijanju eventualnih predrasuda tj. predstavljanju svih kao jednako moćnih ili s jednakim pravima, bio bi prvi korak. Dalje mislim da je za ovakve grupe ponovno odlična aktivnost koja im pokazuje koliko su međusobno zapravo komplementarni i koliko ih

online trening #SkillMe

	ali ne tjera ih na izravno komuniciranje međusobno. S obzirom da su svi korisnici istog doma za odgoj djece i mladeži, vjerojatno se dovoljno dobro poznaju da svatko zna ponešto o drugima, no dobro postavljena pitanja koja su samo lagano provokativna, mogu pridonijeti osjećaju složenosti, tj. potencijalno smanjenju osjećaja individualnosti u smislu da nitko od njih nema ništa zajedničko (osim problematičnog ponašanja) s drugima. Mogu to biti hobiji, interesi, stavovi, želje ili događaji iz povijesti. Tek nakon takvog upoznavanja mislim da bi bilo dobro provesti nešto kao world cafe, s ciljem njihove međusobne razmjene ideja, a naročito sad kad su, predviđeno, saznali nešto novo o drugima, pa imaju više zajedničkih tema za raspravu. Mislim da bi na navedeni način aktivnosti koje ne očekuju izravnu komunikaciju jezičnim izražavanjem bile dobar dio za pokretanje komunikacije unutar grupe. Bitno je ovdje naglasiti da voditelj ne bi smio u događajima biti kao promatrač i netko tko je van sustava, već s ostalima sudjelovati u svemu.	njihova nejednakost u trenutnim pozicijama u životu čini vrijednima. Barometar stavova ponovno iskače kao jedna od najboljih metoda od onih navedenih u tečaju (naročito uzimajući u obzir nešto kao u videu: https://www.youtube.com/watch?v=jD8tjhVO1Tc). Cilj je ovaj put prikazati koliko, iako su trenutno po vjerojatno najvidljivijim obilježjima koja su vezana uz njihovu trenutnu poziciju u životu (mlade osobe iz različitih okruženja, obrazovnog i socijalnog statusa (gimnazije, strukovne škole, iz ruralnih krajeva, iz urbanih sredina, iz financijski stabilnih i nestabilnih obitelji)), svi imaju zajedničkih obilježja, zajedničkih interesa, stavova, želja ili slično. Ovdje je naglasak na traženju zajedničkog kako bi se grupi prikazalo da mogu zajedno djelovati i mogu jedni druge naučiti štošta, neovisno o tome koliko su u različitim okruženjima, dok je u prvoj situaciji naglasak bio na otkrivanju tema koje spajaju ljude po svojoj sličnosti. Konačno, world cafe je po mom mišljenju logičan sljedeći korak, jer omogućava svima razmjenu mišljenja i ideja koje su se rodile novim saznanjima. Općenito izgleda da su ljudi opušteniji u situaciji u kojoj je atmosfera opuštena, a to obično simulira ili potencira ozračje poput kafića ili ostalih sličnih mjesta, a ne učionice i formalne prostorije. Stoga je po mom mišljenju café oblik najbolji za poticanje komunikacije.
B.B.	Nakon što bih uočio da su mlade osobe nezainteresirane, pokušao bih ustanoviti razlog tome. Naime, većina mladih osoba današnjice su povučeni, često zadubljeni u mobitele, itd., te bi s njima prvo trebalo „probiti led“. Ako se odmah forsira nekakva službena radionica s podacima, izvještajima, brojevima i statistikama, većini njih će to biti dosadno i zatvorit će se. Ja bi ih pokušao potaknuti na osobno uključenje tako da prvo vidim što oni zapravo vole,	Prvo bih detaljno proučio svaku prijavu svakog sudionika radionice da mogu najbolje procijeniti od kuda dolaze osobe, iz kakvih okruženja, gradova i sl. Koliko god osobe na početku bile različite, od mjesta iz kojih dolaze, od ruralnih do urbanih sredina, iz financijski stabilnijih i nestabilnijih sredina, vrlo često a pogotovo mlade osobe, imaju neke sličnosti u kojima se mogu povezati. Osobno smatram da svaka osoba ima bar jednu zanimljivu priču za ispričati, od nekog događaja, putovanja, osobnog iskustva (pozitivnog i negativnog). Tako

online trening #SkillMe

	čime se bave (hobiji, sport, filmovi, itd.), što ih zanima, a što ih ne zanima. Te informacije bih probao saznati nekim malim uvodnim predstavljanjem, ispitivanjem tvrdnji „slažem se“ i „ne slažem se“, ili anonimnim anketnim upitnikom s par otvorenih pitanja, gdje bi ih potaknuo da napišu svoje interese, a s obzirom na to da bi bilo anonimno mogli bi se opustiti i otvoreno napisati što vole. Nakon što saznam što vole, npr., određene serije, filmove, sport, i sl., puno je lakše neke primjere i teoriju koju treba odraditi prikazati kroz njima poznate i zanimljive stvari. Takvom metodom učenja se oni maksimalno mogu uključiti tako da razmišljaju izvan danih okvira (think outside the box).	da bih počeo od toga. Mladi se iako različiti na prvi pogled, mogu vrlo brzo povezati ako imaju zajedničke teme, kao npr. nekih događanja (putovanja, maturalac, apsolvantsko putovanje itd.), muzike, sporta, filma itd. Samim time, da jedan drugome prezentiraju nešto što vole, što ih zanima, ili prenesu svoja neka iskustva, znanja i sl., oni sami već neformalno, odnosno informalno vježbaju međusobnu komunikaciju, te tako započinju izgradnju nekih socijalnih vještina. Nakon što se svi pobliže kroz neko opušteno druženje upoznaju, smatram da bi bilo puno lakše raditi u takvoj okolini, jer bi sami sudionici znali nešto o drugima, te bi se lakše povezali s osobama s kojima imaju neke sličnosti, zajedničke teme, mogli bi sami nastaviti i komunikaciju u privatnom životu ako se pobliže upoznaju. Tako bi osobe nesvjesno vježbale svoje socijalne vještine na nekim lakim i sebi poznatim primjerima, te bi mogli shvatiti što im treba u budućnosti za samostalno prezentiranje i komunikaciju, lakše upoznavanje s drugim nepoznatim osobama, kako u privatnom tako i u poslovnom životu.
D.P.	Za početak bih koristila neku energizer metodu kako bih ih razbudila i malo povezala članove grupe. Budući da su polaznici radionice problematična skupina mladih, kao energizer bih se u ovoj skupini odlučila za „I'm terrific“. Sviđa mi se što bi se članovi grupe kroz igru međusobno bolje upoznali, ali isto tako bi introspektivno bolje upoznali sami sebe. Osim toga, igra zahtijeva dizanje sa stolca što bi članove malo razbudilo, ali isto tako slušanje autoriteta koji čita rečenice i opažanje drugih članova grupe, što bi bio prikladan uvod u radionicu o komunikacijskim vještinama. Kasnije tijekom radionice referirala bih se na tu početnu igru i upitala njih mogu li povezati novonaučeno s početnom igrom. Nakon te uvodne igre,	S obzirom da na radionici sudjeluju dvanaestogodišnjaci koji se na prvi pogled jako razlikuju te su u osjetljivom razvojnem razdoblju, pobrinula bih se istaknuti sve njihove sličnosti kako bi se povećala grupna kohezija. Prvo bi svi sudionici stali u krug i uz produkciju nekog pokreta rekli svoje ime, a svi ostali bi u krugu, jedan po jedan, ime i pokret trebali ponoviti (name wave). Smatram da je to zabavan ice-breaker za ovu dobnu skupinu i da bi se sudionici kroz ovu igru uspjeli malo opustiti. Zatim bih koristila metodu u kojoj sam sama sudjelovala kao sudionik na studentskoj razmjeni, a koja je bila vrlo efektivna i zabavna. Svaki sudionik dobije papir s pitanjima poput - najdraže jelo mi je... najdraži crtić mi je... ne volim jesti... i slično, a zadatak mu je hodati između sudionika u grupi i potražiti druge s kojima dijeli jednake odgovore te zapisati ime te osobe pokraj

online trening #SkillMe

	pokušala bih im povećati intrinzičnu motivaciju za radionicom tako što bih im objasnila što bi s njom sve dobili na jezik i način prikladan njihovoj dobnoj skupini.	određenog pitanja. Naravno, postoji vremensko ograničenje za pronalaženje sličnosti, a pobjednik je onaj koji pronađe što više jednakih karakteristika s nekime i onaj koji ima najviše različitih imena napisanih na svom papiru. Smatram da bi se na taj način sudionici međusobno upoznali i shvatili da nisu toliko različiti kao što im se na prvu činilo!
E.O.Đ.	Mislim da bi motiviranje za sudjelovanje u radionicama trebalo početi od upoznavanja i razbijanja „službene“ atmosfere. Za sam početak bih odabrala neki rad u krugu zato da se svi sudionici vide. Budući da je riječ o mladima koji imaju određeno predznanje, prije samog upoznavanja bih ih opustila uz aktivnost kretanja atoma i molekula. Objasnila bih im kretanje atoma u različitim temperaturama (polagano – hladnoća, brzo – toplina) te bih im rekla da svaki od njih ima ulogu jednog atoma. Ova aktivnost ne zahtijeva previše razmišljanja, a kroz nju se mogu upoznati izvana i vidjeti sve sudionike, što se ne bi postiglo nekim grupnim radom i sl. Nakon uloge atoma, sudionici imaju ulogu molekule, tj. na moji znak, moraju se udružiti s još nekim atomima i stvoriti molekule. Ovaj dio ove aktivnosti mi se sviđa jer moraju procijeniti s kime bi se spojili te ne formirati grupe brojnije od traženog. Nakon ta dva dijela ove aktivnosti, podijelila bih im papiriće na koje će nacrtati predmet koji počinje na početno slovo njihova imena. Pošto nacrtaju predmete, u krugu bi, redom, izrekli nacrtani predmet i svoje ime. Drugi krug se sastoji od toga da svatko izgovori svoj predmet i ime, a potom ostali za njime ponove. U trećem krugu svi, osim te osobe, izgovaraju predmet i ime osobe na kojoj je red. Izabrala bih ove metode jer smatram da je na početku, kad je u pitanju ova skupina	U predviđenoj situaciji bih iskoristila neku od aktivnosti upoznavanja. Kao i u prethodnoj situaciji, ne bih koristila grupne aktivnosti, nego neku aktivnost u krugu, da se svi sudionici vide i čuju međusobno. Budući da je ovo nešto otvorenija skupina od prijašnje i različitih pozadina i osobina ličnosti, koristila bih „name wave“ tehniku predstavljanja imena. Ova tehnika uključuje kako fizičku aktivnost, tako i koncentraciju. Prva osoba (voditelj aktivnosti) napravi neki kratak pokret nakon kojeg kaže svoje ime. Svi sudionici, redom, ponavljaju taj pokret i ime osobe koja je započela krug. Kad taj krug završi, na redu je osoba s desne strane i tako redom, do kad se svi sudionici ne predstave. Smatram da u ovakvoj aktivnosti kroz pokret osoba može pokazati nešto više (otvorenost, spremnost na suradnju, opuštenost, osobnost...) nego samo izgovaranjem svog imena. Sudionici se moraju koncentrirati te promatrati jedni druge. Nakon ove aktivnosti bih ih podijelila u parove i provela aktivnost „minskog polja“. Na podu izrađeno polje s točkama označava labirint koji moraju proći. Osoba 1 verbalno usmjerava osobu 2 (koja ima povez na očima) kroz labirint. Nakon što osoba 2 dođe na drugu stranu, uloge se mijenjaju. Budući da je 6 parova, 15 sekundi nakon što krene par 1, kreće par 2 i tako dok svi parovi ne krenu i istovremeno usmjeravaju svoje partnere. Ova aktivnost traži od sudionika visoku razinu koncentracije na glas partnera, ali je i opuštajuća jer takva situacija „zbrke i kaosa“ djeluje smiješno i zabavno.

online trening #SkillMe

	mladih, važna fizička aktivnost i upoznavanje ostalih sudionika. Budući da aktivnosti ne zahtijevaju razmišljanje i posebne sposobnosti, smatram da na ovaj način ne bi bilo prostora za ismijavanje i neugodnosti. Nakon ovih aktivnosti bi bili upoznati s imenima, razbuđeni i, nadam se, spremni za sljedeće aktivnosti. Smatram da kod ove populacije ne bi trebalo koristiti aktivnosti u kojima se od njih traži da budu previše u centru pozornosti i pokazuju posebne sposobnosti, kao što je ples i sl., jer su podložni neprimjerenim oblicima ponašanja. Također, mislim da na početku ne bi trebale biti aktivnosti koje potiču natjecateljski duh jer bi se u startu mogle razviti tenzije, a ne kohezija i upoznavanje. Grupne aktivnosti bih ostavila za kasnije, kad se sudionici upoznaju.	
E.P.	Voditelj ulazi, postavlja tj. lijepi crtu na pod prostorije, te jasno govori: 'Igrat ćemo se igre pod nazivom Crta'. Na eventualno negodovanje i nezainteresiranost sudionika odgovara: Što biste radije? Igrali ovu igru ili imali dodatne dopunske instrukcije iz matematike?(ili neku drugu od dostupne, ne tako popularne, aktivnosti). Slijedi izricanje pravila igre: 'Postavljat ću vam niz pitanja. Ukoliko se to pitanje odnosi na nekog od vas, dođite u sredinu i stanite objema nogama na crtu. Ukoliko se pitanje ne odnosi na vas, ostani po strani. Nakon što svi odgovore na pitanje, mićemo se sa crte za sljedeće pitanje. Sve jasno? Ima li pitanja? Ok. (ukoliko je potrebno još jednom objasni pravila igre.) Krećemo. Evo primjeri pitanja koja mogu poslužiti (u 3 kruga): 1.kategorija – laka kategorija – neki zajednički interesi (ne nužno navedeni XD): Tko od vas sluša One Direction? Tko je od vas pogledao novi videospot	Za problemsku situaciju br. 2, imam malo iskustva, i to i kao sudionik radionica i kao provoditelj vježbe. Vježba ide ovako: Polaznici se rasporede u dvije linije/dva niza za upoznavanje, jedna linija (A) ostaje nepomična, a druga (B) se pomiče, tj. izmjenjuju se i dolaze do druge osobe koja je na redu, u nasuprotnoj liniji. Upoznavanje svakog para traje točno minutu, nakon koje trener daje znak (zvižduk, zvonice ili glasovni znak) za pomicanje sudionika iz linije B. S obzirom da se polaznici iz linije A nisu upoznali međusobno, slijedi grupno upoznavanje: linija A i linija B. Budući da sam ovaj način upoznavanja sam imala priliku i proći i provoditi, znam da ova vježba jako brzo stvara pozitivnu atmosferu. Dogodi se ponekad da se ne upoznaju baš svi sudionici iz pojedinačne linije, ali zato bude još zanimljivije poslije u radu kad se sudionici sjete: 'Jo, pa mi se nismo upoznali kroz onu prvu vježbu!' Vježba mi se sviđa i zbog toga jer je opet aktivna metoda u pitanju (jedna linija stoji, druga se miče, nitko ne sjedi uštogljeno već svi bar mašu rukama jer je minuta kratak rok upoznavanja).

online trening #SkillMe

Marije Žeželj? (mlada youtuberica) Tko zna sve riječi pjesme Shape of you od Ed Sheerana? 2. kategorija – srednje duboka voda: Da li netko od vas ikada osjećao nemoćno, tužno? Da li su vas ikada ismijavali? Tko od vas zna kako je to osjećati se napušteno? 3. kategorija- teška kategorija: Stani na crtu ako si u Domu boravio dulje od mjesec dana. Ostani na crti ako si u Domu boravio dulje od pola godine. Ostani na crti ako si u Domu boravio godinu dana i dulje Voditelj se svima iskreno potom zahvali na sudjelovanju i skrbno zaključuje (sa sudionicima) što su to sve naučili iz ove igre. (Npr. Postoje stvari koje nas vežu. Postoje iskustva u kojima jedni drugima možemo biti potpora. Iskustva koja nas ili povezuju ili iz kojih puno toga možemo naučiti o sebi i drugima, itd.) Vježba završava u stilu: 'Na cijelim ovim radionicama bavit ćemo se vama. Vašim razvojem komunikacijskih vještina i/ili učenju o ljudskim pravima...' i dalje idu predviđene radionice... U idealnom svijetu, sudionici dalje prate radionice iz osobne zainteresiranosti, skrbnog pristupa, i zato jer sada žele naučiti nešto novo. Vjerujem da se iskazanim poštovanjem gradi odnos od prvog trenutka svakog odnosa i da radionice nisu izuzetak. Ovu vježbu/metodu sam odabrala jer fokusira pažnju sudionika, ima fizički aspekt (odlično protiv nezainteresiranosti :D),	Također, nakon što upoznaju prvu osobu, sve je manji i manji problem predstaviti se nekom 'iz vedra neba', dakle onaj stres oko upoznavanja i noviteta se smanjuje. Vježba je i svojevrsni energizer.
--	--

online trening #SkillMe

	povećava osjećaj zajedništva grupe i kreće od onoga što je sudionicima zajedničko i bitno (njihovi trendovi za početak, potom specifične stvari iz njihova života i iskustva). Sve to rezultira snažnim povezivanjem i osobnom ulaganjem (vremena, energije, prisutnosti) u radionice. Relevantnost je ovdje, po meni, ključ.	
I.D.	Započela bih s energizerima koji će im podići energiju i zabaviti ih, a usput i povezati jer će u njima sudjelovati zajedno te surađivati. 1. Ribolov Cijela grupa stoji u krugu, osim jednog para koji se u sredini drži za ruke te na taj način formira „mrežu“. Njih se dvoje dogovore za jedan broj, potihom da ih ostatak grupe ne čuje. Ostali sudionici prolaze ispod njihovih ruku, a „ribolovci“ ih broje. Kada se ispod ruku nađe osoba pod brojem koji su se ribolovci unaprijed dogovorili, brzo spuštaju ruke i na taj je način riba ulovljena. Ona sada postaje dio manjeg kruga koji rukama formira mrežu. Igra se nastavlja na ovaj način sve dok ne ostane samo jedna neulovljena osoba. Odabrala bih ovaj energizer jer ne zahtjeva mnogo promišljanja te je dinamičan i uzbudljiv jer se sudionici trude što brže proći ispod mreže i ne biti ulovljeni. Također, niti na koji način se ne procjenjuje individualni učinak pa sudionici mogu sudjelovati bez straha od tuđih procjena. Povećava se kohezivnost jer postoje dvije grupe sa zajedničkim ciljevima, a manje-više će svi sudionici do kraja igre biti dio obje. Osim toga, „ribolovci“ zajedno rade na dogovaranju broja i samom lovu kroz koji povećavaju svoju grupu i primaju nove članove. 2. Ko-ko	Ovaj se put skupina uopće ne poznaje te stoga počinjem s aktivnostima za predstavljanje i učenje imena. 1. Name wave Svi sudionici stoje u krugu, zajedno s voditeljem koji objašnjava aktivnost. Jedna osoba kaže svoje ime i pokaže pokret. Ostali sudionici u krugu, jedan po jedan izgovaraju ime prve osobe, istovremeno pokazujući pokret. Kada se krug zatvori, tj. kada ime i pokret dođu do njegovog vlasnika, na redu je sljedeća osoba. Ovu sam aktivnost odabrala kao prvu jer se skupina uopće ne poznaje te da se na taj način sudionici predstave i počnu pamtit i imena. Pokreti, koji su također dio aktivnosti, čine ju dinamičnom i zabavnom. Također, otpuštaju prisutnu napetost. 2. Papirko Skupina stoji u krugu, zajedno s voditeljem koji drži rolu wc papira. Daje uputu da svatko uzme onoliko papira koliko mu treba, ne objašnjavajući za što. Daje ju osobi sebi s desna koja rolu šalje dalje. Kada je svaka osoba uzela listić/e papira, voditelj im obznani da svatko o sebi treba s grupom podijeliti onoliko informacija koliko je uzeo listića. Kao primjer može dati neke osnovne informacije ili aktivnosti u kojima uživaju. Još jedna aktivnost za bolje upoznavanje, ali s dozom humora zbog korištenja wc papira. Budući da postoji neizmjeran broj mogućnosti između kojih svatko može odabrati što će reći o sebi, aktivnost nije inkriminirajuća čak niti za sudionike koji se osjećaju neugodno (mogu odabrati nešto banalno). Budući da se svejedno otvaraju dijeleći

Sudionici stoje u krugu, držeći oko očiju stisnute prste kao na slici (ali obje, nedostaci selfija). Na ovaj način glume piliće. Kreće jedna osoba koja uz vokalizaciju ko-ko ispruži jednu ruku i vrati ju natrag na oko. Ukoliko je to učinila s desnom rukom, slijedi osoba njoj s desne strane, a ukoliko je s lijeve, s lijeve. Osoba koja želi promijeniti smjer, mora dvaput ispružiti obje ruke i vratiti ih na oči uz simultanu vokalizaciju ko-ko, ko-ko. Sudionici se u krugu izmjenjuju sve brže i brže, a oni koji pogriješe izlaze iz kruga. Igra traje dok ne ostanu samo dvije osobe.

Ovaj sam energizer odabrala kao drugi jer je zabavan i smiješan zbog oponašanja pilića, a zahtijeva koncentraciju za praćenje redoslijeda i odabir pravog pokreta. Također, iz aktivnosti je moguće ispasti pa ju nisam stavila na sam početak.

3. Barometar stavova

Voditelj postavlja tri trake na pod prostorije u kojoj se nalazi skupina (jednako međusobno udaljene). Jedna traka prikazuje 100%-tno slaganje s izjavom, druga 50%-tno, a treća označava 0%, tj potpuno neslaganje. Voditelj čita jednu po jednu izjavu u odnosu na koju se sudionici trebaju stati na mjesto koje označava stupanj njihovog slaganja s time. Nakon što se svi stanu gdje žele, voditelj povede raspravu o značenju njihove odluke te kako bi se bolje objasnili stavovi. Izjave koje odabire u vezi su s radionicama i njihovom glavnom svrhom (npr. Spreman sam sudjelovati u aktivnostima ukoliko će mi pomoći da usvojim neke nove vještine).

Na ovaj način sudionici mogu izraziti sebe i svoje mišljenje, a voditelj može dobiti dublji uvid u stavovima grupe prema radionicama. Također, prvi način izražavanja je zauzimanje prostora tijelom (neverbalno), a

informacije o sebi, a drugi slušaju, počinje se stvarati kohezija.

3. Brainstorming

Skupina sjedi u (polu)krugu, a voditelj ispred njih s flipchartom. Voditelj daje skupini uputu da će provesti brainstorming, aktivnost dijeljenja misli i ideja. Bitno je da se svi mogu slobodno izraziti, da ne postoji pogrešnih odgovora i da se svaki odgovor cijeni. Svrha je prikupiti što više ideja o tome što pozitivno mogu dobiti sudjelovanjem u ovim radionicama.

Osim mogućnosti slobodnog izražavanja u sigurnoj atmosferi, svrha ove aktivnosti je i osvještavanje prednosti njihovog sudjelovanja u radionicama te usmjeravanje fokusa na pozitivno. Aktivnost sam odabrala kao treću po redu jer zahtijeva dijeljenje vlastitih ideja pa mislim da ju je dobro uvesti kada se skupina već donekle poznaje te je razbijena prvotna napetost. I dalje je bitno da voditelj naglašava da su sva mišljenja vrijedna te da ne postoje pogrešni odgovori.

online trening #SkillMe

	zatim se omogućava i potiče i verbalna komunikacija.	
J.C.	1. aktivnost – Warm up – Compliment Sheets – svatko si na leđa zalijepi papir i dobije marker, zadatak je napisati svakome u grupi jedan kompliment, nakon toga svatko skine svoj papir i ima dvije do tri minute pročitati ga i razmisliti o napisanom, nakon toga pokrenuti razgovor o napisanim komplimentima, svrha ove aktivnosti je povezati grupu, potaknuti pozitivne misli i motivirati grupu za sljedeću aktivnost. Ovu aktivnost odabrao sam zbog nezainteresiranosti sudionika. 2. aktivnost – World Caffé – tri stola po četvero ljudi, svaki stol ima svoju temu (1.stol – volontiranje, 2.stol – ljudska prava, 3.stol – komunikacijske vještine), na stolu su smjernice po kojima bi sudionici trebali voditi razgovor i usporediti svoja mišljenja i iskustva, na svakom stolu se zadržava 10 – 15 minuta, na kraju bi grupa trebala imati jasniju sliku o danoj problematici i biti kompetentnija na područjima ljudskih prava, volontiranja i komunikacije u društvu. Ovu aktivnost odabrao sam zbog opuštenosti atmosfere tijekom provedbe i lakšeg postizanja komunikacije među sudionicima.	1.aktivnost – Ice-breaker – Interviews – grupu podijeliti u parove, zadatak svakoga je intervjuirati svoga para po vlastitim kriterijima, nakon ispitivanja od 10 minuta nastavlja se aktivnost, svatko treba prezentirati svog para kojeg je intervjuirao i tako grupu upoznati sa istom na interaktivan i prilagođen način, svrha radionice je bolje upoznati grupu, saznati osnovne informacije o ostatku grupe, osnažiti osjećaj prihvaćenosti i gubitak straha od nepoznatog. Ovu aktivnost odabrao sam zbog toga što je grupa sastavljena od osoba koje se međusobno ne poznaju te je nužno uspostaviti povezanost grupe prije glavne aktivnosti. 2.aktivnost – Live Library – iz grupe odabiremo troje koji će glumiti tri profila osoba „knjige“ (1.profil – najvolonter grada Karlovca, 2.profil – potlačena žena, 3.profil – osoba s govornom manom, te tri osobe dodatno uputiti za aktivnost i upoznati s profilom osobe koji glume), svaki profil ima jedan stol, ostalih devet sudionika se dijeli za te stolove i provodi 10 – 15 minuta za svakim stolom postavljajući pitanja i razgovarajući sa „knjigom“ i razmjenjujući iskustva, svrha ove aktivnosti je bolje upoznati sudionike sa danom problematikom i potaknuti ih na razmišljanje o istoj s ciljem razvijanja empatije i prihvaćanja u društvu. Ovu aktivnost odabrao sam zbog toga što će se sudionici kroz razgovor sa „knjigom“ te dijeljenjem vlastitih iskustava međusobno bolje upoznati i povezati.
J.U.	Imam skromna 2 radna sata iskustva s ovom skupinom i su ovo neke moje polazne predodžbe kako bih ih pokušala motivirati... Najprije, odabrala bih energizer koji bi ih opustio tako da za početak spuste bar malo svoje „bad gardove“ koji su karakteristični za tu skupinu. Npr. sviđa mi se icebreaker - name wave. Zamolila bih ih da mi se na taj način predstave i da zapamtim njihova	Energizerima za grupnu koheziju, kooperativnog tipa. Ice breaker Namewave mi se sviđa pa bih ga odabrala i ovdje za početak. Duck tape je zabavan i kooperativan te potiče grupnu povezanost zato što zahtijeva da svi zajedno sudjeluju kako bi ostvarili neki zajednički cilj. Također, odigrali bi igru Portreti koja bi ih zbližila i opustila da se osjećaju ugodnije. Dakle, postavimo grupu tako da svi sjednu na stolice jedan nasuprot drugog u dva reda. Jedan red dobije papir i olovku i

online trening #SkillMe

imena (oni se međusobno znaju) – **umjesto** klasičnog predstavljanja. Ja bih naravno igrala s njima tako da se ne postavljam kao netko iznad njih.

S obzirom na to da se radi o specifičnoj skupini za koju nije lako pretpostaviti kako i na što će pozitivno reagirati (dok je ne upoznemo i dok ne steknu povjerenje u nas, jer općenito nemaju povjerenje u odrasle ljude) bilo bi zasigurno potrebno neko vrijeme „ispitivati“ na što će reagirati pozitivno.

Druga igra koju bih odabrala je ***lie to me***. Možda će zvučati grubo, ali činjenica je da je laganje velikoj većini njih blisko (zbog životnog stila koji su imali) pa je možda dobro da igra na zabavan način sadrži element koji im je blizak i poznat (iako negativan). S ciljem da im se ja i cijeli projekt činimo bliži njima jer tako će biti voljniji sudjelovati. Mislim da bih tu mogla vidjeti kako dišu kao pojedinci i kao grupa, s obzirom na izjave koje bi odabirali i kako bih se ponašali jedni prema drugima. Jer što ih bolje poznajem, mogu odabrati bolju metodu izvođenja radionica za njih. Kasnije bi mogli razgovarati o komunikaciji, verbalnoj i neverbalnoj i kako su prepoznali da je određena rečenica laž. Na to se može nadograditi i priča o komunikacijskim vještinama kroz još jednu aktivnost. I pokušala bih na suptilan način istaknuti da bih voljela da međusobno razvijemo povjerenje za vrijeme ovih radionica i svega onoga što budemo radili. Krenuli s laganjem, završili na povjerenju, koja zapetljana psihologija ;)

Dakle trebali bi reći 4 rečenice o sebi (nešto što vole, misle, osjećaju, žele..) jedna od tih rečenica bila bi laž i ostale 3 istina, ostatak grupe bi pogađao koja od rečenica nije istinita (***lie to me*** igra)

oni su slikari, drugi red sjedi i oni su modeli. Slikaju portret osobe nasuprot sebe na način da voditeljica grupe kaže: „najprije nacrtajte glavu“. Kad to nacrtaju, slikari mijenjaju mjesta, a modeli ostaju sjediti. Sada druga osoba dolazi i nastavlja crtati crtež koji je započela prethodna osoba i crta neki drugi dio na licu koji zada voditeljica. Na kraju to ispadnu „Picassoo“ radovi koji svima budu jako smiješni i to je prilika da svi **zamijete svakoga u prostoriji** tijekom crtanja i kasnije kada gledaju portrete jedni drugih, opuste se i zabave što ih **povezuje grupu**.

online trening #SkillMe

	U daljnjem radu motivirala bi ih svakako nagradama za odgovorno sudjelovanje u radionicama. S obzirom da se radi o skupini koja nema čvrsto izgrađene osobne vrijednosti, motivacija im uglavnom lakše dolazi izvana, nego iznutra. Stoga, nagrade u vidu nečega što žele bile bi im motivacija i potaknule ih da zadrže fokus na temi. Dok kasnije ne bi počeli osjećati pozitivne posljedice onoga što radimo pa bi sudjelovali zato što im se sviđa. Također, nagrađivala bih ih nekakvim priznanjima. Većina ima završenu samo osnovnu školu ili su pali razrede i uglavnom su nailazili na osobne neuspjehe u tom smislu. Stoga bih im davala priznanja da su bili dobri/najbolji u nečemu ili istaknula neke njihove napretke koje uočavam na simboličan i zabavan način. U nadi poticanja intrinzične motivacije.	
K.P.	Nakon kratkog upoznavanja članova grupe međusobno te upoznavanja s ciljem okupljanja ove grupe i radionica koje će se provoditi, u ovoj bih situaciji upotrijebila tzv. Warm up metodu. Svrha te metode je povećati zainteresiranost članova grupe za radionice koje će se provoditi te ih na neki način „zagrijati“ za njih. S obzirom da se radi o populaciji koju pisanje/crtanje ili pak verbalno izražavanje ne bi učinili motiviranijima za sudjelovanje u radionicama nego bi možda čak umanjili i ovako neznatnu zainteresiranost, smatram da je dobra metoda za njih tzv. Human knot. Radi se o dinamičnoj metodi koja zahtjeva kretanje, ali i međusobnu suradnju članova. S obzirom da se radi o skupini od 12 članova, bilo bi dobro podijeliti ih u dvije skupine po 6 članova. Svi članovi jedne grupe moraju stati u sredinu i pružiti desnu ruku te se uhvatiti za ruku drugog člana,	Ovu bih situaciju započela kratkim uvodom o samim radionicama te bih se predstavila kao voditeljica i koja je moja uloga ovdje. Zatim bih upotrijebila metodu „Dvije istine i jedna laž“ kako bi se članovi grupe bolje upoznali te kako bi se stvorila ugodnija i opuštenija atmosfera za rad. Svaki član mora smisliti (a može i zapisati) dvije istine koje želi iznesti o sebi i jednu laž – bilo kojim redom. Uvela bih pravilo da to ne može biti ime već da se ono mora obavezno reći prije nego što se kažu dvije istine i jedna laž, kako bi si članovi međusobno čuli i zapamtili imena. Nakon što zapišu/osmisle te činjenice, jedna osoba mora prva reći (to može primjerice biti voditelj grupe kako nikoga ne bi morao prozvati kao prvog), a osoba koja pogodi što je laž je sljedeća na redu. Na kraju ove aktivnosti članovi se pitaju koje su zanimljive činjenice saznali o drugim članovima. Smatram da je ovo dobra metoda jer osim što omogućuje da se članovi upoznaju, stvara i ugodniju atmosferu. Članovi međusobno pogađaju što je istina, a što laž,

online trening #SkillMe

	vodeći pritom računa da to nije član koji stoji odmah do njih. Zatim bi isto trebali napraviti i s lijevom rukom, ali da se pritom ne drže s obje ruke za istog člana. Nakon što to učine, zadatak je „raspetljati“ nastali „ljudski“ čvor bez puštanja ruku. Osim dinamičnosti ove metode, prikladna je za određenu populaciju i zbog toga što umanjuje frustraciju, na neki je način zabavna, ali zahtjeva i koordinaciju koja će povećati kohezivnost grupe. Nakon aktivnosti bitno je raspraviti o tome kako je proces tekao, tko je bio glavni u koordinaciji, a tko je samo slušao što da radi i slično. S obzirom da bi bile prisutne dvije grupe, otvara se mogućnost usporedbe rješavanja „problema“ obje grupe što dovodi do razgovora između članova, a samim tim i boljem upoznavanju i povezivanju grupe. Voditelj bi određenu metodu trebao povezati sa samim radionicama kako bi se poslala poruka i u tom smjeru. Primjerice, s obzirom da su jedno od područja radionica komunikacijske vještine, moguće je povezati ishod aktivnosti za zagrijavanje s tom temom (kako ste se dogovarali, jeste li imali problema u komunikaciji/razumijevanju što neki drugi član pokušava reći i sl.). Ovakve bi se metode trebale prakticirati prije svake radionice kako bi se članovi potaknuli na sudjelovanje, s tim da bi bilo dobro uvijek povezati sa samim radionicama kako bi se radilo na tome da članovi uistinu postanu svjesni prave vrijednosti radionica.	a to često dovodi do šaljivih situacija pa time i do opuštenije atmosfere. Također, aktivnost je prilično dinamična i daje priliku svakom članu da nešto kaže. Time se i povučenije članove uključuje u aktivnost što je takvim osobama jako bitno za što opuštenije sudjelovanje u sljedećim radionicama. Za ovakvu bih grupu u sljedećim susretima upotrijebila još koju metodu za poboljšanje atmosfere i boljeg upoznavanja članova, a potom bih obavezno provela barem jednu od warm up metoda.
M.M.	Ovo je zahtjevniji slučaj koji zahtjeva promišljanje i donekle individualiziran pristup. Za početak osigurala bi uz odobrenje ustanove da mlade osobe možemo izvesti iz doma za odgoj djece i mladeži jer mi je poznato da u većini	Da bi postigla koheziju i spriječila probleme kao što u diskriminacija i osjećaj izolacije pojedinih osoba iz grupe, organizirala bi za početak bezbrižnu večer društvenih igara za koju bi tražila odaziv svih sudionika radionice. Uz omogućene grickalice, (bezalkoholno) piće i glazbu tijekom večeri mladi bi

online trening #SkillMe

	slučajeva kroz anonimne ankete korisnici tih ustanova najčešće pokazuju osjećaje nezadovoljstva i svojevrsan otpor prema takvoj instituciji. Nakon što bi promijenila njihovo okruženje i smjestila ih u novo koje bi samim svojim izgledom bilo stimulirajuće pristupila bi im s pozicije da ne gledam na njih kao „problematičnu skupinu“. Posjela bi sve sudionike u krug na velikom tepihu (da umanjim osjećaj formalnosti i superiornosti) i pokrenula bi razgovor tj. upoznavanje. Objasnila bi ciljeve radionice, priupitala bi ih o njihovim interesima, talentima ili željama koje nisu imali priliku ostvariti a sada je to možda moguće. Za kraj prvog susreta provela bi anonimnu anketu da sudionici napišu kako se trenutno osjećaju i što očekuju od radionica, a prema svim sakupljenim informacijama dalje bi planirala i individualizirala kreativan program tako da im bude što više motivirajuće. Radionice bi bile otvorene za javnost, tj. za mlade koji se žele priključiti i aktivno sudjelovati u radu s korisnicima doma za odgoj djece i mladeži i tim bi poticala na prihvaćanje izoliranih skupina i upoznavanje s okolinom i vršnjacima. Međutim razlike koje bi se možda i razvile među mladim osobama različitih okruženja, obrazovnog i socijalnog statusa riješila bi tako da bi organizirala za početak večer društvenih igara. (Što se nadovezuje na rješavanje druge problemske situacije...) Za sam kraj radionica ponovila bi anketu, te bi priupitala korisnike kako se osjećaju sada nakon završetka radionica i što su naučili iz njih što će zauvijek ponijeti sa sobom i nastaviti primjenjivati dalje kroz život.	se upoznavali u opuštenoj atmosferi koja je pogodna i za individue koje se nalaze više na introvertiranom spektru. Društvene igre osim što u izvor zabave, spontano razvijaju znanja i vještina, te okupljaju ljude u aktivnostima koje potiču na suradnju, komunikaciju i natjecateljski duh. Ono što je vrlo važno naglasiti je da za ovakvu aktivnost nije važan obrazovni i socijalni status osoba.
M.M.	S obzirom da je cilj radionice izgradnja socijalnih i komunikacijskih vještina te	Za stvaranje grupne kohezije i upoznavanje – sudionicima bi podijelila fragmente sličica, s tim da

online trening #SkillMe

kvalitetno provođenje slobodnog vremena, prvo bih počela s komunikacijskim vještinama, odnosno metodama koje povećavaju grupnu koheziju i usmjeravaju pažnju na aktivnost. Za početak bih **odradila jedan ice-breaker s obzirom da su nezainteresirani i da mi nije poznato koliko se dobro poznaju, a i da steknu osjećaj grupne kohezije.** Ice-breaker se koristi kada nam je cilj da se sudionici dobru upoznaju, opuste i tako lakše izraze svoje stavove. Potom bih uvela energizer s kojim bi usmjerila njihovu pažnju na aktivnost, npr. **ja poruke.** Energizeri mogu imati različitu funkciju, od pripreme za aktivnost, usmjeravanje pažnje ili smirivanje tenzija ako dođe do određenih napetostima ili **neslaganjima u mišljenjima.**

Što se tiče područja ljudskih prava, tu bi organizirala barometar stavova na određene **tvrdnje o ljudskim pravima nakon kojih bi koristila loptu pobijanja te tako potakla sagledavanje problema ljudskih prava iz više perspektiva.** Barometrom stavova dajemo priliku da sudionici izaberu svoj stav i argumentiraju ga, ali i da čuju stavove onih sa suprotnih stajališta. Lopta pobijanja traži **od sudionika da brane ili pobijaju tvrdnje bez obzira slažu li se s njima ili ne.** Takva metoda potiče sudionike da **sagledaju problem s druge strane i razviju kritičko i argumentirano mišljenje o temi ljudskih prava.**

Što se tiče volontiranja, organizirala bih živu knjižnicu na kojoj bi sudjelovale razne **udruge i volonteri i gdje bi sudionici iz prve ruke mogli saznati sve što ih zanima o volontiranju.** Živa knjižnica podrazumijeva susret oči u oči u kojem zainteresirani sudionici „posuđuju“ na određen broj minuta drugu osobu i s njom pričaju, pitaju ili komentiraju sve što ih zanima vezano za

bi tri osobe dobile fragmente jedne sličice i kada bi se spojili, dobili bi papir s tri spojena kruga te bi u zajedničke krugove upisali svoje sličnosti, a u ostale različitosti. Dala bih im otprilike 20 minuta nakon kojih bi se svaka grupa predstavila sa svojim sličnostima i različitostima. Ovu metodu možemo koristiti kao ice-breaker s obzirom da se radi o različitim skupinama mladih koje naizgled nemaju ništa slično te će se ovom metodom bolje upoznati, opustiti a možda i riješiti se nekih predrasuda.

Za temu **ljudskih prava** odabrala bih world cafe metodu. World cafe metoda ima 4 faze. U fazi podešavanja pripremamo sam prostor u kojem **rasporedimo okrugle stolove i na njih stavimo stolnjak vazu i 4 sjedalice (ne više od 5).** Sudionike dočekamo i objasnimo im metodu world cafe predstavljajući kontekst i svrhu. Slijede krugovi **razgovora koji traju po 20 minuta.** Nakon isteka 20 minuta, članovi se rasporede u različite grupe. Jedna osoba ostaje za stolom i ona je „domaćin“ za sljedeći krug razgovora te ukratko predstavlja što se **dogodilo u prethodnom krugu.** Svaki krug razgovora određen je pitanjem specifičnim za temu i svrhu. Npr., u prvom krugu to može biti što za mene predstavljaju ljudska prava, drugi krug pitanje odnosa škole i društva prema ljudskim pravima, treći kako propagirati ljudska prava te 4 krug mogu biti primjeri (ne)poštivanja ljudskih prava. World cafe završava zaključkom predstavljaju se zaključci, najčešće vizualno. Dobro je nakon svega pročitano postaviti pitanja što sve izlazi na površinu, što bi rekao jedan glas na sve što je izrečeno, koja bi se dublja pitanja mogla postaviti, koji se obrasci mogu primijetiti ili promijeniti i shvaćamo li rezultat svega. Smatra da je za ovu skupinu world cafe metoda dobra jer potiče živu **raspravu, razmjenu ideja te sagledava problem s različitih stajališta.** Za volontiranje bi primijenila istu metodu kao i za prethodnu problemsku situaciju.

online trening #SkillMe

	rad te udruge ili samo volontersko iskustvo u ovom slučaju.	
M.I.	Prije svega potražio bih jednoga volontera iz grupe. Nakon što se javi jedan volonter dao bih mu nagradu neku čokoladu ili neku sitnicu kako bih drugima predstavio bitnost izlaska iz komfort zone i sudjelovanja. Nakon toga raspodijelio bi ih u 2 skupine od po 6 mladih ili 4 od po 3 mladih. Prvo bih napravio neku vrstu upoznavanja te im dao vrlo običan zadatak da si smisle naziv tima. Predstavio bih im konačan cilj radionica i nagradu za najbolji tim. Napravio tablicu bodovanja tako da se mogu takmičiti da budu što bolji.	Za ovaj problem koristio bih metodu Brainstorming iz više razloga. Prvobitni razlog je što su sudionici radionice dosta raznovrsni, te dolaze iz različitih krajeva što znači da je spektar ideja i razmišljanja dosta raznolik. Drugi razlog je jer ta metoda nudi mogućnost upoznavanja npr. rasporediti ih u 3 grupe po 4 sudionika, jer će radna atmosfera biti dosta opuštena i u manjoj je grupi lakše stvoriti kontakt i upoznati se s ostalim sudionicima. Brainstorming metoda koja se bazira na ideji da je kvantiteta informacija bitnija od kvalitete gdje se uz opuštenu atmosferu svaki član grupe „gomila“ ideje za rješavanje nekog problema, također si upotpunjuju ideje, ali nikako ne kritiziraju.
M.T.	Pošto ću s tom grupom mladih raditi sljedećih godinu dana, prvo vrijeme s njima posvetila bih njihovom međusobnom upoznavanju. Ovisno o vremenskom trajanju svake radionice, i učestalosti radionica kroz cijeli period od godinu dana, odlučila bih koliko ću se točno vremenski posvetiti tome da sudionike grupe međusobno zbližim (primjer - ako je plan da se radionice održavaju jedanput tjedno po 2 sata, onda ću jednu radionicu posvetiti samo tome da se svi međusobno dobro upoznaju; ako će se radionice održavati dvaput ili više tjedno, onda bi u svakoj radionici napravila po jedan ice-breaker da malo opustim atmosferu, i sa svakim da se još malo bolje upoznaju). Ovdje bi za prvo upoznavanje iskoristila igru u kojoj su potrebni papirići i selotejp ili trakica. Svaka bi osoba dobila po jedan komad papira i napisala na njemu tri rečenice – izjave o sebi – od kojih bi samo dvije bile točne. Te rečenice trebale bi	Ovdje, jednako kao i prošloj situaciji, vrijeme koje bi posvetila upoznavanju ovisilo bi o učestalosti radionica. U ovoj situaciji iskoristila bi same sudionike da predstave jedni druge na način: spremila bi 12 kartica sa slikama životinja – po dvije kartice za jednu životinju → ukupno 6 životinja, 12 kartica. Njih bi stavila u kapu i promiješala, a svaki sudionik bi trebao zvući jednu karticu. Nakon toga bi imali zadatak da stanu u sredinu prostorije i bez riječi – samo pokretima prezentiraju životinju koju su dobili na kartici. Cilj je pronaći svog para, a kada ga je svatko pronašao, sjednu se u klupu. Za svaku osobu je spremna jedan upitnik sa nekoliko generalnih pitanja. U paru rješavaju upitnik intervjuirajući jedan drugoga – umjesto da rješavaju upitnik o sebi, oni pričaju sa svojim parom. Nakon što su intervjuirali jedan drugoga, i nakon što je cijela grupa gotova, dižu se jedan po jedan i ne predstavljaju sebe, već svog para („ovo je Petra, ima 21 godinu, dolazi iz Pazina i trenira rukomet“). Izabrala sam ovu metodu jer sam do sada samo pročitala da postoji (slična verzija) ali je nikad nisam

online trening #SkillMe

	govoriti nešto o dotičnoj osobi i bolje je što su zanimljivije. Onda se raštrkaju po prostoriji. Cilj je da svatko popriča sa svakime i pokuša pogoditi koja izjava nije točna. Smatram da je ljudima postalo malo dosadno kod tih upoznavanja čuti uvijek iste (dosadne) stvari tipa tko je završio koju školu. Smisao ove igre je potaknuti sudionike da prvo razmisle koje su činjenice o njima te koje bi nekome mogle biti zanimljive, a onda upoznati ljude sa isto tako zanimljivim ili čudnim osobinama, hobijima ili slično (razbijanje predrasuda i stereotipa) /“imaš 1,60 m a treniraš košarku? woow“/. Radi toga sam odabrala ovu metodu. NB: pošto se radi o grupi djece koja spadaju u problematičnu skupinu djece, za sam kraj radionice (nakon godinu dana) pripremila bi igru koja će im malo podići samopouzdanje. Svatko bi napisao svoje ime na komad papira i zalijepio ga sebi na leđa. Nakon toga se grupa raštrka po učionici i svako sa flomasterom u ruci ima zadatak napisati nešto pozitivno drugim osobama (zašto ga se dojmila ta osoba, njegove dobre strane). Taj papir bi im ostao da se mogu podsjetiti koje su dobre strane koje drugi ljudi kod njih primjećuju.	isprobala a htjela bi ☺. Izgleda mi ok, mislim da je svakako zanimljivije prezentirati nekog drugog nego sebe. Nakon toga, da još jednom ponovimo imena, igrali bi igru sa ponavljanjem (takva igra postoji, zaboravila sam kako se zove). Prvi krene i kaže svoje ime (Matea), sljedeći nakon njega ponovi to ime i doda svoje (Matea, Petra), treći po redu ponovi ta dva i doda svoje (Matea, Petra, Josip)... i tako do kraja. Ta se vježba može ponavljati svaki put na početku radionice, da ponovimo ☺
P.I.	Osobno bih koristila više metoda. Kako se radi o problematičnoj skupini mladih pretpostavljam da nisu otvoreni za komunikaciju i da je iz njih teško 'izvući' informacije, pa i običan razgovor, a da ne govorimo o radionicama koje zahtijevaju dobrovoljnu uključenost, maksimalno aktiviranje i želju za interakcijom, učenjem. Ono što bih prvo napravila u tom slučaju je počela s tzv. energizerima, konkretnije ice-breakerom. To bi bio početak u kojem bih uz neku igru pokušala privući njihovu	Kao što sam i u gornjem primjeru navela (možda ne trebam dvaput pisati, ali evo), upotrijebila bih Ice-breaker. I to vjerojatno više njih (2-3) kako bi se ti mladi bolje upoznali i kako i sam naziv kaže probili led te bili opušteniji u interakciji jedni s drugima. Tu bih recimo za početak upotrijebila igru u kojoj svatko napiše tri stvari o sebi, od koje je jedna laž, te osoba do tebe pokušava pogoditi što si od te tri stvari slagao. Zatim bih vjerojatno upotrijebila ranije navedeni zadatak gdje bi svakome podijelila papire s različitim rečenicama, i za svaku od tih osoba mora pronaći osobu iz grupe na koju

online trening #SkillMe

pažnju, povećati koheziju grupe, potruditi se **da se uz zabavnu aktivnost upoznaju** i shvate da je atmosfera opuštena te da se i u idućim aktivnostima ne boje slobodno izraziti svoje mišljenje. **Mislim da je njihov prvi dojam najvažniji – ako se krene s nekom 'ozbiljnom' aktivnošću** mogu se preplašiti i zatvoriti u sebe, a svima nam je jasno da je za uspješno provođenje **radionice bitno njihovo maksimalno sudjelovanje**. Primjer ice-breakera koji bih predstavila je npr. da svatko mora pronaći 5 zajedničkih stvari s drugom osobom, ili bih **podijelila papire s konkretnim stvarima** koje bi oni morali pronaći kod neke od osoba (ponađi osobu koja svira gitaru itd.). **Tako bi se upoznali, napetost bi opala i vjerojatno bi se kroz zabavnu aktivnost sve više 'otvarali'.**

Kada bih bila sigurna da se osjećaju dobro, da sam dobila željeni učinak, prešla bih i dalje malo suzdržanije na drugu metodu. **Primjerice, prvo bih provela metodu Barometar stavova o određenoj temi, tako da jednostavno pokretom pokažu što misle i ukoliko se žele, dobrovoljno javiti i obrazložiti svoje odgovore.** Kada bi vidjeli da to nije bilo tako strašno, prešla bih na **World Cafe**. **World Cafe bih izabrala jer smatram da ih je potrebno dovesti u međusobnu interakciju kako bi zajedno došli do što boljih ideja i zaključaka.** Sama **metoda je slikovita – napravimo stolove kao u kafiću (recimo 3 stola po 4 osobe) i posjednemo mlade te tako s njima raspravljamo o različitim temama, ispitujemo ih i odgovaramo na eventualna pitanja.** Njihov doprinos na teme je ključan. Atmosfera kao u kafiću će im biti pristupačna, rad u manjim skupinama sigurno privlačniji i tako će, mišljenja sam, biti i efikasniji rezultati.

se to odnosi. Tu bih stavila i smiješne rečenice kako bi se što više opustili, zbližili, a isto tako i naučili jedni o drugima. Recimo: Ponađi osobu koja mljacka dok jede. Ponađi osobu koja pjeva pod tušem. Izaberi osobu koja će ti ispričati najzabavniju stvar koju je napravila. Ponađi osobu koja ima tetovažu. Ponađi osobu koja se boji pauka. I tako dalje, ovo je zaista prvo što mi je palo **na pamet.**

online trening #SkillMe

P.P.	Radila bih na njihovom osjećaju pripadnosti grupi. To bi moglo povećati njihovu motivaciju za sudjelovanjem u radionicama zbog toga što se osjećaju prihvaćenima i ravnopravnima. To bi se moglo ostvariti uz pomoć ice-breakera i povezivanja tima – poanta je da u grupi zajedno rade na rješavanju neke situacije, razvijaju neku ideju i sl., učeći pri tome komunikacijske vještine, vještine rada u timu i sl. Bitno je stvoriti atmosferu punu razumijevanja i podrške, bez prosuđivanja. Radila bih i na njihovom osjećaju uključenosti. Koristila bih aktivnosti u kojima sudionici imaju glasa, mogu doprinijeti, izraziti sebe, raditi u grupi i biti aktivni. To bi mogle biti npr. debate, zamjene uloga, kreativne radionice, izražavanje kroz ples, umjetnost ili dr. Rad u grupi potaknuo bi njihov osjećaj odgovornosti i zadovoljstvo što njihovo sudjelovanje doprinosi uspjehu cijele grupe. Naglasila bih što im sve može donijeti sudjelovanje u radionicama, kakve personalne benefite mogu dobiti. U tu svrhu moglo bi se iskoristiti model žive knjižnice u kojoj bivši polaznici radionica dijele svoja iskustva s grupom. Uvidjevši na stvarnim primjerima kakve koristi mogu imati od radionica, postoji velika šansa da će njihova motivacija biti veća. U motiviranju polaznika moglo bi pomoći postavljanje ciljeva koje bi oni željeli postići, razbijanje ih na manje korake i kontinuirano praćenje ostvarivanja tih ciljeva. Na taj bi način polaznici postali svjesni kakav su napredak ostvarili na putu prema svom cilju što bi im mogla biti prilika za slavlje na razine grupe (kako bi se još povećao osjećaj pripadnosti). Osim toga, verbaliziranje ciljeva pred drugima motivira na da ulažemo veći napor ka njihovom ostvarivanju jer se	Na početku, budući da se grupa još uopće ne poznaje, dobro je odigrati igre u kojima će naučiti imena ostalih članova grupe. Do sada sam odradila sljedeće igre upoznavanja: svi sjede na stolicama u krug. Prva osoba mora reći svoje ime i odgovoriti na pitanje „da mogu biti životinja, bio/la bih...“ te ukratko objasniti svoj odabir. Sljedeća osoba mora ponoviti ime i životinju te se sama predstaviti, reći svoju životinju i objašnjenje odabira. Tako slijedi osoba pored dok ne završimo krug. Ova mi se igra čini zgodna jer osim toga što nauče imena, sudionici dobivaju prvu priliku da saznaju nešto zanimljivo o drugima i da se upoznaju. Ponekad radim i drugu varijantu ove igre: svatko mora, osim svoga imena, reći i neki pridjev koji ga opisuje. Pridjev mora počinjati istim slovom kao i ime. Tako sljedeća osoba ponavlja ime i pridjev pa se predstavlja svojim imenom i pridjevom. I tako u krug. Ova igrice potiče kreativnost u kombiniranju imena i pridjeva, razvija vokabular (ponekad je stvarno teško sjetiti se pridjeva koji počinje istim slovom kao naše ime!) i uključuje puno smijeha što smanjuje napetost i stres u grupi, sudionici su opušteniji. Treća igrice uključuje više kretanja. Svakom sudioniku uručimo komad papirnato selotejpa i marker. Svaka osoba na selotejpu napiše toliko praznih crta koliko slova ima njeno ime (kao u igrici hangman) i zalijepi ga na prsa kao name tag. Zadatak je da svi idu okolo i „posuđuju“ slova iz imena drugih ljudi. Ako naiđu na osobu koja u svom imenu ima slovo koje im treba za vlastito ime, mogu ga „posuditi“ i napisati umjesto prazne crte na svom „name tagu“, ali zauzvrat moraju reći neku zanimljivost o sebi: hobi, omiljenu knjigu, najbolju uspomenu, što god im padne na pamet. Igra završava kad su svi napisali svoja imena. Ova igra, osim upoznavanja imena i nekih zanimljivosti o drugim osobama, može pomoći u smanjivanju razine stresa i otpuštanju napetosti koja se pojavljuje u novim situacijama među nepoznatim
-------------	---	---

online trening #SkillMe

osjećamo dužni pred grupom.

U motiviranju polaznika veliku ulogu igra otkrivanje njihove personalne motivacije i prilagođavanje metoda rada upravo tome. Sudionici bi mogli sugerirati, pa čak i zajedno dizajnirati aktivnosti koje su im relevantne i u kojima bi željeli sudjelovati.

ljudima budući da uključuje kretanje u prostoriji.

Budući da smo svi različiti i nekima nije ugodno govoriti (ili predstavljati se) pred većom grupom ljudi, često s novim volonterima provodim sljedeći ice breaker. Isprinta se popis pitanja i svako se pitanje izreže da bude na individualnom komadu papira. Broj pitanja može biti isti broju ljudi (u slučaju većih grupa), a može ih biti i više ako je grupa manja i pitanja se brzo „potroše“. Ja pitanja uzimam iz članka o eksperimentu kako se dvije osobe mogu zaljubiti nakon odgovaranja na 36 pitanja (36 questions to fall in love - <https://www.nytimes.com/2015/01/11/fashion/no-37-big-wedding-or-small.html>). U početnim fazama, kad se grupa još ne poznaje, najbolje je uzimati pitanja s početka popisa jer razina intimnosti raste s vremenom trajanja – neka pitanja mogu biti preozbiljna ili previše intimna za nove grupe! Svaki sudionik nasumice odabere jedno pitanje. Zadatak je da se kroz određeno vrijeme kreće po prostoriji i razgovara s drugima, odgovarajući na njihova pitanja i pitajući ih pitanje koje je dobio na papiriću. Ova je aktivnost zgodna jer ohrabruje sudionike koji se možda boje govoriti pred većim grupama. Ona također prirodno potiče na razgovor i na druge teme, ne nužno povezane s podijeljenim pitanjima. Zbog toga je ova aktivnost prikladna za kraj radionice jer se može prirodno nastaviti i nakon nje. Zbog raznolikosti pitanja, ovaj ice-breaker može biti dobar i za grupe koje se već poznaju, ali ih može potaknuti na upoznavanje s drukčije perspektive i razgovor o stvarima o kojima možda nisu prije razgovarali.

Kako bi se poboljšala kohezija grupe u kasnijim fazama, bilo bi dobro redovito raditi na razvoju i povezivanju tima. Zapravo, bitno je cijelo vrijeme imati razvoj tima na umu kako bi se grupa pretvorila u tim, a njegovi članovi radili u sinergiji. Do sada sam provela ili sudjelovala u nekoliko vrsta aktivnosti izgradnje tima. Jedna je kad se sudionici podijele u dvije grupe i njihov je zadatak izgraditi most od određenih materijala. Svaka grupa gradi

online trening #SkillMe

		polovicu mosta, a da ne vidi i ne čuje kako radi druga grupa. Komunikacija se odvija putem „poštara“ koji donosi poruke jedino ako su one adresirane konkretnim osobama. Ova aktivnost uči ne samo suradnje unutar vlastitog tima, ali i izvan. Poboljšava i komunikacijske vještine što je neophodno u povećanju grupne kohezije. Zgodna mi je isto i ova igrice za povezivanje tima: http://www.ventureteambuilding.co.uk/blind-count-off/ jer razvija vještine slušanja, podiže team spirit (svi navijaju jedni za druge kako bi postigli zajednički cilj), raspoloženje i energiju.
S.P.	Ovdje bih primijenila dvije metode. Prva metoda bi bila energizer- Warm up koja se koristi da se sudionici „zagriju“ za neku temu ili način rada, a pošto su u ovom slučaju mladi nezainteresirani, smatram kako će se ovom metodom postići da se dobije njihova pažnja. Nakon što se dobije pažnja, kreće se na drugu metodu koja bi bila Živa knjižnica. Ova metoda je slična pravoj knjižnici, a razlika je što su knjige zapravo ljudi, ljudi s velikim iskustvom i znanjem. Smatram kako ljudi koji sudjeluju u ovome kao knjige imaju sposobnost doprijeti do ljudi i svojim životnim iskustvima zainteresirati, ali i donekle pomoći specifičnim ljudima, kao što su problematične mlade osobe koje još traže svoj put. Naravno kod ove metode velika pažnja bi se trebala dati odabiru ljudi „knjiga“, a to ovisi o ciljnim skupinama, u ovom slučaju mladi iz doma i mladi koji pripadaju problematičnoj skupini pa bi se trebalo pažljivo birati koje osobe bi bile prikladne za otvoreni i prijateljski razgovor sa navedenom skupinom mladih. Dodatno objašnjenje: Warm up energizer bi bio gdje je jedan sudionik roda (čaplja) dok su ostali sudionici pingvini...roda mora uloviti pingvine na način da ide brže od	Grupnu koheziju potaknula bih definitivno prvo s energizer metodom, po mogućnosti s Ice-breaker metodom. Upravo ova metoda služi da bi se postiglo ugodno okruženje za sve sudionike i iz tog razloga sam odabrala ovu metodu jer pomaže da se sudionici koji se ne poznaju barem malo upoznaju i time postignu ugodno i prijateljsko okruženje. Navedeno dovodi do lakšeg daljnjeg tijek ostalih aktivnosti, mladima će biti ugodnije nakon ove metode krenuti na neku drugu zajedničku metodu neformalnog učenja, ali i međusobnog druženja. Ovom metodom se doslovno razbije led i nakon toga se uvijek postiže opuštenije sudjelovanje mladih. Dodatno objašnjenje: Koristila bih Ice-breaker metodu, točnije energizer po imenu „Vjetar puše“ gdje sudionici sjednu na stolce u krug, s tim da je jedan stolac manje nego što ima sudionika. Sudionik koji stoji započinje tako da kaže „Vjetar puše....“ I doda neku izjavu, kao što je „za one koji imaju brata“. Svatko od sudionika tko se nađe u toj izjavi mora se dići sa stolca i naći drugi slobodan stolac. Sudionici se na taj način na trenutak izmiješaju i nakon što se zauzmu ponovno svi slobodni stolci ponovno jedan sudionik ostaje stajati i dalje nastavlja na isti način samo s drugačijom izjavom. Na ovaj način sudionici će saznati nešto o drugim sudionicima i time će se postići opuštenija atmosfera.

online trening #SkillMe

	pingvina, svi se moraju micati i kretati na način kako se kreću rode sa velikim nogama i pingvini sa malim koracima. Nakon što roda ulovi jednog pingvina, taj pingvin postaje roda i kreće u lov na ostale pingvine. Kraj igre je kada svi pingvini postanu rode. Ovom igrom sudionici će se zasigurno zagrijati pošto je neka aktivnost, neka kretnja u pitanju.	
S.Č.	Metoda koju bih koristila za rješavanje ove situacije jest needs assesment metoda odnosno metoda prikupljanja podataka. Navedena metoda podrazumijeva prikupljanje određenih podataka od grupe za koje voditelj radionice smatra da su bitne u kreiranju radionica. Prije svega skupina će biti obavezna ispuniti upitnik u kojem ću saznati koji su im interesi, što ih zanima, čime se žele baviti, koji su im općenito ciljevi u životu. Na temelju prikupljenih podataka saznajem interese prema kojima mogu formirati radionicu jer ako je tematski povezana sa stvarima koje ih zanimaju, pretpostavka je da će se uključiti i sudjelovati. Također moguće da će se neki interesi poklapati i pojavljivati više puta te bih se u kreiranju radionica više posvetila zajedničkim interesima. Druga metoda koja bi mi mogla pomoći da zainteresiram grupu jest debata. Debata ili rasprava podrazumijeva argumentirano iznošenje mišljenja. S ciljem poticanja sudionika na sudjelovanje u radionici ova metoda koristit će se zajedno s prethodnom needs assesment metodom. Nakon što dobijem potrebne informacije formirat ću panel raspravu o temi koju su sudionici naveli kao zanimljivom odnosno kreirat ću je prema njihovim interesima. Grupa će biti podijeljena u dvije manje grupe i svaka	Metodu koju bih koristila za rješavanje prethodno navedene situacije jest ice-breaker metoda. Ice-breaker metoda koristi se kada se grupa ne poznaje i idealna je za upoznavanje sudionika međusobno, njihovih imena, navika, njih kao osoba. Vrlo je važno da se grupa međusobno poznaje i poveže iz razloga što će provoditi određeno vrijeme zajedno, morati će surađivati, a s obzirom da su na istoj radionici znači da imaju određene zajedničke interese. Iz tog razloga odabrana je navedena metoda. Druga metoda koju bih koristila jest rad u paru. Nasumično bih odabrala parove koji bi dobili jednostavan zadatak da ga ispune u određenom vremenu. Za izvršenje zadatka morali bi provoditi vrijeme zajedno i za to vrijeme bi se svakako bolje upoznali i povezali.

online trening #SkillMe

	grupa ima različito stajalište odnosno argumentirano brani svoje stavove. Debata možda ne bi na početku zanimala sudionike grupe no ako je kreirana prema njihovim željama tada će zasigurno htjeti iznijeti svoje stavove i reći svoje mišljenje.	
S.Š.	Kako bi prvenstveno dobila njihovu pažnju, važno je da prva aktivnost bude ice-breaker. Za početak ne bi započinjala s nekim kompliciranim aktivnostima već bi se bazirala na one za koje nisu potrebni neki dodatni materijal. Primjer jedne zabavne aktivnosti je „Mime a lie“ u kojem sudionici istovremeno moraju odglumiti prethodno izrečenu radnju te ujedno izreći neku novu. Tako npr., sudionik će ujedno vezati tenisice i izreći kako jaše konja. Takva aktivnost će izazvati smijeh kod sudionika i privući njihovu pozornost za slijedeće aktivnosti.	S obzirom da je tek početak radionica i da se sudionici uopće ne poznaju, prvenstveno bi krenula s ice-breakerom, odnosno s nekom aktivnosti s kojom bi se cijela grupa međusobno upoznala. U spomenutoj aktivnosti, igrali bi se „Did You Know? Bingo“. Svima bi podijelila papir na kojem bi bile navedene neke vještine, iskustva za koje svaki pojedinac mora pronaći nekog predstavnika u grupi i napisati mu ime u kućicu (npr., netko piše lijevom rukom). Cilj igre je skupiti 5 obilježja u nizu (vodoravno, okomito, dijagonalno). Igrajući navedenu igru, potaknula bih sudionike da se međusobno upoznaju, te da međusobno zapamte imena. Sljedeću aktivnost koju bi provela sa sudionicima sa ciljem poticanja grupne kohezije je aktivnost „Human Knot“. Navedena aktivnost započinje tako da sudionici stoje u krugu, tako da su si međusobno što bliže. Nakon postavljenog kruga, sudionici si međusobno pružaju ruke te primaju ruke drugih sudionika. Primajući se za ostale sudionike, cijela grupa će tvoriti jedan čvor kojeg će upravo oni trebati otpetljati. Kako bi otpetljali čvor, sudionici će morati međusobno komunicirati i surađivati što će dodatno potaknuti grupnu koheziju. Na kraju aktivnosti, sudionici će se osjećati kako je upravo cijela grupa zaslužna za uspjeh u ovoj aktivnosti. Kod sudionika će se također razviti osjećaj kako su i oni tome doprinijeli te će se samim time više povezati s grupom.
T.Z.	Kroz igru ću ih zainteresirati. Napraviti će se scenariji „danger zone“ gdje će se dogoditi eksplozija i svijet će prestati postojati i oni	Ovome problemu bi pristupio tako da bi im dao aktivnost „speed dating“ sa setom pitanja gdje bi mogli jedni druge pitati osnovna pitanja o njima,

online trening #SkillMe

su jedini koji mogu to zaustaviti. Napraviti će se neka vrsta kruga gdje oni neće smjeti kročiti jer je tu jaka radijacija. U sredini kruga će biti kantica u kojoj se nalazi ta opasna tvar i pored nje je druga kantica gdje se nalazi tekućina koja će moći neutralizirati opasna tvar. Njihov zadatak je da zajedničkim snagama riješe problem. Tu bi se među sudionicima pojavilo zajedništvo ka rješavanju problema i međusobna komunikacija.

Drugi način je da se sudionici stave u krug, tko ima loptu se stane u krug te je mora baciti visoko u zrak pritom izgovarajući ime druge osobe, druga osoba je mora uhvatiti te se tako bolje upoznaju kroz igru.

Vjerujem da bi kroz takav pristup, kroz energizer ili ice-breaker grupu motiviralo na daljnji rad i također bi uvidjeli da radionice neće biti formalnog tipa, nego da će biti lagodno, njima opuštajuće gdje će moći slobodno izraziti svoje mišljenje bez straha na osudu drugih te da će im tema radionica pomoći u budućnosti.

njihovom životu da uvide da imaju sličnosti bez obzira na njihova podrijetla.

Također bi dobili igru upoznavanja. Svaki sudionik bi dobio komad papir gdje bi trebali napisati svoje ime. Nakon zvučnog signala bi trebali dijeliti svoje papire među sobom do sljedećeg signala. Nakon šta su dobili papire s različitim imenima zadatak im je nacrtati oblik glave, kosu. Opet slijedi zvučni signal gdje također dijele papire među sobom dok im se ne kaže da stanu. Nakon toga trebaju nacrtati nos, usne, oči. Nakon šta sve nacrtaju, crteže bi stavili na zid gdje bi svatko od sudionika stao pored svog portreta i tim načinom bi vidjeli da su praktički isti bez obzira na njihova podrijetla i financijsko stanje.

III. Kako planirati radionicu?

U ovome dijelu pozabavit ćemo se samim radionicama, teorijom i pripremom. Svatko od nas imao je priliku bio dijelom radionice, kao voditelj ili sudionik. Koliko god one bile različite temom, metodom i/ili ciljevima, svaka od njih pratila je određenu formu koja se primjenjuje u svim situacijama. Iz tog razloga, dajemo vam kratku definiciju iste.

Radionica (engl. workshop) je suvremeni oblik interaktivnog učenja i poučavanja koji je usmjeren na polaznika s ciljem razvijanja vještina i/ili jačanja osjetljivosti za određene **probleme**. Drugim riječima, radionica je metoda socijalnog i globalnog učenja i poučavanja koja se odvija unutar grupne interakcije. Sudionici radionice zajedno rade na razvijanju vještina i stavova kojih (često) nije prije postojalo.

Nadalje, **planiranje radionice se odnosi na proces** kreiranja u kojem je važno odgovoriti na pitanja zašto i što raditi da bi se postigli očekivani ishodi učenja i razvile određene **kompetencije sudionika** radionice. Svrha planiranja i pripreme radionice je osigurati njenu dobru izvedbu radi postizanja očekivanih ciljeva. Voditelj radionice priprema teme koje će se odraditi na radionici u skladu s potrebama polaznika.

online trening #SkillMe

Priprema svake radionice sastoji se od nekoliko etapa a u nastavku ćemo objasniti svaku:

- **CILJ** : Ciljevi radionice opisuju željene **promjene koje se kod sudionika nastoje postići tijekom aktivnosti; tj. svrhu zbog koje se edukacija provodi.** Jasno definirani ciljevi odgovori su na pitanja: – Zašto se provodi radionica (koji su očekivani ishodi učenja i kompetencije sudionika nakon radionice)? Tko su sudionici radionice (kojoj je ciljnoj skupini radionica namijenjena)? Koji se problemi moraju rješavati kako bi se postigli željeni ishodi učenja i kompetencije? Koji su oblici rada prihvatljivi (aktivnosti kojima se prenose informacije i vještine)?
- **ISHOD** : koji su očekivani ishodi učenja i kompetencije sudionika nakon radionice.
- **TRAJANJE** : izražava se u minutama kako bi se mogla točno planirati svaka etapa rada.
- **TEMA, METODE RADA I MATERIJALI** : ovisno o ciljanoj skupini, **potrebno je definirati temu prema njihovim potrebama te ih uskladiti s metodom rada.** Primjerice, ako radite s djecom vrtićke dobi nećete im davati novinske članke da ih iščitavaju (dok, s druge strane, s odraslima možete upotrijebiti dječje igračke kao radni materijal). Isto tako, ovisno o ciljanoj skupini potrebno je prilagoditi metode rada (ovo je dio gdje radi mašta). Što se tiče samih materijala, nema ograničenja dok god su vam dostupni. Drugim riječima, snalazite se najbolje s onim što vam je dostupno a naglasak je na tome da potiču motivaciju i da vode određenom cilju.
- **OPIS** : opis svake radionice sastoji se od **uvoda** u kojemu se ukratko upoznaje sudionike sa temom te ih se senzibilizira na temu i rad, **središnjeg dijela** koji se odnosi na sam tok radionice a najčešće je interaktivan, motivira i potiče na razmišljanje te **zaključka/evaluacije** radionice u kojemu sami sudionici na razne načine iznose ono što su naučili iz provedenog.
- **LITERATURA** : odnosi se na sve reference, knjige, priručnike i dodatne materijale koje ste koristili pri osmišljavanju i/ili provedbi radionice.

online trening #SkillMe

Kada govorimo o pripremi radionice, učestalo je krivo mišljenje da priprema mora biti pismena. Svakako preporučamo da ona bude na papiru no ona može biti u obliku crteža, mapa, post-it blokova. Opet, **budite kreativni!** Upravo dobra priprema može pomoći u neočekivanim situacijama. Nakon stjecanja određenog iskustva, često ćete primjenjivati određene metode rada te ih s vremenom dorađivati i poboljšavati, mijenjati a same radionice ponekad i ponavljati. No **pismenu pripremu** svakako preporučamo osobama koje nisu imale priliku samostalno voditi radionicu.

Na sljedećoj poveznici možete vidjeti jedan primjer pismene pripreme radionice:

[Radionica - Kućni ljubimci](#)

online trening #SkillMe

Na sljedećim stranicama možete pronaći radove polaznika online tečaja #SkillMe.

ZADATAK 3.1.

U prvom zadatku vam dajemo tri situacije i tri teme radionice a vi ćete za svaku radionicu odrediti tri cilja (tri odgovora *zašto*).

Tema	Radite sa učenicima u razredu koji se svađaju i odlučili ste provesti radionicu nenasilne komunikacije . Koji su vam ciljevi?	Radite sa mladim poduzetnicima i odlučili ste provesti radionicu uspješnog pregovaranja . Koji su vam ciljevi?	Radite sa mladim osobama koji često upadaju u probleme s novcem i vi provodite radionicu financijske pismenosti . Koji su vam ciljevi?
A.G.	Upoznati učenike s pojmom nenasilne komunikacije – što je nenasilna komunikacija, kako je primijeniti u praksi, kako se nositi sa svojom ljutnjom i izraziti svoje osjećaje na primjeren način Razviti i potaknuti suradnju, empatiju, međusobnu toleranciju i poštivanje tuđeg mišljenja - provesti vježbu stavljanja u tuđu kožu Naučiti kako rješavati sukobe pomoću medijatora – treće osobe neupletene u sukob	Razraditi što je i kako izaći iz vlastite sigurne zone – važno za skupljanje hrabrosti za ulazak u pregovore Razraditi taktike što činiti kod pregovora, a što ne – uvijek je dobro imati u pripremi stvari koje se jedna strana može/želi odreći/prihvatiti (ustupci) Provesti praktičnu vježbu pregovaranja – stavljanje u izmišljenu situaciju gdje jedna strana želi pregovore, a druga ne.	Upoznati mlade s osnovama osobnih financija – objasniti razliku između želja i potreba, razraditi kako racionalizirati potrošnju i odrediti prioritete kod osobne potrošnje Upoznati mlade s osnovama planiranja osobnog budžeta - kako izraditi budžet i planirati prihode, troškove i štednju Naučiti mlade kako raspolagati postojećim budžetom pomoću praktične vježbe
A.d.C.B.	Upoznavanje učenika s osnovnim definicijama i različitim metodama (nenasilne) komunikacije Predstavljanje metoda nenasilne komunikacije kao	Upoznavanje sudionika s osnovnim definicijama i različitim metodama poslovne komunikacije i pregovaranja, s fokusom na metode koje se najčešće koriste u poduzetničkim branšama u	Upoznavanje sudionika s definicijama osnova financijske pismenosti (vrste bankovnih računa, kamatni računi, studentski krediti, različite vrste štednja itd.)

online trening #SkillMe

	jedne od ključnih sastavnica u izgradnji tolerantnijeg i solidarnijeg razreda, ali i društva Praktična upotreba vještina stečenih na radionici kako bi se izgladile nesuglasice među učenicima i grupama učenika	kojima sudionici rade Razmjena iskustava među sudionicima, čime se može dobiti uvid u konkretne probleme koji se mogu riješiti metodama pregovaranja Praktična primjena stečenih vještina na primjerima, čime se sudionici iz prve ruke mogu okušati u pripremi i provođenju pregovaračkog procesa	Razmjena iskustava (dobrih i loših) među sudionicima Praktična primjena stečenog znanja i vještina u sklopu kreiranja vlastitog financijskog plana (kućni budžet, budžetiranje kratkoročnog turističkog putovanja, budžetiranje dugoročnog studentskog putovanja itd.)
B.O.Đ.	Ukazati na potencijalne dodatne probleme koji proizlaze iz nasilnog rješavanja sukoba Upoznati učenike s načinom komunikacije koji pokazuje poštovanje ili zahvalnost prema sugovorniku Osvijestiti uvažavanje mišljenja i važnost prihvatanja kritike	Unaprijediti govorne vještine (npr. vokabular) polaznika Ukazati na psihološki utjecaj riječi, postupaka, ali i neverbalne komunikacije Upoznati polaznike s tehnikama pregovaranja	Upoznati polaznike s raznim alatima za praćenje osobnih financija (digitalnih, analognih, <i>online</i> i <i>offline</i>) Ukazati na mogućnosti koje je moguće iskoristiti za osobnu dobrobit, a koje ne zahtijevaju visoke financijske izdatke Poraditi na razvoju samopouzdanja i samokontrole polaznika
B.B	Prikazati mladima i drugu smireniju stranu komunikacije, Ospособiti ih za kvalitetno vođenje razgovora u poslovnom i privatnom životu Potaknuti mlade na socijalno osviještenje, te da budu pokretači modernog nenasilnog komuniciranja među vršnjacima	Pripremiti mlade za poslovnu komunikaciju 21.stoljeća Osvijestiti ih na moguće načine pregovaranja koji ih mogu dovesti do uspješno obavljenog posla Da nauče kako prepoznati loše poslovne prilike, te kako ih uspješno izbjeći kvalitetnim vođenjem pregovora	Prvo prepoznati u kakve financijske probleme upadaju Koji su razlozi prekomjernog trošenja/zaduživanja mladih Na koje načine spriječiti financijski problem kod mladih sudionika.

online trening #SkillMe

D.Đ.	Educirati ih o vršnjačkom nasilju Dati do znanja da se neki "spor" može riješiti i na miran način Smanjiti stopu nasilja među učenicima	Unaprijediti/naučiti te vještine, razviti taktike i vježbe pregovaranja Poboljšati konkurentnost Upoznati poduzetnike, razmijeniti iskustva	Bolje i odgovornije upravljati novcem (budžet) Upoznavanje (educiranje o) s bankama, kreditima, kamatama Paziti kako se kupuje (impulzivna kupnja na kreditne kartice)
E.O.Đ	Osvijestiti učenike koje su posljedice nasilnog rješavanja sukoba. Upoznati ih s nenasilnim načinima rješavanja sukoba. Postaviti razredna pravila (zajedno s učenicima) koja bi trebali slijediti u nenasilnom rješavanju sukoba.	Naučiti ih temelje na kojima počiva uspješno pregovaranje. Naučiti kako usmjeriti tijekom razgovora ka dobrom pregovaranju. Prikazati im i usmjeriti ih stilovima i tehnikama te kako ih prilagoditi situacijama.	Na prikazanim primjerima ukazati na važnost dobrog rukovanja novcem s ciljem podizanja svjesnosti učenika o financijskoj pismenosti. Potaknuti učenike da vode brigu o rukovanju novcem. Prokomentirati s učenicima o njihovim stavovima te na temelju njih doći do nekih zaključaka.
E.P.	Osigurati i povećati koheziju (povezanost) grupe, kako bi smanjili napetost i netoleranciju između sudionika Jasno objasniti važnost nenasilne komunikacije (kroz vježbe, iskustveno), kako bi sudionici razumjeli problematiku nasilne i vrijednost nenasilne komunikacije (u grupi i u životu) Osigurati kvalitetne vježbe, da se naučeno 'zalijepi'	Omogućiti otvorenu, pozitivnu atmosferu, kako bi rad u grupi bio visoko učinkovit Mladim poduzetnicima jasno komunicirati i prenijeti dostupne i kvalitetne alate i metode pregovaranja, kako bi dobili konkretno znanje. Staviti participante u pregovaračke, simulirane situacije, kako bi upotrijebili naučeno znanje i, preporučljivo, učinili što više greška kroz koje bi iskustveno učili.	Postići pozitivnu atmosferu kako bi se svi osjećali ugodno postavljati pitanja i sudjelovati (razgovor o novcu može biti jako neugodan) Pružiti i omogućiti kvalitetne materijale, koji su user friendly za mladu osobu (bilo da su u pitanju uručci, linkovi i sl. Čak i količinski, previše ne valja, premalo ne pomaže), kako bi ih u potpunosti razumjeli i poslije radionice ustvari koristili. Proći sa sudionicima

online trening #SkillMe

			'klasične' pogreške kroz igre i vježbe, kako bi učili na greškama (što je bolje raditi u kontroliranoj okolini, nego u stvarnom životu, gdje su te greške skuplje)
E.D.	Osvijestiti učenike o važnosti nenasilne komunikacije. Prikazati učinkovitost nenasilne komunikacije. Približiti učenicima pojmove kao što su: slušanje, empatija, asertivnost, ja-poruke	Prikazati kako ispravno razumjeti pregovaračku situaciju. Obraditi tijek, strategije i metode pregovaranja. Što učiniti i reći tijekom pregovaranja da bi bilo uspješno (vještine pregovaranja).	Detaljnije prikazati što znači financijska pismenost. Objasniti važnost kvalitetnog upravljanja (vlastitim) financijskim sredstvima. Održavanje dugoročne financijske stabilnosti.
F.B.	Osvijestiti što je uopće nasilna komunikacija Dati do znanja koje su posljedice takve komunikacije Objasniti prednosti drugačije vrste komunikacije i metode provođenja te komunikacije	Naučiti stvoriti pregovarački plan ovisno o temi Proći kroz osnove neuro-ligvističkog programiranja kako bi olakšalo pregovaraču donekle iščitati naume osobe s druge strane pri komunikaciji uživo Raditi na samokontroli pregovarača i kako zadržati karakter i ciljeve plana u kriznim situacijama	Upoznati sudionike s osnovnim money managementom i raspolaganjem budžetom (kako računati unaprijed na režije npr.) Upoznati ih s osnovnim zakonima koji se tiču poreza Dati upute kako dizati kredite, izračunati neke kamate (i objasniti što su stvari poput zateznih kamata) i kome se obratiti ukoliko nisu u sposobnosti za to
F.DŽ.	Utvrđiti da nasilna komunikacija ne vodi nigdje Usvojiti osnove kako nenasilno komunicirati Usvojiti kako primijeniti takvu komunikaciju u raznim	Utvrđiti najčešće greške pregovaranja Osnove komunikacije (usmjereno na pregovaranje) Psihološke igre i pažljivi „wording“	Utvrđiti situacije koje dovode do problema i osnove kako ih izbjeći Kako voditi bilješke o vlastitim financijama i stvarati plan

online trening #SkillMe

	situacijama.		Usvojiti napredno financijsko planiranje, kako nezgodne situacije pretvoriti u bezazlene ili korisne, kako stvorene planove unaprijediti i personalizirati, štednje (da i ne-bankovne) itd.
I.D.	Poučiti učenike mirnim načinima rješavanja konflikata Poučiti učenike komuniciranju putem ja-poruka Smanjiti učestalost neugodnih interakcija između učenika	Poučiti zakonitostima uspješnog pregovaranja i metodama koje će najvjerojatnije dovesti do win-win situacije Poučiti kako održati smirenost i adekvatan tok misli u neugodnim situacijama pregovaranja Razviti stav prema pregovaranju kao o konstruktivnom načinu komunikacije	Razviti vještinu praćenja toka novca Razviti naviku planiranja budućih troškova Poučiti trikovima za laku uštedu novca
J.C.	Razviti višu razinu komunikacije Osnažiti timske vrijednosti grupi Potaknuti prihvaćanje, slušanje i poštovanje u grupi	Razviti stručniju razinu komunikacije Osnažiti javni nastup Razviti pregovaračke vještine	Osvijestiti sudionike o problemima ovisnosti Razviti financijsku logiku kod sudionika Potaknuti sudionike na drugačiju, bolju raspodjelu financijskih sredstava
J.U.	Ukazati im da nasilno komuniciranje jedni s drugima i njegovu neprihvatljivost Educirati ih da prepoznaju nasilnu komunikaciju i znaju reagirati Pokazati im načine nenasilne komunikacije	Informirati ih o važnosti uspješnog pregovaranja u poslovnom svijetu Pokazati im primjere dobre prakse uspješnog pregovaranja Povećati razinu njihove informiranosti o važnosti uspješnog pregovaranja	Osvijestiti ih o važnosti financijske pismenosti i dobrog upravljanja novcem Naučiti ih osnovne financijske pojmove i informirati ih - gdje dobiti informaciju za pojedino financijsko pitanje Pružiti im alat kojim mogu

online trening #SkillMe

			pratiti svoje financije i lakše upravljati budžetom
K.J.	Osvjestiti mlade da se svađom ne rješavaju problemi, dapače, ukazati da svađa dovodi do novih uzroka svađe Educirati mlade o bonton komunikaciji i važnosti slušanja drugih govornika Educirati mlade da uče druge o nenasilnog komunikaciji	Obučiti mlade poduzetnike što znači pojam uspješnog pregovaranja Educirati mlade poduzetnike o verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji Osposobiti mlade poduzetnike za uspješno pregovaranje	Educirati mlade kako pratiti prihode i rashode Osvjestiti mlade na izvore prihoda i na mogućnost dodatne zarade Osvjestiti mlade na važnost planiranja troškova i odluke na štednju
K.P.	Naučiti obilježja stilova komunikacije s naglaskom na asertivnu komunikaciju Korištenje ja-poruka u komunikaciji Primjenjivanje aktivnog slušanja sugovornika	Naučiti postaviti osobni cilj koji se želi postići pregovaranjem Znati odrediti granice pregovaranja, tj. kada odustati Naučiti strategije pregovaranja	Naučiti što je financijska pismenost Aдекватno planiranje raspolaganja dostupnim novcem Znati razlikovati želje od potreba
L.S.	Upoznati dionike sa pojmom nenasilne komunikacije Usvajanje znanja o asertivnoj i pozitivnoj komunikaciji Predstaviti pojam „ja“ i „ti“ poruka	Usvojiti ili razviti vještine komunikacije i aktivnog slušanja Razvoj strategije iznošenja argumenata Razvoj intrapersonalnih i interpersonalnih vještina	Upoznati dionike sa pojmom financijske pismenosti Usvajanje ili nadogradnja znanja o ekonomici i financijama Razvoj matematičkih vještina
L.M.	Osvijestiti učinak nasilne komunikacije na njihove sugovornike. Upoznati učenike s tehnikama učinkovite komunikacije. Ukazati učenicima na to kako	Upoznati sudionike s metodama uspješnog pregovaranja. Naučiti ih kako učinkovito implementirati te tehnike u profesionalnom radu. Informirati sudionike o tome što	Ukazati sudionicima na koje sve aspekte njihovog profesionalnog i privatnog života utječe neodgovorno financijsko ponašanje. Definirati što obuhvaća financijska pismenost.

online trening #SkillMe

	se nositi s agresivnim sugovornicima.	je sve potrebno za uspješno pregovaranje.	Proći kroz teorijski dio odgovornog financijskog ponašanja.
M.M.	Educirati učenike o posljedicama koje bullying ostavlja na žrtvu Razvijanje pozitivnog razmišljanja, nenasilne komunikacije i ponašanja Poticanje suradnje i rješenje konflikta u kojem svi izlaze zadovoljni	Naučiti sudionike kako da će se ponašati za vrijeme pregovaračkog procesa. Kako razumjeti drugu stranu i prihvatiti „ne“ kao odgovor. Educirati sudionike kako graditi razumijevanje i povjerenje i zauzeti čvrst stav.	Naučiti grupu o važnosti upravljanja osobnim financijama Naučiti ispravno razumjeti ugovore koje sudionici potpisuju u primjerice financijskim ustanovama Educirati sudionice o ozbiljnost problema kao što su ovisnosti o kockanju koja također dovodi do teških financijskih problema
M.H.	Osvijestiti svoje stavove i ponašanje u situacijama koje mogu dovesti do nasilja u komunikaciji Ispitati načine izbjegavanja nasilja u komunikaciji Vježbati rješavanje sukoba kroz suradnju	Razvoj kompetencija u području komunikacijskih vještina Usvajanje taktika razmjena informacije Pripremiti sudionike na neočekivane situacije u pregovaranju i načine nošenja s njima	Pružanje znanja i alata za vođenje financija Utvrđivanje rizičnih osobina i obrazaca ponašanja Osvijestiti osobnu odgovornost
M.I.	Naučiti ih da svađa, ne vodi nigdje te da se s njom ne može ništa postići Stvaranje empatije i naučiti ih kako izbjeći konflikt Kako aktivno slušati sugovornika	Kako uskladiti vlastitu verbalnu i neverbalnu komunikaciju (pokreti, geste, mimika...) Kako reagirati u kritičnim situacijama kada ste izvrgnuti pritisku i "prljavim" taktikama? Kako slušati pozorno, zatražiti pojašnjenja, izraziti svoja stajališta bez provokacija	Kako koristiti novca, te različiti oblici plaćanja novcem Kako napraviti svoj budžet, te kako istim upravljati, mjere štednje i razumnog trošenja novca Razviti svijest o vrijednosti novca
M.T.	Radionica se provodi radi prevencije vršnjačkog nasilja i	Radionica s ciljem poboljšanja prezentacijskih i pregovaračkih	Ciljevi su educirati mlade o efikasnijem trošenju novca i

online trening #SkillMe

	uspješnije komunikacije s ciljem boljeg (efikasnijeg, nenasilnog) rješavanja problema Sudionici su učenici razreda koji ima problema u rješavanju sukoba; Prezentacije (ppt) o posljedicama ružnih riječi i osjećajima koje one ostavljaju kod ljudi. Rad u grupi – osobna iskustva	vještina koje su im potrebne u poslu Sudionici su mladi poduzetnici određene firme (firma organizira) ili mladi poduzetnici koji su tek počeli stjecati znanja u struci i potrebno im je još praktičnog znanja (radionica može biti organizirana od npr. Zavoda za zapošljavanje) Izlaganje ljudi koji imaju višegodišnje iskustvo u poduzetništvu i otvoren razgovor s njima; rad u grupi – rješavanje problema	načinima štednje Grupa s kojom se radi su mladi koji mogu i ne moraju biti financijski nepismeni u punom smislu tog termina, može se raditi i samo o mladima koji su završili srednju školu, ili mladima koji tek počinju raditi (16+godina) i trebaju otvoriti račun u banci; ciljana grupa mogu biti i mladi do 30 godina koji idu samostalno živjeti.
M.R.	Objasniti im što je nasilna a što nenasilna komunikacija Naučiti ih pomoću zanimljivih zadataka načine nenasilne komunikacije i metode nenasilnog rješavanja sukoba Uspješno provedena vježba nenasilne komunikacije	Saznati koja znanja o pregovaranju već posjeduju Naučiti ih koje karakteristike ima dobar pregovarač Uspješno provedena jedna vježba pregovaranja prema naučenim pravilima	Otkriti koje pogreške čine i zašto ih čine Naučiti ih kako napraviti financijski plan i koje su zamke u koje mogu upasti Uspješno napravljen jedan financijski plan
P.I.	Pomoći im da bolje razumiju jedni druge Spriječiti daljnje svađe i konflikte Educirati ih kako bi širili naučeno s ostalim učenicima/prijateljima	Educirati ih o taktikama vođenja uspješnog pregovaranja Razviti vještine javnog nastupa Razviti vještine lobiranja	Potaknuti štednju kod tih osoba Educirati ih o načinu uspješnog upravljanja osobnim financijama (pametno trošenje i ulaganje) Sastaviti kratkoročne i dugoročne financijske planove
P.P	Razvoj komunikacijskih vještina Razvoj vještina rješavanja i	Razvoj komunikacijskih vještina ključnih za proces pregovaranja Upoznavanje s ključnim	Upoznavanje s osnovnim pojmovima osobnih financija – različiti oblici plaćanja, kreditne i debitne kartice,

online trening #SkillMe

	upravljanja sukobima Razvoj vještina nenasilnog djelovanja	elementima pregovaračkog procesa te raznim taktikama, strategijama i sl. Osvještavanje vlastitog stila pregovaranja, drugih pregovaračkih stilova i njihove učinkovitosti u raznim situacijama	kredit i kamate Planiranje osobnog budžeta (prihodi, troškovi, štednja; korisne aplikacije) Razvijanje pozitivnih navika štednje, racionalnog raspolaganja financijama, promišljene kupovine, prioritiziranja
P.K.	Upoznati učenike s osnovnim odrednicama komuniciranja: sadržajni i odnosni aspekt komunikacije; verbalna i neverbalna komunikacija; komunikacijski proces (prijenos i razumijevanje značenja poruke). Osvijestiti učenicima pogrešne načine komunikacije kao što su selektivno slušanje, uvjeravanje i naređivanje. Potaknuti učenike na korištenje nenasilne komunikacije kroz aktivno slušanje (dekodiranje osjećaja i potreba sugovornika, korištenje otvorenih pitanja), asertivno izražavanje (jasno zalaganje za svoja prava i potrebe vodeći brigu o osjećajima i potrebama drugog), suradnju i konstruktivno rješavanje problema (pojašnjavanje konkretnih i stvarnih posljedica nečijeg ponašanja).	Približiti mladim poduzetnicima pregovaranje kao poseban oblik komunikacije u kojem veliku ulogu ima oblikovanje asertivne poruke. Osvijestiti mladim poduzetnicima važnost strategijskog planiranja kao dobre podloge za upuštanje u proces pregovaranja. Potaknuti mlade poduzetnike na korištenje nekih od alata za brušenje vještine javnog govora (sadržaj govora, trajanje govora, neverbalna komunikacija, feedback).	Upoznati mlade sa sastavnim dijelovima „kućnog proračuna“ kroz prihode (redovna plaća, honorari, naknade) i rashode (režije, kupovina, krediti, porezi). Upoznati mlade s načinima uštede kroz vođenje „kućnog knjigovodstva“ i korištenje različitih načina plaćanja (gotovina, kartice s odgodom, i sl.). Poboljšati financijsku pismenost mladih kroz konkretne vježbe i zadatke s naglaskom na racionalnijem korištenju novca u svakodnevnom životu.
P.Š.	Osposobljavanje sudionika da slušaju drugu osobu i čuju	Unaprjeđenje vještina prezentiranja i pregovaranja	Sposobnost odgovornog upravljanja novcem, pametne

online trening #SkillMe

	njene potrebe kojih je često i sama nesvjesna Prevenција svih pojavnih oblika nenasilne komunikacije nad i među djecom i mladima Smanjenje svih pojavnih oblika nenasilne komunikacije nad i među djecom i mladima	Usavršavanje pregovaračkih taktika Usavršavanje učinkovitog argumentiranja u pregovoru i neutralizacija otpora.	štednje i potrošnje te ulaganja u sigurniju financijsku budućnost Stvaranje svijesti kod mladih osoba o pogodnostima, ali i rizicima koji mogu proizaći iz korištenja određenih financijskih proizvoda i usluga Smanjenje rizika donošenja krivih financijskih odluka kod mladih osoba
S.P.	Potaknuti ih na toleranciju kako bi uvažavali jedni druge- kroz primjere Potaknuti ih da poštuju jedni druge da od osnovne škole znaju zašto je to važno dalje za život- kroz primjere Prevenција- kako svađe ne bi prerastale u sukobe	Ohrabriti mlade poduzetnike kako bi u svojim početničkim danima što uvjerljivije krenuli u svijet poduzetništva Pomoći im da steknu što vještije komunikacijske vještine jer bez njih ne mogu uspješno pregovarati Pokazati im kroz primjere dobre prakse kako se uspješno pregovara kako bi vidjeli na nečijem stvarnom iskustvu	Pronaći način da im se objasni kako pametno i u skladu s mogućnostima trošiti Definirati razloge zašto dolazi do tih problema kako bi se mogao naći način da se isti riješe Svaki sudionik da izradi primjer pametnog mjesečnog trošenja koji će mu pomoći da se novci troše na bitne stvari
S.Č.	Da učenici zapamte što je nenasilna komunikacija Da učenici razumiju važnost nenasilne komunikacije Da učenici pokušaju primijeniti nenasilnu komunikaciju međusobno	Da sudionici zapamte kako se uspješno pregovara Da razumiju važnost uspješnog pregovaranja kroz primjere Da sudionici naposljetku međusobno pregovaraju tj. da primjene znanja stečena tijekom radionice	Da sudionici zapamte osnovne pojmove i radnje važne za bolje upravljanje vlastitim financijama Da razumiju kako odgovorno upravljati financijama Da primjene stečena znanja u budućnosti kod upravljanja vlastitim financijama
S.Š.	Usvojiti vještine asertivne komunikacije Senzibilizirati učenike na	Osvijestiti važnost pregovaranja u poduzetništvu Usvojiti odgovarajuće načine	Osvijestiti važnost kvalitetne raspodjele novcem Usvojiti vještine učinkovitog

online trening #SkillMe

	važnost razumijevanja drugih (razvijanje empatije)	ponašanja tijekom pregovaranja	upravljanja novcem
	Usvojiti vještine prepoznavanja vlastitih i tuđih emocija	Usvojiti vještinu promjene smjera pregovaranja	Informiranje i poznavanje rizika prilikom korištenja financijskih usluga
T.Z.	Cilj je da učenici steknu sposobnost slušanja drugih ljudi i njezinih potreba Mogućnost slušanja jednih drugih s empatijom Kako raspraviti naše autentične osjećaje i potrebe	Osvijestiti vlastiti pristup pregovaranju i različitim sugovornicima. Razviti vještine koje su relevantne za prelazak barijera u pregovaračkom procesu i učinkovito ostvarivanje ciljeva Kako da postanu svjesni vlastitih emocija te druge, pregovaračke strane	Da mladi razumiju ugovore koje potpisuju u financijskim ustanovama, te naučiti o važnostima upravljanja osobnim financijama. Naučiti ih da si poslože prioritete u životu, da ne troše rasipno novce „Pogled u budućnost“ da budu prisiljeni razmisliti si što im se može dogoditi za 10,15,20 god i da uvide ako nastave tim tempom da neće moći to ostvariti.

online trening #SkillMe

ZADATAK 3.2.

Sada, nastavno na gornji zadatak trebate izabrati jednu od gore zadane tri teme i u obliku kratkog eseja (max. jedna stranica) odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Kako ćete dokazati da su se ti ciljevi ostvarili?
- Koji utjecaj imaju na sudionike?
- Koji utjecaj imaju na lokalnu zajednicu?

A.G.

U sklopu ovog zadatka odabrala sam radionicu financijske pismenosti.

Mladi često nakon završetka srednje škole ili fakulteta često imaju problem s planiranjem vlastitih financija. Do tog trenutka dok ne uđu u „stvaran svijet“ i ne počnu raspolagati vlastitim novcem, štiti ih često roditeljska sigurnost, odnosno da su računi, rashodi, troškovi za prijevoz, hranu i ostali svakodnevni troškovi zapravo nečija tuđa briga. Upravo zbog neznanja da s novcem dolazi i **odgovornost**, događa se da zapadnu u financijske probleme. Nedostatak znanja i stjecanja vještina još tijekom školovanja čini ih nespremima za samostalan život.

Prvi dio radionice svakako bih ušla u diskusiju njihova pojma financijske odgovornosti, odnosno **planiranja** osobnog budžeta. Vezano za gore spomenuto, financijski problemi u koje mladi zapadnu često su vezani za njihove želje, a ne stvarne potrebe te je u skladu s potrebama, a ne željama potrebno racionalizirati potrošnju i odrediti prioritete. Najjednostavnije, **dala bi im da naprave tablicu** želja i potreba, među ostalim da stave u tablicu i stvari na koje troše svakodnevno te im na taj način ukazati razliku između onoga što im zapravo treba i što bi željeli. Dalje, napraviti plan osobnog budžeta – **koji su im prihodi**, koji rashodi i troškovi te da li od ostalog mogu nešto i uštedjeti. Kako bi vidjela jesu li se ti ciljevi zapravo ostvarili, odnosno jesu li usvojili razliku između želja i potreba, važnosti podmirivanja obaveznih troškova (ne želja, već potreba), **stavila bih im zadatak planiranja** mjesečnog budžeta za četveročlanu zagrebačku obitelj s dvoje školaraca (srednja škola i fakultet) i primanjima od 5000kn mjesečno. Ako uspiju rasporediti budžet, glavni cilj radionice i po mom mišljenju čest problem kod ljudi (ne samo mladih) je razlikovanje između želja i potreba, će biti ostvaren. Uz to, valja i razgraničiti i same potrebe čiji se troškovi također mogu smanjiti (npr. Internet je potreban, no možda televizija i telefon u paketu s netom nije, što automatski **dovodi do** smanjenja mjesečnih troškova; ili npr. javni prijevoz, ako postoji, je često jeftiniji od svakodnevnog **odlaska na posao automobilom**).

Ostvarivanje ciljeva radionice na sudionike imaju primarni utjecaj, te će im ova radionica pomoći ne **samo da se izvuku iz financijskih dugova**, već, ovisno o visini primanja, pomoći da nešto i uštede. Dugoročno će im pomoći tako da će moći planirati svoje troškove i kada jednog dana zasnuju obitelj ili počnu samostalno živjeti, kada troškovi rastu. Dok na samu lokalnu zajednicu ova radionica ima

online trening #SkillMe

	neposredan utjecaj da ti mladi možda neće više biti financijski teret svojim obiteljima ili prijateljima, a što se tiče lokalne zajednice, oni će svoje znanje prenositi svojim prijateljima u zajednici, susjedima, a možda i sami održe kakvo predavanje u svojoj lokalnoj zajednici kako bi svoje znanje prenijeli drugima.
A.d.C.B.	S obzirom da su sudionici jedan razred i da je radionica posebno osmišljena zbog potreba razreda, rezultati će se vidjeti kroz svakodnevnu interakciju među učenicima. Smatram da nije potrebno da radionica završi kako bi se počela mjeriti učinkovitost rezultata: već sam proces sudjelovanja u strukturiranoj radionici, u kojoj svaki sudionik/učenik ima šansu da izrazi ono čime je nezadovoljan u dinamici vlastitog razreda i potaknut je da uz to ponudi i rješenje, već je veliki korak u rješavanju nesuglasica u razredu i stvaranja opuštenije klime, u kojima svi surađuju na zajedničkim ciljevima. Pozitivna atmosfera tijekom radionice je dobar znak da će se ona nastaviti i nakon prestanka radionice. Ako se kasnije uoči da je u razredu očigledno manje svađa i nesuglasica, to bi također mogao biti dobar znak da su učenici počeli koristiti metode i vještine komunikacije o kojima su učili tijekom radionice. Na sudionike bi uspješno ostvareni ciljevi radionice trebali imati dugoročan utjecaj. Cilj nije da se dobri odnosi među učenicima održe samo tijekom radionice, već da oni naučene vještine koriste i kasnije tijekom svog obrazovanja, i to ne samo u tom jednom razredu, nego i u svim ostalim razredima u kojima će biti, u grupama prijatelja i poznanika, među kolegama na poslu itd. Uspješno razriješene situacije sukoba sigurno će pridonijeti osobnom osjećaju ponosa kod sudionika koji su upotrijebili naučene vještine, a možda će već i u mladoj dobi njegovati osjećaj pozitivnog doprinosa međuljudskim odnosima u svojoj zajednici. Vještine nenasilne komunikacije su uistinu korisne u svim životnim situacijama i one mogu pridonijeti izgradnji tolerantnijeg i solidarnijeg društva. Kao što sam gore već spomenula, sve kreće od male skupine – razreda, do većih i kompleksnijih skupina, poput lokalne zajednice i šireg društvenog spektra (tzv. bottom-up promjene).
B.O.Đ.	Radionica uspješnog pregovaranja potencijalno razvija vještine koje su bitne i korisne za ljude ne nužno isključivo u kontekstu poduzetništva. Pregovaranje je svakodnevna pojava, iako često toga nismo svjesni – pregovaranje je utvrđivanje vremena za buđenje ujutro, pregovaranje je potrebno za dogovaranje mjesta i vremena za kavu s prijateljima, dogovaranje je nužno u odabiru poslovnog opterećenja u sklopu projekta, rada u udruzi, ili slično. Upravo zbog te svakodnevne prisutnosti nekog oblika pregovaranja u širokom smislu te riječi rad na vještinama koje potpomažu pregovaranje mislim da je jako bitan. Unaprijedene govorne vještine jasno se vide prilikom komunikacije sa sugovornikom. Korištenje jasnih izraza, uz pomno odmjeraivanje sadržaja svakog od naumljeno korištenih izraza, mislim da je odlika dobrog govornika, pa time i pregovarača. Bogatstvo korištenih riječi također je vidljivo u komunikaciji s ljudima, posebice u pisanom obliku, prilikom čega je siromašan rječnik često izvor nepovoljne slike jedne osobe drugoj, pa tako i jedne strane drugoj u postupku pregovaranja. Stoga je postizanje cilja provjerljivo provođenjem simulacije pregovaranja na kraju radionice i praćenjem onih suptilnih promjena koje su primjetne u odnosu na početno održano pregovaranje s polaznicima radionice.

online trening #SkillMe

Drugi cilj vidi može se također provjeriti tijekom simuliranog procesa pregovaranja analizom korištenih riječi, njihovog točnog značenja i sitnih razlika u istom, ali i planirano korištenje riječi s ciljem kvalitetnijeg pregovaranja ili postizanja ciljanog utjecaja nad sugovornikom u procesu pregovaranja. Štoviše, korištenje neverbalne komunikacije (posebice u slučaju pregovaranja u fizičkom svijetu), može se provjeriti ispitivanjem sugovornika s ciljem doznavanja njihove reakcije na postupke koje je u procesu pregovaranja koristio njihov sugovornik.

Upoznavanje s tehnikama pregovaranja potrebno je zato da polaznici usvoje, barem teoretski, razne moguće tehnike pregovaranja, a koje samo pružaju svojevrsni okvir koji je moguće koristiti u smjeru ostvarivanja cilja koji si je dana osoba postavila. Dokaz o ostvarenju cilja je prepoznavanje tehnika za pregovaranje u procesu pregovaranja, u kontekstu samostalnog korištenja tih tehnika, ali i njihovog prepoznavanja u replikama i pristupu sugovornika.

Iz navedenog je vidljivo da su ciljevi teško dokazivi isključivo kvantificiranim vrijednostima ili procesima koje bi mogao provoditi isključivo vanjski evaluator ili treća osoba. Štoviše, nije ih moguće izmjeriti odjednom, tj. provođenjem istraživanja isključivo na kraju radionice, već neki od ciljeva mogu biti dokazani samo usporednom analizom ponašanja ili znanja polaznika prilikom započinjanja radionice i na kraju radionice.

Utjecaj ciljeva na polaznike donekle je opisan gore, ali najznačajniji utjecaj dolazi do izražaja upravo u komunikaciji polaznika s drugim ljudima, tako što je ta komunikacija na kvalitetno višoj razini od prethodne, uz uvjet da polaznici nastave razvijati vještine ili znanje koje su dobili tijekom radionice. Smislenija i kvalitetnija komunikacija zasigurno bi imala pozitivan utjecaj na društvo kad bi bila promovirana više. Jasnoća u izražavanju koju bi polaznici dobili, zajedno s vještinama ili znanjem koje pokrivaju ostali ciljevi, a upareno s upoznavanjem s osnovnim problemima ili pristupima zaključivanju u logici, polaznicima bi donijela potencijalnu kompetitivnu prednost u svim oblicima izražavanja ubuduće.

Širenje kvalitetnog komuniciranja koje poznaje riječi, njihov sadržaj, kvalitetnu konstrukciju argumenata te prepoznaje argumentiranje kao oblik koji ima svoju strukturu, važnost i pravila, pridonijelo bi lokalnoj zajednici u kontekstu prijenosa informacija, informiranja putem medija, prepoznavanja nevaljalih argumenata ili lažnog predstavljanja putem sredstvima javnog informiranja. Takvi rezultati ne bi bili vidljivi nakon jedne radionice za 15 ljudi, ali bi svakako mogli biti dugoročno vidljivi kad bi se kultura kvalitetnog razgovora, argumentiranja i pregovaranja promovirala uz edukativne događaje usmjerene istoj.

B.B.

Smatram kako je radionica financijske pismenosti vrlo bitna u današnjem vremenu, te postoje jako puno primjera mladih koji se nađu u financijskim problemima, uključujući i nekoliko mojih prijatelja i poznanika koji imaju financijskih problema, u koje su generalno sami upali, pretjeranim trošenjem, zaduživanjem, posuđivanjem, kockanjem i sl.

Današnje vrijeme kartica i online kupovinom, kupnjom na rate, te atraktivnim reklamiranjem proizvoda koji nam i možda nisu prijeko potrebni, vrlo lako osobe mogu upasti u zamku svega toga, te pretjerano trošiti teško zaradena sredstva.

Zbog tih razloga smatram da je vrlo bitno podići svijest o financijama u mladima, već od srednjoškolske dobi, kako bi ih bolje pripremili za upravljanje novcem kada će morati sami donositi neke odluke te se brinuti o vlastitom trošenju, te raditi neki proračun trošenja sredstava za

online trening #SkillMe

	budućnost. Cilj radionice bi bio podići svijest o financijskoj pismenosti u mladih, informirati ih o tome kako bolje upravljati svojim novcem i time poboljšati životnu situaciju, kako ne bih zapali u financijske poteškoće već od mlade dobi, te se s time morali nositi u narednim godinama, ili čak desetljećima. Uspješnost radionice procijenio bih anketnim upitnikom i razgovorom, odnosno povratnom informacijom od samih sudionika radionice, u kojoj mjeri su postali svjesni svojih poteškoća, te načine na koje mogu to promijeniti. Bit je da sami polaznici radionice postanu svjesni svojih problema, zbog čega su se našli u njima, te da li je taj razlog opravdan, kao nastanak nekih neplaniranih izvanrednih događaja, ili su bili sami krivi za svoju situaciju. Na kraju je cilj radionice podignuti svijest mladih u lokalnoj zajednici da realno i adekvatno procijene svoje financijske mogućnosti, te u skladu s time i planiraju određene događaje (kupovinu, kredite itd), te procijene u kojoj mjeri su im planirane stvari zaista potrebne, i dugoročno održive.
D.Đ.	Kako ćete dokazati da su se ti ciljevi ostvarili? Praćenjem. Na Smartovim radionicama sam naučio da postoje dvije vrste rezultata, kvantitativni (izraženo brojkama, mjerenjem itd.) i kvalitativni (nebrojčano, opisno). Znači, koliko je radionica napravljeno, koliko je materijala tiskano, koliko sudionika sudjelovalo, itd. Za koliko se nešto povećalo ili smanjilo, poboljšalo, omogućeno... Pa, ne znam, točno tako će se izraziti, (primjer) na radionicama prisustvovalo toliko i toliko sudionika, tiskana knjižica, za 20% se je smanjilo vršnjačko nasilje, 40% sudionika promijenilo je svoje ophođenje prema vršnjacima. Koji utjecaj imaju na sudionike? Pa to obično saznajem evaluacijom? Ili opet daljnjim praćenjem. Sudionici su postali manje svadljivi i nasilni. Uostalom, edukacijom na radionicama bi trebali shvatiti kako nasilje nije i ne treba biti izbor pojedinca, već se stvari mogu riješiti drugačijim i mirnim putem. Koji utjecaj imaju na lokalnu zajednicu? Nasilje nikad nije dobro i odobravanje ili needuciranje/nereagiranje na isto može dovesti samo do veće stope nasilja i delikvencije. U velikoj vezi su povezani lokalna zajednica (grupa/kolektiv) i taj pojedinac nasilnik ili više njih. Društveno okruženje i kućni odgoj obično i formiranu pojedinca i to kako će se ponašati. Shodno tome i sama lokalna (ma kompletna) zajednica može djelovati (institucije koje se bave prevencijom, odgojne ustanove, neke aktivnosti kako bi mladi mogli pozitivno djelovati i razvijati se u svojoj lokalnoj zajednici – izvanškolske, druženja, sportska...) kako bi se smanjilo vršnjačko nasilje i nasilje općenito.
E.O.Đ.	Ciljevi iz ove radionice se mogu pokazati kroz vrijeme. Npr. tek kroz nekoliko tjedana se mogu vidjeti pomaci u odnosima između učenika. Ne može se očekivati da će se njihov odnos i načini rješavanja problema promijeniti nakon tek jedne radionice, no upravo tom radionicom se mora učenike osvijestiti da postoje drugačiji načini rješavanja sukoba, a da to nije nasilje. Kad oni to osvijeste, bit će spremni međusobno nenasilno riješiti sukobe. Tek kad se utemelji da su oni to sposobni napraviti, prvi postavljeni cilj će biti postignut. Što se tiče dugog cilja, u samoj radionici se mogu postaviti i iznijeti nenasilni postupci te bi učenicima trebalo takve postupke približiti kroz

online trening #SkillMe

	svakodnevne, njima bliske primjere kako bi se najbolje povezali i poistovjetili s njima. Kroz treći cilj, postavljanje razrednih pravila, učenici bi imali osjećaj uključenosti u uvođenje reda u školi. Oni bi imali osjećaj važnosti jer bi ih sami osmislili, a krajnji cilj (nenasilno rješavanje problema) bi bio ostvaren. Učenici će puno više poštivati tako donesena pravila, nego da ih je napisala neka „treća“ strana te ih samo uvela kao pravila. Ovakvi ciljevi radionice na djecu bi utjecali tako da im podižu svijest o nasilju te da oni sami u sebi promjene ponašanje. Iako ciljevi ove radionice ne uključuju nikakve oblike odgojnih mjera, smatram da bi pravilnom primjenom i postizanjem ovih ciljeva od početka obrazovanja, djeca više brinula o osjećajima drugih i o posljedicama koje nasilno rješavanje sukoba ima na pojedince. Što se tiče lokalne zajednice, utjecaj ovisi o dobi koje su učenici s kojima se provodi ova radionica. U lokalnoj zajednici bi se vidjeli pomaci u suradnji i igranju djece međusobno, a u starijim generacijama bi krajnji utjecaj bio i manje nasilja u obitelji i sl. Što se tiče djece i mladih, smanjio bi se broj nasilja u vezama i vršnjačkog nasilja na izlascima i u školi. I sami smo svjedoci da se sukobi i nasilje čak i potiču, a zatim i dokumentiraju i javno objavljuju. Smatram da bi se s većim brojem ovakvih radionica (od prvog razreda osnovne škole pa nadalje) smanjila stopa nasilja i povećala sposobnost pojedinca da sukobe riješi nenasilno.
E.P.	Cilj br.1 - Omogućiti otvorenu, pozitivnu atmosferu, kako bi rad u grupi bio visoko učinkovit. Dokaz ovome bi bila povezanost grupe koja bi, u idealnom svijetu, rasla tijekom radionice, u pauzama radionice (dublje povezivanje jedan na jedan kroz razmjenu iskustva ili zajedničke teme, zezancija sudionika) i nakon radionice („zafrendavanje“ na Facebooku, otvaranje zajedničke grupe podrške i razmjenjivanja iskustava, networking poduzetnika). Stvaranje te sinergije među sudionicima je, po meni, intuitivno gotovo opipljiv rezultat (poprilična je razlika između uštogljene i prijateljske atmosfere), a networking je nešto što prirodno iz te sinergije proizlazi kao nusproizvod, tj rezultat. Definirala sam cilj na način: - Omogućiti otvorenu, pozitivnu atmosferu kako bi rad u grupi bio visoko učinkovit. Dokaz visoke učinkovitosti leži u aktivnosti sudionika (postavljanje pitanja, razmišljanje, ispunjavanje zadataka, voljnost sudjelovanja) i u provođenju radionice u zakazanom, predviđenom vremenu. Za dokazivanje postignuća nekih od ovih neopipljivih ciljeva (pozitivna atmosfera, povezanost grupe i sl.) može služiti i evaluacija (bilo da je u online formi dan, dva nakon radionica ili u onom flipchart obliku: očekivano – dobiveno, na samom kraju radionica). Utjecaj ovog cilja na sudionike? Maksimalno im služi 'upiti' i primijeniti što više sadržaja u predviđenom vremenu. Utjecaj ovog cilja na lokalnu zajednicu? Mladi, pozitivni, usmjereni, osnaženi i umreženi poduzetnici su san svake lokalne zajednice. Vjerujem da održane radionice, samo kroz ostvarivanje netwotkinga poduzetnika, mogu dugoročno i nepredviđeno utjecati na razvoj poduzetničke klime u lokalnoj zajednici. Cilj radionice br. 2. - Mladim poduzetnicima jasno komunicirati i prenijeti alate i metode pregovaranja, kako bi dobili konkretno znanje. Dokazi da su se ti ciljevi ostvarili? Praćenje povratnih informacija od sudionika u real time-u. (Ne samo: Je li jasno?), provjeravanje tj propitivanje što su točno razumjeli, način na koji su razumjeli, te provođenje procesa/vježbi u kojima se koriste predloženi alati pregovaranja. Iskustveno. Također – praćenje onih, 'neslužbenih' signala napretka, tipa 'Aha' momenti, (uočavanje da je netko nešto

online trening #SkillMe

	‘skapirao’), uključivanje s pitanjima o onome što nije jasno, proaktivnost i sudjelovanje u procesu učenja. i sl. Koji utjecaj ima ovaj cilj na sudionike? Dobivanje maksimalnog znanja od uloženog truda. Ne gubljenje vremena i energije. Osjećaj poštovanja, podrške. Smanjenje nedoumice. Samo znanje, iskustvo. Koji utjecaj ima ovaj cilj na lokalnu zajednicu? Omogućavanjem radionica za mlade poduzetnike na kojima oni dobivaju jasne, konkretne alate za daljnji rast i razvoj, lokalna zajednica postaje poduzetnicima resurs. Vjerujem da se tako razvija svojevrsni osjećaj odgovornosti prema resursu, što znači rast u smjeru daljnjeg sudjelovanja i proaktivnost u sudjelovanju/organiziranju sličnih aktivnosti u lokalnoj zajednici. Cilj broj 3. - Staviti participante u pregovaračke, simulirane situacije kako bi upotrijebili naučeno znanje i, preporučljivo, učinili što više greška kroz koje bi iskustveno učili. Dokazi da su se ti ciljevi ostvarili? Prvi put dokaz može biti i neuspjeh. :D Ukoliko (ne) uspiju u simuliranim vježbama, to je dokaz da su se objeručke primili vježbi. Bilo da su pazili primijeniti sve naučeno ili da su pozaboravljali sve i postupali kako bi inače postupali. Dokaz je svako lupanje u čelo. Svako: ‘Joj, da mogao sam možda to bolje ovako’ i svaka re-simulacija vježbe u kojoj su potom upotrijebili samokorigirani pristup. Koji utjecaj to ima na sudionike? Učenje na greškama u okolini u kojoj su greške dobrodošle (i besplatne!). Samim time dobivanje iskustva i to prije bitnog sastanaka, prije predstavljanja svoje ideje, prije pregovaranja s investitorom.. Glavni utjecaj je u dobivanju pred-iskustva, koje je neprocjenjivo. Koji to utjecaj ima na lokalnu zajednicu? Opet: Snažniji poduzetnici, snažnija zajednica.
E.D.	KAKO ĆETE DOKAZATI DA SU SE TI CILJEVI OSTVARILI? Među učenicima koji su sudjelovali na radionici bih provela neku vrstu psiho testa (naravno vezan na temu nenasilne komunikacije) prije i poslije radionice te usporedila rezultate kako bih vidjela ima li kakvih promjena u načinu razmišljanja. - dokazivanje u veoma kratkom roku, neposredno nakon provedene radionice. Dugoročne promjene u ponašanju, odnosno u shvaćanju i primjenjivanju nenasilne komunikacije može se dokazati praćenjem učenika kroz neko vremensko razdoblje, bilježiti jesu li svađe sve rjeđe i blaže. KOJI UTJECAJ IMAJU NA SUDIONIKE? Postavljeni ciljevi mogu imati ili pozitivan ili neutralan utjecaj na sudionike radionice, odnosno na učenike – ovisi od osobe do osobe. Ja smatram da bi radionica imala veoma pozitivan utjecaj na učenike, barem na većinu zbog toga što su oni još jako mladi i još mnogo toga ne znaju, još nisu sasvim svjesni svog načina komuniciranja (jer ne obraćaju pažnju na to) te koliko je važna sama komunikacija, koliko ona može biti produktivna ako se koristi na "pravilan" način. - potrebno je mnogo vježbe i iskustva za vođenje jako dobre komunikacije. KOJI UTJECAJ IMAJU NA LOKALNU ZAJEDNICU? Samo da jedna osoba od svih učenika shvati važnost i primjeni način nenasilne komunikacije to će vrlo vjerojatno prijeći na njenog prijatelja ili prijatelje, jer automatski kada razgovaramo s nekim tko je smiren i tko ima strpljenja to prelazi na nas i počinjemo prilagođavati svoju komunikaciju toj osobi.

F.B.	Radionica financijske pismenosti. Dokazivanje ostvarenja ciljeva ove radionice probao bih provesti na način da svi polaznici radionice prate svoj progres financijske situacije u svojim dnevnicima. Uz to bih tražio da na svakom sastanku daju primjer kako su se dobro ponijeli prema nekoj situaciji po pitanju financija ili u slučaju da su napravili pogrešku da prezentiraju nju (ukoliko žele, naravno, uveo bih mogućnost konzultacije u privatnom). Utjecaj koji bi radionice imale na sudionike je u ovom slučaju po meni očit. Osobe koje bi prošle ove radionice bi se lakše snalazile u svijetu gdje je razina financijske pismenosti sve više i više potrebna. Također bi im bolje baratanje novcem i informacijama vezanim za financije omogućilo stvaranje planova na duže staze i po mogućnosti diglo i ambicije. Utjecaj na lokalnu zajednicu počinje od najbližih tim osobama. Tu prvenstveno mislim na obitelji tih sudionika (budući da se mladi s financijskim problemima obično oslone na podršku svojih obitelji) pa potom i ostale koji su u kontaktu s polaznikom. U većem planu omogućava i boljitak na globalnijoj razini, u ovom slučaju na razini države. Moguće je kroz ovakve radionice izbjeći situacije poput afere Franak o kojoj smo zadnjih godina jako puno slušali.
F.DŽ.	Odabrao sam radionicu financijske pismenosti. Kako bi dokazali da smo postigli ciljeve, moramo stvoriti nekakav prostor za feedback. Feedback možemo i mi dati sudionicima nakon što vidimo, kroz razgovor, kako raspolažu materijom radionice, ali moguć je i međusobni, a i vlastiti feedback. Može se postići na različite načine, razgovorom sudionik – voditelj, razgovorom sudionik – sudionik ili testiranjem jedni drugih kroz situacije i propitkivanje, a može bit i vlastito u obliku nekakvog testiranja, situacijskog problemskog zadatka itd. Ukoliko bi ljudi usvojili ciljeve, utjecaj je takav da bi trebali (barem u određenoj prihvatljivoj mjeri) biti osposobljeni za bavljenje prije nesigurnim teritorijem. Po meni, minimalno bi trebali nastojati da sudionici usvoje barem dva od tri postavljena cilja (ako gledamo ove moje, gore navedene). U ovom slučaju, sudionik bi u najmanjem slučaju, nakon radionice trebao biti u mogućnosti ne upadati u nove financijske nezgode i probleme. Barem u slučajevima gdje nije „viša sila“, ali sam bi trebao biti spособan malo bolje bađdariti financije da si sam ne stvori problem. Bolja verzija te situacije i ona kojoj bi, kao organizatori trebali težiti jest, da se postigne već navedeno, ali i da sudionik bude sposoban ne samo izbjeći loše financijske situacije, nego i barem u određenoj mjeri, poboljšati svoje stanje ili ga barem bolje nadzirati i raspolagati sredstvima, posložiti prioritete, naučiti se strpljenju i ne koristiti minuse i kredite za zaista nepotrebne stvari i sl. Najbolji ishod, koji bi ova radionica mogla izazvati u sudionicima jest osposobiti sudionika da ne upada u probleme i da dobije sposobnost kvalitetnog financijskog planiranja koje će pomoći u daljnjem bađdarenju i poboljšavanju financijskog stanja, ali i daljnjem samo-educiranju na spomenutu temu. U biti tu je ključ svega, osposobiti sudionike da se osamostale u nekom području. Utjecaj na lokalnu zajednicu bi bio takav da bi se počeli „producirati“ ljudi većih financijskih vještina što, ako bi pogledali kroz neku dugoročnu prizmu bi značilo, kvalitetniji životi ljudi, kvalitetniji radnici i sretniji ljudi jer, koliko god novac bio nebitan, imanje istog otklanja osjećaj očajja kojeg ljudi koji ne žive, već preživljavaju često imaju.

I.D.	Radionica nenasilne komunikacije Uspješnost u ostvarivanju ciljeva radionice procijenila bih na više načina. Prvo, činila bih to simultano, dok radionica još traje, prateći uspješnost učenika u izvršavanju zadataka i usvajanju novih vještina te eventualnu promjenu u načinima na koje međusobno komuniciraju. Drugo, ostala bih u kontaktu s razrednicom/razrednikom ili nekim drugim profesorom (ukoliko je to moguće) te naknadno od njih pokušala dobiti informaciju o odnosima u razredu – jesu li svađe postale rjeđe, ostale na istome, ili možda i postale češće. Također, na kraju radionice provela bih evaluaciju sa samim učenicima te ispitala njihov doživljaj, što im se svidjelo, što nije i što smatraju da su sudjelovanjem dobili za sebe. Također bih im ponudila svoj kontakt te napomenula da mi se mogu javiti ukoliko za to osjete potrebu, a kroz eventualnu naknadnu komunikaciju također bih mogla dobiti povratnu informaciju o ostvarivanju ciljeva radionice. Ukoliko bi se navedeni ciljevi radionice ostvarili, imali bi višestruku dobrobit za funkcioniranje i život njezinih polaznika. Za početak, ukoliko bi naučili izražavati sebe, svoje misli i emocije na asertivan, nenapadan način te konstruktivno rješavati konflikte, uspješnije bi ostvarivali odnose i održavali ih pozitivnima, kako u razredu, tako i izvan njega. Postoji mogućnost da neki učenici snažno emocionalno pate zbog narušenih odnosa ili se osjećaju napadnuto od ostalih. Za takve je pojedince promjena u smjeru nenasilne komunikacije izuzetno važna jer može dovesti i do pozitivne promjene u zadovoljstvu životom te djece. Ukoliko bi atmosfera u razredu bila ugodnija, ona bi razred učinila poticajnijim mjestom za učenje što bi moglo imati posredni utjecaj na bolje obrazovne ishode, pogotovo ukoliko su prethodno profesori predviđeno vrijeme za podučavanje trošili na umirivanje razreda. Sve navedene promjene mogu se prelititi i na lokalnu zajednicu jer su učenici njeni vrijedni članovi. Za neke radionica može biti toliko pozitivno iskustvo, a promjene dovoljno značajne da se i sami odluče poduzeti nešto više. Također, vijest o radionici može se proširiti i doći do drugih škola u kojima za njom postoji potreba. Osobnim razvojem mladih, ostvarivanjem konstruktivnih odnosa sa svojim vršnjacima, stvaranjem škole mjestom ugodnim i za učenje i za podučavanje ostvaruje se plodno tlo za ostvarivanje osobnih potencijala svake osobe koja je njen dio, a time i većih mogućnosti za razvoj cijele lokalne zajednice.
J.C.	U nastavku zadatka kao primjer uzeo sam radionicu uspješnog pregovaranja. Smatram da je to radionica koja je jedina usmjerena napretku, a ne ispravljanju negativnog. Razvoj komunikacijskih vještina bitan je element modernog društva i poslovnog svijeta. Sva tri cilja koja sam odredio za spomenutu aktivnost vrlo slikovito možemo dokazati oglednom raspravom na kraju radionice. Nastupom ispred grupe usavršavali bi javni nastup te imali priliku koristiti naučene vještine u komunikaciji. Završna rasprava ostavlja na sudionike pozitivan, ohrabrujući i motivirajući učinak. Sve navedeno ukazuje i na utjecaj u lokalnoj zajednici koji se može gledati kroz potencijal razvitka iste. Oglednom raspravom motivirali bismo zajednicu na javni nastup, izražavanje i argumentiranje vlastitih mišljenja.
J.U.	1. Kako ćete dokazati da su se ti ciljevi ostvarili? Provesti ću evaluaciju u obliku kratkog upitnika, fokus grupe s učenicima/icama ili ishodnih materijala s radionice. Ovisi koje su dobi učenici/ice i što bi bilo najprimjerenije njima. Ako su mlađi,

online trening #SkillMe

onda možda nešto što su oni izradili tijekom aktivnosti, a prikazuje poznavanje nenasilne komunikacije ili njihov pogled na temu. Crteži, radovi, izjave...

Ukoliko su stariji, onda može biti evaluacija u obliku upitnika u pismenom obliku kao konkretnija provjeru ostvarenja ciljeva.

Bila bih zastupljena sljedeća pitanja:

- (1) Koliko su sposobni prepoznati nasilnu komunikaciju?
- (2) Znaju li se zaštititi od iste, odnosno, koliko su informirani o tome kako se mogu zaštititi u slučaju da dožive ili postupiti u slučaju da primijete nasilnu komunikaciju.
- (3) Provjera poznavanja primjera nenasilne komunikacije.

Ta pitanja smatram ključnim, jer nasilna komunikacija će se događati, u većoj ili manjoj mjeri, ali ono što je važno je da je oni prepoznaju i da znaju imaju informacije o tome kako se zaštititi.

Ili bih provjeru ostvarenja ciljeva organizirala kao posljednju aktivnost na radionici. Podijelila bih ih u grupe i zadala problemske situacije na temu nenasilne komunikacije koje trebaju riješiti i na taj način provjerila koliko su naučili.

Koji utjecaj imaju na sudionike?

Na najširoj razini imaju utjecaj senzibilizacije i osvještavanja za problem nasilja općenito. Podiže se razina njihove osnaženosti za prepoznavanje nasilne komunikacije i reakcije na istu. Osvještava ih se o važnosti nenasilne komunikacije i o posljedicama nasilne komunikacije. Uči ih rješavanju konfliktnih situacija.

Koji utjecaj ima na lokalnu zajednicu?

Podiže se razina osviještenosti za važnost nenasilne komunikacije, osobito među vršnjačkom populacijom. Osvještavanjem jedne skupine uvijek imamo i potencijalni neposredan utjecaj na druge vršnjake, koji će prenijeti preneseno znanje ili svojim postupcima (kojima su naučeni na radionici) spriječiti neke potencijalno loše situacije za sebe ili druge.

K.J.

- Kako ćete dokazati da su se ti ciljevi ostvarili?
 1. Mladi će samostalno znati napraviti projekciju i tablicu praćenja prihoda i rashoda (cashflow)
 2. Smanjenje nezaposlenosti sudionika radionice, potpisani ugovori za drugi dohodak, studentski ugovori
 3. Smanjeni mjesečni troškovi, raspolaganje većom količinom novca na kraju mjeseca kad se podmire svi troškovi
- Koji utjecaj imaju na sudionike?

Razvijanje svijesti o važnosti znanja upravljanja novcem. Često se ne odlučujemo na dodatne izvore prihoda osim posla koji obavljamo puno radno vrijeme, npr. kad bi se odlučili pomoći starom susjedu u košnji trave, možda bi nam on ponudio 50,00 kn koje možemo potrošiti na neki izvanredni popravak aparata koji nam je nužan. Dodatnim izvorom smanjujemo utjecaj nenadanih troškova na budžet ili si možemo nešto priuštiti. Sudionici će time imati zadovoljstvo što su imali dodatne izvore prihoda te neće morati tražiti rješenje za financijskom pomoći od prijatelja u slučaju da im je ispražnjen račun.
- Koji utjecaj imaju na lokalnu zajednicu?

Sudionici radionica će pričati o važnosti upravljanja novcem poznanicima te će tako lančano

online trening #SkillMe

	educirati javnost. Mjesečne statistike ukazuju da stanovnici naše države nemaju velike plaće, troše puno, a malo štede te se zadužuju kod finansijskih institucija. Zaduzivanje i rjesenje brze dostupnosti novca stvara nove troškove (kamata) koji nisu nužni ako bi prije nastanka troška zbog kojeg se zadužujemo štedjeli. Također, nedostatak novca, za najčešće nepotrebne troškove, dovodi do depresije i tjeskobe. Smanjili bi se zdravstveni problemi. Znanjem o smanjenju troškova, pojedinci ne bi trebali razmišljati o dugovima. Kad bi imali novac na raspolaganju, pojedinci bi ga darovali u humanitarne svrhe i tako pomogli osobama koje su teško oboljele ili nekoj udruzi za obavljanje osnovne djelatnosti.
K.P.	Radionica finansijske pismenosti: Za prvi bih cilj (naučiti što je finansijska pismenost) napravila kratki kviz kojim bi provjerila znanje sudionika o tome što je finansijska pismenost. Unaprijed bih postavila kriterije prema kojima bi se ravnala, tj. prema kojima bih odredila imaju li znanje o tome ili nemaju. Za sudionike čije bih znanje procijenila kao nedovoljno pripremila bih kratki sadržaj s činjenicama o finansijskoj pismenosti o kojima bi zajedno raspravili, s ciljem da i oni postignu željeno znanje. Drugi cilj je moguće provjeriti na više načina, ovisno o karakteristikama sudionika i o podršci obitelji. Najmanje „životna“ metoda je da sudionici dobiju zadatak imaginarnog novca isplanirati kroz mjesec dana života uz svakodnevne aktivnosti i troškove koje imaju. Sljedeća metoda je da dobiju protokol planiranja raspolaganja novcem te ga popune i pokušaju ga „od živjeti“ mjesec dana. Tu bi mogli asistirati roditelji koji bi mogli kontrolirati na koji način djeca raspolazu novcem i koliko su realno i kvalitetno postavili plan. Treći cilj, razlikovanje želja i potreba, je također moguće provjeriti putem kratkog ispita. Primjerice, zadatak bih unaprijed pripremljene situacije iz života (primjerice, djevojčica od 15 godina koja raspolaze džeparcem i planira na što će sve potrošiti novac) i tražila bih od sudionika da razdijele što je od toga potreba, a što želja i zašto. Isto tako, sudionici mogu mjesec dana bilježiti vlastite želje i vlastite potrebe kako bi podigli svijest o njima i naučili što su zaista. S obzirom da se radi o mladim ljudima, veoma je bitno da razviju finansijsku pismenost. Raspolaganje novcem je vještina kojom će se u životu konstantno služiti te je veoma bitno da je razviju dok su mladi. Primjerice, finansijski pismena mlada osoba neće se dovesti u situaciju da posuđuje novac od drugih, posebice opasnih osoba, neće se kockati i kladiti nekontrolirano - bez svijesti o novcima, znat će štedjeti novac, znat će raspolagati onime što ima i sl. Finansijski pismena mlada osoba odrastat će u odgovornu odraslu osobu. Za zajednicu je to jednako bitno kao i za mladu osobu. Osobno smatram da novac i mediji imaju veliki utjecaj na razvoj lokalne zajednice, ali i na pojedince. Stoga je osim finansijske pismenosti, nužno spomenuti i medijsku pismenost. Finansijski pismena mlada osoba neće upadati u antisocijalna ponašanja uzrokovana nedostatkom novca (razbojništva, kockanje i klađenje, krađe...), a to automatski utječe na zajednicu – manje antisocijalnih ponašanja – zdravija zajednica. Zajednica je uvijek odraz pojedinaca, a posebice mladih. Stoga je bitno sva sredstva i ideje ulagati upravo u mlade.
L.S.	Radionica nenasilne komunikacije Ukoliko se broj međuvršnjačkih sukoba smanjio ili barem češće završava pozitivnim ishodom nego prije, dokazat ćemo da su ciljevi ostvareni. Te podatke moguće je pratiti promatranjem uz

online trening #SkillMe

	vođenje dnevnika, razgovorom sa profesorom, mentorom ili odgojiteljem ili jednostavno praćenjem njihovih bilješki i dnevnika. Uvijek je zanimljivo pratiti grupu nakon provedene radionice, na taj način dobivamo vrijedan vid refleksije. Moguće je ispitati sudionike nakon nekog vremena da bismo dobili povratnu informaciju iz prve ruke. Pitanjima poput: „Sjećate li se o čemu smo govorili na radionici? Mislite li da se štogod promijenilo u razredu? Kako sada gledate na situaciju?“ Sudionici, u ovom slučaju učenici, će nam potvrditi jesmo li tu radionicu proveli uspješno ili manje uspješno. Ukoliko smo uspjeli u svom cilju, sudionici će rjeđe ulaziti u sukobe, broj nesuglasica će se smanjiti, kohezija razreda će porasti, povećati razina pozitivne komunikacije, a samim time bit će potaknuta motivacija za rad i grupna produktivnost. Gore navedena situacija zvuči pomalo utopijski, ali je realna - to je utjecaj koji bi ovakva radionica mogla ostaviti na učenike. Ukoliko je moguće ostaviti takav trag na uzorku poput razreda, moguće je i na razini lokalne zajednice. Između ostalog, prvi korak smo već učinili – učenici su naš medij, oblik diseminacije. Putem njih drugi učenici, profesori, roditelji ili braća također će saznati ponešto o nenasilnoj komunikaciji. Možda će čak i osobno primijeniti „ja“ i „ti“ poruke. U svakom slučaju, razina socijalne osviještenosti i kvaliteta komunikacije društva raste.
L.M.	RADIONICA FINACIJSKE PISMENOSTI Nakon teorijskog dijela dat ću im praktične zadatke na kojima ću provjeriti njihovo razumijevanje i primjenu sadržaja. Tijekom radionice također ću ih poticati da pitaju neka konstruktivna pitanja i traže detaljna objašnjenja kada im nešto nije jasno. Na kraju ću tražiti kratki usmeni ili pismeni feedback, ovisno o tome za koliko imamo vremena. Sadržaj radionice trebao bi ih potaknuti da se više informiraju o financijama i da se počnu odgovornije financijski ponašati. Odgovornije financijsko ponašanje znači stabilnija financijska situacija tih pojedinaca što pozitivno utječe na lokalnu zajednicu koja može neometano funkcionirati (kroz plaćanje poreza, doprinosa, režija itd.).
M.M.	Biram prvu temu: Ostvareni ciljevi će se ponajviše vidjeti u razrednoj atmosferi među djecom koja je iz konflikte prešla u atmosferu u kojoj vlada razumijevanje i komunikacija koja za nikog nije opasna i štetna. Djeca će moći izražavati svoje želje, osjećaje, potrebe, mišljenja i kritike na nekonfliktni način, ali i uzeti u obzir da se primatelj osjeća prihvaćeno i sigurno. Važno je istaknut da se sukobi ne mogu izbjeći u ljudskim odnosima, ali dobro riješeni sukobi u kojima su obje strane zadovoljne osvježavaju i produbljuju postojeće odnose. Za uspješno rješavanje sukoba važna je suradnja, a cilj rješavanja sukoba ne mora biti prevladavanje tj. pobjeda u raspravi nad drugom osobom. Točka rješavanja sukoba jest postizanje dogovora u kojoj se svi sudionici osjećaju bolje.
M.H.	• Kako ćete dokazati da su se ti ciljevi ostvarili? Kako bi dokazali da su se ciljevi ostvarili proveli bismo evaluaciju i samoprocjenu sudionika na kraju sudionice. Dugoročno, budući da se radi o učenicima koji će i nadalje ostati zajedno školi možemo i uočiti kako se promijenila učestalost sukoba te kako se sa sukobom nose kada do njega dođe, odnosno koriste li koje od tehnika usvojenih tijekom radionice. • Koji utjecaj imaju na sudionike? Sudionici će naučiti i osvijestiti zašto dolazi do sukoba, kako se nositi sa sukobom te će imati

online trening #SkillMe

	priliku iskazati svoje viđenje i svoj stav, ali i čuti stav drugih učenika i kako to utječe na njih. To može dovesti do razumijevanja potreba i osjećaja drugih učenika, ali i zbližavanja među učenicima, a samim time i boljom suradnjom u učionici. Učenici će također naučiti, ako do sukoba ipak dođe, kako se s time nositi i koje korake poduzeti za uspješno rješavanje na njima prikladan način. • Koji utjecaj imaju na lokalnu zajednicu? Smanjivanjem rizičnih faktora koji dovode do sukoba i poticanjem bolje suradnje među učenicima neposredno se utječe i na bolju atmosferu u učionici koja svakako može pridonijeti boljim rezultatima učenika. Može se povećati i zadovoljstvo roditelja uvjetima obrazovanja djeteta. Profesori i učitelji također mogu lakše raditi u dobrim uvjetima za rad, u učionici gdje nema sukoba koji bi ometali obrazovni proces.
M.I.	Od navedene 3 teme biram radionicu financijske pismenosti. 1.) Smatram da je najbolje provjeriti da li su ciljevi ostvareni nekom provjerom znanja. U ovom slučaju to bi bio neki zadatak u kojem moraju isplanirati svoj budžet za neku određenu situaciju, te je naknadno prezentirati. 2.) Svim sudionicama su radionice ovoga karaktera jako značajne, jer su ove stvari prijeko potrebne za jednostavnije upravljanje svojim životom. Od ove će sudionici naučiti kako lakše "baratati" svojim novcem, te kako uštediti koju novčanicu više. 3.) Utjecaj koju ova radionica stvara jest da "proizvodi" upućenije i obrazovanije ljude, te da u ovo vrijeme ekonomske krize pruži ljudima koliko-toliko financijsku pomoć u vidu ideja i načina čuvanja i trošenja novca.
M.T.	Izabrala sam situaciju 1 → rad s učenicima u razredu koji se svađaju - radionica nenasilne komunikacije Uzmimo za primjer da je mene jedna Osnovna škola unajmila kao vanjskog stručnog suradnika (ili volontiram, štogod) da provodim po razredima radionice o nenasilnoj komunikaciji, jer očito ima određenih problema u određenim razredima. Razrede nećemo selektirati, radionica će se održati u svakom razredu, od 5. do 8. (možda bi za djecu od 1.-4. razreda bio primjereniji neki drugi oblik rada, ili radionice prilagođenije njihovoj dobi). Ciljevi su dakle podučiti mlade uspješnijoj i nenasilnoj komunikaciji. Mislim da se ovdje ne može vidjeti jesu li zadovoljeni ciljevi neposredno nakon završetka radionice, nego tek u neko buduće vrijeme. Iz tog razloga mislim da bi za dokazivanje da su ciljevi ostvareni mogli pomoći upitnici koji će se davati nastavnicima (razrednicima) razreda koji će proći edukacije. Upitnik bi oni ispunili prije radionica, možda ponovo mjesec dana kasnije i ponovo za 6 mjeseci. Pitanja bi bila tipa na koji način učenici rješavaju probleme i kakva im je komunikacija – dakle općenito pitanja o odnosima u razredu. Tim upitnicima bismo mogli procijeniti kakvo je stanje bilo prije radionica a kakvo mjesec, odnosno šest mjeseci kasnije. Na taj način bismo znali jesmo li zadovoljili ciljeve. Ono što želimo postići je manje nasilja u školama, u obiteljima i na cesti. Sa radionicom bi radili na komunikaciji u svim tim kontekstima – što vrijedi u školi, vrijedi i izvan nje. → utjecaj na lokalnu

online trening #SkillMe

	zajednicu Što se tiče pojedinaca, sigurno bi radionica najveći utjecaj imala na sudionike koji spadaju u grupu djece koja doživljavaju nasilje na svojim leđima. Ukoliko bi okolina nakon radionice bila osvještenija o tome kako oni doživljavaju nasilje i kako ono na njih utječe, možda bi bili senzibilizirani po tom pitanju i svi se zajedno potrudili da toga bude što manje. Naravno da je utopijski očekivati da će se nasilje smanjiti za veliki postotak, i da će se odjednom svi nasilnici osvijestiti, ali čak i mali pomak je veliki korak.
M.R.	U slučaju radionice financijske pismenosti sudionici bi neuspješno riješili početni zadatak iz kojeg bi se vidjele pogreške koje čine u svojim privatnim životima i zbog čega imaju financijske probleme. Na primjeru u koji bi uključila njihove greške objasnila bi financijsko planiranje te im ukazala na greške koje su oni činili i koje su zamke u koje inače ljudi upadaju kada je riječ o financijama i zbog kojih dolaze u dugove. Nakon toga bi primjenjujući naučeno u prethodnoj aktivnosti izradili financijski plan koristeći vlastite troškove koje rade svakodnevno ili svaki mjesec. Ukoliko u zadatku nisu došli do duga te su uspjeli uskladiti svoje prihode i rashode uspješno su proveli zadatak te naučili napraviti dobar financijski plan koji mogu primjenjivati u daljnjem životu. Radionica je imala na sudionike zadatak da su nakon radionice smanjili svoje troškove te su počeli uspješno usklađivati svoje prihode i rashode. Radionica ima utjecaj ponajviše na neposredne poznanike i obitelj sudionika koji su također imali problem zbog nekontroliranog trošenja sudionika.
P.I.	Odabrala sam broj 2. Radite sa mladim poduzetnicima i odlučili ste provesti radionicu uspješnog pregovaranja. Ovo je dosta široka tema i dalo bi se izvući puno više ciljeva, no odlučila sam se za ova tri. Već kroz samu radionicu moći ću vidjeti kolika je motivacija mladih i kolike su njihove ambicije, prilaze li zadacima odgovorno i s željom za napredovanjem i učenjem. Isto će tako biti vidljivo kako se snalaze u novim ulogama, kako se nose s neočekivanim situacijama i moći ću zaključiti jesam li postavila dobre ciljeve. Najbolji pokazatelj ostvarenja ciljeva će biti njihov daljnji angažman u vezi navedene teme. Međutim, i na samoj radionici moći ću vidjeti razlike u početku radionice i na kraju, što se kod njih promijenilo, koje su zaključke izvukli i najvažnije, jesu li i oni prepoznali ciljeve radionice i postizanje istih. Upitala bi ih što su važnoga naučili i koliko im je radionica bila korisna, što su bila njihova očekivanja i jesu li ispunjena. Ukoliko kroz radionicu i na kraju zaključim da su ti mladi savladali taktike uspješnog pregovaranja što bi testirala malom simulacijom te tako i prepoznam njihovo poboljšanje vještina javnog nastupa i komuniciranja mogla bih reći da sam odradila odličan posao! Ostvarivanje tih ciljeva imat će veliki utjecaj na sudionike na način da će im olakšati sudjelovanje na idućim radionicama, javnim nastupima, i u stvarnim situacijama pregovaranja u životu te u budućim poduzetničkim pothvatima. Imat će dobar temelj s kojim će moći dalje graditi navedene vještine. Isto tako oni će moći utjecati na druge mlade ljude kojima će prenositi svoja znanja. Ova radionica će ih možda dodatno motivirati i potaknuti na neki veći pothvat! Ovi ciljevi su tu kako bi pomogli sudionicima u razvijanju različitih vještina i kako bi ih pripremili za stvarne situacije pregovaranja u budućnosti. Isto tako, sudionici će svojim znanjem moći doprinijeti lokalnoj zajednici, širiti znanja svojim primjerom i zauzimati se za mlade u svojim lokalnim sredinama.

online trening #SkillMe

	Iskoristiti naučene vještine da se izbore za svoja prava i da uključe što više mladih u inicijativu i edukaciju o tome. Mogu također pridonijeti svojoj lokalnoj zajednici ukoliko se uključe u neki uspješan poduzetnički pothvat koji će biti na obostranu korist. Zapravo, mislim da su radionice uspješnog pregovaranja must za sve mlade jer se time stječe aktivizam, želja za promjenama i zauzimanje za svoja prava.
P.P.	Radionica financijske pismenosti - Kako ćete dokazati da su se ti ciljevi ostvarili? usporedba znanja i osviještenosti sudionika prije i poslije radionice – bilo u pisanom (upitnik) ili usmenom obliku. Pitati sudionike ista pitanja na početku i na kraju radionice te usporediti koliko se njihovo znanje/svijest povećalo. evaluacija od strane korisnika – korisnici sami izražavaju što su naučili/osvijestili na radionici rezultati rada sudionika – izrađeni osobni budžeti (bilo na papiru, Excel sheetu, aplikaciji...) broj korisnika koji su instalirali neku aplikaciju za upravljanje osobnim financijama osobni akcijski plan – planiranjem daljnjih koraka može se procijeniti koliko su polaznici spremni uvesti pozitivne navike u svakodnevni život dugoročno praćenje – npr. individualnim ili grupnim sastancima da se vidi koliko napreduju, kako su se promijenile njihove navike itd. - Koji utjecaj imaju na sudionike? Korisnici donose pametnije odluke u polju osobnih financija, pokazuju manje rizičnih ponašanja (manje odlaze u kockarnice i kladionice, ne dižu brze gotovinske kredite i sl.), planiraju svoje prihode i potrošnju što dugoročno pridonosi poboljšanju i stabilizaciji financijske situacije (smanjenje duga, povećanje ušteđevine), smanjenju stresa zbog nesigurnih financija i poboljšanju kvalitete života. - Koji utjecaj imaju na lokalnu zajednicu? Dobro financijski informirani pojedinci doprinose razvitku lokalne i šire zajednice. Smanjuje se siromaštvo i rizik beskućništva zbog loše financijske situacije, potrošači troše onoliko koliko mogu, ne stvaraju se financijski mjehuri.
P.K.	Radionica nenasilne komunikacije Radionicu bih koncipirao na modelu iskustvenog učenja. Ciljeve bih ostvario na sljedeći način: 1. Poticanje sudionika na aktivnosti koje im omogućuju uvid u prethodno iskustvo, individualno i interaktivno. Na post-it papiriće sudionici pišu svoje odgovore na pitanja <i>Što volim u komunikaciji s drugima? Što ne volim u komunikaciji s drugima?</i> 2. Aktivnosti koje sudionicima omogućuju refleksiju iskustva, novih spoznaja i ideja. Odgovore iz prve aktivnosti zalijepio bih na dva zasebna papira s navedenim pitanjima inicirajući razgovor o tome koji se od navedenih karakteristika komunikacije (pozitivni i negativni) pojavljuju u njihovoj razrednoj zajednici. Neke od navedenih karakteristika izdvojio bih i ispisao na ploči postavljajući pitanje: <i>Možete li navesti primjer kada vam je određeni način komunikacije pomogao ili odnegogao u vašem međusobnom odnosu?</i> 3. Aktivnosti koje omogućuju razumijevanje smisla radionice. Uz pomoć prikladne PowerPoint prezentacije izložio bih zadanu temu. Kroz međusobni i vođeni razgovor služio bih se nekim od sljedećih pitanja: Što vam se čini važnije u komunikaciji, sadržaj o

kojem se govori ili način na koji se taj sadržaj prenosi? Što bi se dogodilo kad bi se neki od dijelova u komunikacijskom procesu izostavio? Koji vam se od navedenih oblika prosuđivanja čini najpogubniji za komunikaciju? Navedite neki primjer. Razumijete li svaki od navedenih primjera uvjeravanja i naređivanja? Što vam posebno od toga smeta u komunikaciji s drugima? Prepoznajete li se u nekom od ovih primjera neslušanja? Navedite primjere „ja govora“ i „ti govora“. Koju je od navedenih vještina aktivnog slušanja najteže ostvariti? U kojim situacijama koristite otvorena pitanja? U kojim situacijama koristite zatvorena pitanja? Koji je od ovih stilova ponašanja najprimjereniji za dobru komunikaciju?

4. Aktivnosti koje omogućuju planiranje djelovanja - implikacije naučenog u svakodnevnoj komunikaciji.

Temeljem izlaganja te vođenog i međusobnog razgovora sudionici rade u skupinama. Koristeći vještine uspješne komunikacije sudionici pronalaze način “rješavanja sukoba” u slijedećim problemskim situacijama: učenik – učenik; učenik – profesor; dijete – roditelj; građanin (civilno društvo) – vlast. Sudionici dobiju unaprijed pripremljene A3 listove na kojima trebaju nasloviti problem na kojem rade, navesti tko je sve uključen u sukob, njegov uzrok, posljedicu i listu koraka - redoslijed kojim je potrebno pristupiti rješavanju problema u budućnosti. Vježbom se nastoje osvijestiti komunikacijski obrasci koji vladaju u zajednici kao i mogućnost sudionika da doprinesu konstruktivnom rješavanju problema te preuzmu inicijativu u sprječavanju nasilja ili neprihvatljivog ponašanja.

P.Š.

Radionica nenasilne komunikacije

Generalno bih radionice pratila monitoringom, koji bi poslužio kao mehanizam za redovitu i sustavnu provjeru napretka ciklusa radionica u odnosu na planiranu dinamiku na samom početku istog. Također bih se poslužila evaluacijom, točnije, na početku ciklusa radionica, sudionici bi ispunili evaluacijski listić koji bi sadržavao pitanja/situacije iz čijih bih se odgovora dala iščitati konkretna stajališta, mišljenja, reakcije i sl. prije sudjelovanja i provedbe radionica, odnosno završna evaluacija poslije sudjelovanja i provedbe radionica, sa sličnim pitanjima/situacijama na temelju koje bih mogla usporedbom doći do činjenice jesu li radionice imale učinka ili ne, točnije je li se nešto promijenilo ili ne i jesu li u konačnici radionice imale ikakvog učinka. Uz navedene metode dokazivanja uspješnosti ostvarenja ciljeva, naravno važna je i kontinuirana prisutnost sudionika koja je pokazatelj zainteresiranosti istog, što bih dodatno navela kao i jedan moj osobni cilj, odnosno pokazatelj uspješnosti cilja u konačnici. Ciljevi radionica će na učenike utjecati tako što će se postupno razvijati svijest o nenasilju u bilo kojem obliku, dati će im se prilika da ih se sasluša, njihove potrebe i biti će motivirani na aktivnije uključivanje u razvoj zajednice. Ne samo da će se odraziti na djecu, već i na njihove roditelje koji će indirektno kroz svoju djecu biti uključeni u tematiku kojom se radionice bave i koji će moći usmenim putem, preko svoje djece, biti upućeni u „građivo“ koje su djeca usvojila i koja će eventualno moći prenijeti na svoje roditelje. Djeca će između ostalog, imati priliku upoznati neke od metoda prilagođenim njihovoj dobi, koje jačaju njihovo samopouzdanje i svijest u cilju smanjenja nasilne komunikacije te rad na aktivnijem uključivanju djece u društvo. Što se tiče lokalne zajednice, ostvarenjem ciljeva, automatski bi se podigla svijest o nasilju među djecom općenito, u ovom slučaju konkretno o nenasilnoj komunikaciji te o slušanju njihovih potreba i o aktivnijem uključivanju djece i mladih u razvoj zajednice i društva.

S.P.	Radionica nenasilne komunikacije Nakon provedene radionice način na koji se mogu dokazati da su ciljevi ostvareni je da sam učitelj/ica potvrdi kakvi su učenici nakon provedene radionice. Učitelj/ica (profesor/ica) će vidjeti da li su učenici tolerantniji jedni prema drugima, odnosno da li uvažavaju i prihvaćaju jedni druge bez da se započne svađa. Što se tiče drugog cilja on se dokazuje jednako kao i prvi, dakle na temelju njihovog ponašanja u određenom periodu može se vidjeti koliko nakon edukacije poštuju jedni druge i jesu li shvatili što to znači. Treći cilj edukacije bio je da se pokušaju prevenirati svađe kako ne bi dolazilo do većih sukoba, kao što je na primjer tučnjava učenika. Ovaj cilj se dokazuje količinom svađe između učenika i da li je ona nakon svađe smanjena ili ne. Dakle, ispunjenje ciljeva ove radionice vidjet će se kroz određen period, a dokazuje se uz pomoć potvrde učitelja o njihovom ponašanju u razredu pošto je upravo učitelj taj koji najviše vremena provodi s učenicima. Iako smatram da su učenici ove stvari trebali usvojiti od svojih roditelja. Nadam se da ciljevi i sama radionica imaju pozitivni utjecaj na sudionike (učenike/ce) te da će im pomoći dalje, kako u svakodnevnom životu pa tako i u školi, na fakultetu... Utjecaj je veći ako su ciljevi uspješno ostvareni i ako je radionica pridonijela tome da shvate kako bi bilo potrebno se ponašati prema drugima. Ciljevi se najbolje postignu kroz davanje istinitih primjera pa je tako radionica zasigurno uključila primjere kako biti tolerantan i kako poštivati druge i time se učenike potakne na razmišljanje i zapitkivanje samih sebe o svojim postupcima i odnosima prema drugima. Na lokalnu zajednicu isto imaju pozitivan utjecaj ako se ciljevi ostvare jer time zajednica dobije uzorne učenike koji će se ponašati ne samo prema ostalim učenicima lijepo i s poštovanjem, nego i prema ostalim osobama, kao što su starije osobe, učitelji, profesori i drugi. Ciljevi ove radionice možda neće kod svih postići uspjeh i na sve ostaviti utisak i pozitivnu promjenu, ali kod nekih učenika zasigurno hoće i to će postaviti temelje da ti učenici postanu potencijalni uzorni ljudi, kao i građani koji će svojim primjerima pokazati kakvi bi svi trebali biti.
S.Č.	Radionica nenasilne komunikacije Odabrana je radionica nenasilne komunikacije koja se provodi u razredu koji se neprestano svađa. Ciljevi su da učenici zapamte što je nenasilna komunikacija, da razumiju zašto je važna, te da pokušaja međusobno primijeniti nenasilnu komunikaciju. Ciljevi su postavljeni pomoću Bloom - ove taksonomije. Pokušat ću dokazati da li su se ciljevi ostvarili tako što će u završnom dijelu radionice biti dio evaluacije gdje ću učenike ispitati da li su zapamtili najvažnije pojmove obrađene u radionici i zašto su važni, da daju primjere, te bih im zadala kratki zadatak u kojem bih vidjela koliko su razumjeli i mogu li primijeniti naučeno. S obzirom da se radi o razredu koji sve vrijeme u školi provodi zajedno mogla bih pratiti napredak i vidjeti kroz par tjedana primjenjuju li naučeno. Što se tiče utjecaja na sudionike nadam se da je bio velik i da su shvatili važnost nenasilne komunikacije kroz dobre primjere prikazane tijekom radionice. Također se nadam da će utjecaj na lokalnu zajednicu (pretpostavljam da se u ovom slučaju misli na ostalu djecu u školi; susjedne razrede, obitelji djece koje su sudjelovala u radionici...) biti velik i pozitivan te da će djeca prepričati roditeljima, prijateljima iz susjednih razreda što su radili na radionici i početi primjenjivati naučeno te se međusobno prestati svađati i početi više poštivati.

online trening #SkillMe

S.Š.	Radionica nenasilne komunikacije Kako bi provjerila jesu li se gore navedeni ciljevi ostvarili provela bi evaluaciju poslije radionice. Od sudionika bi zatražila da riješe određeni konflikt na način na koji bi to oni riješili nakon ove radionice te tako provjerila učinkovitost radionice. Samim utjecajem na sudionike, utječemo i na lokalnu zajednicu. Npr., ukoliko u manjoj grupi postignemo da upravo ti pojedinci usvoje vještinu asertivne komunikacije, napraviti ćemo cijeli domino efekt u zajednici jer će šireći svoj primjer rješavanja određenog konflikta, cijela zajednica s vremenom primijeniti određeni obrazac ponašanja. Samim razumijevanjem drugih, potaknut ćemo pojedince da pokušaju gledati svijet drugim naočalama, ne samom svojim i na taj način umanjiti postojeću nasilnu komunikaciju.
T.Z.	Sudionici bi dobili primjere nekih ugovora i sa njima bi proveo radionicu čitanja i razumijevanje samih ugovora te bi se uvidjelo da li sudionici razumiju i koje su greške radili u prošlosti. Kroz „pogled u budućnost“ bi bili podijeljeni u grupe te bi napravili svoj petogodišnji plan, što planiraju, u što planiraju investirati. Te bi kroz diskusiju i predstavljanje petogodišnjeg plana svi kritički razmišljali o tuđim projektima te bi tako zajednički donijeli najbolju odluku za spomenute projekte.

online trening #SkillMe

ZADATAK 4. Kad narastem bit ću televizor

Ovdje očekujemo neočekivano. Izdvojili smo vam neke situacije iz osobnog iskustva koje su odvele planirani tok radionice u drugom smjeru, drugim riječima, iznenadile nas. I takve situacije su realne, svakome će se dogoditi i to je trenutak u kojemu morate reagirati **brzo, mudro i kreativno**.

Sada želimo da svatko od vas **u obliku objave na forumu** napiše kako bi reagirao u navedenim situacijama:

1. Samostalno vodite radionicu sa mladima od 15 godina. Tema je nasilje i dok radite na primjerima i svjedočanstvima žrtvi nasilja, jedna djevojka počinje plakati, ustaje se i napušta radionicu.
2. Na radionici ste sa mladima od 15-18 godina i bavite se temom istospolnih zajednica. Otprilike u pola radionice shvatite da se od vaših 18 sudionika njih 16 izričito protivi istospolnim zajednicama. Neki od njih se čak koriste i uvredama dok ostalih dvoje ne izražava mišljenje.
3. Na radionici ste sa mladima od 20-25 godina i bavite se temom prevencije lakih droga i ovisnosti. Grupa vam pokazuje neočekivan interes, odlično surađuju a već **prva aktivnost** se neočekivani odužila. U jednom trenu shvatite da, ako ne požurite, nećete stići napraviti što ste zamislili.
4. Vodite radionicu za mlade od 25-30 godina, tema je pravo na pobačaj a vi ste se odlučili za **parlaonicu** i podijelili sudionike u dvije grupe. Nedugo nakon samog početka parlaonice rasprava prerasta u svađu a zatim i vrlo glasna međusobna vrijeđanja i uvrede.

online trening #SkillMe

P.Š.	U svakom od ovih slučaja treba napomenuti da se svatko tko želi napustiti zbog bilo kojeg razloga radionicu, ne bi trebao suzdržavati od istog. 1. Što se tiče prve situacije, velika vjerojatnost je da se djevojka prisjetila nekih osobnih i privatnih situacija ili situacije iz života tijekom radionice, dok se prolazilo kroz navedenu tematiku, ne isključujući i pregršt drugih razloga. U ovom bih se slučaju ispričala ostatku skupine na odsutnosti te nakratko izašla iz prostorije kako bih otišla za njom i pitala ju želi li nastaviti s radionicom kada se smiri te joj objasnila da se može naknadno pridružiti ukoliko to želi. Ne bih ju nikako ispitivala za njene razloge odlaska. 2. Pošto je u drugoj situaciji, nazovimo to tako, vječna tema neslaganja, iskoristila bih tu situaciju i otvorila argumentiranu raspravu zašto se protive i bar nekako probala „spasiti“ radionicu te tako možda i pokušala zainteresirati dvoje sudionika koji ne izražavaju svoje mišljenje da se uključe. Dio koji koristi uvrede bih smireno zamolila da se probaju kontrolirati i koristiti adekvatan rječnik bar taj period dok traje radionica, radi ostatka skupine i mene same te im naglasila da radionica nije obaveza te da ju mogu napustiti kad god žele. Iako, smatram da se u samom startu trebala istražiti ciljana skupina ljudi s kojima se radionica održava kako uopće ne bi došlo do takvih situacija. 3. Iz iskustva – improvizacija. Uvijek se pokazala dobrim izlazom iz takvih situacija. U svakom slučaju, definitivno bolja situacija kada se pokazuje interes pa i vrijeme brže prođe nego suprotno. 4. Kratko i jasno, pokušavam zamoliti sudionike za suradnju i korektno ponašanje tokom i do završetka radionice, u protivnom prekidam radionicu zbog nepremostivih razlika.
J.U.	1. Ostala bih mirna i pribrana. S obzirom na to da vodim samostalno, rekla bih sudionicima da je sve u redu da je nasilje teška tema i da se zna dogoditi da netko to podnese malo teže. Zamolila bih ih da budu mirni i pričekaju dok ja izađem do djevojke i pružim joj podršku. Sa sobom bih pavela njezinu najbolju prijateljicu iz razreda (ako je prisutna). Rekla bih joj da je u redu što je tako reagirala i da je dobro što je izašla ako nije mogla više podnijeti to. Predložila bih joj da zajedno odemo do psihologice da s njom popriča o tome, ako ne bi htjela, onda bih joj predložila da njezina prijateljica iz razreda izađe malo s njom i da se kasnije vrata ako žele. U tom bih slučaju psihologicu svakako odmah obavijestila o situaciji koja se dogodila za vrijeme radionice i zatražila potvrdu da je u redu da tako postupim s učenicom jer ipak sam ja „gost“ u njihovoj školi i za vrijeme trajanja radionice odgovorna za to dijete i smatram da sam dužna obavijestiti ih o tome u slučaju da se radi o nečem ozbiljnijem. U buduću bih pokušala prevenirati takve situacije tako što bih prije nego što bih počela s primjerima i svjedočanstvima (ako je već nužno da budu dio radionice) upozorila bih učenike/ice na činjenicu da je nasilje neugodna tema za razgovarati, ali da je važno pričati o tome jer se ono događa i toga moramo biti svjesni kako bi se znali zaštititi i pravilno postupiti. Također, dodala bih da će im moguće neki od primjera biti teški za čuti i da slobodno kažu ako bude tako ili ako ne budu željeli nastaviti s tim dijelom radionice.

online trening #SkillMe

	Naglasila bih da je važno da nikom ne bude neugodno tijekom radionice i da nam je važno da nešto naučimo, ali još važnije da se nitko ne osjeća loše. 2. Ah, izvukla bih radionicu do kraja kako znam i umijem. 😊 Možda bih preskočila neke aktivnosti za koje bih predviđela da će loše reagirati i jednostavno samo razgovarala s njima o temi i pokušala im pružiti širu perspektivu u smislu činjenica i informacija o temi. Ne bih tek tako lako odustala od svoje misije na radionici. U svakom slučaju ostala bih profesionalna u smislu da bih naglasila da nisam tu da mijenjam njihove stavove već da čujem njihovo mišljenje i da razgovaramo o tome kao o jednoj društveno aktualnoj temi o kojoj se međusobno možemo i ne moramo složiti. Dala bih im do znanja da mi se sviđa što imaju svoj stav i svoje mišljenje (neovisno o tome podržavam li ga ili ne) i što su ga spremni iznijeti i argumentirati, ali bih zamolila ih ga ne izražavaju na neprimjeren način. Slušala bih njihove stavove da vidim na temelju čega ih formiraju i kako razmišljaju. To što bih čula od njih koristilo bi mi za daljnji rad i bolju pripremu radionica ovog tipa. Šta te ne ubije, ojača te 😊 3. Ovisi o tome koje su aktivnosti preostale i je li bitno da ih prođemo. Ako su već toliko ušli u tu aktivnost i sviđa im se, svakako bih prilagodila tijek radionice tome. Bitno je da se zainteresiraju za temu i da aktivnosti dopru do njih jer jedino na taj način radionica ima smisla. Ako nismo prostorno i vremenski limitirani, rekla bih im da možemo malo produžiti ako žele i odraditi još neku aktivnost. 4. Zamolila bih ih da na trenutak prestanemo s parlaonicom i podsjetila na pravila parlaonice i civilizirane komunikacije. Ukoliko nisu u stanju poštivati pravila parlaonice, objasnila bih da ću ih morati zamoliti da napuste parlaonicu...ipak su to odrasli ljudi.
K.P.	1. U ovoj bih situaciji ostatku grupe dala neki improvizirani samostalni zadatak (primjerice, ukoliko postoji neki tekst koji smo planirali zajedno obraditi, zamolila bi ih da ga samostalno pročitaju pa ćemo zajedno prodiskutirati) te izašla za djevojkom koja je otišla. Objasnila bih joj da razumijem da ju je tema pogodila i da možda veže neka osobna iskustva uz nju te da je slobodna napustiti radionicu za danas, ali i da je i više nego slobodna vratiti se na nju čim bude spremna. S obzirom da u tom trenutku nije poželjno ništa ispitivati niti savjetovati, dala bi joj svoj kontakt te objasnila da mi se može javiti u svakom trenutku. 2. Smatram da se u ovoj situaciji ništa ne može poduzeti istog trena osim umirivanja i upozoravanja na korištenje ružnih riječi i vrijeđanja. Radi se o mladim ljudima koji vrlo vjerojatno iskazuju takav stav zbog utjecaja okoline u kojoj žive, bez da imaju osobna, kritički razvijena stajališta. Također, moguće je i da članovi na taj način pokušavaju ispasti „cool“ jedni pred drugima. Ovdje je potrebno prvenstveno raditi na osvještavanju da svaka osoba ima pravo na osobni izbor, kao i na kratku „edukaciju“ o govoru mržnje i o tome kakve to posljedice može imati za ljude. 3. U ovoj bih situaciji članovima grupe otvoreno rekla kako je bitno da prvo obavimo predviđene aktivnosti, a nakon toga slobodno možemo nastaviti diskusiju sukladno njihovim interesima. Također, predložila bih da neku od narednih radionica provedemo tako da nemamo unaprijed definiran koncept već da se vodimo time kako grupa „diše“.

online trening #SkillMe

	4. Zaustavila bih raspravu i upotrijebila neku od metoda smirivanja i povezivanja suprotstavljenih grupa. Također, jasno bih naglasila pravilo da tijekom iznošenja stajališta i argumentiranja jedne grupe nema upadanja druge grupe, kao niti komentiranja pojedinačnih stavova članova suprotne grupe.
E.P.	Prije nego li podijelim svoje odgovore na zadane situacije, moram natipkati kako niti jedan od načina snalaženja u ovakvim situacijama ne može biti pogrešan i da će svaka osoba, ne samo voditelj radionice, uvijek napraviti najbolje što u svakom trenu zna (iliti ga malo sam suzdržana oko dijeljenja ovih odgovora na forumu, ali kako su dio zadatka, ispoštovat ću dogovorenu obavezu). Sad kad je disclaimer bačen, evo mojih odgovora: 1. Mislim da bih u prvoj situaciji morala dobarano ukrotiti prirodni poriv da potčrim za djevojkom i utješim ju (iz čistog razloga jer sam ja jednom bila ta cura koja je s radionice istrčala u suzama. Tema mi je tada bila prebolna i preosobna i mogu se poistovjetiti s njom). Dobro je dopustiti osobi da se udalji od onoga što je emotivno prebolno u trenutku, pa ukoliko odluči dalje sudjelovati super, ukoliko odluči odustati od radionica, isto super. E sad – malo je tricky kako u tom nekom, emotivno drugačijem, odjednom presječenom trenutku, za neko konstruktivno vrijeme, osigurati neprekinuti, smisleni rad grupe a ne ignorirati ono što se upravo dogodilo (da li kroz lagano usmjeravanje na drugi zadatak ili produbljivanje ove teme na nekom ozbiljnijem, zrelijem nivou). Vjerojatno bi ovo ovisilo o grupi i općenitoj atmosferi tijekom radionica. Nekako vjerujem da se tako jedna nepredviđena situacija može i te kako okrenuti za dobrobit svih u grupi, pa bih ja osobno pvela razgovor u tom smjeru (iliti ga improvizirala, možda čak i uskočila tu sa svojim iskustvom), gledajući u neko logično vrijeme zaposliti grupu, a za to vrijeme zadane vježbe posvetiti se odvojeno djevojci. Opet, i opcija ostanka i opcija odlaska su ok. 2. Prekid svega što radimo i vježba vizualizacije. Ovo mi nikad prije ne bi palo na pamet da mi prijateljica nije ispričala rezultate koje su imali na jednoj od takvih radionica. Vježba vizualizacije je, ukratko, bila zamišljena tako da svako od sudionika napiše cijeli svoj sustav podrške u krakove izrezanih zvijezda (dakle, užu obitelj, prijatelje iz djetinjstva itd.) te da u jednom dijelu vođene vizualizacije zamisle da su oni homoseksualna osoba i da upravo to idu izreći svojim roditeljima, braći, sestri, prijateljima. Kako ih jedan po jedan osuđuju, tako kidaju krak po krak zvijezde koja simbolizirala njih. U ovom trenu vizualizacije su i 'najjači' plakali. Osoba se tako prirodno može poistovjetiti s osjećajima napuštanja, odbijanja itd. I ova vježba silno budi suosjećanje i razumijevanje za nekog tko je u drugim cipelama. (Ovo bih sve učinila pod pretpostavkom da idem spremna na radionicu. XD, sumnjam da sam toliki maher od improvizatora.) Da skratim tipkanje – jedini način kako bi ovo mogla hendlati je da nekako transformiram ta tvrdokorna uvjerenja u emocije, kroz promjenu metode rada. Svakako bih gledala stvoriti takvu atmosferu u kojoj bi mladi bili otvoreni da probaju nešto novo kao što je vježba vizualizacije. 3. Prekrojiti radionicu. Tj. Izbaciti neke dijelove, ne ići možda opširno u neke druge i pokušati završiti na vrijeme. Bila sam sudionik na radionicama u jednom od sljedećih

online trening #SkillMe

	scenarija: Treneri su nas htjeli uključiti u odluku o daljnjem tijeku radionica (hoćemo li ostati dulje ili potruditi se pa završiti na vrijeme?) što je generalno neki ok, skrbni stav. Jedini problem je bio taj što smo svi od tog trena bili orijentirani na vrijeme. Primjer: većina nas se ustručavala postaviti i obično pitanje da se ne bi oduživalo, i nekako je baš bilo hm...ne znam... čak i stresno. Iako mi je odličan koncept dijeljenja odgovornosti (osnaživanje sudionika i sve to), mislim da bih ipak išla rezati radionicu gdje to mogu, a da ne izgubi smisao. Usmjeravati razgovore gdje to mogu, preskočiti energizere, ako su već full nabrijani i slično. Na kraju krajeva, nema potrebe opterećivati sudionike o onome što se događa iza same radionice. U drugom scenariju, na drugim radionica smo se držali tijeka radionice, ali nije bilo više vremena na kraju, pa su nam samo uručili hrpe i hrpe neobjašnjenih, sumornih uručaka. Not good. Znači ja bih srezala radionice u neku logičnu cjelinu, sve i da postignem 2/3 ne 3/3 cilja radionice, ali da su zaokružene vježbe. 4. Postoji li neki anti-energizer? :D Zaustavila bih parlaonicu. Pričekala da se smire strasti. Podsjetila na generalna pravila parlaonice te specifična pravila (ukoliko smo ih zajedno na početku radionice donijeli). Mislim da bih uvela dodatni sustav odgovornosti i posljedice. (Ako to nije bilo izrečeno u dogovorenim pravilima) Npr: Tko se drži pravila dobije više minuta za govor i izlaganje argumenata, tko ne, oduzima mu se. Malo bih glumila žandara, pojačala svoju energiju, treba nekako iskoristiti taj sav užareni potencijal! (Ovog sam stava isključivo jer sam iz male sredine, gdje nisam vidjela još neku borbenost, žar ni strast na dosadašnjim organiziranim radionicama za mlade)
M.M.	1. Moja metoda za plakanje bi bila ta da bi prvenstveno djevojku odvela na privatno mjesto, a ostale bi zamolila da mirno pričekaju, dopustila joj da sjede i spustila bi se malo na njenu razinu pokušavajući uspostaviti kontakt očima i zatim bi je upitala: "Izgledaš jako uzrujana. Želite li razgovarati sa mnom o tome zašto plačeš?" Ako djevojka ne želi razgovarati jer je previše uzrujana, kažem: "Ok, shvaćam. Žao mi je što se osjećaš tužno i voljela bi znati zašto kako bi ti mogla pomoći. Idem po maramice i dati ću ti malo vremena da se smiriš. Kad budeš spremna, možemo razgovarati." Zatim bi joj dala malo vremena da se smiri, a nekoliko minuta kasnije sjela bi pored nje i ponovno bi je upitala da mi kaže što ju je uzrujalo. Nakon što se smiri i mogu razgovarati s njom, ohrabrila bi ju i pružila joj svu podršku koja joj je potrebna i ostatak grupe bi njen povratak ohrabrio pljeskom. 2. S jedne strane, može me razočarati što toliko mladih ima takav stav, s druge strane, prepoznajem da (najvjerojatnije) ne znaju bolje. Neprihvatanje može proizlaziti iz neznanja i ono može potaknuti negativne emocije koje projiciraju na „žrtve“. Istaknula bi kako diskriminacija dolazi u mnogim oblicima, usredotočila bi se na sličnosti koje dijelimo s ljudima LGBT zajednice, a ne na razlike. Smatram da je to najbolji način da sudionici razumiju vrijednost prihvatanja i jednakosti za svih. Također pustila bi sudionicima film Parada, 2011. (+18) 3. Ako su preostale zakazane aktivnosti važne ubrzala bi da obavimo sve planirano. Međutim smatram da je proces važniji od cilja i gotovog produkta, ako su sudionici pokazali tako veliki interes velika je vjerojatnost da će samoinicijativno nastaviti istraživati

online trening #SkillMe

	toj temi. Eventualno ih mogu savjetovati i uputiti kako i oni sami mogu provoditi radionice na tu temu i tako doprinijeti zajednici. 4. Prvenstveno bi nastojala u tom da do takvog sukoba ne dođe. Ali ako je izbio sukob fizički (bez dodirivanja) bi se postavila između dvije grupe i onih koji se glasno svađaju i zamolila ih za mirnu komunikaciju i suradnju, pokazujući razumijevanje za obje strane i nastojeći smiriti strasti.
J.C.	1. Prvo bih naglasio da je riječ o osjetljivoj temi, ne bih poticao iznošenje osobnih iskustava, u pitanja rasprave ne bih uvodio osobna pitanja. U toj situaciji nakratko bih grupu zamolio za mir i ispričao se na par trenutaka, izašao bih za djevojkom i ispričao joj se zbog neugodnosti, kazao bih joj kako je slobodna izaći sa radionice u bilo kojem trenutku ako se osjeća neugodno i naglasio bih kako se može vratiti ako želi. Obavijestio bih nastavnika/pedagoga o događaju odmah ili neposredno poslije radionice. 2. Apelirao bih na pravila komunikacije u grupi, ne bih postavljao subjektivna mišljenja već vodio raspravu o objektivnim činjenicama zadane teme, poticao poštenu raspravu i ne bih dozvolio izoliranja ni izdvajanja. U slučaju ekscesa obustavio bih provođenje radionice. 3. U tom trenutku kazao bih kako možemo dogovoriti dodatan termin ili kasnije nastaviti razgovor, a sada moramo nastaviti s aktivnosti. Jedino u slučaju da aktualna rasprava vodi ka sljedećoj aktivnosti modificirao bih aktivnosti i nastavio u tom smjeru. 4. Zaustavio bih parlaonicu, ukazao na pravila ponašanja i komunikacije. Upozorio bih na pravila parlaonice i zamolio bih da dalje nastavimo u skladu s istim ili bih u slučaju ekscesa obustavio aktivnost.
S.Ć.	1. Najprije bih sudionicima postavila pitanje (nastavak na radionicu) i rekla im neka neko vrijeme razmisle pitanju te da ćemo kasnije diskutirati, a zatim bih otišla do djevojke i provjerila u čemu je problem (pod pretpostavkom da je svjedočila ili osobno bila žrtva). Ako vidim da joj je neugodno i da ne želi razgovarati o tome nikako ne bih inzistirala niti nastavljala razgovor. Dala bih joj određeno vrijeme da se smiri i pojasnila kako se radionica nastavlja i da se nećemo vraćati na prethodne primjere. Također bih joj rekla da ako će se u bilo kojem trenutku osjećati nelagodno u nastavku radionice neka slobodno izađe i uzme si vremena koliko god treba. 2. Najprije bih smirila grupu i rekla im kako je takvo ponašanje neprihvatljivo i da na mojoj radionici nitko nikoga ne smije vrijeđati. Zatim bih im pokušala dati određeni primjer iz svakodnevnog života koji bih povezala s temom. Primjerice u noćnim satima vraćaju se kući iz izlaska i netko ih napadne. U pomoć im priskače osoba i spašava ih od napadača, a osoba koja ih je spasila je homoseksualne orijentacije. Nastavila bih diskusiju u tom smjeru i pitala ih kako bi se tada osjećali. 3. Rekla bih grupi da nažalost u ovom dijelu radionice možemo čuti još jedno mišljenje i da moramo nastaviti dalje i naglasila bih da ćemo se na kraju radionice svakako vratiti na tu temu ako ostane vremena, te da je i ostatak radionice jednako zanimljiv i da će moći diskutirati i izražavati svoje mišljenje. 4. Smirila bih grupu i rekla kako je takvo ponašanje neprihvatljivo. Objasnila bih im ponovno pravila parlaonice i rekla da kada jedna osoba govori drugi slušaju te da svoje

online trening #SkillMe

	mišljenje izražavaju argumentirano bez vrijeđanja protivnika ili će u protivnom biti udaljeni s radionice.
M.R.	1. Prvo bih zadala kratki improvizirani zadatak ostaloj djeci kako bi ostali mirni dok ja razgovaram sa djevojkom koja je istrčala iz razreda. Iako je bitno da se posvetim djevojci, mislim da je isto tako bitno da ostala djeca i dalje rade na radionici i da svoje misli usmjere na zadatak dok se ja ne vratim i razgovaram s njima o situaciji koja se upravo dogodila. Što se tiče djevojke prvo bih joj donijela čašu vode. Kada bih došla do nje rekla bih joj da si uzme vremena koliko treba da sam ja tu ukoliko bude htjela razgovarati. Nikako ne bih rekla da će sve biti u redu jer je to u neku ruku umanjivanje njezinog problema koji je očito jako velik. Reka bih joj da sve što sada osjeća je u redu i da mi je žao što prolazi kroz to. Rekla bih joj da vjerujem da se osjeća zbunjeno i uplašeno ali da sam ja tu za nju i da sam tu da joj pomognem. Nakon što bi vidjela da se djevojka osjeća bolje obavijestila bih pedagoginju i ostale. Vjerujem da nije dobro ostavljati uznemirenu osobu da čeka i da bude sama jer to samo pogoršava njezine osjećaje. Bitno je da joj se posveti dovoljno vremena i da joj se da vremena da sama počne razgovarati o temi. Nikako ne bih išla produbljivati temu jer nije moja struka. Upitala bih ju da li postoji mjesto na kojem se osjeća sigurno razgovarati ili da li želi da pozovem osobu s kojom se osjeća sigurno razgovarati. Rekla bih joj da ne mogu obećati da što mi kaže će ostati između nas ukoliko se radi o ugrozi njezina života, ali da mi može vjerovati da ću joj pomoći najbolje što mogu. Po povratku na sat bih svakako razgovarala sa djecom o posljedicama nasilja i kako ne mora biti da su posljedice fizički vidljive na osobi, ali da mogu prouzročiti velike psihološke posljedice koje su daleko trajnije. 2. Prvo bi upozorila da se uvrede na bilo kojoj osnovi neće tolerirati i da svatko ima pravo na svoje mišljenje ukoliko ima opravdane argumente za isto i ukoliko u izražavanju tih stavova ne koriste govor mržnje. Dala bi im prostora da izraze svoje mišljenje no svakako bih pokušavala vidjeti da li razumiju zašto imaju to mišljenje i što je oformilo njihov stav. Također bih s njima razgovarala o slobodi izbora i kako bi se oni osjećali da njima netko uskraćuje slobodu njihovog izbora životnog partnera ili bilo koji drugi izbor. Bilo bi mi jako bitno da razumiju da takvi stavovi mogu prouzročiti puno problema i da kada nešto kažu moraju razumjeti zašto je to tako i moraju biti spremni obraniti svoj stav. 3. Ova situacija mi se dogodila na jednoj radionici. Doduše bila su djeca 5og razreda osnovne škole. Nastavila sam s aktivnosti jer su djeca bila iznimno zainteresirana i bilo mi je bitno da odgovorim na njihova pitanja koja su bila vezana za temu te da ne forsiram ono što sam pripremila već da ponesu znanje koje ih zanima i koje žele imati a trenutno nemaju. Ukoliko se aktivnost i pitanja drže teme koju obrađujemo nastavila bih i improvizirala ostatak radionice da napravim sve što je potrebno a da sudionicima bude zanimljivo. 4. Zaustavila bih aktivnost. Upozorila da vrijeđanja i uvrede neće biti tolerirane ni na kojoj osnovi. Vratila bih sve na svoje mjesto te bih nakon toga razgovarali o njihovim stavovima i mišljenjima na način da bih ja kontrolirala razgovor i daljnju raspravu.

online trening #SkillMe

M.M.	1. Ako radionica u tom trenutku zahtijeva moj angažman, onda ću nastojati poslati kolegicu/prijateljicu koja je bliska s uplakanom sudionicom. Ako mogu izaći iz učionice, pristupila bih učenicima i pitala kako joj mogu pomoći (jer ne znam je li upravo nasilje razlog njenog plakanja ili nešto drugo), eventualno bi je uputila u stručnu službu i nakon završetka radionice došla do nje i popričala 2. Rekla bih im da uvrede na radionici nisu dopuštene, da ne moraju simpatizirati članove istospolne zajednice, ali da ih moraju poštovati kao osobe. Rekla bih im da im ne namećem svoj stav, ali da određeni problem moraju sagledati iz više perspektiva kako bi donijeli zaključak i nastojala bih radionicu privesti do kraja. Dala bih im papir na kojem bi anonimno iznijeli svoj stav o radionici i temi te analizirala moguće propuste u organizaciji radionice. 3. Važno je da na početku svakog zadatka kažem koliko imaju minuta rada i da eventualno od tog zadanog roka odstupam 1-2 minute. Važno je odmah na početku radionice okvirno odrediti i upoznati sudionike koliko će pojedini zadatak trajati te jasno postaviti granice. Ako na radionici shvatim da se odužilo, objasniti ću sudionicima razloge požurivanja, pohvaliti ih za suradnju i aktivnost i ako je moguće neke aktivnosti skratiti ili odbaciti (ako shvatim da ciljeve mogu ispuniti i bez tog zadatka) da bi stigla sve napraviti 4. Prekinula bih radionicu, zamolila sudionike za nekoliko minuta pauze da se "ohlade" (pobrinula se da nisu jedni blizu drugih tijekom pauze) i nakon toga objasnila da je cilj radionice razmjena mišljenja i da nikakva vrijeđanja na osobnoj razini ne mogu doprinijeti da se tema kvalitetno raspravi. Mislim da je ovdje jako bitna uloga voditelja radionice koji mora upoznati sudionike na početku s pravilima radionice i jasno reći da vrijeđanje nije dopušteno i da je poželjno da se svaki izrečeni stav valjano argumentira. Svakako, voditelj na svaki znak svađe ili vrijeđanja mora odmah reagirati kako ne bi eskaliralo.
M.H.	1. U ovakvim primjerima, kada se radi o osjetljivoj skupini sudionika, potrebno je na početku radionice pripremiti sudionike na takve situacije i ponuditi rješenja. Radionice su dobrovoljne tako da odlazak kada je nekome teško nije ništa loše i važno je da se sudionici osjećaju sigurno u prostoru gdje se radionica provodi, da je postignuta dobra atmosfera među sudionicima, atmosfera povjerenja i diskrecije. Ako dođe do toga da netko mora izaći, mora unaprijed znati da je to u redu. Smatram da bi trener morao i odmah reagirati i izaći na trenutak te upitati osobu kako se osjeća, postoji li nešto što bi joj olakšalo sudjelovanje može li nastaviti radionicu ili joj treba vremena. Po povratku u grupu, također je dobro ponovno ponoviti osjetljivost teme i različite načine nošenja pozivajući sudionike na međusobno razumijevanje. Za ovakve grupe najbolje je imati dva trenera tako da se u ovakvim situacijama može simultano reagirati na sudionika koji proživljava stres, ali i na grupu koju ovakav događaj može "izbaciti iz takta". 2. Svaka radionica ima svoja pravila i dobro ih je unaprijed definirati. Ukoliko se dogodi ovakav primjer, jasno bih dala do znanja koja su pravila grupe i podsjetila da negativne riječi nikako nisu dopuštene. Svakako treba dati priliku dvoje sudionika koji ne izražavaju mišljenje da ga izraze i potaknuti ih na to budući da je izrazito teško govoriti "kontra

online trening #SkillMe

	grupe" . Kada druga strana čuje mišljenje nekoga sa "suprotne strane" u ovakvoj atmosferi često se situacija smiri jer je teže vrijeđati nekoga osobno nego općenito govoreći. Grupi se mora dati do znanja da je svako mišljenje važno i može se izraziti, ali vrijeđanje i omalovažavanje nikada ne smije biti dopušteno. Poslije ovakve radionice važno je završiti je aktivnošću koja će smiriti tenzije grupe, ali i ponuditi dvoje sudionika koji su izolirani da porazgovaraju o iskustvu s trenerom. Isto vrijedi i za ostale sudionike. 3. Važno je utvrditi da li se aktivnost odužila, a da se više nema što ponuditi već se sudionici primjerice vrte u krug sa stavovima, idejama, u tom trenutku nije loše prekinuti aktivnost i sumirati izrečeno. Dobro je i ponuditi alternativu, reći sada više nemamo vremena za ovu temu, ali ako ste zainteresirani možemo o tome popričati kasnije/zadatak izvan grupe ili se neki dio treninga može preformulirati, ukoliko nije ključan za provedbu ciljeva. 4. U ovoj situaciji zaustavila bih radionicu, ponovila pravila, jasno dala do znanja da ovakav tip rasprave nipošto nije poželjan ni produktivan. Pokušala bih rezimirati ono što je rečeno te zamoliti sudionike na razumijevanje i poštivanje pravila u nastavku. Ukoliko se isti scenarij nastavi i nakon toga ponudila bih da bi bilo dobro da s obzirom na situaciju prekinemo radionicu na način da se svakoj grupi da 5-10 minuta za pripremu završnih izjava te da na jasan i neuvredljiv način svaki predstavnik grupe iznese završna mišljenja svoje grupe koja zatvaraju raspravu. Ovo je jedan od dobrih načina da se zatvori rasprava, a ipak da prilika grupama da se jasno izraze da se ne bi osjećali zapostavljeno ili razvili revolt prema treneru i cjelokupnoj radionici i sudionicima.
A.d.C.B.	1. U svakom slučaju ću prekinuti radionicu na trenutak i provjeriti što se događa sa sudionicom koja je izašla. Moguće je predložiti i kratku pauzu za kavu. U međuvremenu bih popričala sa sudionicom, ako ona to želi. Svaka takva situacija je poprilično nepredvidljiva što se tiče reakcije žrtava, ali mogu pretpostaviti da je sudionica uznemirena svjedočanstvima upravo zato što je izravno bila žrtva nasilja ili je na neki drugi način bila izložena nasilju. Svakako bih joj pružila bilo kakvu pomoć koju mogu u tom trenutku, a također bih se kasnije (nakon održavanja radionice) angažirala da joj pomognem pronaći stručni savjet, ukoliko ona pristane na to. Ukoliko ona nije spremna da dalje sudjeluje u radionicama, poštovala bih tu odluku i ponudila joj da ostanemo u kontaktu 2. Upozorila bih one koji vrijeđaju da nikakve diskriminirajuće i omalovažavajuće uvrede i komentari nisu dobrodošli na radionici. U slučaju da se na samom početku radionice napravila tablica pravila ponašanja (u kojoj je najčešće navedeno da se tuđa mišljenja treba poštivati, čak i kada se s njima netko ne slaže), vratila bih se ponovno na to da se svi podsjetite pravila koje su sami složili. Sama struktura radionice bi trebala biti dobro osmišljena kako bi na najbolji način prezentirala ovu još uvijek poprilično osjetljivu temu. Ako bi radionica trajala više dana, bilo bi zanimljivo organizirati debatu u kojoj bi u grupi koja je "za" ujednačavanja prava istospolnih zajednica i ostalnih, bio veliki udio onih koji su se izrazili kako se protive takvoj koncepciji. 3. Takav "problem" se često javlja, ne samo u vođenju radionica nego i u nastavi i raznim drugim slično strukturiranim aktivnostima. U tom slučaju je uvijek dobro biti spreman da se takve stvari mogu uvijek dogoditi, čak i više nego jednom u istoj radionici, te da u tim

online trening #SkillMe

	slučajevima treba neke dijelove radionice skratiti (bilo bi dobro kada bi se oni na kreativno skratili, ali na način da ne gube na kvaliteti) ili u krajnjem slučaju preskočiti, dajući naravno prednost ključnim aktivnostima. 4. Kao u 2). slučaju, na početku je potrebno intervenirati kako bi se smirile strasti i upozoriti sudionike da nikakve diskriminirajuće i omalovažavajuće uvrede i komentari nisu dobrodošli. S obzirom da se metoda parlaonice nije pokazala kao adekvatna, potrebno je pronaći neku drugu metodu kojima bi sudionici mogli izraziti svoje mišljenje, a da to ne preraste u svađu. Teško je biti siguran da ijedna druga metoda neće doživjeti sličnu sudbinu, jer to sve opet ovisi o tendencijama sudionika, kod kojih posebno osjetljive teme dovode do erozije etike dijaloga. Možda bi bilo dobro pokušati s metodom <i>world café</i>, gdje će se različita mišljenja putovati od grupe do grupe, te će se tako možda stvoriti kontrolirana atmosfera u kojoj će sudionici na strukturiran način iznositi svoje mišljenje, a ne u svrhu pobijanja mišljenja "protivničke" strane.
L.M.	1. Zadala bih ostalim učenicima da rade slijedeći zadatak ili bi im rekla da dodatno prouče ovo na čemu smo sada te bih otišla za tom djevojkom. Kako ipak imam cijeli razred drugih učenika, odvela bih ju dežurnoj osobi koja je zadužena za njih (ako je to u školi, onda psihologinji, pedagoginji ili razredniku/razrednici). Nakon toga vratila bih se održati radionicu do kraja i nakon radionice pronašla bih tu djevojku i popričala s njom. 2. Prilagodila bih radionicu toj skupini. To znači da bi krenula pričati s njima o njihovim stavovima te bi ih prvo i osnovno sve upozorila da tijekom radionice nema korištenja uvreda i ružnih riječi. Što se mene tiče, onaj kasniji dio radionice ne treba se ni održati ako će naša rasprava uroditi plodom i barem malo umanjiti njihove predrasude. 3. Izbacim dijelove za koje smatram da nisu toliko korisni te ostalo vrijeme potrošim na igrice ili neki drugi interaktivni sadržaj, a ostale materijale (npr. neku teoriju i video zapise) im pošaljem naknadno mailom te im kažem da mi se obrate sa svim svojim pitanjima. 4. Naglasila bih da tijekom ove rasprave baratamo isključivo činjenicama o dotičnoj temi te da svoja mišljenja u ovoj parlaonici ostave sa strane. Da je ovo jako osjetljiva tema i da moramo biti svjesni da svađe i ustrajanje u svome nemaju smisla i da neće promijeniti tuđe mišljenje. Rekla bi im neka pokušaju shvatiti razloge i jedne i druge strane kako bi rasprava mogla biti što učinkovitija te kako i oni iz ovoga mogu izvući nešto novo.
B.O.Đ.	1. Započeo bih rad u grupama ili samostalni rad, ali na zadatku koji sudionicima zadam, a koji je dovoljno uključiv i interesantan da zadrži pozornost polaznika na barem nekoliko minuta, za vrijeme čega bih pokušao izaći porazgovarati s djevojkom koja je radionicu napustila. Tema zadatka ovisila bi o dinamici ostatka radionice. Bolje rješenje je sustav u kojem su na svakoj radionici prisutna najmanje dva edukatora, pa jedan može nastaviti s vođenjem radionice, dok drugi može utješiti ili provjeriti što se točno događa, s djevojkom. 2. Upoznao bih polaznike s činjenicom postojanja istospolnih zajednica u drugim vrstama životinja, tj. u prirodnosti i ne-isključivo-ljudsku prirodu teme. Nadalje, zanimao bih se o izvoru njihovog mišljenja o istospolnim zajednicama, tj. odakle dolazi točno takvo razmišljanje koje su predstavili tijekom radionice. Ovisno o tome radi li se o roditeljima,

online trening #SkillMe

	Crkvi, određenim udrugama ili trećoj strani, mislim da bi bilo dobro navesti polaznike na preispitivanje nekih drugih stavova koje ta strana promovira, a za koji i polaznici znaju da nije točan ili dobar. Na taj način navesti prisutne na preispitivanje stavova koje dobivaju od drugih, tj. da samopouzđano grade svoj stav o temama s kojima se suočavaju u svijetu, pa makar time i izašao iz predviđenih okvira radionice. 3. Nema veze. Ako je radionica toliko popularna, bit će mjesta, vremena i prilike napraviti dodatnu iteraciju. Ako je ovo zadržavanje plodonosno i kreativno u smislu da su polaznici usvojili određeno znanje i da raspravljamo o temama koje radionica ionako pokriva, ne vidim previše problema. Nikako ne bih žurio kroz ostatak sadržaja radionice, samo zato da isti prođemo zbog, eto, formalnosti. Ovisno o prirodi organizatora radionice, pozvao bih prisutne da i dalje prate organizatora ili njegove aktivnosti, i da budu slobodni prisustvovati sljedeći put, jer bude vjerojatno isto toliko interesantno. 4. Ako je situacija nesavladiva, vjerojatno bih promijenio pristup kojim postižemo cilj radionice. Bilo to pismeno izražavanje u smislu da su polaznici podijeljeni u grupe koje unutar sebe smišljaju odgovore koje zatim predstavljaju ili predstavljam svima, pa temeljem toga dobivamo zaključke o predloženim temama, bilo nešto kao barometri stavova ili "Korak naprijed korak nazad". Možda bi bilo korisno i preusmjeriti radionicu na verbalnu komunikaciju ili nenasilno rješavanje sukoba ukoliko je to moguće. Interesantan pristup je recimo https://www.youtube.com/watch?v=rBWL8iI6KbI.
S.Š.	1. Reakcija na ovu situaciju ovisi o broju voditelja radionice. Ukoliko su dva voditelja/ice, onda jedna voditeljica izlazi za učenicom van i pruža joj podršku ukoliko to ona želi ili ju upućuje na osobu kojoj se može obratiti ako učenica trenutačno nikako ne želi razgovarati. Druga voditeljica ostaje s grupom i nastavlja s radom, ali se i dotiče navedene situacije, normalizira cijelu situaciju i naglašava kako je važna povjerljivost u grupnom radu. Ukoliko je samo jedna voditeljica, onda u trenutku kada učenica izlazi, izlazi i voditeljica ostavlja grupu samu, jer se u tom trenutku bitnije posvetiti učenici koja plače nego li dovršiti radionicu jer smo ju prethodno osmislili. Nakon povratka u grupu, voditeljica identično radi s grupom o normalizaciji i povjerljivosti. 2. U tom trenutku se zaustavlja s osmišljenom radionicom i radi se na temi tolerancije i međusobnog uvažavanja. U tom trenutku bi nam dobro došlo pozvati se na uvodna pravila o načinu komunikacije tijekom radionice. 3. Ukoliko bi procijenila da je grupi bilo potrebna produžena aktivnost ne bi požurivala cijelu radionicu već bi u hodu ponešto modificirala, ali ako se radi o nepotrebnim odugovlačenjima i razgovoru u nepovezanim stvarima, kratila bi sudionike u startu i odmah ih prekidala. 4. Zaustavila bih radionicu i usmjerila se na temu asertivne komunikacije.
M.I.	1. Ovisno o reakciji ostalih sudionika radionice, te količini ljudi koji vode radionicu. Smatram da na ovakve situacije treba biti spreman posebno kada se obrađuje ovako teška tema. Ukoliko sam sam ostalim sudionicima bih zadao kratki zadatak da ih zaokupim nečim, ali pošao za djevojčicom da porazgovaram. Probao bih je smiriti i udijeliti neki

online trening #SkillMe

	savjet, te je upitao da li može i želi nastaviti s radionicom, te ako joj treba još malo vremena da se smiri, da si uzme. 2. Kao i u 4. odgovoru, strogo bih zabranio uvrede i bilo koji oblik verbalnog maltretiranja. Tražio bih da argumentiraju zašto se protive, te ih upitao kako bi se oni osjećali i ponašali prema osobi koja je homoseksualac da mu/joj je brat ili sestra, jer sam 100% uvjeren da ljudi samo osuđuju ono što im je nepoznato. 3. Pogledao bih raspored sljedećih radionica ili pauza da vidim da li on nečega mogu oduzeti nešto vremena da privedem kraju ili da skratim pauzu. Ukoliko imam prostora da to uradim produžio bih radionicu za cca. 10 min da zaokružim sve kako treba. 4. Prije početka objasnio bi sudionicima sam tijek radionice. Nije dozvoljeno prekidanje sugovornika bez obzira da li se slažete ili ne s njegovom izjavom. S prvom uvredom bih zaustavio parlaonicu i upozorio sudionika/e da je vrijeđanje strogo zabranjeno. Ukoliko bi eskaliralo do te mjere da izbije svađa, nažalost bih prekinuo radionicu, jer nema smisla ako nakon silnih opomena i upozorenja oni nastave po svome.
K.J.	1. Ispričala bi se grupi i otišla van za sudionicom. Pitala bi ju što ju je pogodilo. Vratila bi se na radionicu i dala zadatak grupi da se smire ili bi nastavila s radionicom ovisno o stanju sudionice koja je otišla van. Po potrebi bi se vratila van i pokušala bi ju smiriti i pozvati na nastavak radionice. Ako ona to ne bi bila u mogućnosti svakako bi nazvala pedagoginju njezine škole i objasnila o čemu je riječ, možda bi mi i ona dala neki savjet. 2. Ukoliko bi bila tema istospolne zajednice zastupljena tokom cijele radionice, naglasila bi to prilikom prijave sudionika, jer je danas navedeno tabu tema u našem društvu, zapravo kako je i napisano u zadatku dosta građana negoduje o tome. Smatram da je lakše raditi s ciljanog grupom jer mladi vole raspravljati. Ukoliko bi negodovali postavljala bi pitanja zašto tako misle, koji su im argumenti, što bi napravili da se netko bliski njima odluči za istospolnu zajednicu. Uglavnom, ako ne bi uspjelo predavanje kakvo je zamišljeno, nastojala bi ga pretvoriti u debatu gdje bi sudionici izražavali svoje kritičko mišljenje. 3. Nakon što bi primijetila da se prva aktivnost odužila, dala bi im kraće vrijeme od planiranog na sljedećim aktivnostima i pazila bi da ne pređemo to vrijeme, smanjila bi obujam rasprava i izražavanja kritičkog mišljenja, smanjenje velike pauze za 5 minuta. 4. Nakon prve uvrede obavijestila bi sudionike da svi imaju pravo izražavati svoje mišljenje, da cilj parlaonice nije da se vrijeđamo nego da se slušamo. U slučaju da se razvije svađa, pokušala bi ju zaustaviti nekim potpitanjem zašto strana koja je uzrokovala zagovara to mišljenje i zašto se ne slaže s drugom stranom. Možda bi i postavila pitanje zašto je potrebno vrijeđati suprotno mišljenje. Ako nikako ne bi utjecala na pokretača svađe, udaljila bi ga s parlaonice. Mišljenja sam da u svakoj grupi postoje predvodnici, ukoliko bi se oni udaljili nestalo bi uzroka za svađom.
D.Đ.	1. Iz ovog gledišta, ispred računala nisam sposoban ni stručan pružiti adekvatnu pomoć ili dati savjet (osim onaj neki ljudski i zagrliti, pokušati razgovarati, nekako pokušati ohrabriti – za sebe znam da sam dobar slušač), ali tada bih vjerojatno prošao neku edukaciju

online trening #SkillMe

vezanu uz radionicu koju provodim, iako me nikakav priručnik ili teorija vjerojatno ne bi mogla pripremiti za ovo. Tema je svakako osjetljiva, pa pretpostavljam da bi se odvijala u školi ili u nekom, da tako kažem "sigurnijem okruženju". Naravno, krenuo bih za djevojkom, pokušao ukratko porazgovarati - ako tako želi, te opet - ako tako želi i napustiti radionicu. Opet, pretpostavljam, i ostali sudionici nekako okupili oko nje, pokušavajući pružiti neku pomoć - ohrabriti. Nikako ne bih "napinjao" da nam ispriča to što je proživjela, ako ne želi. Možda pak samo želi neko vrijeme provesti sama, netko pak u takvim situacijama želi da ga se par trenutaka ostavi na miru ("da se dobije"). Kažem, pokušao bih razgovarati, vratiti djevojku na radionicu i nastaviti s radionicom dalje (možda nekim veselim energizerom) - ukoliko bi ona osjećala da je to moguće. Nikako ne bih pustio da samo "izjuri" bez ijedne riječi – razgovora, čak i ako zaista ne želi ostati na radionici. Svakako mi pada u oči da se radi o 15-ogodišnjakinji, te nisam siguran koliko je dobro pustiti zapravo dijete da nakon nečeg ovakvog samo odlazi s radionice.

2. Ovo me sad podsjetilo na jedan seminar kojem sam prisustvovao, u organizaciji "Zelene akcije", isti se je temeljio na principima učenja Paula Freirea (pedagogija obespravljenih) i metodama koje je osmislio Augusto Boal (teatar potlačenih), što je za mene to bilo jedno totalno drugačije iskustvo seminara. Uglavnom, u vježbi "Teatar potlačenih", osnovno pravilo je da se tlačitelja ne mijenja, kad se tlačitelj detektira, jedino se mogu mijenjati svi ostali, ali nikad on. Opet, tema je, za neke, osjetljiva. Dijeljenja po nekoj temi i mišljenja nam ne nedostaje, u suprotnom, svi bismo mislili isto. Naravno, s istomišljenicima obično (o)stajemo u grupi, mada su i mišljenja, kao i sve ostalo, podložna promjenama. I opet, naravno, svatko ima pravo na svoje mišljenje. Sad, hoće li ga iznijeti ili zadržati za sebe, i na koji način – to je druga stvar, možda i stvar hrabrosti, odnosno kućnog odgoja. Zatim, postoje mišljenja koja se temelje na stvarnosti i razvitku društva kakvo je danas, poglavito znanosti, te mišljenja temeljena na ne tako znanstvenim metodama, dapače, metodama za koje ni ne znamo kako su provođene i nemaju uporište u današnjem vremenu. I to je sve u redu - svatko vjeruje što hoće i shodno tome zastupa i formira svoj stav (dok ne radi neku očitu štetu drugima). Ako bismo krenuli u dubinu razgovora, vjerojatno bi se u nekom dijelu istog počele i dijeliti "etikete". Trebalo bi se uvijek trebali paziti na neki normalni (civilizirani) tok rasprave i istu prekinuti (uzeti pauzu, energizer).
3. A što ću, prilagoditi raspored - pokušati skratiti, s naglaskom na bitno, izbaciti nešto. Vjerojatno bi, zbog velikog interesa, bila organizirana još jedna radionica.
4. Aha, ovdje imamo parlaonicu. Vjerojatno bi tako završila i ona moja iz drugog zadatka. Iako se ovdje opet dosta stvari može kopirati iz tog zadatka. No, moram reći da nismo svi za voditi svakakve radionice, ako se razumijemo. Ukratko ovu radionicu ne bih vodio, kao što se nisam ni vidio u prvom primjeru prošlog zadatka. Ali to ne mora značiti da se možda ne bih susretao s takvom temom. Ovdje ni sam ne znam gdje bih počeo i kako usmjerio radionicu. Eventualno, u ovom trenutku mogu reći da bih definitivno prekinuo radionicu u slučaju velikog neslaganja koje bi se odvijalo i nakon velikog napora da radionica ne ide u tom smjeru. Ponavljam, vjerojatno i ovdje postoje metode ili vježbe

online trening #SkillMe

	kojima se i ovo može riješiti i "okrenuti na dobro", no ja ih u ovom trenutku ne znam. Svakako bih shvatio da sam se očito (očigledno) odlučio na krivi način voditi radionicu, te pokušao, koliko je to moguće – improvizirati. Osim ako bih, što je vrlo vjerojatno, imao spreman neki drugi vid daljnjeg vođenja radionice.
M.T.	1. U ovoj situaciji prvo ću smiriti nastalu situaciju u razredu – komešanje, podsmijehivanje i slično. Zatim ću zadati sudionicima neki jednostavan zadatak da odrade dok mene nema i izaći van prostorije te pronaći djevojku. Vodim se pretpostavkom da je nasilje doživjela osobnu, ili je svjedočila nasilju nad nekom drugom, njoj bliskom osobom. Popričat ću s djevojkom, vidjeti o kojoj se situaciji radi te ukoliko joj je potrebna dodatna pomoć uputiti ću je stručnom djelatniku u školi. 2. Dala bi im do znanja da svatko ima pravo na svoje mišljenje ali i na svoj izbor – ono što bi oni izabrali, netko drugi možda ne bi. Tako bi ih bacila u neki role-play i stavila ih u različite situacije i kontekste, da se pokušaju poistovjetiti sa drugim ljudima. 3. Tokom planiranja radionice, ako zaključim kako će se sudionicima jako svidjeti tema, mogu zaključiti i to da će nedostajati vremena. Ako dođe do ove situacije, prekinuti ću aktivnosti koje se trenutno odvijaju i nastaviti po planu, ili pustiti da ovaj dio ide tokom koji će odrediti sudionici, a onda skratiti sljedeći. 4. Prije početka radionice upoznala bi sudionike s pravilima ponašanja i upozorila ih na sankcije ukoliko dođe do vrijeđanja.
E.O.Đ.	1. Smatram da u ovakvim situacijama ne bi trebalo uključivati i ostale učenike u problem. Voditelj radionice bi trebao otići za djevojkom i porazgovarati o problemu. Ako učenica sudjeluje u razgovoru, trebalo bi s njom doći do nekog konstruktivnog razgovora i načina rješavanja problema. Kroz razgovor bi joj trebalo pružiti pomoć te ju usmjeriti (ovisno o složenosti i ozbiljnosti problema) na razgovor sa školskim psihologom/pedagogom i sl. Ako učenica ne sudjeluje i nije pristupačna, smatram da ju ne bi trebalo prisiljavati na suradnju jer bismo mogli napraviti još goru traumu za djevojku. Kasnije porazgovarati u miru kad više ne bude u afektu te procijeniti treba li kontaktirati njene roditelje. U svakom slučaju smatram da ju ne bi trebalo tjerati da se vrati u razred, nego da se smiri pa vrati kad njoj odgovara. 2. Nakon što bih im ukazala na neprimjerene uvrede te obratila pozornost na izražavanje, od učenika bih tražila da nakon kratkog međusobnog razgovora pripreme kratko izlaganje svoje strane. Za ovaj zadatak bih naglasila važnost argumentiranja svojih stavova. Učenici bi trebali zatim izložiti svoje protivljenje istospolnim zajednicama, ali uz jasno argumentirana stajališta. Ne bih nikako tolerirala uvredljivo izražavanje i stavove koji nisu utemeljeni. Smatram da svatko ima pravo na svoje mišljenje pa ih ne bih silila na promjenu mišljenja, ali bih sigurno zahtijevala argumente i jasne stavove. 3. U toj situaciji bih odobrila produljenje te aktivnosti. Budući da se produljila zbog odlične

online trening #SkillMe

	suradnje, a ne zbog svađe, smatram da je mladima ta aktivnost zanimljiva i poučna. Takve situacije bi trebalo poticati jer upravo tako postižemo da oni kroz svoju aktivnost i razgovor nauče možda i više od očekivanog i planiranog. 4. Budući da se radi o odraslim osobama prvo bih ih prekinula u raspravi i objasnila im kako se ponašaju. Skrenula bih im pozornost da su oni već odrasle osobe i da ovakva rasprava nije dopuštena. Naglasila bih im samu bit parlaonice (da jedna strana mora zastupati jednu od tvrdnji, neovisno o njihovim osobnim stajalištima). Zatražila bih od njih da se razgovor vodi uz jasno argumentiranje i pristojnu komunikaciju, nakon čega bih pokušala ponovo provesti planiranu aktivnost. Ako ponovo dođe do problema u komunikaciji, prekinula bih tu aktivnost i krenula na slijedeću ili promijenila temu parlaonice te izmiješala grupe.
B.B.	1. Prije početka radionice bih se svim sudionicima/cama prvo zahvalio na hrabrosti i spremnosti što su se odlučili doći na radionicu. Naglasio bih da je to vrlo teška tema i da je uredu ukoliko netko ne želi aktivno sudjelovati nego samo slušati, te da se neće nikoga tjerati da radi nešto što mu je neugodno. Kada bih tijekom provođenja radionice vidio mladu djevojku kako napušta radionicu u plaču, ispričao bih se svima, te dao svome asistentu/ici da nastavi sa provedbom radionice kako ne bih nastala neugodna atmosfera, te bih se uputio za djevojkom van. Pokušao bih je smiriti, te se prvo ispričati ukoliko je neka naša greška tijekom provedbe radionice dovela do njezinog napuštanja radionice. Pokušao bih razgovarati s njom ukoliko to ona želi da mi kaže privatno što je muči ukoliko joj je neugodno pred svima pričati, a ako niti ne želi sa mnom, preporučio bi da pokuša razgovarati o tome sa nekom sebi bliskom osobom, ili potraži stručniju pomoć u rješavanju nasilja. 2. Nakon što bih ustanovio problem "mržnje" prema istospolnim zajednicama kod većine sudionika, prekinuo bih normalan tijek radionice, te se osvrnuo da trenutni problem. Htio bih čuti njihova mišljenja te koji su razlozi njihovog prijezira prema istospolnim zajednicama. Proveo bih neki oblik barometra, ili anonimne ankete u kojoj bih ih zamolio da iskreno iznesu svoje stavove, te što ih toliko smeta u istospolnim zajednicama. Cilj bi mi bio ustanoviti da li su oni osobno imali neka loša i negativna iskustva sa istospolnim zajednicama te su zbog toga poprimili loše mišljenje, ili su poprimili mržnju iz društva, okoline i svojih vršnjaka, te iz neopravdanih razloga šire svoju mržnju, čisto da idu u skladu sa ostatkom društva. 3. Drago bi mi bilo što je odaziv i interes tako velik, zahvalio bih se svima na velikom interesu, što znači da je društvo svjesno problema u mladima sa ovisnosti i konzumacijom alkohola i lakih droga. Sudionicima bih napomenuo da nam vrijeme ističe te da se moramo požuriti ako želimo stići i ostale aktivnosti odraditi. Predložio bih im još jedan sastanak sudionika, koji bi bio otvorenog tipa, bez planiranih aktivnosti u kojem bi sudionici mogli otvoreno pričati o problemima koje smatraju bitnim i koji ih zanimaju. 4. S obzirom da je tema ove radionice vrlo osjetljiva (slično kao i sa temom istospolnih zajednica), zamolio bih kao prvo sve sudionike za korektnost i kolegijalnost prema drugim sudionicima. Naime, svatko ima pravo na svoje mišljenje, te svaka osoba po tome pitanju

online trening #SkillMe

	može postupiti kako njoj odgovara, i postupiti skladu sa svojom trenutnom životnom situacijom, a druge osobe nemaju pravo utjecati i govoriti kako netko treba postupiti sa svojim životom i tijelom. Ako se netko ne slaže sa time, može korektno dati argumente svog neslaganja bez ponižavanja i vrijeđanja, a svoja vrijeđanja neka zadrži za sebe, jer parlaonica nije mjesto tome. Ukoliko se to nastavi, sudionike bih udaljio sa parlaonice.
S.P.	1. Zasigurno bi se nakon ove situacije cijela grupa uznemirila i u tom slučaju prvo bi njih zamolila da se smire i rekla ima da će sve biti u redu, zatim bi otišla za djevojkom koja je plačući napustila radionicu. Pokušala bih je naći i smiriti, nakon čega bi je pitala da li želi razgovarati o tome. Možda su je samo prikazani primjeri potakli na plač, možda poznaje nekog tko je bio žrtva nasilja, možda je sama djevojka bila žrtva nasilja. Nakon što ju saslušam i na temelju toga što bi mi rekla nastavila bih dalje reagirati. No, ako ne bi htjela pričati o tome jer me ne poznaje dovoljno dobro, pomogla bi joj da se vrati u školu ili pozvala profesora/icu da dođe po djevojku. 2. U ovoj situaciji bi prvo dala mogućnost da sudionici izraze svoje mišljenje i obrazlože zašto su protiv istospolnih zajednica, zatim bi ih upitala kako bi se oni osjećali da netko o njima priča uvredljivim riječima. Nakon njihovih obrazloženja pokušala bi im objasniti kako svi imaju pravo biti ono što žele i kako se osjećaju te da nitko im ne može uzeti to pravo. Ako bi i dalje iskazivali izričito protivljenje, na lijepi način bi im rekla kako smatram da možda ova tema radionice nije za njih te da nisu pod prisilom na istoj i mogu otići ako žele. 3. Taj trenutak kada bi shvatila da nećemo stići do kraja odraditi sve aktivnosti ponudila bi grupi dvije opcije, ili da se požurimo u ostalim aktivnostima ili da probamo organizirati drugi termin za još jednu radionicu kako bi mogli proći kvalitetno sve aktivnosti, naravno ako bi to bilo moguće. 4. Glasno bi ih zamolila da prestanu i da na trenutak budu tiho kako bi im objasnila da ovo nije način i da se neće postići ništa, zamolila bih ih za suradnju i da se ponašaju jedni prema drugima korektno i s poštovanjem. Ako bi i dalje bilo isto, smatram da se takvim načinom ne bi postiglo baš ništa i morala bih prekinuti parlaonicu.
E.D.	1. Odmah bi pojurila za djevojkom, zamolila bih ostatak ekipe da sačeka nekoliko minuta te da nastave raditi što smo krenuli raditi (npr. ako bi gledali neki video na tu temu, zamolila bih da nastave gledati jer ćemo kasnije svi zajedno prodiskutirati o tome). Ako bih procijenila da mladi koji su ostali na radionici bi mogli imati namjeru ismijavati se ili rugati djevojci koja se rasplakala, napomenula bih im da ukoliko se djevojka vrati na radionicu da ih lijepo molim bez ikakvih komentara i sl. jer nikad ne mogu znati tko je što proživio i na koji način to doživio, a između ostalog takvo ponašanje (izrugivanje) također je jedna vrsta nasilja. Djevojci bih pristupila otvoreno, pitala bih je što ju je i zašto pogodilo te bih pozitivnim razgovorom pokušala smiriti situaciju, objasniti koliko je važna tema o kojoj pričamo te da ukoliko ima kod kuće ili u školi ili negdje drugdje sličan problem da to obavezno mora reći nekom - nikako držati u sebi; ukoliko djevojka ne bi željela pričati sa mnom, rekla bih joj ako želi neka si uzme vremena, da možemo i kasnije popričati ako to ona želi, uputila

online trening #SkillMe

	bih je prema caffe aparatu da popije kavu/čaj te ako će smatrati da će se moći vratiti na radionicu neka dođe u bilo kojem trenutku. 2. Vjerujem da je dosta teško raditi s tom ciljnom skupinom o nazovimo to "tabu" temi, tako da bih unaprijed već pokušala posložiti radionicu na racionalni način, odnosno prilagoditi je - lagano krenuti s diskusijom kako smo svi na ovom svijetu emocionalna živa bića koja osjećaju (naravno i životinje i biljke), kako svi mi osjećamo ljubav, pa što je zapravo ljubav, kako opisati ljubav. Smatram da bi takav uvodni dio naveo mlade na razmišljanje i doprije do njih te bi im možda tema postala prihvatljivija i zanimljivija. Vrlo vjerojatno će biti nekih negativnih komentara, no ja kao voditeljica radionice ne mogu promijeniti tuđe mišljenje, već samo navesti na razmišljanje - što bih se potrudila ostvariti od samoga početka radionice. 3. Tema i je interesantna, pogotovo za odabranu ciljnu skupinu mladih od 20-25 godina. Sad ovisno koliko je zamišljeno da će radionica trajati, ukoliko se odnosi na više od jednog dana tada bih rasporedila dio programa na idući dan ili bih nešto manje važno/zanimljivo izbacila iz programa. Ako je zamišljena jednodnevna radionica i kad bih vidjela veliku zainteresiranost za tu temu, u dogovoru sa sudionicima pripremila bih još jednu ili više radionica na tu temu (nastavak na odrađenu radionicu). 4. Uf, to nikako ne bih očekivala od te ciljne skupine, ali eto, nikad ne reci nikad. Prvenstveno bih pokušala smiriti situaciju, dati do znanja da svatko ima pravo na svoje mišljenje, objasniti da to nikako nije način ponašanja osoba koje sudjeluju u parlaonici te da smo se ovdje našli kako bi razmijenili mišljenja te prodiskutirali kao ljudi o navedenoj temi. Ako moje riječi ne bi riješile napetu situaciju, raspustila bih parlaonicu i krenula raditi drugom metodom.
P.P.	1. Zaokružila bih s polaznicima što smo do sad napravili i naučili te grupu pustila doma (ili ako se radionica odvija u školi zamolila nekoga da ih pripazi do kraja školskoga sata). Otišla bih u potragu za djevojkom i porazgovarala s njom je li to samo bila njena reakcija na uznemirujući sadržaj ili je možda sama žrtva nasilja. Ovisno o odgovoru, ostavila bih stvar kakva je ili informirala osobe koje joj mogu pomoći (školski psiholog itd.). 2. Metodama empatijske komunikacije pokušala bih doći do stvarnih razloga protivljenja istospolnim zajednicama. Fokusirala bih se na duboke potrebe polaznika (uz objašnjenje što su potrebe), ne bih stajala jedino na razlozima poput „to nije prirodno” ili „u Bibliji piše...”. Onda bih zamolila polaznike da uđu u cipele homoseksualne osobe i da pokušaju prepoznati njihove potrebe. Usporedbom bismo vjerojatno došli do zaključka da su naše potrebe iste, samo se strategije zadovoljavanja razlikuju. Ako bi procijenila da je grupa spremna, na kraju bih održala zamjenu uloga – jedan bi polaznik glumio homoseksualnu osobu u konfrontaciji sa straight osobom. Dala bih određen problem koju trebaju riješiti (npr. organiziranje povorke ponosa), uvažavajući pri tome potrebe druge strane. 3. U slučaju da već prva aktivnost daje odlične rezultate i da sudionici dolaze do vrijednih poanti, dozvolila bih da nastave do kraja predviđenog vremena, a ostale aktivnosti odradila u nekom drugom terminu. Eventualno, nježno, ali čvrsto pokušala bih navesti sudionike do zaključivanja aktivnosti, a u preostalom vremenu skratila ili izostavila

online trening #SkillMe

	aktivnosti koje nisu nužne, a da postignemo očekivane rezultate. Ako bi se, unatoč tome, radionica odužila, pitala bih sudionike je li u redu da ostanemo malo duže ili da odradimo ostatak u nekom drugom terminu. 4. Prekinula bih svađu i podsjetila sudionike na pravila komunikacije – međusobno slušanje i uvažavanje bez vrijeđanja i psovki. Uvela bih the talking stick kako bih spriječila prekidanje i upadanje u riječ (što dodatno zagrijava atmosferu prilikom razgovora o kontroverznoj temi). Vrijeđanje i psovanje sankcionirala bih isključivanjem iz rasprave. Ako se unatoč tome glave ne smire, zatvorila bih diskusiju da ne nastane kaos i da spriječim eskalaciju konflikta.
T.Z.	1. Nažalost to je nešto što se ne može spriječiti radi osobnih traumatičnih iskustva. Prekinuo bi nakratko radionicu dok bi otišao porazgovarati sa sudionicom i ne bih tražio od nje da se vrati radi straha da se opet ne sjeti loših iskustva. 2. Ne mogu utjecati na njihovo stajalište, to je pitanje njihovih roditelja i škole i uvjeren sam da ako bih ja ili bilo tko drugi počeo govoriti što je "Ispravno" da bi to donijelo više zla nego dobrog. Tražio bih da paze na rječnik te da dopuste svojim kolegama i prijateljima da izraze svoje mišljenje. 3. Jednostavno bih podsjetio grupu da kasnimo s vremenom i da se ili prekine trenutna aktivnost ili bi im dao rok od 3 minute da završe. 4. Podsjetio bih da su oni odrasli ljudi i da bez obzira na razilaženje u mišljenjima mogu se ponašati civilizirano i također na taj način voditi rasprave. Ako bi neki opet nastavili, bio bih prisiljen nekoga od njih udaljiti od radionice.
D.P.	1. Budući da je radionica namijenjena petnaestogodišnjacima, prvo bih ostatku grupe objasnila da je ovo tema o kojoj pričamo teška i da je normalno što svatko može reagirati na svoj način. Smirila bih ih te bih zatim otišla za djevojkom koja je napustila radionicu. Pitala bih ju je li dobro, mogu li joj kako pomoći te želi li razgovarati sa mnom ili s nekim drugim ili bi radije trenutno ostala sama. Pozvala bih ju da se pridruži radionici kada se osjeća spremno te bih ju ohrabrila što izražava svoje emocije. Na kraju radionice bih, nakon što se malo smirila, popričala s njom te joj, ako bi bilo potrebe, dala kontakte kome se može obratiti ako ima ikakva pitanja ili želju za razgovor s nekime tko joj može pomoći (pogotovo ukoliko bih posumnjala da je i sama žrtva nasilja). 2. Čim bih vodila radionicu o istospolnim zajednicama, mladima bih objasnila činjenice i najčešće krive pretpostavke koje se vežu uz temu homoseksualnosti. Budući da je znanje o tim temama visoko povezano sa stavom, na taj način bih im pokušala smanjiti negativan stav. Osim toga, progovarala bih o problemima s kojima se ta manjina društva nosi i pokušala im približiti tu situaciju, tako što bih osmislila igru u kojoj bi svatko izvukao karticu s nekom životnom pričom na koju nije mogao utjecati, a s njome se mora nositi (Rodio sam se u Africi u siromašnome selu... Odrastao sam u domu za nezbrinutu djecu... U školi sam bio žrtva nasilja.. Rodio sam se kao dijete u kraljevskoj obitelji Engleske...). Svaki sudionik trebao bi objasniti svoju situaciju i ukratko opisati 'svoj život', ovisno o izvučenoj kartici po slučaju. Na taj način bih im pokazala da nije lako biti u tuđoj koži i da ne možemo suditi druge jer su se rodili drugačiji od nas.

online trening #SkillMe

	3. Zahvalila bih se grupi na izraženom interesu i aktivnosti, ali bih im rekla da nažalost imamo ograničeno vrijeme te da, ukoliko žele saznati još novosti, moramo požuriti, a da sva dodatna pitanja i komentare mogu poslati na mail ili na forum nakon radionice. 4. Zaustavila bih raspravu te bih zamolila sudionike radionice da se smire i da nastavimo raspravu koristeći valjane argumente, koji ne vrijeđaju druge. Ukoliko to ne bi smirilo situaciju, zamolila bih sudionike da zamijene strane, da ekipa koja je bila ZA sada postane PROTIV i obrnuto. Ukoliko se moraju zalagati za stranu uz koju nisu emocionalno vezani, koristili bi racionalnije i objektivnije argumente.
D.S.	1. Zamolim ostale polaznike da nastave raditi na primjerima, uzimam maramice i čokoladu ili mjendule (bademe) iz torbe (uvijek imam neki mali snack za NeDajBože) i odlazim za djevojkom. Dođem do nje, pitam je da li je sve u redu i želi li mi reći što se dogodilo da je dovelo do njenih suza i mogu li joj ja kako pomoći te joj dam maramice i čokoladu/mjendule. I u slučaju da mi se odluči ili ne odluči povjeriti, dam joj do znanja da ne mora nastaviti s radionicom ako misli da ne može te da je slobodna poći ako će se tako bolje osjećati. Također, rečem joj da sam ja tu ako joj bilo kako mogu pomoći sa situacijom u kojoj se nalazi. 2. Prekinem dosadašnji način rada te počnem sa radionicom „Točka gledišta“ koja i najkonzervativnije umove baca na razmišljanje. Za uvodni dio točke gledišta, počinjem sa komunikacijom u tišini. Komunikacija u tišini primjenjiva je na razne teme, a radi se na način da se na A2 plakate zalijepi jedna slika u sredinu plakata, prikladna temi o kojoj je radionica. Iz sredine slike, povuku se crte te plakat počinje izgledati kao paukova mreža. U vrhu svakog „trokuta“ voditelj/ica radionice napiše pitanje ili tvrdnju. Sudionici radionice dobiju kemijsku olovku i počinju kružiti oko slika. Ispod svakog pitanja ili tvrdnje, oni mogu napisati svoj komentar, tvrdnju, odgovor ili pitanje na pitanje, ali bez korištenja pogrdnih i uvredljivih izraza i komentara. Za vrijeme pisanja, nitko ne smije izgovoriti ni riječ. 3. Prevencija lakih droga i ovisnosti jako je važna tema i budući da grupa pokazuje neočekivan interes i odličnu suradnju, dogovorim se s polaznicima radionice i dam njima na izbor. Prvo im kažem da se prva aktivnost radionice neočekivano odužila, te da ako ne požurimo s radom, nećemo stići napraviti ono što smo zamislili. Opcije dane polaznicima: nastaviti s radom prema planu bez obzira na to što će radionica trajati duže, požuriti i nastaviti s planom i programom do zadanog vremenskog ograničenja, dodati dodatnu radionicu u drugom terminu kako bi tempom grupe došli do ostvarenja željenih ciljeva radionice. 4. Upozorim polaznike radionice na pravila ponašanja koja smo utvrdili na uvodnom modulu radionice te da međusobno vrijeđanje i uvrede nipošto ne spadaju u način rada. Napravim pauzu u radu od 10 minuta kako bi se smirile međusobne tenzije te po povratku u radni dio, slučajnim odabirom izaberem voditelja parlaonice koji će kao voditelj davati i oduzimati pravo na riječ, pazeći pritom na pravila rada i međusobno uvažavanje i poštivanje. U slučaju da polaznici radionice nastave sa neprimjerenim ponašanjem, prekidam parlaonicu i promijenim metodu rada ove radionice.

online trening #SkillMe

F.DŽ.	1. Nipošto ne bih zaustavljao radionicu, pod uvjetom da postoji bar još jedna osoba koja ju vodi sa mnom. U ovom slučaju, djevojka koja plače mogla bi shvatiti da je pod prevelikim povećalom da se to dogodi, a i sama radionica se prekida, narušavajući sklad i program koji se pruža drugim sudionicima. Svakako bih poslao sebe ili neku drugu osobu da porazgovara s njom i prijateljski smireno bih ju pokušao udobrovoljiti ili čak provesti ozbiljan razgovor o njenim problemima, ako situacija dopušta. Ukoliko radionicu vodim sam, zaustavio bih ju, napomenuo da svatko ima svoje brige koje nosi sa sobom, pogotovo ako uključuju teške teme i napustio na kratko prostoriju kako bih porazgovarao s njom. 2. Pokušao bih ostati objektivan i dovršiti radionicu. Smatram da ne valja ulaziti u raspravu jer osobe koje se izričito protive rijetko će kad dopustiti da se diskusija odvede u neutralnom smjeru uvažavanja svih mišljenja. Pod pauzom, ako je ima, bih pokušao vidjeti mišljenja preostale dvojice sudionika, jer ako su u suprotnosti s grupom, moguće je da im se stvara osjećaj neugode kojem nije mjesto tu. Također bih upozorio grupu da, ukoliko imaju neprimjerene komentare, mogu izražavati vlastito mišljenje, ali na primjeren način koji ne ugrožava, niti nameće stavove drugima. 3. U ovom slučaju se trebaju posložiti prioriteti. Koliko sudionici mogu dobiti nastavimo li po planu i napravimo li koliko stignemo. Ukoliko je određena aktivnost bitnija od druge, ona bi se trebala staviti sljedeća u prvi plan, a neke aktivnosti ili ubrzati ili preskočiti. Poanta je da sudionici dobiju kvalitetnu edukaciju o temi, ali to ne znači nužno da to neće dobiti ako nešto ubrzamo ili preskočimo. Na drugu ruku, ako sve zbrzamo i sve odradimo polovično, tu ćemo napraviti sve, ali zapravo nećemo napraviti ništa. 4. Zaustavljam radionicu i usmjeravam pažnju na sebe. Govorim im da diskusiju i radionicu možemo nastaviti jedino u civilnom tonu. Ukoliko ga ne bude, radionica će se prekinuti, a osobe koje se ne slažu, ili nakon opomena nastave u istom tonu, bit će upućene da napuste prostoriju.
P.I.	1. Najprije bih objasnila ostalim sudionicima kako je ovo vrlo delikatna tema te kako trebaju imati razumijevanja jedni za druge. Potom bih izašla van za djevojkom i pokušala razgovarati s njom kako bi se otvorila i rekla u čemu je problem (jesam li krivo pristupila nekom zadatku, rekla nešto krivo ili je problem u tome da je proživjela nešto od navedenog u radionici). Ukoliko ne želi o tome pričati, pustila bih ju da se smiri i potom pozvala roditelje/nekog bliskog njoj (uz njeno dopuštenje) i objasnila im u čemu je problem kako bi se pobrinuli da se isti pokuša riješiti. Savjetovala bih da ukoliko joj je teško slušati radionicu, jednostavno ju preskoči, ali da svakako treba razgovarati s nekim o problemu koji ju muči (ako meni ne želi reći, nekome kome se lakše može otvoriti). 2. Pokušala bih potaknuti debatu s konkretnim argumentima 'za' i 'protiv' te objasnila kako jedino tako mogu obje strane normalno razgovarati i pokušati shvatiti tuđa stajališta. S tim bi se potakla rasprava. Naravno, unaprijed bih upozorila da nema vrijeđanja te ukoliko netko ima potrebu za verbalnim nasiljem, može slobodno radionicu napustiti jer to nije svrha tog susreta. Nitko nije prisiljen slušati to, a isto tako se nikome neće dopustiti omalovažavanje i diskriminacija ostalih sudionika. 3. Pohvalila bih tako velik interes, ali i ljubazno ih upozorila na vrijeme koje nam je

online trening #SkillMe

	ograničeno. Objasnila bi im da ukoliko ne krenemo odmah dalje, nećemo stići proći druge aktivnosti koje su jednako poučne i diskutabilne te im dala 'hint' o čemu ćemo sve raspravljati do kraja kako bi se zainteresirali za nastavak radionice i ostalih aktivnost. 4. Upozorila bih sudionike da ovo nije primjereno ponašanje te da je cilj radionice iznijeti argumentirane stavove o temi, ne svoja osobna mišljenja koja vrijeđaju i diskriminiraju. Naglasila bih kako sam svjesna da je tema delikatna, ali da vrijeđanje ne dolazi u obzir. Ukoliko se isto ponovi, udaljit ću sudionike koji krše pravila ili prekinuti radionicu zbog navedenih razloga.
L.S.	1. Nastavljam s radionicom, takve stvari se događaju i važno je da učenici spoznaju da je takva situacija sasvim uobičajena i dapače konstruktivna - može jedino značiti da je sadržaj radionice zaista potaknuo na razmišljanje i (su)osjećanje. Ukoliko u grupi postoji osoba za koju sam primijetio da je bliska sa djevojkom koja je izjurila poslao bih ju da provjeri je li sa djevojkom sve u redu. Nakon radionice osobno provjeriti o čemu je riječ i ukoliko je potrebno obaviti individualni razgovor. 2. Zanimljiva situacija. Postavljao bih puno pitanja, tražio bih da mi argumentiraju svoje stavove i davanjem kontraargumenata potaknuo diskusiju, naravno primjenjujući načela asertivne i pozitivne komunikacije kako bi rasprava bila i ostala produktivna. Cilj bi bio razviti percepciju, kritičko mišljenje, argumentiranje, komunikacijske sposobnosti. Svemu naravno, ozbiljno, profesionalno i oprezno pristupiti, osobito ukoliko je riječ o osjetljivoj skupini. Glede uvreda, ne pridodavati previše pozornosti dokle god je u prihvatljivim granicama i u afektu rasprave. 3. Inzistirao bih na požurivanju samo ako je ostatak planiranog sadržaja radionice esencijalan za daljnje razumijevanje materije i gradiva. Ukoliko nije tako, a grupa zaista pokazuje neočekivan interes, vodio bih se time. Važno je "oslušivati" grupu, prepoznati interese i želje dionika kako bismo radionicu učinili zanimljivijom, pristupačnijom i konstruktivnijom. 4. Zauzeo bih ulogu medijatora i smirio uzavrelu atmosferu, objasnio bih kolika je vrijednost takve rasprave - osobna iskustva, mišljenja, teorije, činjenice. Možemo uzeti pauzu od radionice i neovisno o tome poznaju li se dionici ili ne, provesti 10 minutnu aktivnost upoznavanja/prepoznavanja - dionici stoje u krugu, voditelj čita s kartice npr. "Imam psa za kućnog ljubimca.", svi dionici koji imaju psa za kućnog ljubimca istupe ili podignu ruku; nastaviti niz izjava kako bi se dionici međusobno identificirali i moguće imali više razumijevanja i suosjećanja za protivničku stranu u nastavku radionice. If everything else fails, use duct tape.
I.D.	1. Smisleno bih skratila ono što sam namjeravala reći te grupi rekla da promisle o onome što su čuli i kako se osjećaju u vezi s time. Uz to bih im zadala zadatak koji bi trebali provesti u grupicama. Rekla bih im da ću se ja uskoro vratiti te izašla da vidim kako je djevojka i popričam s njom. Emocionalna reakcija pred cijelom grupom ukazuje da ju je iz nekog razloga sadržaj radionice osobno pogodio te bih joj iz tog razloga nježno prišla. Rekla bih joj da sam primijetila da su ju primjeri uznemirili i upitala želi li popričati o tome. Ne bih

online trening #SkillMe

ju tjerala da priča, ali bih bila spremna poslušati ukoliko se otvori. Pokazala bih da mi je stalo i da može pričati sa **mnom ukoliko joj je potrebno, no i da trenutno ne mogu** ponuditi mnogo vremena jer se trebam vratiti i dovršiti radionicu. Rekla bih joj da bi mi bilo drago da nam se pridruži, sad ili kasnije, ali i da mi je najvažnije da sluša sebe i sama odluči želi li. Podržala bih ju i u odluci da se ne vrati. Ukoliko se ipak odluči priključiti, još bih provjerila s njom želi li s ostatkom grupe prokomentirati što ju je pogodilo ili želi da ta **reakcija ostane po strani. Po povratku u grupu normalno bih nastavila s radionicom, s** rečenicom uvoda u nastavak, osim ukoliko djevojka ne poželi ispričati što joj se dogodilo.

2. Prvo bih naglasila da smo na mjestu na kojem se potiče slobodno izražavanje, ali da to ne uključuje uvredljive riječi i izjave koje bi ikoga mogle povrijediti. Možemo se ne slagati u **vezi nekih stavova, ali to** komunicirati zadržavajući poštovanje prema ostalim ljudima, stajalištima i načinima života. Ponovila bih cilj radionice (koji je vjerojatno pozitivnog karaktera) **te ga povezala s onime** što smo do sada učinili i **komunicirali. Sumirala bih** izjave na način da ne zvuče grubo te upitala jesam li dobro shvatila što su željeli reći. Ukratko bih se svojim argumentima osvrnula na rečeno kako bih stvorila barem malo **sigurniju atmosferu za dvoje sudionika koji su ostali tihi. Nakon toga bih rekla da sam primijetila da** nismo čuli sva mišljenja te upitala njih žele li ih podijeliti, ali bez ikakve prisile. Ukoliko žele, pustila bih ih da se izraze, istovremeno prateći reakcije ostalih, za slučaj da trebam intervenirati ukoliko dođe do napada bilo kakve vrste. Ukoliko odluču nastaviti sudjelovati u tišini, nastavila bih s aktivnostima kojima bi ciljevi bili osvještavanje i **mijenjanje negativnih stavova prema istospolnim zajednicama. Aktivnosti bi mogle biti barometar stavova** u kojima bi tvrdnje bile šire, u početku nejasno povezane s pravima istospolnih parova (već generalno s ljudskim pravima), brainstorming o mogućim **dobrobitima istospolnih zajednica, igranje uloga, energizeri za povećanje kohezije i** povjerenja među sudionicima... Sve ovisno o grupi. Pazila bih da se ne ponove neugodne situacije i pratila ponašanje dvoje tihih sudionika, pokušavajući više povezati grupu, ali definitivno bez prisile za izjašnjavanjem.
3. **Pohvalila bih ih za aktivnost i suradnju, no napomenula da bih sada krenula na sljedeću aktivnost jer nam vrijeme leti. Sumirala bih što smo do sada zaključili i rekla da o ovome možemo nastaviti nakon radionice. Pitala bih je li im to u redu (pretpostavljam da da 😊)** i krenula dalje. U drugom slučaju, ukoliko bih procijenila da od ove aktivnosti, u koju su se toliko uživali, možda mogu dobiti više od nekih drugih koje sam isplanirala, bila bih spremna biti fleksibilna i improvizirati s ulaženjem u malo veću dubinu **trenutnog. Sve ovisi o situaciji.**
4. Zaustavila bih raspravu i jasno rekla da smo ušli u način raspravljanja koji nam nije cilj. **Rekla bih da mi je drago da su se uživali u svoje uloge, ali isto tako da trebamo poštovati pravila koja nam omogućuju da održimo konstruktivnu raspravu u kojoj će svatko moći iznijeti svoje mišljenje, ali isto tako čuti i druga. Svađati se je lako, ovdje smo da se naučimo argumentirano iznijeti svoje stavove bez vrijeđanja drugih ljudi. Ponovila bih pravila koja smo rekli na početku, nadodala ona o zabranjenom deranju i vrijeđanju**

online trening #SkillMe

	ukoliko ih ranije nisam, sumirala što smo rekli i do kuda smo došli te pitala slažu li se da nastavimo uzimajući sve u obzir. Moguće da bi netko uletio s nekom primjedbom pa bih ju uzela u obzir, prokomentirala i, ako sam te sreće, mogla dalje nastaviti s parlaonicom.
--	--

online trening #SkillMe

IV. DIY time

Za razliku od svih prethodnih modula, ovaj modul **NEMA teorijski dio** (znamo da vas to uveseljava). Ali, **IMA primjere radionica koje su osmislili sudionici #SkillMe treninga**. Isto tako, ovdje smo odlučili dati nekoliko savjeta iz vlastitog iskustva te smo ih nazvale **DO&DON'Ts**. Odnosno, što biste svakako trebali učiniti/izbjeći na radionici. Nažalost, nema ništa formalno napisano (iznenađenje, jelda) pa vam to dajemo **neformalno**. Na kraju, opet je na vama da procijenite situaciju i da donesete konačnu odluku.

- **Uvijek planirajte.** Planirajte vrijeme, koliko vam treba za objašnjenje svakog dijela, koliko za samu aktivnost. Planirajte vrijeme za pitanja i odgovore. Planirajte da će ponekad trebati nešto dodatno objasniti i oduzeti vrijeme. Planirajte da će vam aktivnost završiti ranije od očekivanog. Planirajte neočekivano!
- **Izbjegavajte predavanja.** Sudionici žele radionicu, ne teorijsko znanje. Izbjegnite ex-katedra način prenošenja znanja u kojima vi pričate a sudionici slušaju. Zato se i zovu sudionici, jer sudjeluju. Ljudi uče bolje dok aktivno uče, ne dok slušaju.
- Vezano na prethodno, uvijek **inzistirajte na aktivnom sudjelovanju**. Diskutirajte, podijelite sudionike u parove ili grupe, neka razmišljaju i promišljaju. Dajte im zadatke i poticajne aktivnosti.

online trening #SkillMe

- **Potaknite kritičko razmišljanje.** Postavljajte poticajna pitanja, isprobavajte granice i mogućnosti. Tražite sudionike da opišu koje je gledište potpuno suprotno od njihovog, što oni mogu učiniti za pozitivnu promjenu. Upravo kritičko razmišljanje je ono koje dovodi do stvarnih promjena.
- **Ne izražavajte vlastite stavove.** Vi ste neutralna osoba u grupi i takvi morate i ostati. Ponekad će vas iznenaditi, čak i šokirati, stavovi i mišljenja sudionika. Koristite osobno iskustvo kako biste ih usmjerili ali ne izražavajte vaše mišljenje o njihovim stavovima i vrijednostima.
- **Potičite refleksiju.** Važno je da sudionici uvide povezanost aktivnosti i materijala koje koristite sa temom kojom se bavite, baš kao i s iskustvima koja ćete im pružiti na radionici. Drugim riječima, neka sudionici promisle o aktivnostima i temi.
- **Ne shvaćajte stvari osobno.** Ponekad vas možda netko (namjerno ili nenamjerno) uvrijedi nekim riječima ili stavovima. Stavovi drugih nisu i vaši stavovi. Ponekad će netko odbiti sudjelovati i biti potpuno nezainteresiran. Možda tu osobu baš taj tren boli zub ili možda baš ima loš dan. Ponekad će biti nezadovoljni radionicom zbog drugačijih iskustava i/ili očekivanja. To ne znači da su nezadovoljni vama.
- **Učite.** Učite iz svojih najboljih radionica isto kao što učite i iz svojih grešaka. Ako provedete izvrsnu radionicu, naučite nešto iz toga. Nadogradite ju. Ako vam radionica u potpunosti krene van kontrole, naučite iz te situacije. To je samo dodatno iskustvo koje vas usavršava. Uvijek učite, uvijek se nadograđujte i poboljšavajte.

Sad kad smo napisale nekoliko pametnih, vrijeme je da pokažemo kreativnost sudionika #SkillMe treninga.

online trening #SkillMe

Na sljedećim stranicama možete pronaći radove polaznika online tečaja #SkillMe.

ZADATAK 5.

Vaš je zadatak **osmisliti radionicu** u skladu s uputama koje ste dobili kroz prethodne module. Temu radionice ćete odabrati po vlastitom nahođenju, ali mora biti vezana uz jedno od sljedećih područja:

- Ljudska prava i mladi
- Volontiranje i mladi
- Nasilje među mladima
- Zdravi stilovi života i mladi
- Kreativnost i mladi

U privitku možete pronaći obrazac po kojem možete raditi ili ako želite možete osmisliti vlastitu pripremu. Pripazite samo da vaša radionica sadrži **sve elemente** o kojima smo u prethodnim modulima pričali. Prema tome, vaša bi priprema trebala sadržavati naziv radionice (temu), ciljeve, ishode, trajanje, oblike rada i potreban materijal, literaturu te opisni dio (uvod, glavni dio i zaključak/evaluaciju).

online trening #SkillMe

Radionica 1. Polaznica A.G.

Naziv radionice – tema: Volonterstvo kao početak karijere

Cilj:

- Upoznati mlade s pojmom volonterstva i prednostima istog
- Osvijestiti važnost volontera/volonterstva mladih za lokalnu zajednicu
- Predstaviti volonterstvo kao izvrstan početak gradnje karijere/stjecanja (prvog) radnog iskustva
- Upoznati mlade s mogućnostima gdje i kako volontirati

Ishodi:

- Mladi upoznati s volonterstvom i prednostima istog
- Mladi upoznati s mogućnostima koje volonterstvo nudi njima

Trajanje:

- Predviđeno trajanje radionice je 2 sata, s povremenim pauzama u ukupnom trajanju od 15-ak min.

Sudionici:

- Mladi u dobi od 18 do 25 godina starosti, 20 sudionika

Metoda rada:

- Formalna u kombinaciji s neformalnom edukacijom (predavanje i prezentacija u kombinaciji s izlaganjem volontera, rad u grupi na zadacima)

online trening #SkillMe

Materijali:

- Laptop i projektor (prezentacija)
- Materijal za pisanje (papir/blok i kemijska)
- Flip chat
- Flomasteri

Zadaci:

- Upoznati sudionike s **pojmom** volontiranja, te s mogućnostima, prednostima volontiranja
- Promisliti i napisati 5 afiniteta/vještina/znanja od strane sudionika radionice
- Osmisliti kako se vještine/znanja/afiniteti uklapaju u različita područja volontiranja
- Upoznati sudionike s **mjestima**/načinima kako i gdje volontirati

Opis radionice:

1. Uvod

Radionica počinje predstavljanjem voditelja/ica radionice (tko su, što su, otkud dolaze). Na početku voditelji/ce bi predstavili mladima pojam volonterstva, zašto volontirati, koje su prednosti te isto tako prenijeli/e svoje iskustvo volontiranja. Vrlo često **mladi trebaju** poticaj kako bi se uključili u volontiranje, odnosno nevoljko volontiraju iz raznih razloga – nedostatak vremena, volje ili samog razumijevanja prednosti koje im volontiranje pruža. Osim naglaska na zahvalnosti korisnika volontiranja (prikazali bi se kratki filmovi s korisnicima koji objašnjavaju koliko su njima volonteri pomogli u svakodnevnom životu) te osobnog zadovoljstva koje sami volonteri imaju (opet kratak film s izjavama drugih volontera) u ovom bi se dijelu ukratko spomenule i mogućnosti za razne edukacije i razmjene u kojima kao volonteri neke organizacije mogu učestvovati kao jednu prednost volontiranja i poticaj za volontiranje te bi se taj dio detaljnije objasnio u drugom dijelu radionice. Predviđeno trajanje uvodnog dijela radionice je 40 minuta, te će biti formalni,

online trening #SkillMe

odnosno voditeljice bi pričale dok će sudionici slušati te moći postavljati pitanja. Nakon uvodnog dijela slijedi kratka pauza od 5 min.

2. Središnji dio

Središnji dio radionice bit će posvećen upravo mogućnostima koje volonterstvo pruža u smislu stjecanja radnog iskustva te će se fokusirati na radu u grupama. Prvo će **voditelji/ce podijeliti 20 sudionika u grupe po 5 ljudi ovisi o afinitetima sudionika – rad sa starijima, rad s djecom s problemima u ponašanju, rad s osobama s invaliditetom, te rad na području zaštite okoliša.**

Prvo će sudionici dobiti zadatak da neovisno o grupi za koju se opredijele na papir napišu **5 stvari u kojima su dobri, odnosno svojih 5 afiniteta (pisanje, crtanje, komunikacija i sl.) – one stvari koje oni smatraju svojim prednostima.**

Drugi zadatak u središnjem dijelu je da zajednički pokušaju ovisno o grupi u koju pripadaju primijeniti svoje prednosti/znanja/vještine (ono s čim misle da mogu doprinijeti) u područje za koje su se odlučili te način njihova doprinosa objasniti na flipchartu. Cilj ove vježbe je pokazati sudionicima da se svačija znanja i vještine bez obzira na to koliko se čini teško povezivo mogu primijeniti u bilo kojem području (**primjerice, novinar ne mora znati kako skrbiti za starije i nemoćne, no njegov doprinos može biti pisanje priče ili snimanje reportaže o njima**), ali ih upoznati s mogućnostima savladavanja novih znanja i vještina kroz volontiranje.

Nakon izvršavanja zadatka, svi će sudionici u grupama predstaviti svoje **radove, odnosno kako oni svojim vještinama mogu doprinijeti zadanom području.** Predviđeno trajanje ovog dijela radionice je 50 minuta, nakon čega slijedi kratka pauza od 10 min.

3. Završni dio

Završni dio bi bio upoznavanje mladih s konkretnim primjerima gdje i **kako volontirati.** U organizacijama civilnog društva, za privatne tvrtke i sl. (s naglaskom na potrebu za volonterima u civilnom društvu). Isto tako predstaviti će se programi razmjene mladih i

online trening #SkillMe

razne edukacije i treninzi, kao i dugoročni EVS, te objasniti kako se prijaviti. Predviđeno trajanje završnog dijela bilo bi 30 minuta.

Literatura:

- Begović H.: „O volontiranju i volonterima/ kama“, Volonterski centar Zagreb
- Forčić G., Čulum B., Šehić Relić B. (2016.): „Kako ih pronaći, kako ih zadržati - Menadžment volonterskih programa u neprofitnim organizacijama“, Hrvatska mreža volonterskih centara i Udruga za razvoj civilnog društva SMART
- Internetska stranica Volonterskog centra Zagreb (www.vcz.hr)

online trening #SkillMe

Radionica 2. Polaznik B.O.Đ.

Naziv radionice – tema: Kako volontirati i putovati?

Cilj: Upoznati mlade s prilikama za volonterstvo u inozemstvu

Ishodi: Polaznici upoznati s prilikama koje se pružaju za volonterstvo mladih, posebice u inozemstvu, barem 10 ostavljenih kontakata zainteresiranih sudionika

Trajanje: 45-60 min

Metoda rada: Interaktivno predavanje s mogućnošću postavljanja pitanja, *pitch*

Materijali: računalo, projektor, platno

Opis radionice:

1. Uvod

Radionica pripremljena za 30ak polaznika otvorena je za sudjelovanje svih prijavljenih studenata ili srednjoškolaca. S obzirom na predviđeno nepoznavanje među polaznicima, prva aktivnost nakon kratkog početnog pozdrava i uvoda u radionicu je prikupljanje podataka o grupi i upoznavanja grupe s grupom. Mrežni (*online*) alati koji pružaju mogućnost skupljanja odgovora ili informacija od korisnika i njihov prikaz na zaslonu u stvarnom vremenu odličan je način za prikupljanje informacija o starost, obrazovanju, volonterskom iskustvu u godinama ili aktivnostima, posjećena mjesta van Hrvatske, poznavanje različitih programa ili prilika za volonterstvo (od lokalnih do međunarodnih) i slično. Sudionicima je predstavljeno nekoliko pitanja, jedno za drugim, oni u stvarnom vremenu korištenjem svojih mobitela odgovaraju na postavljena pitanja korištenjem online alata, te se nakon svakog pitanja prikazu rezultati na projektoru, tako da cijela grupa vidi u kakvom se okruženju nalazi, ali su odgovori sumirani i anonimni. Na taj

online trening #SkillMe

način u prvih 10ak minuta možemo stvoriti prikladnu atmosferu unutar grupe, naročito s pozitivnim popratnim komentarima/reakcijama na neke od odgovora.

2. Središnji dio

Predstavljanje iskustvom nekih od programa ili prilika za volontiranje (EVS, VCZ, World Life Experience, lokalne prilike npr. Špancirfest, VBV, lokalne udruge itd.). Kratka predstavljanja (po 5-7 minuta, uz eventualna pitanja max. 10 minuta). Pitanja daju priliku javnog postavljanja upita ili davanja mišljenja i dobivanja dodatnih informacija.

Nakon svih predstavljanja slijedi **online** glasanje za najinteresantnije korištenjem alata poput onog u prvom dijelu radionice. Proglašenje "pobjednika" ili u svakom slučaju javno predstavljanje rezultata.

Također, kratki **online** kviz u stvarnom vremenu po 2 pitanja po programu ili prilici koji su predstavljeni. Proglašenje osoba koje su najbrže i najtočnije odgovorile na pitanja.

3. Završni dio

Uz dostupne sokove i grickalice, slobodno kretanje sudionika među osobama koje su predstavljale pojedine prilike za volontiranje, a u neformalnom obliku, u opuštenoj atmosferi. Svi prisutni mogu ispuniti online obrazac s kontakt podacima i naznačenim oblicima volonterstva koji ih najviše interesiraju te za koje bi željeli ubuduće dobivati dodatne informacije, poput novih radionica ili prilika koje se pružaju.

online trening #SkillMe

Radionica 3. Polaznik D.Đ.

Volontiranje počinje sa mnom, volontiram i događam se - poticanje volonterstva među mladima

Cilj:

- upoznavanje s volonterstvom
- objasniti što je to volontiranje i volonter, vrste volontiranja
- osvijestiti motivaciju mladih za volontiranje
- prikazati kratki prikaz povijesti volonterstva u RH
- prikazati kompetencije koje se mogu steći volontiranjem
- promovirati volonterstvo i potaknuti mlade na uključivanje i ostvarivanje volonterskog angažmana
- gdje volontirati i kako se informirati (Centar za mlade, Udruge...)

Ishodi:

1. sudionici će biti upoznati s volonterstvom
2. sudionici će biti upoznati s kompetencijama koje mogu steći, te kako im volontiranje može pomoći u osobnom razvoju (usavršavanju) i profesionalnom životu (radno iskustvo, pronalazak posla)

Trajanje: 3 sata

Metoda rada: uz korištenje prezentacija i predavanja, koristiti će se i interaktivne metode

online trening #SkillMe

Materijali:

1. laptop
2. projektor
3. uredski materijal

Opis radionice:

Osim koristi za društvo u cjelini, volontiranje ima i cijeli niz pozitivnih učinaka na pojedinca. Tako, na primjer, mladima i nezaposlenima pomaže da razviju ili dodatno usavrše određene vještine, steknu pouzdanje i samopoštovanje kako bi postali obučeni i spremni za raznolike mogućnosti zaposlenja. Također, stariji ljudi kroz volontiranje uspijevaju ostati aktivni, doprinose zajedničkom dobru i osjećaju da su njihove vještine još uvijek dragocjene. Ovo je od važnosti za održanje njihovog morala, dok istovremeno doprinosi održanju integracijske suradnje i solidarnosti. Kroz volontiranje ljudi razvijaju komunikacijske i organizacijske vještine, proširuju svoje socijalne krugove i često dobivaju mogućnosti za plaćene poslove u budućnosti. Uz to, volontiranje pruža i mogućnosti neformalnog obrazovanja, te je zbog toga jedan od ključnih elemenata u strategiji životnog učenja u Europskoj uniji.¹

1. Uvod

- uvodna riječ i upoznavanje sudionika
- volonterstvo, volonter, civilno društvo – **objasniti pojmove**
- zašto je važno volontirati i tko sve može biti volonter - značaj - **pojmovi: aktivizam, motivacija**
- **obveze i prava volontera**
- početnički strahovi i dileme

1 IZVOR – O volonterstvu - <http://www.volontiram.info/vazno/osnovno/o-volonterstvu>

online trening #SkillMe

2. Središnji dio

- kako postati aktivni građanin i volonter
- u koje volonterske akcije se uključiti
- što dobivam volontiranjem, što dajem društvu
- volontiranje i udruge
- volontiranje i EU
- međunarodno volontiranje

3. Završni dio

- primjeri volonterskih akcija iz zemlje i inozemstva
- iskustva volontera
- brošure o volonterstvu i informacije za one koji žele znati više
- Što ti možeš učiniti sada kada si upoznat s volonterstvom, kako se ti možeš dogoditi

Literatura:

VCZ, Volonterski centar u zajednici

VCZ, Priručnik za vođenje volontera i volonterskih programa

VCZ, Volontiranje – prilika za nove kompetencije

VCZ, Priručnik o volontiranju za srednjoškolce

SOS Virovitica, Priručnik za mlade u radu s mladima

Zakon o volonterstvu

online trening #SkillMe

Radionica 4. Polaznica D.S.

Radionica: Lokalna zajednica & ja

Tema: Lokalna zajednica i pojedinac

Cilj radionice: Potaknuti sudionike na razmišljanje o različitim faktorima lokalne zajednice, njihovim ulogama i važnostima.

Također, nakon određivanja različitih segmenata lokalne zajednice, **polaznik dobije zadatak da** ocijeni kvalitetu komunikacije na dva načina: određeni segment prema polazniku i obrnuto.

Nakon što je kvaliteta komunikacije određena, polaznici zajedno ili podijeljeni u manje grupe (ovisno o broju polaznika), **zajedno analiziraju i dolaze do zaključaka o uzrocima i posljedicama** takve kvalitete komunikacije za svaku od navedenih faktora/segmenata lokalne zajednice.

U završnom dijelu, polaznici pojedinačno, u parovima ili grupama samostalno pronalaze (kreativno) rješenja za postojeće probleme iz svakodnevnih života kroz kanale komunikacije koje su analizirali kroz radionicu.

Sudionici radionice su učenici/ce 8. razreda osnovne škole.

online trening #SkillMe

Ishod: Polaznici će nakon radionice biti upoznati sa faktorima svoje lokalne zajednice, ulogama svakog faktora i važnost istog, te će znati kako komunicirati s određenim faktorom kako bi se riješio potencijalan problem.

Trajanje Radionice: Radionica traje ukupno dva sata.

10:00-10:10 uvodna riječ i aktivnosti upoznavanja

10:10-10:20 objašnjene zadatka i podjela potrebnih materijala

10:20-10:40 određivanje faktora lokalne zajednice

10:40-10:45 pauza

10:45-11:05 određivanje kvalitete komunikacije između pojedinca i faktora lokalne zajednice

11:05-11:20 analiza

11:20-11:25 pauza

11:25-11:50 problemi i rješenja

11:50-12:00 završne riječi i zaključak radionice/evaluacija

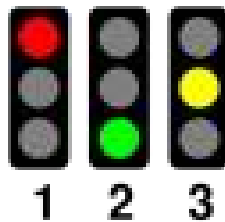
online trening #SkillMe

Metoda rada:

Ovisno o polaznicima, pojedini zadatci se mogu raditi pojedinačno, u parovima ili grupama.

Kako bi se odredili faktori lokalne zajednice, polaznicima je potreban „flip chart size“ bijeli papir i flomasteri/bojice/pastele i olovke/kemijske.

Posebno je važno da svaki pojedinac/par/grupa dobiju crvenu, žutu i zelenu boju u svojim materijalima za rad jer su oni potrebni za određivanje kvalitete komunikacije po semaforskoj analogiji: crveno-žuto-zeleno.

Opis:

1. uvod

U uvodnom dijelu radionice, voditelj radionice pozdravlja polaznike, ukratko objasni o čemu je radionica i nastavlja sa upoznavanjem kroz aktivnost (ovisi o razini zanimanja i raspoloženja polaznika na početku radionice)

2. središnji dio

Voditelj u kratkoj prezentaciji uvede polaznike u temu lokalne zajednice. Slijedi podjela materijala i objašnjavanje zadatka određivanja faktora lokalne zajednice.

Pauza.

online trening #SkillMe

Voditelj objasni semafor analogiju za određivanje kvalitete komunikacije između polaznika/para/grupe i faktora lokalne zajednice.

Također, obavezno je prije ovog dijela zadatka prikazati slajd ili dati papire s kriterijima po kojim se određuje kvaliteta komuniciranja.

Slijedi analiza napravljenog te kratka rasprava o uzrocima i posljedicama različitih kvaliteta komunikacije u ovom kontekstu.

Pauza.

Brainstorming problema + rješenja.

3. završni dio

Završna riječ i zaključak radionice/evaluacija

Radionica 5. Polaznica E.O.Đ.

Naziv radionice – tema: Što je za nas volontiranje?

Budući da u uputama za rad nije bila određena skupina sudionika, pretpostavila sam rad sa skupinom od 30 učenika (međusobno se poznaju) za vrijeme dva školska sata. Skupinu i trajanje sam odredila prema mogućnostima odvijanja ove radionice u nekoj srednjoj školi jer smatram da učenicima treba pružiti takve sadržaje i poticati ih na volontiranje. Iako je aktivnost predviđena za ovu skupinu, mislim da se može provesti i s drugim sudionicima te se može produžiti vremenski.

Cilj: podizanje svijesti o volontiranju, promicanje i poticanje volontiranja kod mladih.

Ishodi: mladi će naučiti prepoznati ključna načela i karakteristike volontiranja, opisati vrste volonterskih akcija i sudionika u tim akcijama te sukladno s tim djelovati te izabrati buduća volontiranja

Trajanje: 90 min (2 školska sata)

Metode rada: verbalne (kroz razgovor u skupinama i parovima te izlaganje), dokumentacijske (kroz grafičke prikaze te radove sudionika)

Materijali: natpisi („slažem se“ i „ne slažem se“) za uvodnu aktivnost, prazni papiri za rad u skupinama i parovima, PowerPoint prezentacija s uputama za rad (računalo i projektor)

Opis radionice:

Uvod

1. aktivnost (10 minuta)

Klupe u učionici su razmaknute, a na suprotne zidove se zalijepe natpisi („slažem se“ i „ne slažem se“) te se objasni učenicima da stanu u sredinu prostorije. Voditelj radionice pročita

online trening #SkillMe

tvrdnju te učenici moraju stati bilogdje na skali procjene s obzirom na njihovo mišljenje. Zatim se od nekoliko učenika traži da obrazlože svoje stavove. Tvrdnje koje učenici procjenjuju su:

- o Nema se gdje volontirati.
- o Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.
- o Volontiranje mi može pomoći u pronalaženju zaposlenja.
- o O volontiranju se razgovara u školi.
- o Najbolje je volontirati u aktivnostima koje su bliske volonterovu formalnom obrazovanju i budućem zanimanju.
- o Volontere se iskorištava.
- o Volonteri nemaju jasna prava.
- o Mogu volontirati samo na području pomoći starijima, nemoćnima i osobama s posebnim potrebama.
- o Poslodavci ne gledaju volontiranje kod zaposlenja.
- o Volontere treba nagrađivati za njihov angažman.

U ovoj aktivnosti je predviđeno 10 tvrdnji, ali smatram da ih nije moguće provesti sve u 10 minuta. Međutim, aktivnost je fleksibilna te je bolje predvidjeti više tvrdnji pa birati na licu mjesta prema skupini i sudionicima, nego da voditelju ponestane tvrdnji. Ako je skupina veoma zainteresirana, možda se u 10 minuta prođe 3-4 tvrdnje, ali mislim da to ne znači da je loše provedena aktivnost.

Središnji dio

2. aktivnost (25 minuta)

Središnja aktivnost je zamišljena kroz rad u grupama i to kroz *World Café* metodu. Učenici su podijeljeni u 5 skupina, dakle, u svakoj skupini ih je 6. Svaka skupina ima 2 domaćina koji uvode ostale u glavnu temu skupine. Svaki krug traje 4 minute. Svakoj grupi se podijeli papir na kojem je pitanje, a pitanja po grupama su:

online trening #SkillMe

Grupa 1 – Kako bi trebalo nagraditi volontere? (razina obitelji, škole, lokalne zajednice, županije, države; za vrijeme volontiranja, neposredno nakon volontiranja, na mjesečnoj/godišnjoj razini)

Grupa 2 – Koje osobine ima volonter? Koje su dobrobiti volontiranja?

Grupa 3 – Kakve volonterske akcije bi trebalo poticati te osmišljavati?

Grupa 4 – Što bi vas potaklo na volontiranje?

Grupa 5 – Gdje i kako bi trebalo ponuditi sadržaje i volonterske akcije?

U prvom krugu svaka skupina raspravlja o svom pitanju te na papir pišu tvrdnje i odgovore na pitanja. Prije aktivnosti im se napominje da je važna kvantiteta ideja, a ne kvaliteta te ih se na taj način usmjerava da pišu sve što im **grupno padne na pamet, a da je u skladu sa zadatkom**. Slučajnim odabirom, voditelj odabire po 2 učenika iz svake grupe da budu domaćini tog stola. Nakon 4 minute, domaćini ostaju za svojim stolom, a ostali učenici se sele na druge stolove, svaki učenik na različiti stol. U drugom krugu učenici domaćini predstavljaju temu i sve do sad napisano te se rasprava nastavlja u smjeru glavnog pitanja grupe. Svaki krug se temelji na istoj proceduri. Kad posljednji (peti krug) završi, od domaćina se traži da u kratko predstave ono što su zapisali sa svim članovima s kojima su surađivali.

3. aktivnost (30 minuta) - Ova aktivnost se temelji na sedam ključnih načela volontiranja:

1. Načelo sudjelovanja u društvenim procesima.
2. Načelo dobrovoljnosti i slobode izbora.
3. Načelo **zabrane diskriminacije**.
4. Načelo solidarnosti, promocije i zaštite ljudskih prava.
5. Načelo razvoja osobnih potencijala.
6. Načelo interkulturnog učenja i razmjene.
7. Načelo zaštite okoliša i brige za održivi razvoj.

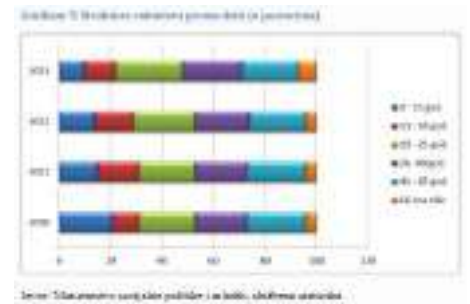
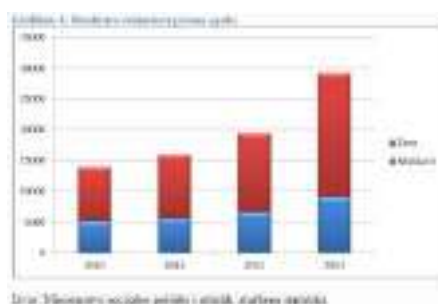
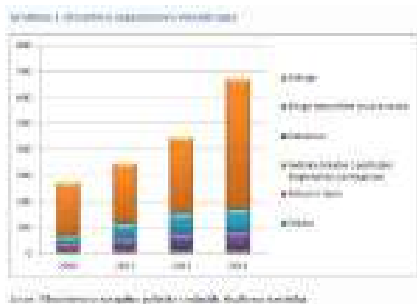
online trening #SkillMe

Svaka grupa treba slikovno prikazati svih 7 načela na praznom papiru. Od učenika se ne traži posebna urednost i likovne sposobnosti, nego samo koncept i zamišljanje pojedinih načela. Za samo crtanje učenici imaju 20 minuta, a zadnjih 10 minuta je predviđeno za predstavljanje osmišljenog. Svaka grupa ima jednog predstavnika koji će pročitati načelo te objasniti koncept crteža i u kratko objasniti kako su crtež i načelo povezani.

Završni dio

4. aktivnost (10 minuta)

U ovoj aktivnosti učenici i dalje rade po grupama te razgovaraju o organizatorima volontiranja (Tko sve organizira volontiranja?) i volonterima (Koje dobi su najčešće volonteri? Kojeg su spola?). Nakon kratkog (5 min) razgovora u grupi, voditelj proziva neke učenike da predstave svoje procjene, a nakon toga prikazuje stvarne rezultate istraživanja.

5. aktivnost (15 minuta)

Ova završna aktivnost se provodi u slučaju da voditelj procijeni da ima dovoljno vremena. Na temelju naučenog, učenici u parovima moraju porazgovarati o situaciji u svojoj lokalnoj zajednici te naći konkretnu, **stvarnu**, situaciju koja bi bila dobra za volontersku akciju i uključivanje volontera. U nekoliko rečenica pojasniti svrhu volontiranja u toj situaciji te poželjan uzorak volontera. Osim toga, trebaju porazgovarati o, prema njima, **idealnoj** volonterskoj akciji (Koji su to volonteri? Kako se provodi volontiranje? Što će volonteri steći tom akcijom? i sl.). Nakon 7-10 minuta rada u paru, nekoliko parova, slučajnim odabirom, izlaže osmišljeno.

Literatura:

- Begović, H. **O volontiranju i volonterima**, Volonterski centar Zagreb
Dostupno na: http://www.turbina-promjena.hr/images/dokumenti/O_volontiranju_i_volonterima.pdf (14.2.2018)
- Nacrt prijedloga nacionalnog programa za razvoj volonterstva za razdoblje 2015. - 2018.
Sa nacrtom prijedloga operativnog plana provedbe nacionalnog programa za razvoj volonterstva za razdoblje 2015. – 2018.
Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=1532>(14.2.2018)
- Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G.
(2014) **Generacija za V**, Zagreb, Volonterski cntar Zagreb
Dostupno na: <http://www.volonterski-centar-ri.org/wp-content/uploads/web-prirucnik-za-volontere.pdf> (14.2.2018)

online trening #SkillMe

Radionica 6. Polaznica E.D.

Naziv radionice – tema: Volontiranje i mladi – obiteljsko volontiranje

Cilj: uključiti u volontiranje i mlade, odnosno osobe koje su mlađe od 15 godina jer prema Zakonu o volonterstvu, osobe tek s navršених 15 godina mogu slobodno birati gdje žele volontirati, a uz prisustvo i sudjelovanje roditelja im je to omogućeno.

Ishodi: odgoj budućih naraštaja volontera koju su aktivni, humani i voljni pomoći drugima, ali i kvalitetno druženje članova obitelji – **povezivanje roditelja sa svojom djecom kroz pomaganje te druženje s drugim roditeljima i djecom tijekom radionice/volontiranja.**

Trajanje: 2 sata (radionica bi bila kontinuirana – jednom mjesečno – za svaki susret druga aktivnost)

Metoda rada: Brainstorming – uz moje primjere i savjete, napravili bi brainstorming kako bi došli do čim više kreativnih i zanimljivih ideja (djeca su veoma maštovita što nam je od velike koristi za provedbu radionice)

Materijali: A4 bijeli papiri, kolaž, škare, flomasteri, bojice, ljepilo, naljepnice, šljokice, bušilica za papire, vuna, laptop za laganu glazbu u pozadini

Opis radionice:

* odgoj budućih naraštaja volontera – izrada bojanki koje ćemo donirati bolnici, Odjelu pedijatrije za djecu koja su u bolnici ili čekaju na red kod doktora

1. **Uvod:** pozdrav, uvodni govor dobrodošlice, predstavljanje, kratki prikaz rada te gdje se nalazi osvježenje (sok, keksi), potpisna lista, nekoliko riječi o tome što je to volontiranje, zašto volontiramo te kome ćemo ovom akcijom pomoći, međusobno upoznavanje, energizer - prilagođen dobnoj skupini djece/mladih

online trening #SkillMe

2. **Središnji dio** : objašnjavanje i prikazivanje što će se raditi (moji savjeti i primjeri, no dati do znanja da slobodno mogu biti kreativni na svoj način i imati vlastite ideje - **brainstorming**), objasniti i pokazati što sve imamo od materijala, provedba kreativne aktivnosti, zabilježiti rad fotografijama
3. **Završni dio** : kad obitelji završe sa svojim radovima napraviti jedan kratki ice-breaker, fotografirati obitelji s njihovim radovima, napomenuti da ćemo na mjesečnoj bazi organizirati slične radionice, pitati obitelji za prijedloge (što bi oni rado željeli raditi), zahvaliti na sudjelovanju i napomenuti da se veselimo daljnjoj suradnji.

Literatura:

Friedman, J., Roehlkepartain, J. Činimo dobro zajedno. Zagreb: Naklada Kosinj, 2014

online trening #SkillMe

Radionica 7. Polaznica J.U.

VOLONTERSTVO

Cilj: educirati sudionike o volonterstvu

Ishodi: učenici upoznati s pojmovima volonter, volontiranje, civilno društvo, pravima i obavezama volontera, dobrobitima volontiranja te iskustvima volontera iz prakse

Trajanje: 4 sunčana sata, 10-15 učenika/ica

Metoda rada: grupni rad

Materijali: post-it papirići, 2 flipchart-a, A4 bijeli papiri s isprintanim tekstom, flomasteri

Opis radionice: u tablici niže

1. Uvod
2. Središnji dio
3. Završni dio

Literatura:

- Generacija za V – priručnik o volontiranju za srednjoškolce, dostupno na: <http://www.volonterski-centar-ri.org/wp-content/uploads/web-prirucnik-za-volontere.pdf>
- G. Knox - 40 icebreakers for small groups, dostupno na: <https://insight.typepad.co.uk/40-icebreakers-for-small-groups.pdf>

online trening #SkillMe

Tema radionice: Volonterstvo

	Aktivnost	Metoda	Trajanje
Uvod	Predstavljanje članova tima i upoznavanje s temom i trajanjem radionice i ispunjavanje potpisne liste	Kratko usmeno predstavljanje	15'
	Predstavljanje učenika/ica	Icebreaker - toalet papir	15'
	Igra	20 „KAD BIH“	15'
	Očekivanja o radu	Grupni rad –silueta s kuferom	15'
Središnji dio	Volonterstvo	Barometar stavova	30'
	Tko je volonter ?	Grupni rad – silueta volontera	20'
	Pauza	Pauza	15'
	Energizer * po potrebi	Energizer	15'
	Civilno društvo	Brainstorming	20'
	Prava i obaveze volontera	Grupni rad	10'
	Dobrobiti od volonterstva	Grupni rad	20'
	Iskustva u volonterskom radu	Moje iskustvo volontiranja – priča 2 volonterke (srednjoškolke)	15'
Završni dio	Kviz Kahoot	Online kviz s pitanjima na temu	20'
	Evaluacija	Anketni upitnik	15'

online trening #SkillMe

1. Predstavljanje projektnog tima – 5'

Voditeljice i volonterke kratko se predstave redom. Voditeljica predstavlja temu prve radionice i trajanje. Sudionici potpisuju potpisnu listu.

2. Predstavljanje učenika – 15'

Potrebno: 1 toalet papir

Voditeljica zamoli sudionike se grupiraju u parove. Prosljedi toalet papir prvom paru i kaže da svaki od njih uzme onoliko listića koliko želi i prosljedi papir **drugom paru**. Parovi se trebaju upoznati jedan s drugim na način da zapamte onoliko stvari o svom paru koliko su WC papirića uzeli. Kada se predstave međusobno, predstavljaju svog para ostatku grupe.

3. Igra – „KAD BIH“

Sudionici sjedaju u krug. Voditeljica stavlja 20 „KAD BIH“ pitanja zanimljivog sadržaja. Prva voditeljica igra, uzima pitanja i odgovara te prosljeđuje na prvog sudionika.

4. Očekivanja – silueta s kuferom – 15'

Potrebno: post-it papirići, flipchart na kojem je nacrtana silueta čovjeka s **kuferom**, flomasteri

Volonterka dijeli post-it papiriće sudionicima. Voditeljica dijeli sudionike u grupe. Upućuje sudionike da na ljubičaste papiriće napišu što oni donose na radionicu, a na zelene što očekuju od radionice (s čim žele otići s radionice). Volonterke lijepe na ploču **flipchart** na kojem je nacrtana silueta s kuferom. Voditeljica upućuje sudionike da na kufer zalijepe svoja očekivanja od radionice (ono s čim žele otići s radionice), a na tijelo siluete ono što oni donose na radionicu.

online trening #SkillMe

5. Volonterstvo – barometar stavova – 30'

Potrebno: isprintane pozicije (slažem se, ne slažem se nisam siguran) na A4 papiru, selotejp, isprintane tvrdnje koje voditeljica čita.

Pozicije slaganja s tvrdnjama lijepe se na zidove. Voditeljica grupe objašnjava pravila igre i čita izjave.

- Volontiranje je besplatno.
- Volonterski program zahtjeva više vremena nego što vrijedi.
- Volonteri su nepouzdana. Rade kad njima odgovara i zato se na njih ne možeš osloniti.
- Rad volontera organizaciju ne košta ništa.
- Rad volontera ne može biti kvalitetan kao rad profesionalnih djelatnik/ica.
- Volonteri su tolerantnije osobe od drugih ljudi.
- Volonter ne bi trebao dobivati nikakve novce/naknadu.
- Volonteri trebaju volontirati samo u svojim mjestima boravka gdje jedino mogu doprinijeti.
- Volonterstvo nije amaterizam.

6. Tko je volonter ? – 20'

Potrebno: **flipchart** na kojem je nacrtana silueta čovjeka, **post-it** papirići, flomasteri

Sudionici sjedaju u krug i sudjeluju u paru. Volonterke dijele svakom paru papir sa siluetom čovjeka i kemijsku. Voditeljica objašnjava da silueta predstavlja volontera i da ćemo sada razgovarati o tome tko je volonter i koje su njegove karakteristike. Sudionici pokraj glave siluete upisuju odgovore na pitanje: Kako volonter razmišlja? Pokraj srca: Što osjeća? Pokraj ruku kako

online trening #SkillMe

djeluje, što radi? Pokraj nogu što ga pokreće? Po završetku svi predaju svoje papire, volonterka čita odgovore a voditeljica ih upisuje na siluetu i zajedno komentiraju odgovore.

Voditeljica čita/uspoređuje službenu definiciju volontera i volonterstva s PPT prezentacije.

7. Civilno društvo - 15' brainstorming

Sudionici ostaju sjediti u krugu. Voditeljica ih upoznaje s pojmom brainstorminga i objašnjava pravila. Na ploču piše temu: civilno društvo te počinje s pitanjima.

Pitanja za učenike: Navedite svoje asocijacije na pojam civilno društvo? Što znate o radu udruga i civilnih inicijativa? Koje udruge poznajete i čime se bave? Koja je uloga udruga u društvu? Tko čini civilno društvo itd.?

Voditeljica uspoređuje pojmove dobivene brainstormingom s definicijom na PPT prezentaciji o tome što je civilno društvo i koja je njegova uloga.

8. Prava i obaveze volontera – 5'

Podijelite se u dvije skupine. Prva skupina neka na papir ispiše prava volontera, a druga njihove obveze. Nakon toga predstavnik svake skupine izloži uradak, a druge ga skupine dopune ako smatraju da je potrebno. Potom voditeljica uspoređuje prava i obveze koje su učenici/ice naveli s onima navedenima na PPT prezentaciji. Upoznaje sudionike sa najvažnijim zakonima i pravilnicima vezanim za volonterstvo.

Voditeljica spominje glavne dokumente i zakone vezane za volonterstvo. Ističe zašto su važni i koliko je volonterstvo razvijeno u svijetu i u Hrvatskoj.

9. Dobrobiti od volonterstva: za pojedinca/ društvo – 20'

Potrebno: na papiru veličine A5 isprintane dobrobiti, 2 kutije (pojedinaac/škola/društvo)

Igraju svi učenici zajedno.

online trening #SkillMe

U sredinu kruga razbacati dobrobiti te postaviti 2 kutije. Sudionicima treba podijeliti navedene dobrobiti, a njihov je zadatak podijeliti ih 2 kutije s obzirom na to što je od navedenoga dobrobit za pojedinca – volontera što za društvo.

- smanjivanje predrasuda
- samopoštovanje
- nova znanja i učenje socijalnih vještina
- razvoj tolerancije i poštovanja različitosti
- omogućivanje jednakih mogućnosti za sve
- razvoj pozitivnih društvenih vrijednosti
- zdravija, humanija i solidarna zajednica
- prva profesionalna iskustva
- razvijanje kreativnosti
- osjećaj socijalne odgovornosti
- aktivni građani
- odgovorni ljudi
- stvaranje novih vrijednosti
- bolja kvaliteta življenja
- mogućnost utjecanja na društvene promjene
- bolja socijalna uključenost mladih u društvo
- nova poznanstva
- zadovoljstvo koje proizlazi iz pomaganja drugima
- povećana konkurentnost mladih na tržištu rada
- osjećaj korisnosti i pripadnosti (korisno provođenje slobodnoga vremena)
- humanije društvo

online trening #SkillMe

- prevencija poremećaja u ponašanju
- mogućnost utjecanja na društvene promjene
- učinkovitije odgovaranje na potrebe u društvu
- povećanje socijalnog kapitala i društvene kohezije
- vježbanje odgovornosti i emocionalno sazrijevanje, obogaćen razvoj svijesti o vrijednostima demokratskoga društva
- društvene probleme i suosjećanje s drugima
- učenje socijalnih vještina i razvijanje moralnoga i etičnoga koncepta.

10. Volonterke pričaju svoja iskustva volontiranja – popraćeno samo fotografijama (po izboru volonterki) na PPT prezentaciji

11. Kviz Kahoot

Voditeljica najavljuje igranje kviza. Učenici se umrežavaju i igraju svatko za sebe pod svojim šiframa ili nadimcima. Pitanja se projiciraju na platnu. Odgovaraju na sljedeća pitanja na koja budu ponuđena 4 moguća odgovora.

1. Dobrovoljno ulaganje vlastita vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za zajedničku dobrobit, a bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi. **VOLONTIRANJE**

2. Kontinuirano volontiranje koje se obavlja na tjednoj osnovi u razdoblju od najmanje tri mjeseca. – **DUGOTRAJNO VOLONTIRANJE**

online trening #SkillMe

3. Volontiranje koje se obavlja jednokratno ili povremeno u vremenski ograničenu trajanju.

KRATKOTRAJNO VOLONTIRANJE

4. Zajednički naziv za sve neprofitne pravne osobe koje u svoj rad uključuju volontere.

ORGANIZATOR VOLONTIRANJA

5. Zajednički naziv za oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja radi zaštite određene skupine u društvu i zalaganja za nju, a bez nakane stjecanja dobiti. **JAVNA USTANOVA**

6. Zajednički naziv za pravnu osobu koja je osnovana radi trajnog obavljanje djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, sporta, skrbi o djeci, zdravstva, socijalne skrbi, a bez nakane stjecanja dobiti. **UDRUGA**

7. Fizička osoba koja dobrovoljno ulaže svoje slobodno vrijeme, znanja i vještine za zajedničku dobrobit bez novčane naknade. **VOLONTER**

8. Dokument koji donosi skup pravila i standarda ponašanja volontera, organizatora i korisnika te zajednički sustav vrijednosti koji organizatori volontiranja i volonteri prihvataju u svojem području djelovanja. U prazna polja vodoravno upiši naziv normativnog akta države koji objašnjava definiciju volontera i volontiranja, odnos korisnika i pružatelja volonterskih usluga, naknade troškova, osiguranja...**ETIČKI KODEKS VOLONTERA**

12. Evaluacija

online trening #SkillMe

Radionica 8. Polaznica K.J.

Naziv radionice – tema: Volontiranje - priprema za radni odnos

Cilj:

1. Educirati mlade o volonterstvu
2. Upoznati mlade s koristima volontiranja i kvalitetnog iskorištavanja slobodnog vremena
3. Upoznati mlade s ponudom volonterskih programa na području Međimurske županije
4. Pripremiti mlade na obveze i prava radnog odnosa

Ishodi:

- mladi će znati značenje pojma volontiranje, volonter/ka, temeljna načela volontiranja, uvjete volontiranja, prava i dužnosti volontera i organizatora volontiranja, bit će upoznati s dokumentacijom koja se koristi prilikom volontiranja Etički kodeks volontiranja, potvrda o volontiranju i potvrda o kompetencijama stečenim kroz volontiranje
- mladi će biti informirani o prednostima volontiranja kojima mogu poboljšati njihove kompetencije i obogatiti njihov CV i kako kvalitetno iskoristiti svoje slobodno vrijeme umjesto gledati TV ili provoditi vrijeme na društvenim mrežama
- mladi će znati tko su aktivni ponuditelji volonterskog rada u Međimurskoj županiji, koji volonterski poslovi se nude, gdje pretraživati volonterske poslove
- mladi će steći pripremu za radni odnos jer volonterskim radom oni imaju obveze i prava koja su slična onima u radnom odnosu

Trajanje: 4h (uključena pauza)

online trening #SkillMe

Metoda rada:

- Ice-breaker – upoznavanje grupe
- Barometar stavova (pitanja ispod)
- timski rad u grupama popunjavanje ugovora o radu, potvrde o volontiranju, potvrde o kompetencijama stečenim kroz volontiranje
- Energizer – igre za zagrijavanje i podizanje raspoloženja grupe
- živa knjižnica gostovanje volonterke
- Evaluacija

Materijali:

- Laptop, projektor
- Fotoaparar
- Kopije špranci ugovora o radu, potvrde o volontiranju, potvrde o kompetencijama stečenim kroz volontiranje
- Kemijske olovke, blok za pisanje, markeri, flomasteri, naljepnice za imena
- Flipchart papir

Opis radionice:

1. Uvod (30 min)

- predstavljanje sadržaja radionice
- ice-breaker upoznavanje grupe, očekivanja sudionika
- pravila rada

online trening #SkillMe

2. Središnji dio (3h 15 min)

- pojam volontiranje, volonter/ka
- temeljna načela volontiranja
- uvjeti volontiranja
- prava i dužnosti volontera i organizatora volontiranja
- barometar stavova: Da li volonteri imaju koristi volontiranjem? Treba li organizator volontiranja posvetiti vrijeme volonteru i njegovom poslu? Da li mogu samo nezaposlene osobe volontirati? Može li volonter izraziti svoje mišljenje i prijedloge u vezi posla koji obavlja?
- dokumentacija koja se koristi prilikom volontiranja Etički kodeks volontiranja, potvrda o volontiranju, volonterske knjižice i potvrda o kompetencijama stečenim kroz volontiranje
- **grupni rad** – ispunjavanje šprance ugovora o radu, potvrde o volontiranju, potvrde o kompetencijama stečenim kroz volontiranje + izlaganje grupe
- pauza
- energizer zagrijavanje
- **prednosti volontiranja** koje mogu poboljšati kompetencije volontera
- živa knjižnica gostovanje volonterke koja će pričati o svom iskustvu
- aktivni ponuditelji volonterskog rada u Međimurskoj županiji, koji volonterski poslovi se **nude** – slike volonterskih poslova koje je koristila naša udruga, gdje pretraživati volonterske poslove

online trening #SkillMe

3. Završni dio (15 min)

- utvrđivanje naučenog
- <https://www.youtube.com/watch?v=nILMdsY8uGk>
- završni krug evaluacija Kako su se ispunila očekivanja sudionika?

Literatura:

Zakon o volonterstvu

online trening #SkillMe

Radionica 9. Polaznica P.Š.

PRIPREMA RADIONICE Volontiranje i mladi

TEMA RADIONICE: Volontiranje i mladi

CILJ: Usvojiti osnove i prednosti volontiranja kod mladih

ISHODI: Mladi će usvojiti osnovno znanje volontiranja

ZADACI: Osmisliti kratku volontersku akciju (tema po izboru)

NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA:

- projektor, laptop
- papir, pisaći pribor
- video materijal

STRUKTURA RADIONICE :

1. UVOD (15 min)

- PowerPoint prezentacija s osnovama Zakona o volonterstvu uz popratne informacije koje su važne za mladu osobu koja je zainteresirana za volonterstvo (npr. osnove Zakona o volonterstvu, kako se i gdje prijaviti ako žele volontirati, prednosti i utjecaj volonterstva na osobu i zajednicu, mogućnosti EVS volontiranja isl.)

2. SREDIŠNJI DIO (20 min)

- Sudionici će se podijeliti u grupe od po četiri sudionika
- Svaka grupa će dobiti zadatak da osmisli jednu volontersku akciju, s tematikom po izboru koju će kratko prezentirati ostalim sudionicima

online trening #SkillMe

2. ZAVRŠNI DIO (10 min)

- Prikaz kratkog videa EVS volonterke o njezinim iskustvima volontiranja u stranoj državi
- Kratka evaluacija radionice (koliko su sudionici zadovoljni radionicom, je li bila korisna i jesu li dovoljno informirani nakon radionice)

IZVOR INFORMACIJA I LITERATURA

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1863.html

<http://www.bkvelebit.com/sto-je-volontiranje/>

<http://www.volonterski-centar-ri.org/mogucnosti-i-prednosti-volontiranja/>

<https://www.youtube.com/watch?v=yvNWJ0mEhMA>

Ivelja, N., Topčić, D. (2001). Priručnik za volontere, Split: Udruga MI Split - Volonterski centar

Mikac, I. (2001.) (ur.) Priručnik o volonterizmu i volonterskom radu, Zagreb: Volonterski centar Zagreb

online trening #SkillMe

Radionica 10. Polaznica S.P.

Naziv radionice – tema: Izrada plana volonterskog programa za Udruge mladih i za mlade

Cilj:

- upoznati udruge mladih i za mlade s tim što je to volonterski program
- uputiti sudionike u to za što je potreban volonterski program
- naučiti sudionike što sve plan volonterskog programa mora sadržavati i time kako ga izraditi

Ishodi:

- sudionici će naučiti kako izgleda i kako se napravi plan volonterskog program
- izrađen jedan plan volonterskog programa po Udruzi koji će istima koristiti u njihovom daljnjem radu

Trajanje: 6 sati

Metoda rada: energizer, brainstorming metoda, PPT prezentacija, praktični rad pomoću primjera

Materijali: PPT prezentacija, laptop, projektor, flipchart, papirnati materijali s primjerima, razni flomasteri

Opis radionice:

1. **Uvod** (30 minuta)
 - Upoznavanje voditelja radionice i sudionika
 - Energizer- Vjetar puše)

online trening #SkillMe

- Brainstorming:

- o Što je to volonterski program? – sudionici daju svoja mišljenja
- o Što treba sadržavati plan **volonterskog program**? - sudionici daju svoja mišljenja
- o Kome mogu poslužiti volonterski program? - sudionici daju svoja mišljenja

2. Središnji dio (2 h i 15 minuta)

- Objašnjenje što je to volonterski program
- Objašnjenje zašto je i kada dobro izraditi plan **volonterskog program**
- Sadržaj plana volonterskog programa:
 - o Opći cilj volonterskog programa
 - o Specifični cilj volonterskog programa
 - o Aktivnosti (po ciljevima)
 - o Planirani rezultati (po ciljevima)
 - o Vrijeme aktivnosti
 - o Odgovorna/e osoba/e
 - o Resursi
 - o Napomene
- Razni primjeri plana volonterskog programa- sudionicima se daje papirnati materijal na kojima piše nekoliko primjera volonterskih programa što će im pomoći za daljnji rad

Pauza za osvježenje - 30 minuta

- Praktični rad – sudionici će sami pokušati izraditi svoj volonterski program za aktivnosti koje planiraju provesti u narednom razdoblju – podijeljeni u grupe (3-4 iz jedne udruge)
- Predstavljanje izrađenih volonterskih programa- sudionici jedni drugima i voditelji radionice- komentiranje

online trening #SkillMe

3. Završni dio

- Voditelj radionice ukratko prokomentira izrađene volonterske programe
- Evaluacija radionice- sudionici dobiju papir na koji napišu odgovore na pitanja:
 - o Kako su zadovoljni radionicom?
 - o Kako su zadovoljni voditeljicom?
 - o Jesu li naučili nešto novo?
 - o Hoće li što od naučenog primjenjivati dalje u radu?

Literatura:

1. Menadžment volontera- priručnik za vođenje volontera i volonterskih programa, Volonterski centar Zagreb, 2015, Zagreb
2. Kako unaprijediti volontiranje?, Gordana Forčić, Udruga za razvoj civilnog društva SMART, 2007, Rijeka
3. <http://www.vcz.hr/ukljucite-se/suorganizirajte-projekte/>

online trening #SkillMe

Radionica 11. Polaznica S.Č.

Naziv radionice – tema: Volontiraj – profitiraj

Cilj: Da sudionici zapamte i razumiju što je volontiranje, da sudionici razumiju važnost volontiranja za njih i za lokalnu zajednicu u kojoj volontiraju

Ishodi: Sudionici pokazuju interes za volontiranje, sudionici prepoznaju na koji način volontiranje može biti korisno za njih u budućem razvoju, životu, stjecanju prijatelja

Trajanje: 60 min

Metoda rada: ice-breaker, brainstorming, parovi, diskusija

Materijali: ploča, markeri, laptop, projektor, platno, post-it papiri, youtube video

Opis radionice:

1. Uvod (10 min)

- Pozdravljam sve prisutne, predstavljam temu radionice. Zamolim sudionike da se redom predstave i da tijekom upoznavanja kažu koji je njihov najveći uspjeh u životu (tako ću upoznati sudionike, vidjeti koji su im interesi, ali i oni će se međusobno bolje **upoznati**).
- Nakon upoznavanja imat ćemo kratku igru kako bi se sudionici opustili i osjećali ugodno u okruženju. Igra: svi se ustanu sa svojih stolica i zamolim ih da se poredaju prema visini (od najvišeg do najnižeg), ali cijelo vrijeme ne smiju **komunicirati** govorom. Nakon što su se poredali po visini, zamolim ih da se poredaju prema boji očiju od najtamnije do najsvjetlije. Nakon toga bi se poredali prema datumu rođenja (od siječnja do prosinca), također bez govora. Nakon igre svi bi sjeli na svoja mjesta i predstavila bih agendu odnosno sadržaj radionice.

online trening #SkillMe

- Nakon igre svima bih podijelila post it papiriće na koje bi mi napisali svoja očekivanja od radionice koje bi zatim stavili u kovertu koju ćemo koristiti u zadnjem dijelu radionice pri evaluaciji.

2. Središnji dio (40 min)

- Najprije upoznajem sudionike s glavnim pojmovima radionice, a to su: VOLONTIRANJE, MJESTA NA KOJIMA SE MOŽE VOLONTIRATI, UTJECAJI VOLONTIRANJA. Prije predstavljanja određenih pojmova postavim pitanja sudionicima što znaju o tome i da daju primjere. Tijekom diskutiranja i objašnjavanja određenih pojmova, najvažnije natuknice pišem na ploču.
- Nakon toga sudionicima prikazujem kratki inspirativni video o iskustvu tijekom volontiranja nakon čega sudionike dijelim u parove kako bi zajedno prodiskutirali o tome što su vidjeli u videu.

3. Završni dio (10 min)

- U završnom dijelu biti će provedena evaluacija radionice tijekom čega ću sudionike pitati što smo sve naučili tijekom radionice, kako su se sudionici osjećali. Nakon toga osvrnut ćemo se na očekivanja koja su napisali u uvodnom dijelu i vidjeti jesu li se očekivanja ostvarila. Također ću postaviti pitanje koje je njihovo mišljenje o volontiranju nakon što su naučili osnovne pojmove tijekom radionice i planiraju li se uključiti u volontiranje.

Literatura:

<https://www.youtube.com/watch?v=I5UBikauIQM>

<http://vcos.hr/english/programmes/volunteering>

<https://www.theguardian.com/voluntary-sector-network/2018/jan/03/volunteer-transform-life-charities-councils>

Miliša, Z., 2008: Odnos mladih prema volontiranju, radu i slobodnom vremenu

Radionica 12. Polaznica A.d.C.B.

Ljudska prava i mladi

Cilj:

- Upoznavanje mladih s teoretskim dijelom radionice: što su ljudska prava, povijest priznavanja ljudskih prava, institucionalno priznavanje i poštivanje ljudskih prava u različitim državama;
- Ispitivanje problematike (ne)poštivanja ljudskih prava s primjerima iz šire regije (Europe) i Hrvatske; razmjena iskustava i primjera dobrih praksi poštovanja ljudskih prava manjina, marginaliziranih i ranjivih skupina;
- Rasprava o ulozi mladih u pitanju ljudskih prava te kako sudionici radionice mogu na individualnom i kolektivnom planu utjecati na razvitak dobrih primjera i praksi u poštivanju ljudskih prava; primjer izbjeglica i tražitelja azila u Hrvatskoj.

Ishodi: Na kraju ove radionice sudionici bi se trebali pobliže upoznati s teoretskom pozadinom ljudskih prava, na koji način prepoznati nepoštivanje i kršenje tih prava te kako se boriti protiv toga, vlastitim primjerom i utjecanjem na lokalnu i globalnu razinu.

Trajanje: Dvodnevna radionica. Pri dan rezerviran je za upoznavanje grupe i prezentiranje teorijskog dijela, dok će se drugog dana razmjenjivati iskustva i rješavati praktični primjeri.

Metoda rada: Glavne metode za ovu radionicu bit će: barometar stavova (kako bi se ispitali stavovi sudionika i utvrdilo postoje li jasno izražene većine i manjine u samoj grupi), brainstorming (gdje će se u grupama raditi na rješavanju različitih primjera u kojima će sudionici utvrđivati je li se u određenim situacijama dogodilo kršenje ljudskih

online trening #SkillMe

ili nekih drugih prava te kakva se rješenja mogu pronaći da bi se zadovoljili svi akteri situacije) i world cafe (na taj način će sudionici moći prenositi svoje stavove i razmišljanja od grupe do grupe i dobiti feedback od ostatka sudionika).

Materijali: Sudionicima će se dati materijali potrebni za brainstorming i world cafe (papiri, boje), ali isto tako i teoretski dio pripremljen u obliku uručaka s natuknicama i popisom relevantne literature, za one koji žele više.

Opis radionice:

4. Uvod

Upoznavanje sudionika međusobno i s voditeljem/voditeljima radionice, stvaranje dinamike grupe, postavljanje osnovnih pravila radionice (npr. poštivanje tuđeg mišljenja, ne upadanje u riječ itd.), teorijski dio radionice.

5. Središnji dio

Praktični dio radionice: barometar stavova, brainstorming, world cafe; rješavanje problemskih situacija npr. položaj i prava izbjeglica i tražitelja azila u Hrvatskoj; razmjena iskustava i dobrih praksi.

6. Završni dio

Rasprava o mogućnosti utjecanja na lokalne i globalne politike u svrhu promicanja poštivanja ljudskih prava; završni dojmovi i evaluacija.

Literatura:

Definitivno bi bilo korisno pogledati Ženevsku deklaraciju i kasniji Protokol, nema toga puno. Literature ima puno više, ali kada bih išla sada pisati bibliografiju trajalo bi satima. ☺

Radionica 13. Polaznica I.D.

Radionica RAD S MLADIMA I IZBJEGLIČKA KRIZA

CILJEVI

- Osvijestiti emocije koje doživljavaju mladi u izbjeglištvu
- Senzibilizirati sudionike na probleme s kojima se mladi u izbjeglištvu suočavaju
- Naučiti tehnike koje mogu pomoći u nošenju s neugodnim emocijama

ISHODI

- Sudionici će postati senzibilniji za osjećaje i potrebe izbjeglica
- Sudionici će naučiti koristiti likovnu umjetnost kao sredstvo izražavanja i analiziranja emocija
- Sudionici će naučiti aktivnosti korisne za rad s mladim izbjeglicama

TRAJANJE: 90 min

METODE RADA:

- Energizeri
- Gledanje videa
- Likovno prikazivanje i analiziranje emocija
- Izrađivanje origamija
- Diskusije

MATERIJALI / NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA:

- Laptop
- Projektor
- Zvučnici

online trening #SkillMe

- A3 papiri s isprintanim crtežom drveta
- Dugački komadi konca ili tanke špage
- Škare
- Igle
- Flomasteri
- Post-it papirići
- 5 manjih kutija

OPIS RADIONICE

1. UVOD:

- a) **Energizer Willow in the wind** - https://www.youtube.com/watch?v=-cZ1MxpgThY&list=PLSQWrusXaO_b0F7k4_Zf-qp_3BdQZ9peQ&index=46

Trajanje: 10 min

Svrha: Osvijestiti što to znači prepustiti se nekome i dati mu povjerenje

Opis: Podijele se u grupice po 7 sudionika te formiraju krugove. Jedna osoba je u sredini, zatvorenih očiju, držeći se za ramena prekrštenih ruku. Zadatak je da se sudionici koji formiraju krug brinu da osoba u sredini ostane na nogama, tj. da ne padne. Ona se počinje nagnjati u jednu stranu, a ostali ju nježno prihvaćaju i odguruju drugoj osobi. Na taj način svi zajedno predstavljaju drvo koje se ljulja na vjetru, ali ostaje stabilno. Nakon minute (voditeljica daje znak), osobu u sredini zamijeni netko drugi u krugu te tako dok se svi ne izredaju (ukoliko je to svima ok). Kratka diskusija: Kakav je bio osjećaj? Je li im se bilo teško prepustiti? Jesu li imali povjerenja u svoju grupu? Jesu li se osjećali sigurno?

Zbog traumatskih događaja djece i mladih pogođenih izbjegličkom krizom prisutan je osjećaj nesigurnosti i nepovjerenja u svijet.

b) **Video Kids, refugees, questions: 'What is it like to have no home?'**

<https://www.youtube.com/watch?v=ctCaKH-2Wm8>

Trajanje: 3:10 min

Svrha: Potaknuti osjećaj empatije za djecu i mlade pogođene izbjegličkom krizom

2. SREDIŠNJI DIO:

Radionicu ranije gledali smo film Azok koji je prikazao kako neka društva ne prihvataju dolazak izbjeglica te na koje se načine prema njima odnose. Viđena iskustva bit će **nam temelj za dublji** ulazak u njihove doživljaje i probleme s kojima se susreću. Prisjetite se koje ste informacije dobili iz tog filma i iskoristite ih kako biste ušli u kožu osobe koja je izbjegla u stranu zemlju.

a) **Drvo emocija**

Trajanje: 30 min

Svrha: Uživljavanje u ulogu izbjeglice te poticanje empatije.

Opis: Voditeljica predstavlja Drvo emocija, alat za identifikaciju emocija s kojima se mladi prognanici nose, njegovih uzroka i posljedica. Ono je slikovni prikaz koji će sudionici

Sudionici se raspodijele u grupe po 6-7 članova te svaka grupa dobiva A3 papir s isprintanim drvetom. Zadatak je prisjetiti se svih informacija koje su sudionici do sada dobili o izbjeglicama, staviti se u njihovu kožu te zamisliti kakve emocije doživljavaju. Te **emocije, njihove** uzroke i posljedice zatim trebaju prikazati na drvetu, može riječima, može crtežima. Same emocije se bilježe na deblo stabla, uzroci u korijenje, a posljedice u krošnju te se svaka emocija linijom povezuje s njenim uzrokom i posljedicom. Poželjno je **za različite** emocije koristiti različite boje koje povezuju s određenom emocijom. Kada završe sa zadatkom trebaju se odlučiti za jednu emociju koju smatraju prevladavajućom te prezentirati pred ostalim grupama – koja je to emocija, iz kojeg se razloga pojavila, kako je to doživljavati te što iz nje proizlazi.

online trening #SkillMe

Diskusija za sve sudionike: Što mislite koja je bila svrha ove aktivnosti? Za koje biste emocije rekli da prevladavaju? Kako te emocije mogu utjecati na ponašanje, način razmišljanja, odnose s drugim ljudima (unutar i izvan grupe), očekivanja o budućnosti, zadovoljstvo životom...? Što vi činite kada se tako osjećate?

Drvo emocija vizualno predstavlja vezu između emocija, njihovih uzroka i posljedica te je time i alat za osvještavanje i pripremu na ono sa čime bi se sudionici mogli susresti u radu s izbjeglicama. Drvo emocija smo koristili za ulaženje u kožu i empatiziranje s pripadnicima grupe ljudi koja se nalazi u teškoj životnoj situaciji, ali se može koristiti i s drugim skupinama mladih u svrhu osvještavanja svojih emocija, misli i događaja koji su do njih doveli te posljedica do kojih te emocije mogu dovesti.

Pauza: 10 min

b) Video Real stories of child refugees

<https://www.youtube.com/watch?v=REJp4FMlE6s>

Trajanje: 3:30 min

Svrha: Prikazati koliko umjetnost može biti korisna u radu s mladim izbjeglicama

Neverbalno umjetničko izražavanje korisno je za rad s ovom skupinom koja je zbog životnih okolnosti vrlo osjetljiva. Ono im je blisko, zabavno i **ne zahtijeva verbalno** izražavanje.

Nakon što smo ušli malo dublje u svijet mladih koji svoj život grade u izbjeglištvu te pričali o emocijama koje u sebi nose, a koje često nisu ugodne, pozabavit ćemo se **aktivnostima koje bismo s njima mogli provoditi**. Tim aktivnostima im možemo barem nakratko odvući misli u pozitivnom smjeru, ali i pomoći da procesiraju neugodne emocije. Umjetnost (likovna, glazbena, plesna) se može koristiti kao sredstvo izražavanja, pogotovo kod djece koja još nemaju dovoljno **razvijen vokabular** ili kod ljudi koji se dolaskom u stranu zemlju muče s jezičnom barijerom.

online trening #SkillMe

- c) **Energizer Rain storm** <https://www.youtube.com/watch?v=ttBqXR-Eygk> (može i u krugu)

Trajanje: 5 min

Svrha: Stvoriti ugodan zvuk korištenjem vlastitog tijela i suradnjom

d) Origami for peace

Trajanje: 25 min

Svrha: Podučiti pozitivnoj aktivnosti koju mogu koristiti u radu s izbjeglicama. Podići duh.

Opis: Svaki sudionik dobije nekoliko papirića od kojih će **napraviti origami**. Voditeljica objašnjava da ždral kojeg se ovom tehnikom radi predstavlja sreću, plemenitost duha, ljubav i mir. S tim namjerom izražavanja tih vrijednosti stvarat ćemo i mi svoje ždralove, a na kraju njima ukrasiti prostor u kojem se nalazimo. Svaki će sudionik svog ždrala dodatno ukasiti, obojati i napisati na njega neku pozitivnu misao, na kojem god jeziku želi. Na kraju će se svi ždralovi navesti na nekoliko dugačkih konaca koji će se postaviti po prostoriji.

3. ZAVRŠNI DIO

a) Sumiranje

Trajanje: 3 min

Ponoviti što smo napravili i dati kratke smjernice za komunikaciju s izbjeglicama

- Osvijestite si da je osoba s kojom razgovarate najvjerojatnije prošla vrlo teške životne situacije
- Slušajte i ne prekidajte
- Pazite na neverbalnu komunikaciju – ton glasa, blizinu stajanja...
- Odmaknite se od svih stereotipa i predrasuda

online trening #SkillMe

b) Evaluacija

Trajanje: 5 min

Svaka osoba dobije 5 post-it papirića te ih označiti brojevima od 1 do 5. Na svaki treba napisati odgovor za po jedno pitanje

1. papirić : Što je bilo dobro
2. Što bi se moglo poboljšati
3. Što je bilo loše?
4. Što sam dobio/la za sebe
5. Što je trebalo dobiti više pažnje

Na stolu stoji pet numeriranih kutija i sudionici trebaju ubaciti svoje papiriće u predviđenu kutiju.

LITERATURA

- Lalić Novak, G. i Kraljević, R. (2014). *Zaštita izbjeglica i ranjivih skupina migranata – Priručnik za edukatore*. Zagreb: Hrvatski Crveni križ.
- Kededžić, L., Kefedžić, L. K. i Žiga B. (2015). **Uspostavljanje kutaka za djecu** – *Priručnik za rad s djecom u kriznim situacijama*. Sarajevo: World vision Bosna i Hercegovina
- Art in (E)Motion –Toolkit :
https://www.salto-youth.net/downloads/toolbox_tool_download-file-1231/AIM%20toolkit.pdf

Radionica 14. Polaznica K.P.

Naziv radionice – tema: Spolno zdravlje i spolna prava te stereotipi o spolnosti
(područje; Ljudska prava i mladi)

Cilj: Razvijeno kritičko gledište mladih na tipične stereotipe vezane uz spolnost kao i razumijevanje spolnih prava kroz informiranje o samom pojmu i isticanje važnosti spolnog zdravlja

Ishodi:

1. definiran pojam spolnog zdravlja
2. definiran pojam spolnih prava
3. raspravljani stereotipi o spolnosti te društvena očekivanja vezana uz spolnost
4. razvijen kritički stav prema stereotipima vezanima uz spolnost

Trajanje: max. 1h i 30 min (uključujući i pauzu)

Metoda rada: Grupna radionica (od 9 do 12 članova), jedan voditelj. Predviđeno je provođenje u sklopu aktivnosti neke nevladine udruge, s mladima od 14 do 18 godina za koje je procijenjeno da bi im koristilo znanje iz određenog područja.

Materijali: poželjno je imati ploču za pisanje te kredu/flomaster (ili A3 papire na postolju ili projektor i platno), te *list o spolnim pravima i spolnom zdravlju* kopiran u onoliko primjeraka koliko je sudionika u radionici

Opis radionice:

1. **Uvod:** Ukoliko je riječ o prvoj zajedničkoj radionici voditelja i grupe, voditelj se ukratko predstavlja članovima (tko je, zašto je ovdje, što će im danas pokazati/naučiti i sl.). Članove je moguće međusobno upoznati nekom od uvodnih radionica (jedan od primjera opisan na kraju teksta). Nakon toga slijedi uvodna radionica na samu temu.

online trening #SkillMe

Voditelj radionice na ploču/A3 papir na postolju ili pak putem projektor, ispiše neke od tipičnih spolnih stereotipa:

- Žene i muškarci **ne mogu biti prijatelji.**
- Govorimo li o spolnosti, žene ne mogu imati ista prava kao i muškarci.
- Muškarcima je više stalo do spolnih odnosa nego ženama.
- Pravi je muškarac uvijek zainteresiran za **spolne odnose.**
- Ako nekoga voliš, ne smiješ mu/joj ništa odbiti.

Poželjno je dodati još neke primjere, ovisno o tome koliko je voditelj angažiran i koliko poznaje temu. Preporučuje se minimalno 5 prikaza stereotipa. Nakon toga, sudionike se traži da se izjasne i argumentiraju slažu li se s nekom tvrdnjom ili ne. Ovdje je bitno **naglasiti kako voditelj radionice ne bi trebao niti jednu tvrdnju proglasiti točnom, odnosno netočnom, već voditi sudionike da kritičkim promišljanjem argumentiraju svoj osobni stav i mišljenje o pojedinim tvrdnjama.** Tijekom ove je aktivnosti bitno i da sudionici nauče poštivati različita mišljenja, ali i da kritički promisle o svojim stavovima i argumentiraju ih kako bi i sebi i drugima objasnili zašto je stav formiran upravo u tom smjeru. Ono što voditelj mora učiniti je da na kraju aktivnosti objasni kako je riječ o tipičnim stereotipima o spolnosti. Također, bitno je naglasiti i obilježja stereotipa, a to su: pojednostavljivanje, pretjerivanje, statičnost i neopravdana generalizacija (*napomena voditeljima; pojednostavljivanje - uzima u obzir samo jedan element ili obilježje, pretjerivanje - prenaglašava neki element ili obilježje na račun drugih, statičnost - stvari se percipiraju kao nepromjenjive, neopravdana generalizacija - iz jednog ili nekoliko postojećih slučajeva zaključuje se na sve ostale). Ovisno o tome koliko se rasprava odužila i je li bilo aktivnosti za upoznavanje, ukoliko je ostalo vremena od onoga kako je predviđeno, sudionike se može tražiti da obilježja prepoznaju u danim primjerima. Ukoliko nije ostalo dovoljno vremena, voditelj grupe ih može sam objasniti i prikazati na primjerima. (maksimalno trajanje uvodne aktivnosti je 5 minuta za aktivnost upoznavanja

te 15 minuta za uvodnu aktivnost, napomena; ukoliko nema aktivnosti upoznavanja, poželjno je produbiti raspravu u uvodnoj aktivnosti).

2. Središnji dio: Nakon uvodne aktivnosti, sudionicima se podijeli list o spolnim pravima i spolnom zdravlju (priloženo na kraju teksta) te se zamole da ga pročitaju (10 minuta). Nakon toga je obavezno pitati ima li kakvih nejasnoća te ukoliko ima, moraju se razriješiti. Ovdje je predviđena pauza od maksimalno 10 min, ovisno o potrebama grupe. Zatim se svakom sudionicima usmeno podijele brojevi od 1 do 3 (primjerice, krene se od jednog člana grupe, dodijeli mu se broj 1, sljedećem članu broj 2, sljedećem broj 3, a sljedećem ponovno broj 1 i tako svakom članu). Zatim se pozovu svi koji imaju broj 1 da formiraju grupu, zatim svi koji imaju broj 2 i zatim svi koji imaju broj 3. *Napomena: ukoliko je praktičnije formirati grupe s manjim/većim brojem članova, dakako da je moguće. U ovom je primjeru uzeto u obzir da grupa ima 9 ili 12 članova pa se formiraju 3 grupe od 3 ili 4 člana (formiranje grupa potrebno je vizualizirati prije same podjele kako bi se odvijalo što brže, maksimalno 3 minute). Nakon što su grupe formirane i svaka grupa ima svoj radni „kutak“ u prostoru gdje se odvija radionica, slijedi postavljanje zadatka. Svaka grupa mora odgovoriti na jedno pitanje čiji odgovor mogu naći u prilogu, ali ih se traži i da kritički promisle i daju vlastito mišljenje. Odgovor će morati iznesi ostalim grupama pa se predlaže da ga zapišu na papir ili čak skiciraju u obliku umnih mapa. Odabir metode je na samoj grupi (15 minuta). Tijekom iznošenja odgovora, poželjno je da voditelj daje dodatna pitanja i potiče argumentiranu raspravu, vodeći pritom brigu o samom trajanju aktivnosti (15 minuta). Pitanja (voditelji mogu dodati svoja, ili promijeniti predložena):

- Što biste izdvojili kao glavne elemente definicije spolnog zdravlja? Kratko opisati njihovo značenje u definiciji.
- Iznesite i argumentirajte svoja mišljenja o tome zašto se diskriminacija i prisila vežu uz pojam spolnih prava.

online trening #SkillMe

- Objasnite u kakvoj su, prema vašem mišljenju, vezi pojmovi spolno zdravlje i spolna prava.

Na kraju aktivnosti je bitno naglasiti da su neka prava ograničena i specificirana ovisno o kulturi, religiji i običajima.

3. Evaluacija: Procjena kritičkog stajališta prema stereotipima o spolnosti je moguća već pri raspravama u uvodnoj aktivnosti, kao i iznošenju zaključaka i odgovora u središnjoj aktivnosti. Evaluacija usvojenih znanja o spolnom zdravlju i spolnim pravima, a samim tim i uspješnosti same radionice, predviđena je kratkim testom u kojemu se voditeljima radionice daje prilika kreirati pitanja. Neka od mogućih pitanja su: kratko definirajte što je to spolno zdravlje; navedite nekoliko primjera tipičnih stereotipa o spolnosti; koja su ključna obilježja stereotipa; navedite barem tri stvari koje uključuju spolna prava i sl. (10 minuta) Rezultate evaluacije nije predviđeno komentirati sa sudionicima. Osnovna svrha je procjena učinkovitosti radionice u usvajanju novih znanja vezanih za temu.

7. Završni dio: Kao završna aktivnosti planiran je kratki osvrt. Sudionicima se postavlja pitanje kako im se svidjela radionica, jesu li naučili nešto novo i korisno, što im je bilo najzanimljivije, imaju li prijedlog za daljnje poboljšanje radionice, ili bilo kakav drugi komentar. Također, dobro je dati uputu kome se mogu javiti u slučaju bilo kakvog problema, primjerice, vezanog uz spolno zdravlje (školski liječnik i sl.). Zahvaliti se na sudjelovanju i pozdraviti sudionike. (5 minuta)

Aktivnost za upoznavanje (jedan primjer): Vrećica bombona, primjerice M&M, pošalje se svakom sudioniku da uzme koliko god želi, ali neka ih ne pojede odmah. Zatim se da uputa da svatko mora reći onoliko stvari o sebi koliko je bombona uzeo. Ovu je aktivnost preporučljivo provesti ukoliko se grupa prvi put sastaje. Također, ovo je samo jedan od primjera, na voditelju je da odabere metodu koja najbolje odgovara grupi.

LIST O SPOLNIM PRAVIMA I SPOLNOM ZDRAVLJU

Definicija spolnog zdravlja Svjetske zdravstvene organizacije:

„**Spolno zdravlje** stanje je tjelesnog, emocionalnog, mentalnog i društvenog zdravlja vezanog uza spolnost, a ne tek izostanak bolesti, disfunkcije ili nemoći. Spolno zdravlje zahtijeva pozitivan pristup pun poštovanja prema spolnosti i spolnim vezama te mogućnost ostvarivanja zadovoljavajućih i sigurnih spolnih iskustava, bez prisile, diskriminacije ili nasilja. Da bi se postiglo i održalo spolno zdravlje, treba poštivati, štiti i ostvariti spolna prava svih osoba.“

„**Spolna prava** podrazumijevaju ljudska prava već priznata u nacionalnim zakonima, međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i drugim izjavama društvene suglasnosti. Uključuju prava svih osoba, bez prisile, diskriminacije i nasilja na:

- najviši mogući standard spolnog zdravlja, uključujući pristup zdravstvenim službama za spolnost i reprodukciju;
- traženje, dobivanje i prenošenje informacija vezanih uz spolnost;
- spolni odgoj;
- poštivanje tjelesnog integriteta;
- odabir partnera;
- odlučivanje o tome hoće li biti spolno aktivne ili ne;
- sporazumne spolne odnose;
- sporazumni brak;
- odlučivanje o tome hoće li ili neće imati djecu te kada;
- vođenje zadovoljavajućeg, sigurnog i ugodnog spolnog života.

Odgovorno provođenje ljudskih prava zahtijeva da svaka osoba poštuje prava drugih.“

online trening #SkillMe

Literatura:

- Predavanja iz kolegija Psihološke osnove poremećaja u ponašanju I i II, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, smjer Socijalna pedagogija
- World Health Organization (2002) Defining Sexual Health. WHO: Geneva (dostupno na: http://www.who.int/reproductivehealth/publications/sexual_health/defining_sexual_health.pdf)

Radionica 15. Polaznica M.M.

Ljudska prava i ja

Cilj: Upoznati mlade s ljudskim pravima

Ishodi: Izdvojiti neka od ljudskih prava, protumačiti značenje ljudskih prava, razumjeti važnost odgovornosti koju ljudi imaju uz prava, kritizirati kršenje pojedinih ljudskih prava u našoj zemlji i diljem svijeta

Trajanje: 45 minuta

Metoda rada: razgovor, čitanje

Materijali: ploča, kreda, flipchart papir, radni listić za učenike

Opis radionice:

1. Uvod

Postavim pitanje učenicima što oni podrazumijevaju pod pojmom ljudska prava. Potom će učenici na papir napisati koja ljudska prava uživaju. Ista ta prava zapišem na ploču i predstavim definiciju ljudskih prava

2. Središnji dio

Podijelim učenicima sažetak Deklaracije o ljudskim pravima te će učenici označiti koja prava uživaju, a nije ih označio na početku sata. Otvorim raspravu sa sljedećim pitanjima: Smatraju li da se neka prava podrazumijevaju pa ih i ne treba uvoditi u Deklaraciju? Je li se neka prava nama podrazumijevaju, dok u drugim dijelu svijeta to je nedostižno? Bi li dodali koje pravo koje nije stavljeno u Deklaraciju? Koje je njihovo mišljenje o ljudskim pravima u našoj zemlji? Imaju li svi ljudi na svijeta podjednako ostvarena prava? Tko bi trebao poštivati ljudska prava? Na koga se to odnosi?

online trening #SkillMe

3. Završni dio

Na ploču velikim slovima napišem PRAVA UKLJUČUJU ODGOVORNOST – rasprava s učenicima o rečenici. Nastojim ih dovesti do zaključka kako imamo svoja prava, ali smo odgovorni poštivati i prava drugih. Nastojat ću staviti naglasak na pitanje Što ja mogu učiniti za ljudska prava?

Literatura: Zbirka radionica Pokreni promjenu – Forum za slobodu odgoja, Zagreb

Radionica 16. Polaznica M.T.

Tema radionice: ljudska prava.

Sudionici: učenici jednog razreda srednje škole

Cilj: upoznati ih s ljudskim pravima i načinima kršenja istih

Ishodi: nakon radionice sudionici će imati širi pogled na ljudska prava – kako ih je lako kršiti i teško zaštititi u mjeri u kojoj su zapisana na papiru

Trajanje: 80 minuta

Materijali: laptop i projektor, flipchart, kemijske, flomasteri

Opis radionice:

1. **Uvod:** trajanje: 15 minuta

Igra „ja sam...i imam pravo...” → Pošto su sudionici učenici istog razred, svi se već poznaju i dublje upoznavanje nije potrebno. Za zagrijavanje ćemo onda samo stati u krug i svatko će redom reći svoje ime i jedno pravo radi koje mu je u životu najdraže da ga ima (ja sam Marko, i drago mi je što mogu izabrati sport kojim ću se baviti). Nakon toga ćemo kao uvod u povijest ljudskih prava prikazati kratak video - <https://www.youtube.com/watch?v=Jf1Ydhr6nTA>

2. **Središnji dio:** trajanje: 35 minuta – 20 min grupni rad, 15 min prezentacija radova situacije – ako smo na određenim pozicijama, kako bismo garantirali prava nekome

online trening #SkillMe

drugome? Postavimo 3 situacije, razred se rasporedi u 3 grupe (random). Svaka grupa dobije jednu situaciju;

1. Granični policajac ulovi imigrantsku obitelj u ilegalnom prelasku granice. Grupa se podijeli u dvije manje grupe; prva grupa se nalazi na mjestu obitelji – kako se osjećaju? Što im je potrebno? Koja su njihova prava? Druga grupa se nalazi na mjestu policajca - kako će postupiti? Na koji način će im pomoći?

2. Djevojčica romske nacionalnosti pohađa Osnovnu školu i svakodnevno doživljava diskriminaciju i zadirkivanja druge djece. Jedan dio grupe nalazi se na njenom mjestu, drugi dio se nalazi na mjestu učiteljice koja je razrednica toj djevojčici. Koja su joj sve prava uskraćena, i na koji način joj učiteljica može pomoći zaštititi ih?

3. Situacija u kojoj žena na poslu na određeno ostane trudna i nakon toga dobije otkaz (ne produže joj ugovor). Pola grupe se nalazi na mjestu žene – na koji način i koja su joj sve prava uskraćena? Drugi dio grupe je na mjestu države, odnosno zakona. Kojim resursima raspolažu? Koje alate imaju na raspolaganju kako bi joj osigurali prava? Koji zakonski okviri postoje a mogli bismo ih iskoristiti u ovom kontekstu?

N.B: u ovom djelu bi im dozvolila korištenje pomagala u vidu mobitela (pristup internetu) i ostavila bi i m određenu literaturu kojom bi se mogli informirati o točnim pravima koje imaju određene skupine ljudi (migranti, manjine, trudne žene).

3. **Završni dio: trajanje: 30 min** - slažem se/ne slažem se

u zadnjem djelu napravila bi raspravu pomoću *slažem se/ ne slažem se*;

Pripremila bi popis temeljnih ljudskih prava i svako bi popratila jednim pitanjem. Npr. Kada spomenem pravo na govor postavim pitanje tipa „smijem li nekome reći da je glup ako tako mislim“ ili pravo na sigurnost – „smijem li nositi pištolj sa sobom jer me strah susjeda“. Ako se slažu sa tvrdnjom, stanu u jedan dio učionice, ako se ne slažu, u drugi. Svako pitanje malo prodiskutiramo.

Radionica 17. Polaznica M.R.

Naziv radionice – tema: Svijet na jednom mjestu

Cilj:

1. testirati postojeće znanje kod polaznika o tražiteljima azila i kakvi su stavovi prema istima, te koliko smatraju da imaju zajedničkog sa tražiteljima azila
2. ukratko objasniti što je azil i tko su tražitelji azila
3. napraviti vježbu Žive knjižnice sa nekoliko tražitelja azila jednake dobi kao i polaznici

Ishodi: senzibilizacija sudionika prema tražiteljima azila njihove dobi, te ih osvijestiti o problemima s kojima se suočavaju tražitelji azila u Hrvatskoj

Trajanje: 1h (jedan sat)

Metoda rada: Barometar stavova, world cafe, živa knjižnica

Materijali: ljepljiva traka za barometar stavova, stolovi i stolci složeni kao u kafiću, čaše, osvježenja (grickalice i napitci), papirnati stolnjaci, markeri, flomasteri, projektor, laptop, 5 volontera tražitelja azila (iz različitih područja i različitih priča), izjave o stavovima prema azilantima pronađene na internetu

Opis radionice:

1. **Uvod** predstaviti projekt i njegove ciljeve. provesti barometar stavova postavljanjem ljepljive trake na sredinu prostorije te podijeliti sudionike u dva reda s lijeve i desne strane trake. Čitati im predrasude i mišljenja koja sam pronašla na internetu te ih zamoliti da ukoliko imaju isto mišljenje stanu na traku. Čitati ne više od 15 rečenica. Nakon toga razgovarati o stavovima i mišljenjima te vidjeti što misle koliko zajedničkog imaju sa tražiteljima azila svoje dobi. Zapisati iste ukratko na ploču.

online trening #SkillMe

2. **Središnji dio** Ukratko objasniti što je azil i tko je tražitelj azila, te objasniti najosnovnije pojmove. Koristiti što više primjera kod objašnjavanja. Nakon toga ih podijeliti u 5 grupa za stolove koji su uređeni poput onih u kafićima. Predstaviti im 5 tražitelja azila volontera iz različitih zemalja i sa različitim pričama. Svaki od tražitelja azila bi sjedio sa **jednom od grupa** i **ispričao** im svoju priču i razgovarao o stavovima i predrasudama s kojima se susreću i kako to utječe na njih i kako se osjećaju slušajući takve stavove o sebi. Svaka osoba u grupi treba zapisati ili nacrtati na papirnati stolnjak kako su se osjećali dok su slušali tražitelja azila kako priča svoju priču, te što su naučili o njemu/njoj. Na kraju trebaju doći do barem dvije ideje kako poboljšati odnos prema tražiteljima azila među svojom generacijom.
3. **Završni dio** Svaka grupa treba predstaviti svoj stolnjak i svoje ideje za poboljšanje odnosa prema tražiteljima azila. zajednički razgovarati o idejama i osjećajima koje su crtali i zapisivali. Usporediti ono što su na početku rekli da smatraju da imaju zajedničko sa tražiteljima azila s onime što su naučili o istima.

Literatura: Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, stranice Središnjeg državnog portala: Azil i supsidijarna zaštita / Tražitelj međunarodne zaštite, forumi o tražiteljima azila

Radionica 18. Polaznik P.K.

Naziv radionice – tema LJUDSKA PRAVA I MLADI

Cilj: upoznajući povijesni razvoj ostvarivanja ljudskih prava razviti kritičko mišljenje i asertivno izražavati vlastite stavove.

Ishodi:

- razvijena svijest mladih o načinima kršenja pojedinih ljudskih prava;
- osvijestena društvena uloga mladih u smislu njihova zalaganja za poštivanje ljudskih prava.

Trajanje: 90 min.

Oblici rada: kombinacija pojedinačnog rada, rada u paru i rada u skupinama.

Metoda rada: oluja ideja, vođeni razgovor, međusobna rasprava, analiza, kraće izlaganje, usmeno i pismeno izražavanje.

Materijali: računalno, projektor, radni listovi, post-it ceduljice, prazni listovi papira (A3 i A4), ljepljiva traka, flomasteri i kemijske olovke, PowerPoint prezentacija.

OPIS RADIONICE

1. Uvod

Sudionici su podijeljeni u dvije radne skupine.

Prva skupina sudionika dobiva listove s iscrtanom konturom ljudskog tijela. Na post-it ceduljice sudionici pišu neke od ljudskih želja i potreba, s tim da ono za što smatraju da su potrebe zalijepe unutar nacrtanog tijela, a želje van njega. Sudionici prezentiraju svoje uratke.

Druga skupina sudionika treba odrediti pravila koja se odnose na njihov zamišljeni život na pustom otoku. Trebaju zamisliti da su se našli na pustom otoku s kojeg ne mogu ili ne žele otići te dogovoriti 10 osnovnih pravila koja će im regulirati život na tom otoku.

online trening #SkillMe

Nakon prezentacije svih pravila uočavaju se ona koja su česta ili koja nedostaju, a mogu biti ključna za reguliranje života. Primjeri procesnih pitanja:

- Kako ste donosili odluke u svojoj skupini?
- Je li vam se bilo teško dogovoriti oko pravila?
- Koja se pravila pojavljuju u svim skupinama i zašto?

2. Središnji dio

Nakon prezentacije obiju skupina razvija se diskusija o tome koje od identificiranih potreba ili pravila jesu ili bi trebala biti dio ljudska prava. Nakon toga slijedi kraće izlaganje o povijesnom razvoju i značenju ljudskih prava s naglaskom na Općoj deklaraciji o ljudskim pravima.

Voditelj na pod stavlja papire s ispisanim osnovnim načelima ljudskih prava: **jednakost, odgovornost, tolerancija, solidarnost, sloboda**. Sudionici zauzimaju svoje mjesto kraj načela koje im je najvažnije te objašnjavaju razloge zašto su baš to načelo izabrali. Voditelj obrazlaže važnost i povezanost ovih načela objašnjavajući kako su ona utkana u sve važne međunarodne dokumente vezane uz **ljudska prava**.

3. Završni dio

Podijeljeni u parove sudionici, uz pomoć unaprijed pripremljenog radnog lista, pokušavaju osvijestiti situacije i načine kršenja pojedinih ljudskih prava. Riječ je o tablici u čijem je lijevom stupcu citiran određeni članak *Opće deklaracije o ljudskim pravima*, dok desni stupac treba popuniti primjerima kršenja bilo čega iz navedenih članaka. Svoje odgovore sudionici međusobno komentiraju i navode koji su oblici kršenja ljudskih prava prisutni i u njihovoj sredini. Ova aktivnost može biti dobar uvod u sljedeću radionicu vezanu uz aktivno građanstvo i način uključivanja mladih u kreiranje javnih politika.

Literatura:

- *Znam, razmišljam, sudjelujem* – Priručnik za nastavnike: pomoć u provedbi GOO-a,
- Radni listovi za vjeroučenike osmog razreda,
- Internet.

online trening #SkillMe

Radionica 19. Polaznica S.M.

Naziv radionice – tema: Ljudska prava i mladi – „Jednakost kao pravo svakog djeteta“

Ciljevi:

- Upoznati djecu s međunarodnim pravima, sukladno Konvenciji o pravima djeteta.
- Osnažiti djecu da znaju svoja prava i da se međusobno poštuju bez obzira na različitosti.
- Objasniti da svatko ima pravo na mirno djetinjstvo te obrazovanje.
- Probuditi u djeci osjećaj zajedništva te im omogućiti shvaćanje da nisu sami, da imaju pravo izboriti se za svoja prava.

Ishodi: prihvatiti druge učenike te pridonijeti razvoju razredne zajednice kao cjeline na način shvaćanja da razlike obogaćuju razrednu zajednicu, prepoznati pravo svakog djeteta i shvatiti da apsolutno svako dijete, neovisno koliko „različito“ ima jednaka prava

Trajanje: 120 minuta

Metoda rada: parlaonica na temu različitosti i prava djeteta, shvaćanje stereotipa gledanjem reklame UNICEFA te zajednička izrada plakata s ciljem osviještenosti o jednakosti i pravima djeteta

Materijali: flomasteri, hamer-papiri, laptop s projektorom za puštanje sadržaja

Opis radionice:

1. Uvod

U uvodnom dijelu, zainteresirala bi djecu parlaonicom na temu njihovih prava. Ispitala bi znaju li koja su im prava te jesu li se kada našli u/ili svjedočili situaciji gdje je nekom djetetu bilo uskraćeno njegovo pravo. Zatim bi pokušala saznati njihova mišljenja o djeci druge boje kože, nacionalnosti, izgledu i slično, na čemu bi se radionica i temeljila. Način na koji bih saznala jest

online trening #SkillMe

da bi podijelila djecu u parove i svi bi na papirić zapisivali po čemu se razlikuju od osobe koja sjedi nasuprot.

2. Središnji dio

Središnji dio radionice bio bi puštanje reklame koju je napravio UNICEF - **Would you stop if you saw this little girl on the street?** U reklami je prikazana djevojčica od šest godina koja se „izgubila“ i traži roditelje. U prvom djelu reklame, djevojčica je lijepo obučena i ljudi joj prilaze, pitaju treba li joj pomoć. U drugom djelu reklame, ista je djevojčica namjerno „zaprljana“ i obučena u neuglednu odjeću. Isti ti ljudi je tjeraju od sebe nazivajući je pogrdnim imenima.

Nakon toga bi svako dijete trebalo objasniti što je za njega bila poruka reklame, kako je ista djelovala na njega i koji je zaključak reklame.

3. Završni dio

U završnom dijelu bi podijelila djecu u manje timove, sa zadatkom da oslikaju hamer u svrhu plakata na kojima bi dječjim rječnikom i crtežima prikazala jednakost svakog djeteta u smislu njegovih prava.

Literatura:

- <https://www.youtube.com/watch?v=MQcN5DtMT-0> – reklama UNICEF-a
- Konvencija o pravima djeteta

Radionica 20. Polaznica S.Š.

Ljudska prava i mladi – Odbaci etikete

Cilj:

- usvajanje znanja o diskriminaciji i ljudskim pravima
- osvještavanje sudionika o vlastitim predrasudama i stereotipima
- potaknuti sudionike na razvijanje kritičkog mišljenja i nezavisnog primanja informacija

Ishodi:

- Sudionici će znati razlikovati generacije ljudskih prava
- Sudionici će znati što je diskriminacija i kako do nje dolazi
- Sudionici će osvijestiti svoje pojedine predrasude

Trajanje: 90 min

Metoda rada:

- Rasprava
- Rad u malim grupama

Materijali:

- Flipchart
- Pribor za pisanje (markeri, penkale, bojice)
- Predložak s citatima
- Dixit karte

online trening #SkillMe

Opis radionice:

Ova radionica je peta radionica ciklusa radionica koja se bavi ljudskim pravima i mladima.

1. Uvod

S obzirom da je ovo peta radionica, na početku nisu potrebne aktivnosti koje imaju za cilj pamćenje imena već su više potrebne aktivnosti kojima bi dodatno potaknuli grupnu koheziju, ali i dodatno međusobno upoznavanje.

Dixit karte (10 min)

Kako bi potakli komunikaciji i kako bi uopće znali kako se sudionici osjećaju i s čime dolaze, potrebno je ispitati situaciju i to pomoću Dixit karata. Sudionicima će na sredini kruga biti ponuđene karte iz kojih moraju odabrati onu kartu koja trenutačno opisuje njihovo stanje, osjećaje, misli.

Line up (10 min)

Sudionici se u tišini moraju poredati po visini, mjesecu rođenja, broju cipela, boji kose. Ovom aktivnošću potaknuti ćemo grupnu suradnju, ali ćemo i potaknuti sudionike da saznaju različite stvari o ostalim sudionicima. Navedena aktivnost će nas uvesti u ostatak radionice (sudionici se za početak moraju ustati i prošetati što doprinosi razvoju atmosfere).

Skulpture od ljudi (15 min)

Sudionike ćemo podijeliti u grupe od 6 članova. Svaka podgrupa će dobiti predložak skulpture koju mora izgraditi, ali od sudionika u podgrupi. Ova aktivnost je namijenjena za razvoj grupne kohezije.

2. Središnji dio

Svi jednaki - Svi različiti (40 min)

Sudionicima je podijeljen predložak s dva citata za koji moraju odrediti iz kojeg je djela citat i iz koje države je autor. Nakon samostalnog rada, međusobno se udružuju u grupe od tri sudionika u kojima komentiraju vlastiti odabir i odgovaraju na pitanja (Zašto su se odlučili za jedan, a ne za neki drugi odgovor? Što tekstovi govore o autorima? Što sudionici misle o tekstovima?) koja kasnije dijele u velikoj grupi iza koje slijedi rasprava o načinima i razlozima za odlučivanje za pojedinih odgovor.

Slijedi definiranje pojmova predrasude, stereotipi, diskriminacija i sl. i to na način da grupa sama dolazi do zaključaka koje u konačnici voditelj/voditeljica samo zapisuje na flipchart uz potrebna dodatna objašnjenja.

3. Završni dio

Dixit evaluacija (15 min)

Evaluaciju provedene radionice provesti ćemo pomoću asocijativnih karti (Dixit). Sudionicima će na sredini kruga biti ponuđene karte iz kojih moraju odabrati dvije. Prva karta bi označavala njihovo znanje o diskriminaciji, stereotipima, predrasudama prije radionice, a druga poslije radionice.

Literatura:

Brander, P. (2004). Kompas: Priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava. **Slavonski Brod, Europski dom.**

Radionica 21. Polaznik B.B.

Naziv radionice – tema: Bullying u srednjim školama, primjeri i načini nošenja sa nasiljem

Cilj: Razraditi sa sudionicima radionice temu o bullyingu u srednjim školama, kako fizičkom, tako i verbalnom, te novom cyber nasilju. Proći predrasude i stereotipe, osjećaje i potrebe, te nenasilno rješavanje sukoba.

Ishodi: Čuti mišljenja sudionika koji su razlozi bullyinga u školama, kako utječu na pojedince, kako se s njime nositi, te kako ih se može spriječiti. Moguća svjedočanstva sudionika koji su možda bili žrtvom nasilja vršnjaka.

Trajanje: 3h (2x po 45min 15min uvod, 10 min pauze, evaluacija 10min)

Metoda rada: Energizer, brainstorming, barometar stavova

Materijali: Flipchart papir, olovke, flomasteri, laptop, projektor, prostor za 10-15 ljudi.

Opis radionice: Radionica će se održati za određen broj sudionika (10-15), na uvodu će se provesti jedan kratki energizer kako bi se sudionici opustili te malo bolje upoznali. Proći osnovne pojmove, te načine i vrste nasilja, detaljnije razraditi svaku mogućnost nasilja, razgovarati o mogućim primjerima koje sudionici imaju, te čuti njihova mišljenja. Donijeti zaključak sa sudionicima, te pokušati naći načine rješavanja i nošenja sa nasiljem u školi među vršnjacima.

1. Uvod- 15 min

Upoznavanje, izabrati jedan od načina upoznavanja (energizer): igra 1: podjela u parove, te svaki par predstavlja jedan drugog, igra 2: dodavanje lopticom, te svaka osoba kaže nešto o sebi, dodaje lopticu dalje, ta osoba ponovi što je prva osoba rekla, predstavi sebe i dodaje lopticu dalje. Igra 3: svaka osoba se predstavi, kaže kažu neku pozitivnu riječ koja

online trening #SkillMe

počinje istim slovom kao i njihovo ime ili da kažu boju koju vole ili nešto što vole raditi kad nisu u školi.

2. Središnji dio-45min

Nakon upoznavanja i stvaranja opuštenije atmosfere, krenuti sa radionicom, definiranje **osnovnih pojmova** nasilja, razvrstavanje nasilja od fizičkog, verbalnog, te novog cyber nasilja koje se odvija na društvenim mrežama (Facebook, Instagram itd.). Proći kako prepoznati nasilnika, koje su osobine nasilnika. Razgovarati o primjerima u školama, slušati na primjerima **dionika ako imaju osobnih iskustva sa bullyingom** u školi. Proći tvrdnje putem barometra, što smatraju da spada u nasilje, te o kojem se obliku nasilja radi. Upitati te raspravljati o tome što smatraju zašto nasilnici imaju potrebu nauditi drugim osobama, od kuda dolazi ta mržnja i potreba. **Pauza 10 min**

3. Završni dio- 45 min

Nakon pauze i kratkog osvježenja, nastaviti s radionicom. Osvrnuti se ukratko na središnji dio, te ukratko proći sažetak drugog djela radionice. Proći određene zaključke i tvrdnje sudionika na temu nasilnika, oblika nasilja i razloge. Razraditi završni dio radionice, potaknuti raspravu o načinima sprječavanja nasilja u školama. Koju ulogu škola kao **odgojno-obrazovna ustanova** ima u brizi i borbi protiv nasilja za vrijeme trajanja škole. Postaviti odgovorne osobe kojima se učenici mogu anonimno javljati oko pomoći sa nasiljem. Uloge pedagoga, defektologa i ravnatelja u radu sa problematičnim učenicima, obavještanje roditelja, te eventualno nekih trećih stana ukoliko nisu roditelji u mogućnosti brinuti se i kontrolirati svoju djecu.

4. Evaluacija 10 min

Na kraju radionice provesti evaluaciju. Dio evaluacije je anonimna putem anketnih upitnika. Dio evaluacije provesti usmeno, sa pitanjima što su novo naučili, postaviti pitanje da sa 1-2 riječi kažu što za njih znači nasilje i što je nenasilje.

Literatura: Marshall B. Rosenberg - Nenasilna komunikacija - Jezik života, 2006.

online trening #SkillMe

Radionica 22. Polaznica L.M.

Online nasilje među osnovnoškolcima – CYBERBULLYING

Ciljevi:

- Ukazati učenicima viših razreda OŠ na važnost odgovornog ponašanja na internetu.
- Ukazati na posljedice **cyberbullyinga** na žrtve nasilja.
- Definirati **cyberbullying** i odgovorno ponašanje na internetu.
- Informirati ih o tome gdje mogu potražiti pomoć i prijaviti internetsko nasilje.

Ishodi:

- Odgovorno ponašanje tinejdžera na internetu.
- Smanjenje vršnjačkog nasilja na internetu.

Trajanje: 90 minuta (2x45 minuta)

Metoda rada: **brainstorming** metoda, barometar stavova, igra uloga

Materijali: PPT prezentacija, 2-3 videa, poster papiri, mali ljepljivi papirići, 3 markera, kemijske olovke (za svakog učenika jedna)

Opis radionice:

1. Uvod

Na početku radionice predstaviti ću se učenicima tog razreda. Pošto se oni međusobno kao razred poznaju, nije potreban ice-breaker, a ovisno o tome u koje će se vrijeme održati radionica možemo na početku napraviti neki kratki energizer (npr. **peal the banana**). Odmah ćemo preći na **brainstorming** o tome što znači **cyberbullying**. Brainstorming ćemo provesti na način da ću svim učenicima podijeliti male ljepljive papiriće na koje će napisati par pojmova koji njega/nju asociraju na **cyberbullying**. Nakon što to napišu, ja ću pokupiti papiriće i zalijepiti

online trening #SkillMe

ih na poster plakat te ćemo zajedno komentirati što su napisali. Nakon toga ukratko ću im ispričati što zapravo obuhvaća pojam **cyberbullying**. (TRAJANJE: 15 minuta bez energizera, s energizerom 20 minuta)

2. Središnji dio

Nakon uvodnog dijela, igrat ćemo igre uloga u kojima će se učenici podijeliti u grupe od po 4-5 članova i svatko će dobiti neku ulogu te će se morati ponašati u skladu s tom ulogom. Nakon toga, zajedno ćemo komentirati kako su se učenici osjećali u različitim ulogama. (TRAJANJE: 20 minuta)

Zatim ćemo igrati barometar stavova gdje ću im postavljati različite tvrdnje i oni će morati stati na poziciju s kojom se slažu u rasponu između dva ekstrema. Nakon toga opet će se vratiti istim grupama iz prethodnog zadatka te će komentirati svoje stavove. (TRAJANJE: 30 minuta)

3. Završni dio

Pustit ću im jedan video o **cyberbullyingu**. Nakon toga zajedno ćemo raspravljati o tome što su vidjeli te kako je to utjecalo na njih. Ja ću im u nekoliko minuta objasniti važnost odgovornog ponašanja na internetu te **kako bi to trebalo izgledati**. Na zadnjem slajdu prezentacije napisat ću im gdje se mogu obratiti u slučaju da znaju nekog tko je žrtva nasilja ili su i oni sami žrtve. Također, podijelit ću im papiriće na kojima će pisati iste informacije za slučaj da ih je sram zapisati informacije s prezentacije. (TRAJANJE: 20 minuta)

Literatura:

Par knjiga o cyberbullyingu iz psihologije, video ili dva s Youtube-a za koje sam sigurna da su točni i da su činjenice provjerene, statistički podaci za Hrvatsku i globalni podaci o cyberbullyingu, istraživanja na tu temu.

Radionica 23. Polaznica M.H.

SUKOB I JA – Interpersonalni sukobi i načini rješavanja

Cilj: Osvješčivanje ponašanja koje vode u sukob

Osvješčivanje osobne odgovornosti u sukobu

Razvijanje komunikacijskih vještina za nenasilno rješavanje sukoba

Ishodi: Upoznavanje sa elementima sukoba i ponašanjima koja rezultiraju sukobom.

Bolje shvaćanje vlastitog položaja u sukobu i načinima samokontrole.

Stечene komunikacijske vještine koje mogu pridonijeti nenasilnom rješavanju sukoba.

Trajanje: 1h 30m

Metoda rada: kreativne metode, dramske metode, diskusija

Materijali: papir, olovke/bojice, obrasci

Opis radionice:

1. Uvod

UPOZNAVANJE, UVOD (5') – ice-breaker ili energizer ovisno o situaciji

OLUJA IDEJA NA TEMU SUKOBA (15') – sudionici su zamoljeni da podijele svoja mišljenja i viđenja o sukobu, načinima rješavanja sukoba, kako su u sukobu najčešće reagirali, kakve su bile posljedice toga, vrste nasilja.

Trener zapisuje ideje na ploču/papir te formira stupce: uzroci sukoba/reakcije na sukob/načini nošenja sa sukobom

Kratak uvod o sukobu koji se nadovezuje na oluju ideja. (10')

2. Središnji dio

CRTAČKA BITKA (15') - sudionici se podijele u parove, tako što će u svakom paru jedna osoba biti „A“, a druga osoba „B“. Sudionici se zamole da tokom vježbe ne razgovaraju. Osobe „A“ se pozovu i kaže im se da im je zadatak da nacrtaju grad u predvečerje. Osobama „B“ se kaže da im je zadatak da nacrtaju plažu s kupaćima. Vrijeme trajanja vježbe ograniči se na 5 minuta. Potom parovi sjedaju zajedno i da im se jedna olovka, uz uputu da držeći olovku zajedno trebaju nacrtati sliku, ali u tišini, ne smiju **razgovarati**. Nakon isteka vremena svaki par pokaže svoj crtež i komentira ga. Zatim slijedi razgovor u plenumu. Kako vam je bilo dok ste crtali? Što ste osjećali i razmišljali? Kako ste se ponašali kada je postalo jasno da vam se zadaci sukobljavaju? Koliko ste surađivali, a koliko otimali za olovku?

ŽIVO KAZALIŠTE (30') - Sudionici se podijele u parove ili grupe, daje im se uputa da razmisle o nekom sukobu koji se dogodio relativno nedavno te da o tome porazgovaraju u paru/grupi. Odabire se jedan problem po paru/grupi te partneri moraju pripremiti mali skeč koji prikazuje kako se sukob dogodio te kako su reagirali. Ostali sudionici grupe kao publika mogu u svakom trenutku zaustaviti skeč i reći što bi oni drugačije napravili da se taj sukob riješi odnosno gdje vide grešku u načinu suočavanja sa sukobom.

Kada svi parovi izvedu svoj skeč, održi se mala rasprava: što misle o načinima sukoba, gdje se nisu slagali s načinom rješavanja sukoba ...

JA ŽELIM TI ŽELIŠ (15') – sudionici se dijele u parove, daje im se uputa da jedna strana stvarno nešto jako želi (primjerice predmet, ili izaći van), a druga strana je žestoko protiv toga te je potrebno pronaći zadovoljavajuće rješenje u danoj situaciji. Osoba koja ima predmet prva započne govoreći “Želim”, druga također i onda kreće **dijalog**. Ukoliko im ne uspije prvi pokušaj, predlažu rješenja dok god ne nađu ono koje im odgovara.

online trening #SkillMe

Na plakatni papir ili ploču napisati obrazac za početno stajalište:

ŽELIM ... (izaberi predmet ili aktivnost),

OSJEĆAM SE ... (reci kako se osjećaš sad kad to nemaš)

ZATO ŠTO ... (zatim reci zašto ti treba)

PREDLAŽEM ... (daj prijedlog dogovora)

SLAŽEM SE ILI NE SLAŽEM SE (složi se onim rješenjem za koje misliš da je fer za oboje) i pronalaska rješenja nađite rješenje koje je fer za oboje.

Nakon što je svaki par pokušao riješiti dvije situacije sukoba, nekoliko parova izloži svoje primjere rješenja grupi. Razgovor o diskusiji i rješenjima vodi se kako bi se vidjelo koliko je svatko ustrajao da nađe odgovarajuće rješenje, koliko su bila kreativna i zašto je važno pokušati **tragati** za fer rješenjima.

3. Završni dio

Evaluacija (10') – sudionike se zamoli da izdvoje neku situaciju sukoba tijekom trajanja radionice koja ih se najviše dojmila te smatraju li da bi nakon radionice mogli na tu situaciju drugačije reagirati nego prije.

Literatura:

Ajduković, M. & Pečnik, N. (1994) Nenasilno rješavanje sukoba. Zagreb: Alinea (II izdanje)

Janković, J. (1994) Sukob ili suradnja. Zagreb: Alinea (II izdanje).

Glick, B. & Gibbs, J.C. (2011) Aggression replacement training – A comprehensive intervention for aggressive youth

online trening #SkillMe

Radionica 24. Polaznik T.Z.

Naziv radionice : Nasilje među mladima

Cilj:

- sprječavanje vršnjačkog nasilja
- osvijestiti mlade da smo svi jednaki
- osvijestiti mlade na međusobno poštovanje i brigu

Ishodi:

- mladi će moći prepoznati vršnjačko nasilje među sobom
- pravovremeno reagirati na potencijalnu opasnost od vršnjačkog nasilja
- stvoriti empatiju među svojim vršnjacima

Trajanje: 65 minuta

Metoda rada:

- Demonstrirati pravilno ponašanje među vršnjacima,
- Radionica gdje će se mladi naći u ulozi zlostavljanog djeteta i kroz što prolaze takva djeca/mladi
- Memory
- Kratki video isječci o vršnjačkom nasilju, te kako ga prepoznati te kako pomoći „žrtvi“ te kako je to utjecalo na njihov život te ljudi oko njih samih

Materijali:

- Memory
- Video materijal

online trening #SkillMe

- Laptop i projektor
- Flomasteri
- Flipchart

Opis radionice:

1. **Uvod** (25 min) – Kako će radionica teći, o čemu će se točno raditi, da podijele svoje strahove, nade, očekivanja od radionice.

Demonstrirati pravilno ponašanje među vršnjacima kao i uloga zlostavljanog djeteta i kroz što prolaze takva djeca/mladi. Bilo bi kroz „igrokaz“ mladi bi uz u već unaprijed smišljenom scenariju „odigrali“ razne uloge, od zlostavljača, žrtve, inertnih promatrača te koje posljedice ostavlja te bi im bilo omogućeno korigiranja scenarija kako bi njima odgovaralo. Na taj način bi kroz korekciju scenarija sami dokučili kako se treba ponašati prema drugim osobama, te bi ih potaklo na promišljanje o njima samih ako su bili dijelom takvih stvari u pravom životu.

2. **Središnji dio** (10min) – Igra Memory, kroz tu popularno igru mladi bi morali slagati „parove“ samo što bi na tim slikama bile ilustracije nasilja nad mladim, te kako se ponašati u takvim situacijama i kako se ne ponašati.

3. **Završni dio** (30 min) - Gledanje kratkih videa o vršnjačkom nasilju, kako ga prepoznati, te kako pomoći „žrtvi“

- https://www.youtube.com/watch?v=7EhGm0ZR6V0&ab_channel=NicSuriano
- https://www.youtube.com/watch?v=nWqDtz1LlR0&ab_channel=JoyceMarcarelli
- https://www.youtube.com/watch?v=xdeuivQYnas&ab_channel=USATODAY
- https://www.youtube.com/watch?v=4xxXHdJTedQ&ab_channel=JazGalapagos

Razgovor o tome, kako su se osjećali dok su gledali video isječke, te da li su sami proživjeli takve situacije.

Literatura:

<http://centar-sirius.hr/-/nasilje-medu-mladima-i-kako-ga-zaustaviti-sto-drustvo-moze-uciniti/>

Radionica 25. Polaznik F.DŽ.

Naziv radionice – tema: Zdrav život, zašto i kako?

Cilj:

1. Polaznici će naučiti / utvrditi što je zdrav život i u kojim sferama se može provoditi.
2. Polaznici mogu primijeniti osnove naučenog u bar dvije sfere djelovanja.
3. Polaznici posjeduju napredno znanje u sve četiri obrađene sfere i sposobni su primijeniti znanje i nadograđivati isto.

Ishodi: Polaznici će, nakon odrađene radionice:

- znati što su makro / mikronutrijenti prehrane i čemu služe, pritom naučivši kako i u kojoj mjeri ih koristiti i kako prilagoditi prehranu vlastitim potrebama. Također će znati kako štetne tvari (cigarete, alkohol i droge) djeluju na organizam.
- znati više o sportovima i o razvitku i održavanju ljudskog tijela kroz fizičku aktivnost i moći će primijeniti znanje u svrhu poboljšavanja funkcionalnosti i zdravlja vlastitog tijela.
- znati više o vlastitom mentalnom zdravlju, razviti ili dodatno razviti kritičko mišljenje o sebi kao osobi i naučiti kako održavati vlastito mentalno zdravlje.
- naučiti kako razni hobiji mogu blagotvorno djelovati na psihi i raspoloženje općenito.
- znati gdje potražiti više informacija o svakom od navedenih ishoda.

Trajanje: 180 min (sama radionica bi se trebala razdvojiti u 4 segmenta po 45 min – 1h, iako, ovisno o interesu polaznika, može se odraditi samo željeni segment po trajanju od 45 min).

Napomena: U pripremi ću navesti primjer samo za prvi segment (prehrana), iako bi se ostalo moglo provesti po istoj šabloni.

online trening #SkillMe

Metoda rada: Uvodna rasprava na koju se nastavlja kratko predavanje, nakon kojeg slijedi grupni rad i zaključak radionice.

Materijali:

Opis radionice:

1. **Uvod** – Radionica se započinje brainstormingom kojeg uvodimo pitanjem: „Što je za vas zdrava prehrana?“, bilježimo mišljenje i ideje ljudi na vidljivo mjesto i nakon svih ideja, diskutiramo ih. „Zašto misliš da je ____ zdravo?“. Ukoliko postoji netočnih tvrdnji, navodimo skupinu da isprave tvrdnju na kvalitetan način, bez „napada“. „Što ostali misle o tvrdnji?“ Nakon brainstorminga, izvodi se nekoliko sumiranih zaključaka, isto se stavljaju na vidljivo mjesto.
2. **Središnji dio** – Glavni dio se započinje predavanjem uz PPT prezentaciju, sudionici također imaju ključne informacije isprintane, no dobiju ih nakon predavanja. Objašnjavaju se mikronutrijenti (proteini, ugljikohidrati, masti), što su, koje su razne podvrste makroa, odakle se dobivaju, čemu služe, kada se trebaju konzumirati i u kojoj količini, kako saznati vlastitu potrebu i razbijaju se određeni mitovi (masti su zlo i dobivaš salo (mast) isključivo ako jedeš masno i sl.) Uči se o mikronutrijentima i njihovom djelovanju na organizam, koliko čega unositi itd. Spominje se prednost određenih namirnica (koje su kvalitetnije, niski glikemijski indeks.) Što su kalorije i kako se gledaju. Uče se „life hackovi“ kako najjednostavnije uvesti zdravu prehranu u život i kako ju personalizirati. Govori se kratki uvod za sportski dio radionice, ne ide se u dubinu, ali se napominju ključne poveznice između prehrane i sporta.

online trening #SkillMe

Drugi dio središnjeg fokusira se na grupni rad. Svaka skupina dobiva primjer osobe koja se hrani na razne načine, npr. ako imamo 4 grupe, jedna dobiva sportaša koji se hrani odlično, sportaša koji se hrani krivo u nekom segmentu, pothranjenu osobu koja ima probleme u prehrani i pretilu osobu koja se hrani nezdravo i cilj je primijeniti naučeno i ispraviti greške u prehrani tih fiktivnih osoba.

3. Završni dio

Potičemo diskusiju naučenog, neka sudionici govore što bi promijenili u vlastitoj prehrani, a uz to, navođeni su pitanjima da sumiraju rečeno.

Literatura:

Bodybuilding.hr (razni članci o prehrani)

Fitness.com.hr (razni članci o prehrani)

<https://www.krenizdravo.rtl.hr/prehrana/glikemijski-indeks-gi-namirnica-tablica>

Radionica 26. Polaznica M.M.

Rizik a ne zabava! - Prevencija ovisnosti o kockanju/klađenju

❖ **Cilj:** Provedba odgojnog programa i likovnih radionica s ciljem promicanja primarne prevencije problema ovisničkog kockanja u tinejdžerskoj dobi

❖ **Ishodi:**

- Sudionici su upoznati s problemima, rizicima i prevencijom ovisnosti o kockanju
- Izradom kalendara daju svoj doprinos u podizanju svijesti o ovom problemu

❖ **Trajanje:** 115 min

❖ **Metoda rada:**

- Dijaloška metoda
- Diskusija
- Crtanje kalendara

❖ **Materijali:**

- Prezentacija
- likovni pribor
- A4 papir

Opis radionice:

1.Uvod

Upoznavanje s temom i predstavljanje (20min)

Na početku pitala bi sudionike što je to ovisnost? Kakve vrste ovisnosti poznaju? Zatim bi navela kako oko 50 000 ljudi u Hrvatskoj ima problem s ovisnošću o kockanju, te još 230 000 drugih nalaze se u skupini problematičnih da razviju tu ovisnost u budućnosti. Ovisnost o kockanju kod muškaraca počinje već u ranjoj adolescenciji, što je pogubno za njihov emocionalni razvoj, dok kod žena započinje kasnije u životu. Na temelju iskrivljenih mišljenja stvara se često kod pojedinca lažno uvjerenje da se rezultat igre može predvidjeti, da na rezultat igre pojedinac može utjecati, da je njegovo klađenje „pod kontrolom“, te da je „on gospodar“. Istakla bi kako kockanje može biti redovito ili epizodično, tijekom poremećaja progresivan, a traženje akcije i uzbuđenja važnije je i od samog novca. Kockanje se često neprimjetno razvija i primijeti tek kad je kasno.

Priupitala bi sudionike što misle je li se isti neurokemijski proces odvija u mozgu ovisnika koji konzumira drogu i ovisnika koji sudjeluje u klađenju? Zatim bi pojasnila kako je pogrešno uvjerenje to da je riječ tek o lošoj navici, a ne i o bolesti; neurokemijski procesi koji se odvijaju u mozgu ovisnika o kocki potpuno su isti kao i procesi ovisnika o drogi ili alkoholu.

Upitala bi sudionike da razmisle malo i navedu koliko kladionica mogu nabrojati samo u njihovom susjedstvu? Realnost je takva da se nalazimo u situaciji gdje se broj kladionica neprestano povećava, a one se nalaze pored parkova, kafića, škola, radnih mjesta, primamljivih reklama, naslova u medijima o „velikim dobitcima“, mladima uistinu nije lako odoljeti lažnim primamljivim porukama. Međutim sada postoji i problem online klađenja, putem primjerice mobilnih aplikacija kojima su meta svakako i oni mlađi od 18 godina. Stoga ovakva edukativna radionica kao mjera prevencije ovisnosti je vrlo potrebna.

online trening #SkillMe

2. Središnji dio (85 min)

Učenici prvih razreda srednjih škola u Splitu bili bi pozvani su da naprave umjetnička djela koja bi mogla biti odabrana za ilustraciju kalendara za promicanje svjesnost o problematici kockanja . Zadatak bi bio izrada postera koji ilustrira jedan od pojmova koji bi bili ponuđeni ili mogu izabrati da izrade neku vlastitu poruku. U oba slučaja poruka bi bila uključena u plakat.

Ponuđene poruke / teme:

- a) Mladi koji se kockaju imaju veću vjerojatnost da će biti uključeni u druge rizične ponašanja poput pijenja, uporabe droga ili nasilja.
- b) Korištenje besplatnih internetskih stranica za kockanje dovodi vas u rizik od krađe identiteta i drugih ozbiljnih problema.
- c) Problemi s kockanjem mogu se dogoditi bilo kome.
- d) Postoje bolje stvari za zabavu od kockanja.
- e) Kockanje može biti rizična aktivnost.
- f) Znakovi problema s kockanjem: laganje o kockanju i klađenju više od namjeravanog.
- g) Mnogi od nas nisu svjesni da je ovisnost o kockanju problem, a ne loša navika.
- h) Ljudi se mogu oporaviti od problema s kockanjem.
- i) Kockanje se često neprimjetno razvija i primijeti tek kad je kasno.
- j) Mogu prestati kada hoću!
- k) Ovisnost o klađenju može dovesti do teških financijskih problema.
- l) Rizik a ne zabava

3. Završni dio (10 min)

Na kraju radionica grupno će se prodiskutirati radovi svih sudionika i odabrat će se 12 najboljih crteža, jedan za svaki mjesec u godini. Kalendar će biti prodavani u srednjim školama, a sav prikupljen novac biti će doniran organizaciji „Liga za prevenciju ovisnosti“, Split.

online trening #SkillMe

Literatura:

- <https://www.plivazdravlje.hr/aktualno/clanak/23776/Ovisnost-o-kockanju.html>
- <https://drogeiovisnosti.gov.hr/popis-udruga-koje-sudjeluju-u-provedbi-projekta-resocijalizacije/1057>
- <http://www.responsiblegambling.org/rg-news-research/rgc-centre/research-and-analysis/docs/research-reports/understanding-the-audience-the-key-to-preventing-youth-gambling-problems>
- <https://funkymem.com/zones/ovisnost-o-kladenju>

Radionica 27. Polaznica P.I.

PRAVILNA PREHRANA JE POLA ZDRAVLJA! – radionica o zdravoj i uravnoteženoj prehrani mladih

Cilj: približiti mladim ljudima zdrav način prehrane, potaknuti ih na razmišljanje o zdravom životu (i naravno prakticiranje zdravog života kroz zdravu prehranu), pokazati im kako nije niti skupo, ni komplicirano hraniti se zdravo i uravnoteženo (kako zdrava prehrana može biti ukusna), ukazati im na prednosti koje zdrava prehrana donosi

Ishodi: očekuje se da mladi nakon radionice steknu znanja o zdravoj prehrani i zdravom načinu života, primjene to u svojoj svakodnevnici te da svoje stečeno znanje prenesu na okolinu šireći važnost brige o vlastitom zdravlju

Trajanje: 4 sata

Metoda rada: predavanje s aktivnim sudjelovanjem kroz teorijski i praktični dio, World Cafe

Materijali: hamer papiri, post-it naljepnice, kemijske, markeri u boji, brošura zdrave prehrane (primjer uravnotežene prehrane za tjedan dana), razne zdrave namirnice (povrće, voće itd.)

Opis radionice:

Radionicu bih započela s nekim energizerom kako bi se atmosfera podigla, ljudi povezali i povećala motivacija. Budući da je simbolično, vjerojatno bismo odigrali 'VOĆNU SALATU'.

1. Uvod

PRAVILNA PREHRANA - metoda asocijacija (na post-it papiriće napisati što ih asocira kada čuju riječi PRAVILNA PREHRANA)

KAKO SVAKODNEVNO PRIDONIJETI ZDRAVIJEM ŽIVOTU? Kratko predavanje o zdravoj i uravnoteženoj prehrani, o tome što ona čini tijelu (potkrijepljeno 'stvarnim' primjerima)

online trening #SkillMe

2. Središnji dio

World Cafe - tema: Kako zdrava prehrana može utjecati na sprječavanje zdravstvenih problema?

Iznošenje teza i rasprava.

Praktični dio: priprema zdravog obroka i slaganje primjera dnevnog menija u grupama (doručak, ručak, večera)

3. Završni dio

Prikaz rezultata uz kratko obrazloženje (zašto baš te namirnice i ta jela)

Evaluacija (koliko su sudionici zadovoljni radionicom i naučenim, eventualne primjedbe i pohvale)

Literatura:

Informirala bih se kod nekog nutricionista, a svakako bih pri sastavljanju brošura i predavanja koristila knjige koje se bave spomenutom tematikom, npr.: Hrana pod povećalom i/ili Najzdravije namirnice svijeta (u tim knjigama bih sigurno izvukla i neke 'fun facts' koje bi učinile predavanje zanimljivijim). Smatram da se radionica može uspješno održati jedino ako je trener **zaista informiran** o onome što predaje i naravno zainteresiran za temu kako bi je što bolje približio sudionicima.

online trening #SkillMe

Radionica 28. Polaznica E.P.

Radionica za mlade: 'Iz nečega – nešto, iz ničega – SVE!'

/Temeljena na istraživačkom radu: 'Rizici i zaštita mladih u Gradu Iloku – Mladi Iloka kako ste?' objavljenom u 8. Biltenu Studija o mladima za mlade/

Ciljevi:

- Potaknuti znatiželju i interes za bavljenjem društvenim položajem i rješavanjem problema mladih te motivaciju za angažmanom
- Informirati mlade o mogućnostima angažmana koje su dostupne, uključujući i djelovanje kroz udruge i inicijative mladih

Ishodi:

- Kohezija, usmjerenost na proaktivnost u zajednici, poduzimanje konkretne akcije za otvaranje Udruge mladih/ za mlade

Trajanje: 150 min (2,5h) sa dvije pauze od 10min

Broj sudionika: max. 15

Metoda rada:

- Kreativne tehnike
- Suradničke i interaktivne vježbe
- Kritički osvrt na rezultate istraživanja

Literatura:

- Petersdorfer, E. (2017): Rizici i zaštita mladih u Gradu Iloku – Mladi Iloka kako ste?, 8. Bilten Studija o mladima za mlade: Mladi o mladima, str. 100-109

Materijali:

- navedeni u tablici + još jedna kamera za snimanje (vidjeti s Gradom)

online trening #SkillMe

TRAJANJE(mi n)	NAZIV BLOKA	TIJEK I KLJUČNE PORUKE	REZULTATI	MATERIJALI
10 min	Okupljanje			Prijavna lista, glazbena playlista
10min	Upoznavanje/ energizer	Upoznavanje s lopticom: Vježba u kojoj prvo jedna optica kruži krugom – sudionik baca lopticu drugom sudioniku i izgovara njegovo ime i tako u krug dok se ne izgovore sva imena. Potom krug ide ispočetka s istim rasporedom – sudionici moraju zapamtiti kome su u prvom krugu bacali lopticu. Onda u vježbu ulazi druga optica – isti princip – samo krug kreće od sudionika koji je u prvom krugu zadnji dobio lopticu, znači vježba sad kreće odostraga (naravno, imena se i dalje izgovaraju). Na kraju ulazi treća optica – tu sudionici sami odlučuju kako će obići krug.	1. Upoznavanje sudionika 2. Stvaranje grupne kohezije (povezanosti) 3. Stvaranje opuštene i poticajne atmosfere	3 loptice
30min	Igra 'Vidoviti Milan'	Cilj je vježbe saznati tko je Vidoviti Milan grupe! Sudionicima se uručuju papiri s praznim grafovima. Zadatak je što točnije predvidjeti i obojiti visinu stupca u grafu koliko smatraju da mladi Grada Iloka npr.: cugaju tjedno, 'vise' na internetu, koliko su seksualno aktivni, fizički aktivni, koliko su zadovoljni školstvom u Iloku... itd. (pitanja iz istraživanja). Potom iščitavamo 'prave' rezultate dobivene istraživanjem. Onaj tko je bio najbliži odgovorima (bilježimo bodove na flipchartu) biva proglašen Vidovitim Milanom i dobiva posebnu staklenu kuglu budućnosti koja će mu trebati za daljnju igru.	1.Upoznavanje sudionika s rezultatima istraživačkog rada 2. Poticanje kritičkog promišljanja o problematici mladih Grada Iloka	15x5 A4 listova s podlogama praznih grafova, Flomasteri/b oje/ pisala, Flipchart ppt, Staklena kugla
	Refleksija :	Kako vam je bilo?... Kako vi doživljavate ove teme?... Jesu li vas podaci iznenadili? ... Smatrate li iz vašeg iskustva da su drugačiji?... Koja vam je od ovih tema najvažnija? Postoji li neka tema koju ovo istraživanje nije obuhvatilo?		
10min	Pauza			Glazbena playlista

online trening #SkillMe

40min	Kreativna vježba: 'Iz nečega – nešto.'	Vježbu sam osmislila prema citatu fizičara i izumitelja Thomasa Edisona: 'Da bi nešto izumio, potrebna ti je dobra mašta i hrpa smeća.' Vježba se odvija u skupinama (5x3 osobe). Cilj vježbe: S obzirom na prijašnju igru, imenovati 5 problema mladih Grada Iloka, dodijeliti im po jedan predmet (iz tajanstvene crne vreće za svaku grupu). Predati mi taj popis, (po mogućnosti vrlo brzo zaboravit a njega) te od tih predmeta, koristeći se dodatnim materijalom, fizički izraditi nešto novo. Bilo da to smeće preboje, razlome u komadiće pa slijepe, ušarafe u nešto novo, nalijepe na njega drugi predmet, stave ga da visi s nečeg... Za to vrijeme ih ja pratim i zapisujem ključne momente tijekom rada (tko je fokusiran skroz na svoj projekt, tko radije ide nekome pomoći, tko teži tome da više samo preboji stvari, tko tome da ih slomi i skroz sagradi iz početka itd...). Dozvoljeno je na bilo koji način od smeća izumiti nešto novo, koristeći se pomoćnim materijalima ili alatima iz 5 kutija (kutija za kamuflažu, kutija za transformaciju, kutija s vezivima, kutija za lijep izgled i kutija s još smeća) namjerno tako nazvanim da možemo pratiti koju su metodu i materijale najviše koristili.	1. Potaknuti kreativan izričaj kod mladih 2. Potaknuti suradničke odnose i grupni rad	5 crnih vreća sa po 5 osnovnih predmeta za reciklažu (plastika, papir, staklo, metal) kutija za kamuflažu (boje, sprejevi, gliter i sl.), kutija za transformaciju (čekići, kliješte, podloge za lupanje...), kutija s vezivima (ljepila, pištolj-ljepilo, žice, užad, ducktapeovi i sl.), kutija za lijep izgled (podloge za nova umjetnička djela: papiri u boji, stiropor, hamer papiri, okviri...) i kutija s dodatnim smećem (plastika, papir, staklo, metal) radno – kreativno-glazbena playlista
10min	Pauza			Glazbena playlista

online trening #SkillMe

5min	Predah / energizer	Jump in, jump out https://www.youtube.com/watch?v=k6bHltjIYzE&list=LLiJQneq_Jezr-wBq7HsZ2Aw&index=1	Razbuđeni uspavani izumitelji	
20min	Prezentacija izuma svake grupe, osvrt i zaključci	Svaka grupa ima na raspolaganju 2 min prezentirati što su sve to točno napravili. Nakon prezentacije pojedine grupe vraćam grupi popis dodijeljenih značenja svakom od predmeta. (Kreće osvrt: zanimljivo, ova je grupa odlučila skroz smrskati 'kulturni život' mladih i samo dijelove zalijepiti na 'šport' i sl. Razmatranje uključuje i korištenje teorije boja: Npr. Ono što bi trebalo biti vedro, jasno, brendirano, izdvojeno i živahno za mlade u Iloku ste obojali žutom bojom, što vama znači taj predmet(npr. manjak održavanja manifestacija u Iloku itd.) Slijede i zaključci u smislu: Lakše je uskočiti drugome pomoći s njegovim 'smećem', nego baviti se svojim 'smećem', potom: Neko 'smeće' ne možemo/ ne želimo uklopiti. Ili: Lakše je nešto samo prebojati i praviti se da smo ga promijenili, a taj predmet i dalje ne služi. Itd... Znam da će ovdje biti jako intuitivan pristup u pitanju, pogotovo jer želim da ih samo potaknem da oni sami donose zaključke, ne da ja pričam. Zato ću ih samo promatrati dok rade na izumima i pristupiti s pitanjima poput: Što mislite koji vam je bio najbolji resurs za ovo napraviti? Koliko vam je dodatnih alata trebalo da biste to napravili? Jeste li izumili nešto korisno? isl. Odgovore zapisujemo na flipchart.	1. Osvještavanje vlastitog 'smeća' kao potencijala s kojim možemo itekako puno tog napraviti za mlade u Gradu. 2. Refleksija o napravljenim izumima i dublje promišljanje o mladima u Gradu, o načinu na koji možemo nešto postići. 3. Odmjeravanje koliko truda, resursa je potrebno za nešto. 4. Osvještavanje načina na koji nešto radimo (netko je samostalniji i treba manje materijala, netko je ovisniji o drugome, za neke stvari mislimo da ne možemo ništa napraviti, neke ne želimo ni taknuti itd.)	Flipchart, flomići
5min	Vježba za kraj	Dramsko brojanje u paru 1-2-3 s tim da postepeno mijenjaju brojeve s riječju, pokretom i zvukom koji opisuje način na koji su u paru dogovorili da se ima najviše smisla angažirati	1. Opuštena atmosfera 2. Motiviranost za dolazak na drugi dan radionice 3. Grupna povezanost (kohezija)	

online trening #SkillMe

10min	Evaluacija + zadatak za sljedeći put	Podjela u parove te rasprava o tri točke: 1. kako im je bilo danas, 2. što su naučili i 3. što bi željeli raditi ubuduće na sličnim radionicama, nakon što rasprave pozvala bih dobrovoljce da pred krupom iznesu zaključke iz para. Zadavanje male domaće zadaće za sutrašnji dio radionice : pogledati na internetu zadane udruge, klubove, savjete mladih.	1. Na licu mjesta dobivena povratna informacija – podloga za planiranje daljnjih radionica	
--------------	---	--	--	--

Radionica 29. Polaznik J.C.

CIA – Creative, I am!

Tema radionice: Kreativnost među mladima

Cilj:

1. Osvijestiti sudionike o važnosti kreativnog izražavanja
2. Potaknuti sudionike na kreativno izražavanje
3. Motiviranje sudionika na širenje kreativnog razmišljanja

Ishod: razvijeno kreativno razmišljanje i izražavanje kod sudionika, potencijalni razvoj istoga u lokalnoj sredini sudionika

Trajanje: 60 minuta

Metoda rada: rad u paru, crtanje, diskusija, izlaganje pred grupom

Materijali: papiri B5 formata, olovke, isprintani jednostavni crteži, bojice

Opis radionice:

1. **Uvod (15min)**– uvodna aktivnost, nakon predstavljanja (3min), odvija se u parovima. Svakom paru dodijeli se jedan crtež i papir. Par sjedne leđima okrenut jedan prema drugome. Sudionik koji ima fotografiju ne smije ju pokazati svome paru, u zadatku mu je u dvije minute što kvalitetnije opisati crtež kako bi ga njegov par mogao nacrtati što vjernije originalu. Nakon toga slijedi kratki osvrt na crteže. Potaknemo grupu da prokomentira kako su se snašli prepričavati/crtati? Koliko su uspješno odradili zadatak? Ovom aktivnošću od deset minuta potičemo sudionike na kreativnost i vodimo ih prema glavnoj aktivnosti.

online trening #SkillMe

2. **Središnji dio (35min)**– „Jesam li kreativan“ – aktivnost u kojoj sudionici vođeni kratkim pitanjima i tezama (5min) dolaze do finalnog zadatka. Aktivnost započinje pitanjem „Jesam li kreativan?“. Na grupi je da se odvoje na dvije strane prostorije, da i ne strana. Nakon toga da strani slijede teze: 1.čekam inspiraciju, 2.sam se inspiriram, dok ne strana dobiva sljedeće teze: 1.nemam svoju inspiraciju, 2.ne znam se inspirirati. Nakon što je svatko svrstan nekoj tezi slijede glavna pitanja uz koje od sudionika tražimo objašnjenje. Čekam inspiraciju – Od kuda dolazi? Kratko objasniti. Sam se inspiriram – Kako, na koji način? Kratko objasniti. Nemam svoju inspiraciju – Što vidiš oko sebe? Kratko objasniti. Ne znam se inspirirati – Što vidiš oko sebe? Kratko objasni. Sudionici za promisliti i odgovoriti na pitanja imaju deset minuta. Nakon toga slijedi predstavljanje svojih odgovora grupi i diskusija (dvadeset minuta). Prvi nastupaju sudionici sa da strane, nakon toga sudionici sa ne strane. Samim predstavljanjem sudionici spoznaju mnogo različitih oblika ili pristupa inspiraciji. Nakon predstavljanja slijedi diskusija o odgovorima. Cilj ove aktivnosti jest približiti sudionicima kreativnost kao pojavu koja se gubi globalizacijom i robotizacijom. Sudionici koji su kreativniji djelovat će poticajno na ostatak grupe. Sudionici koji su smatrali da nisu kreativni upoznat će se sa različitim načinima traženja inspiracije te će biti primjerima potaknuti kreativno se izražavati.
3. **Završni dio/evaluacija (10min)**– grupi se podijele papiri i bojice. Sudionicima se zadaje zadatak da samostalno kroz crtež, stihove ili neku treću metodu izrade skalu ocjena od 1 do 5. Nakon toga na svojoj skali trebaju ocijeniti održanu radionicu. Za evaluaciju grupa dobiva deset minuta

online trening #SkillMe

Radionica 30. Polaznik L.S.

KULTURNJAŠTVO/ kreativna radionica

CILJ:

- Učiniti dionike radionice samoosvještenijima
- Povećati razinu divergentnog mišljenja u dionika
- Poboljšati perceptivne sposobnosti u dionika

ISHODI:

- Dionik će naučiti cijeniti svoj rad i svoje tvorevine
- Dionik će povećati razinu svoje samoosvještenosti
- Dionik će moći u svoja djela prepoznati kao kulturu
- Dionik će naučiti kritički promatrati svoju okolinu

TRAJANJE:

- 50 minuta

METODE RADA:

- Interaktivne vježbe
- Ice-breaker
- Energizeri
- Kružna formacija

MATERIJALI:

- Papiri
- Olovke

online trening #SkillMe

OPIS RADIONICE:

- **UVOD:**

a. **name tag** – nešto drugačija igra lovice od one obične, prije nego sami **name tag** započne, dionici će posloženi u krug svi izgovoriti svoja imena, predstaviti se ostatku, što slijedi jest igra lovice u kojoj se, kad uloviš nekoga, zamrznete oboje i glasno i jasno kažete tko je ulovio koga, poimence i tako igra ide dalje dok se ekipa ne umori. Još jednom krug i svatko ponovi svoje ime naglas. Predah. (5 min.)

b. objašnjenje prethodne igre – poznavanjem i pamćenjem tuđih imena izražavamo poštovanje, poštujemo sebe i poštujemo druge. Naglasak na važnosti dobrih odnosa i kvalitetne međukulturne komunikacije. (5 min.)

- **SREDIŠNJI DIO:**

a. **leaving your mark** – postavimo dionicima situaciju: „Da niste ograničeni apsolutno ničime, nikakvim resursima kakav biste kulturnjački trag ostavili na svijetu? Bi li to bio mjuzikl ili zbirka poema, koncert ili grafit na glavnoj ulici, umjetnička instalacija nasred trga ili još bolje – nešto vaše i potpuno originalno. Slušamo! I ne izostavite detalje – tko bi sve bio tamo, kome bi moje djelo bilo namijenjeno, koju poruku bi moje djelo imalo, bi li uopće imalo poruku?“ Ostavljamo dionicima vrijeme za promisliti i zapisati ideje i zamisli. (10 min)

b. predstavljanje svojih ideja odnosno „**mark**ova“ ostatku skupine, a zatim razgovor o vrijednosti vlastitih ideja i zamisli, o mogućnostima realizacije istih i planovima za budućnost. Voditelj samo potiče diskusiju, dionici su pozitivni kritičari. (15 min)

c. **kulturnjački projekti** – s obzirom na izložene ideje, voditelj slaže dionike u tri do četiri grupe (ovisno o broju polaznika naravno, broj može biti manji ili veći) koje sadržavaju osobe različitih talenata i afiniteta. Zadatak: zajednički osmislite kulturnjački projekt u koji bi bile implementirane ideje svakog od članova i koji bi bio ultimativni kulturnjački projekt, ponovno, zamišljamo da nemamo ograničenja. **(10 min)**

online trening #SkillMe

EVALUACIJA:

- Svaka grupa iznosi svoj plan. Međusobno komentiranje s ciljem povezivanja umova koji isto ili slično razmišljaju. (10 min.)
- Opuštanje za kraj. Duboko disanje uz promišljanje o proteklih sat vremena, kratki komentari, voditelj postavlja pitanja poput „kako vam se svidjelo, kako je na vas ova radionica djelovala?“ (5 min.)

LITERATURA

- /

Radionica 31. Polaznik F.B.

Naziv radionice – tema: „Slovo na slovo“

Ciljevi:

- Razviti sposobnosti pisanja u srednjoškolaca zainteresiranih za spisateljstvo.
- Pomoći osvijestiti polje kojim se žele baviti.
- Razviti koncentracijske metode i plansko pisanje te smisleno sastavljanje većih cjelina.

Ishodi: Grupa mladih ljudi koja je u stanju pretočiti svoje ideje i koncepte u djelo putem pisanja i lako barataju raznim metodama pisanja.

Trajanje: Dvosatni sastanci svakog drugog tjedna kroz period od 6 mjeseci.

Metoda rada: Od neformalnih metoda koje smo spomenuli koristio bih brainstorming, world cafe i živu knjižnicu.

Materijali: Mnogo papira, kemijskih olovki, tehnička oprema: laptop, projektor, zvučnici, prezentacije specifično prilagođene svakom sastanku

Opis radionice:

1. Uvod

Upoznavanje sudionika i inicijalna razmjena već stečenih iskustava. Uvodne radionice bave se filtriranjem preferencija sudionika i razdjeljivanjem sudionika u grupe. Grupe bi bile sastavljene od osoba sa sličnim interesima u ovom polju. Potom nastavak s radionicama namijenjenim eksperimentiranju s drugačijim načinima pisanja.

online trening #SkillMe

2. Središnji dio

Grupe koje su prethodno složene dobivaju zadatak kroz ostatak vremena edukacije zajedno kao kolektiv stvoriti djelo. Podjela njihovih uloga i način na koji rade su na njima. Tokom ovog procesa na idućim sastancima svaka grupa prezentira svoj progres (npr., po poglavljima ukoliko se radi o romanu) i u međuvremenu dobivaju predavanja i prezentacije o autorskim pravima i procesu izdavaštva.

3. Završni dio

Na samom kraju reflektiranje o procesu stvaralaštva koje su zajednički imali. Koje su bile pogreške i kako ih izbjeći, a koje su bile pozitivne strane. Slijedi publikacija zajedničkih djela koje su grupe stvorile. Na kraju naravno finalna evaluacija.

Literatura:

1. <http://www.books.hr/vijesti/sve/savjeti-za-mlade-pisce>

online trening #SkillMe

Radionica 32. Polaznik M.I.

Naziv radionice	Prodaj da prodáš!
Datum i vrijeme održavanja	21.02. 12:00 – 14:40
Logistics Required	Projektor, laptop, platno, pribor za pisanje, M&Ms bombone x 3 paketa, stolice, stolovi, telefoni
Trajanje radionice	2h 40 min

Cilj radionice:

- naučiti ih ponašanju na sastanku te **uspostavljanje samog sastanka**
- **pravilno uspostavljanje prvog telefonskog poziva**
- naučiti ih odlikama dobrog prodavača

Ishod: Sudionici sposobni da prodaju proizvode uvjerljivije, kvalitetnije. Postanu svjesni samog procesa prodaje, te vještina koje joj potpomažu.

Glavna poruka radionice: U današnjem svijetu ekonomije, ubrzane industrije, potražnjom za kvalitetnom radnom snagom, poznavanje vještina u prodaji su neophodne.

online trening #SkillMe

Tijek radionice:

	Odjeljak	Opis/Sadržaj	Priprema
20 min	Uvod	Predstaviti sebe, radionicu, ciljeve radionice te sam tijekom radionice.	Laptop upaljen na prezentaciji te spojen s projektorom
15 min	GTKEO	Rasporediti sudionike na grupe od po 4 člana. Svaki član uzme od 3 – 5 M&Ms iz zdjele. Upozoriti ih da ne jedu (još). Otvoriti ppt na kojoj se nalazi objašnjene svake boje npr. Zelena – obitelj, žuta – zanimljivosti o njima... Te na osnovu toga koliko su uzeli bombona moraju toliko stvari reci o sebi.	Zdjela s M&Ms, stolice za 20 sudionika za 5 grupa po 4 sudionika, laptop s ppt
60 min	Predavanje o prodaji	Obavljanje prvog poziva, razlika warm i cold call, dogovaranje sastanka, prezentacija sebe (kako se odjenuti, ponašati, kako se rukovati, gdje sjesti, koliko treba da traje sastanak...), Istraživanju tržišta...	Stolice u 2 reda poredane
15 min	Simulacija poziva	Sudionici se vrate u prethodne grupe, te dobiju telefon, svako poziva mene te dogovara sastanak.	Telefoni, stolice u grupama
20	Priprema za	Grupe dobivaju različite proizvode koje	Papiri na kojim

online trening #SkillMe

min	sastanak	trebaju prodati točno određenim tvrtkama. Imaju 20 min za pripremu (istraživanje tvrtke, priprema nastupa, ideje...)	pišu proizvod I tvrtka
15 min	Simulacija sastanka	Grupe odlaze na sastanak sa facilitatorom i prodaju mu proizvod.	5 stolova s po 4 stolice ispred I 1 iza stola
20 min	Evaluacija i feedback	Davanje feedbacka, usmjeravanje na greške koje su činili, te pohvale.	Stolice u 2 reda poredane

Radionica 33. Polaznica P.P.

Kreativno rješavanje problema

Cilj: povećati kreativnost, sposobnosti rješavanja problema uz pomoć metode „design thinking“, razviti vještine rada u timu, povećati povezanost grupe

Ishodi: sudionici znaju primijeniti metodu „design thinking“ u rješavanju problema

Trajanje: oko 2,5 sata

Ciljna skupina: mladi od 18 do 30 godina

Veličina grupe: 5-20

Metoda rada: design thinking

Materijali: ploča/flipchart i markeri, prazni papiri, kartoni, papirnati selotejp, škare, samoljepljivi papirići, lego/drvene kockice, figurice, kuglice za nizanje, šibice, flomići, bojice... sve što potiče kreativnost i pomaže vizualiziranju

Opis radionice:

- **Uvod (5')**
 - Predstavi cilj radionice – rješavanje određene problemske situacije na kreativan način s korisnikom u središtu pozornosti
 - Postavi problemsku situaciju koju će sudionici rješavati. Ona bi trebala biti što relevantnija za sudionike, te odgovarati njihovoj dobi, interesima i sl.
- **faza 1. – empatija (30').** Zajedno sa sudionicima, na flipchartu popiši sve vrste ciljnih skupina (korisnika) koji na bilo koji način sudjeluju u problemskoj situaciji ili na koje ona ima utjecaj (npr. učenici neke škole, učitelji, roditelji, članovi kluba, susjedi itd.). Podijeli

online trening #SkillMe

sudionike radionice u timove od 5 osoba i svakom timu dodijeli jednu ciljnu skupinu. Sudionici se mogu koristiti flipchartovima, praznim papirima, markerima i sl. kako bi zapisivali rezultate svoga rada.

Timovi trebaju skupiti što više informacija o svojoj ciljnoj skupini: kojeg su spola, dobi, koji su njihovi interesi, budžet kojim barataju, navike, stil života itd. To mogu postići npr. intervjuiranjem pripadnika ciljne skupine, pretraživanjem Interneta itd. Nakon toga, timovi razmišljaju o potrebama ciljne skupine koje će biti zadovoljene rješavanjem danog problema (npr. potreba za efikasnošću, sigurnošću, pripadnošću, informiranošću itd.).

- **faza 2. – definiranje problema (20')** koji stoje na putu rješavanja zadane problemske situacije. Problemi trebaju biti usko povezani s ciljnom skupinom i njenim potrebama koje su bili definirani u prethodnom koraku, npr. nezainteresiranost lokalnih vlasti, manjak prostora, negativan stav susjeda i sl.

Nakon definiranja svih problema, timovi se trebaju odlučiti za onaj koji je, prema njihovom mišljenju, najvažniji.

- **faza 3. – brainstorming (20').** Svaki tim daje prijedloge rješavanja problema za koji su se odlučili. Podsjeti timove na načela brainstorminga – sve su ideje, čak i one najluđe, dobrodošle. Nema osuđivanja ideja. Nakon što su sve ideje stavljene na papir, dolazi do evaluacije prijedloga u kojoj svaki član tima mora reći jednu pozitivnu i jednu negativnu strane svake ideje. Nakon evaluacije, timovi biraju koje će rješenje isprobati u sljedećoj fazi.
- **faza 4. – stvaranje prototipa (30').** Koristeći se materijalima s gore navedenog popisa, timovi razvijaju prototip svoga rješenja. Ono treba biti što opipljivije i konkretnije (tome trebaju pomoći navedeni materijali). Prototipovi mogu predstavljati neki proces, situaciju, mjesto, objekt i sl. i trebaju uključivati ulogu predstavnika ciljne skupine.

online trening #SkillMe

- **faza 5. – simulacija i komentari (30’).** Timovi predstavljaju svoje prototipove ispred ostalih timova – simuliraju situacije i procese, predstavljaju funkcioniranje rješenja, prezentiraju mjesto i sl. Nakon svake simulacije, dozvoli kratku diskusiju u kojoj će svatko moći komentirati moguća poboljšanja prototipa, izbor rješenja, problema ili bilo kojeg drugog segmenta. Naglasi da u tipičnom procesu, nakon ove faze, sudionici se obično vraćaju na neku od prethodnih faza i razrađuju problem dok ne dođu do zadovoljavajućeg rješenja.
- **refleksija (10’).** Pitaj sudionike bi li, prema njihovom mišljenju, njihovo rješenje stvarno moglo doprinijeti poboljšavanju problemske situacije. Kakve su poteškoće imali tijekom rada? Na što su se najviše fokusirali (na razvoj svoje ideje, na ciljnu skupinu, na nešto drugo)? Smatraju li da je taj način rješavanja problema prikladan za druga područja (npr. podizanje standarda života lokalne zajednice, poduzetništvo i sl.)?

Literatura:

https://en.wikipedia.org/wiki/Design_thinking

<https://dschool.stanford.edu/resources/a-virtual-crash-course-in-design-thinking>

<https://www.interaction-design.org/literature/article/5-stages-in-the-design-thinking-process>

<https://www.slideshare.net/problemloeser/oeb-design-thinking-taster-workshop-2017>

online trening #SkillMe

IV. Evaluacija

Vrijeme je da objasnimo što je evaluacija i koja je njena važnost.

Prema OECD-u, evaluacija je **objektivan proces kojim se određuje vrijednost ili značaj** aktivnosti, politike ili programa, planirane intervencije, intervencije u toku ili završene intervencije. Možemo reći kako je **evaluacija postupak vrednovanja, ocjenjivanja, odnosno utvrđivanja vrijednosti ili važnosti nečega**. Ovo "nečega" može biti više stvari, ali se u našem slučaju evaluira pojedina radionica, odnosno aktivnost. Aktivnosti i rezultati učenika prate se i procjenjuju za razne svrhe a važni su jer donose informacije sudionicima radionica i provoditeljima o uspješnosti zajedničkog rada u obrazovnom procesu.

Često se događa da evaluaciju napravimo površno jer **nemamo dovoljno vremena**, ali ona je **zapravo ključan dio** procesa neformalnog učenja (i obrazovanja). Evaluacija u ovom slučaju uključuje **refleksiju** - što znači da sudionici aktivnosti aktivno promišljaju o svemu što su iskusili i naučili tijekom aktivnosti. Osvješčivanje naučenog je vrlo bitno u neformalnom obrazovanju budući da ne postoji vanjski čimbenik koji ocjenjuje i vrednuje stečeno znanje. I upravo zbog **nedostatka vanjskog evaluatora**, vrlo je bitno evaluaciju aktivnosti napraviti "kako se spada" i odvojiti dovoljno vremena kako bi sudionici aktivnosti promislili i osvijestili što su to točno naučili.

online trening #SkillMe

Ovdje vam pružamo nekoliko primjera formalnog evaluacijskog obrasca i neformalne metode evaluiranja:

- **Formalni evaluacijski obrazac** - anketni upitnik. Ovo je najjednostavniji, najbrži i najdosadniji način evaluacije. Iako potiču na razmišljanje o cjelokupnom procesu ukoliko imaju dobro postavljena pitanja, ankete su uglavnom dosadne i u neformalnom obrazovanju ih izbjegavamo. Najčešće se koriste u svrhu zadovoljavanja službenih zahtjeva (primjerice, javna ustanova financira provođenje vaših radionica, te želi jasne podatke kako napredujete i koliko su korisnici zadovoljni - u ovom slučaju ćete najvjerojatnije koristiti anketni upitnik, jer je najlakše prikazati dobivene podatke). Sudionici najčešće nisu uključeni u obradu podataka nakon što ispune anketu, te nisu upoznati s rezultatom evaluacije.

[Evaluacijski upitnik - primjer](#)

- **Evaluacija uz pomoć likovnog materijala** - treneri su osmislili kategorije za koje žele dobiti povratnu informaciju od sudionika. Sudionici daju povratnu informaciju u obliku skale procjena. Nakon što sudionici daju svoju povratnu informaciju, grupa raspravlja o rezultatima. U ovom slučaju, sudionici su uključeni u rezultate evaluacije i međusobno mogu izmjenjivati dojmove.

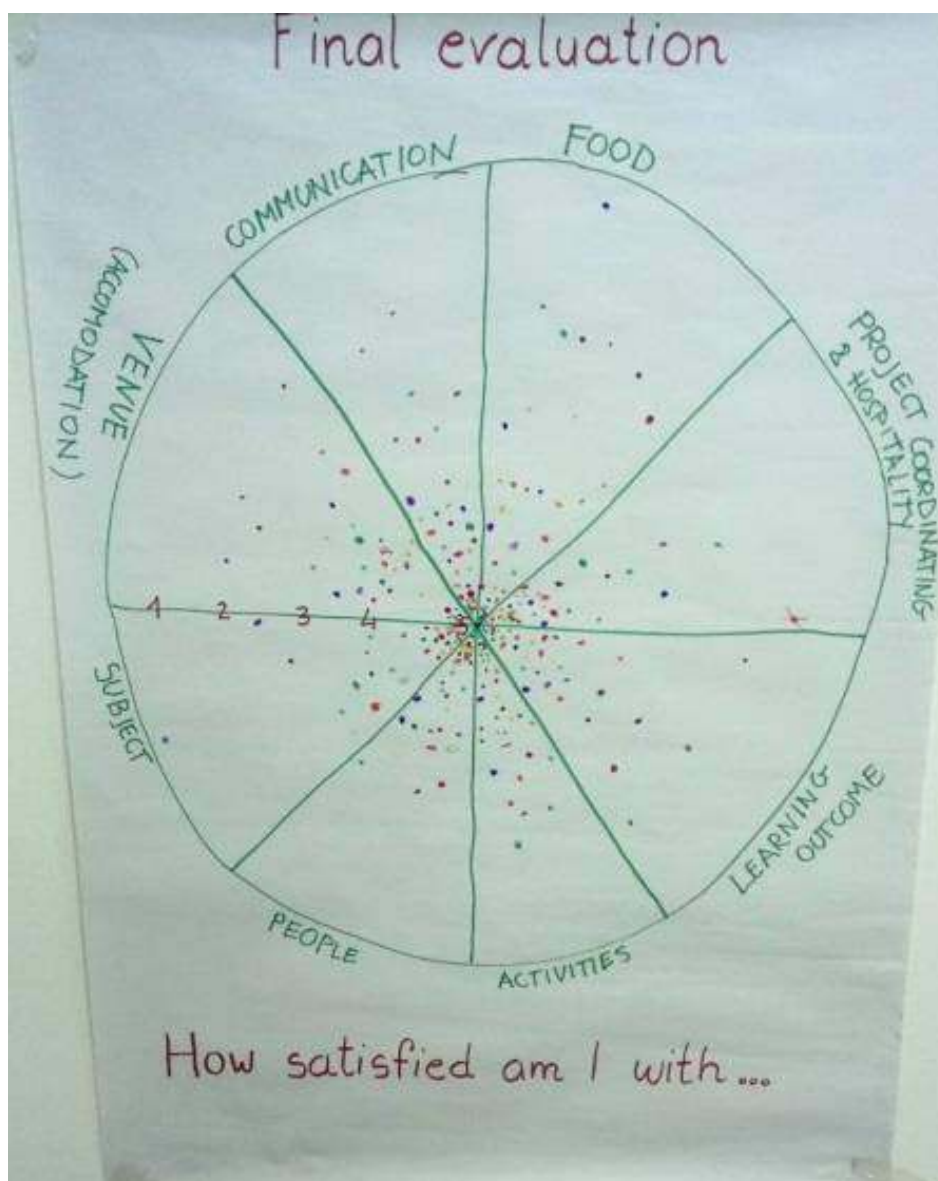
online training #SkillMe

online trening #SkillMe

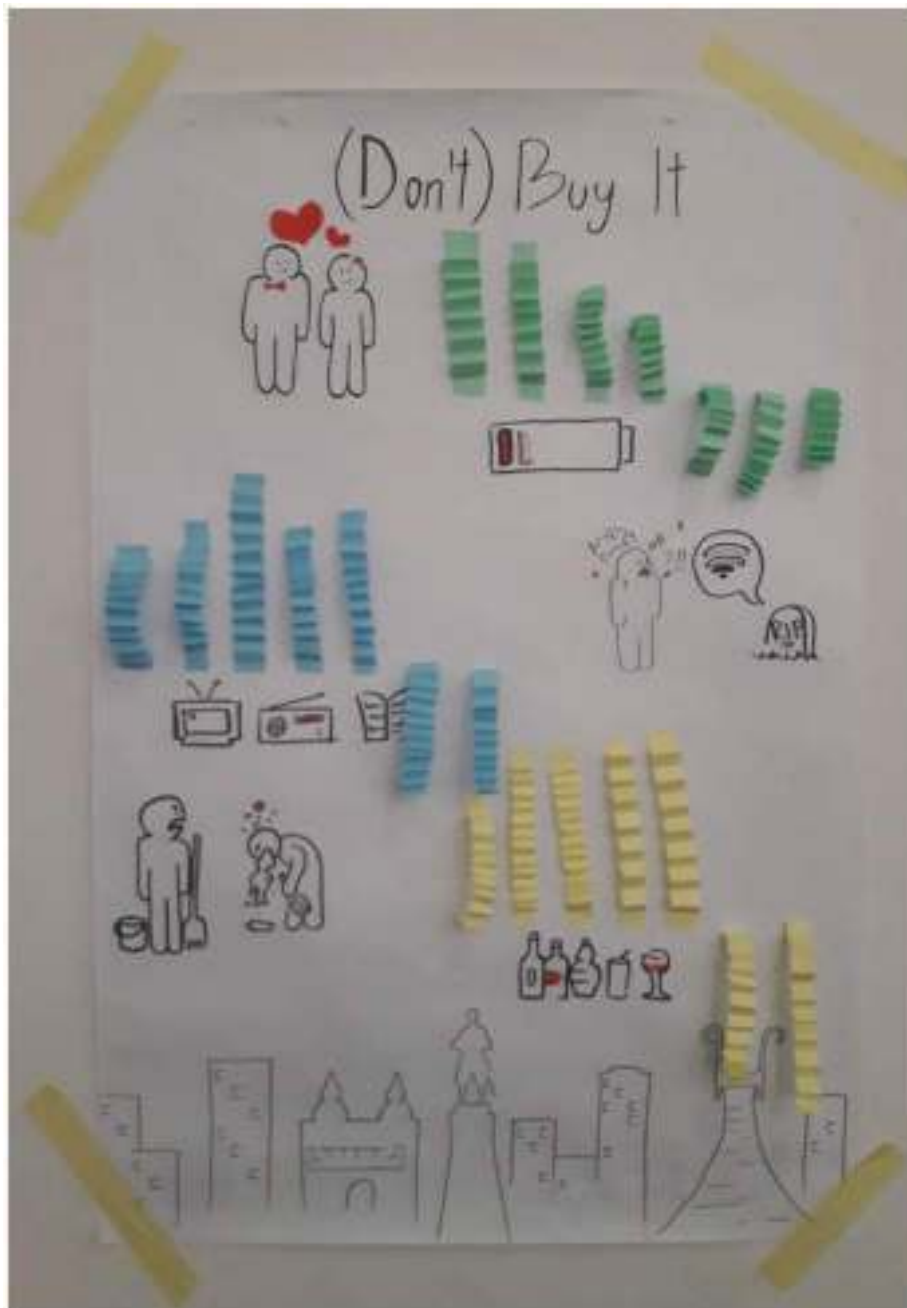
- **Evaluacija uz pomoć grafičkog prikaza** - treneri također osmišljaju kategorije za koje žele dobiti povratnu informaciju. Sudionici opet procjenjuju uz pomoć skale procjena (kao što se može vidjeti iz priloženog - postoji mnoštvo varijacija). Nakon što sudionici daju svoju povratnu informaciju, grupa raspravlja o rezultatima. I u ovom slučaju, sudionici su uključeni u rezultate evaluacije i međusobno mogu izmjenjivati dojmove.

online trening #SkillMe

- **Evaluacija uz pomoć likovnog prikaza** - u ovom slučaju sudionici sami određuju kategorije radionice (treninga) za koje žele dati povratnu informaciju. Uputa je da budu što kreativniji - ali i što jasniji u davanju povratne informacije. Nakon što izrade svoj prikaz, predstave ga cijeloj grupi, te zajedno raspravljaju o izboru kategorija, izboru prikaza, rezultatima njihove evaluacije.

online trening #SkillMe

- **Evaluacija uz pomoć DixIt karata** - nakon ovakvog tipa evaluacije, najčešće ne ostaje papirnati zapis, te bi bilo preporučljivo cijeli proces snimati. Sudionici sjednu u krug, unutar kruga se postave DixIt karte (volimo koristiti DixIt za najrazličitije aktivnosti, ne samo evaluaciju. Nakon kratkog promišljanja sudionici biraju jednu kartu koja prezentira njihovo iskustvo i tko želi, podijeli svoj doživljaj. Ovakva evaluacija zna biti poprilično emotivna.

online trening #SkillMe

- **Korištenje online alata i modernih tehnologija za evaluaciju** - Ovakva evaluacija omogućuje korištenje modernih tehnologija, a istovremeno uključuje i sudionike u raspravu o rezultatima evaluacije. Mladi su skloni korištenju modernih tehnologija, te im je ovaj način evaluacije jednostavan i zanimljiv (zapravo je riječ o anketnom upitniku na interaktivan način). No, za provedbu ove evaluacije potrebni su smart uređaji i internet. Jedan od online alata za evaluaciju koji smo koristile je [Mentimeter](#)

online trening #SkillMe

Na sljedećim stranicama možete pronaći radove polaznika online tečaja #SkillMe.

ZADATAK 6. I za kraj evaluacija!

Ovo je Vaš posljednji zadatak vezan uz ovaj online tečaj. Molimo vas da osmislite **metodu evaluacije** kojom bi evaluirali **jednu radionicu ili trening** (npr. radionicu koju ste vodili ili biste voljeli voditi; ili evaluaciju ovog treninga, evaluaciju trenerica, samu online platformu Moodle, izaberite), te da završeni zadatak priložite **u wordu**.

Možete koristiti slike, videa, opise. Važno nam je da opišete koji biste točnu metodu evaluacije koristili i objasnite zašto. Npr. ako ćete koristiti anketni upitnik, potrebno je priložiti isti. Naša je preporuka da ne koristite anketni upitnik, već se pokušate dosjetiti nekog neformalnijeg oblika evaluacije.

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 1. Polaznica M.R.

Odlučila sam evaluirati ovaj trening koristeći se slikama. U nastavku su slike drveta koji sam crtala u domu za starije osobe Maksimir. Na njemu sam radila nekoliko mjeseci i na početku nisam vidjela kako će drvo izgledati **no kako sam postepeno radila na njemu tako je drvo dobilo svoj oblik i svrhu.** Ovaj trening me je podsjetio na moje drvo. Na početku nisam znala kako će ovaj trening ići, hoću li biti u njemu dobra ili ne. No kako je trening napredovao i uz vodstvo i **upute super trenerica, polako je sve sjedalo na svoje mjesto i uistinu sam korak po korak naučila kvalitetno napraviti za koju se nadam da ću je jednog dana uistinu i provesti.**

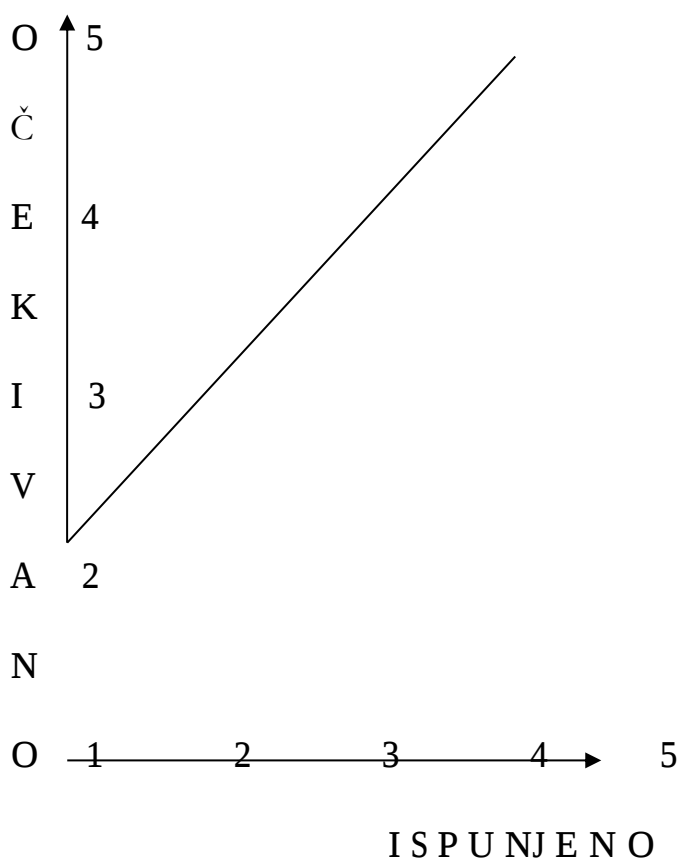
online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 2. Polaznica A.G.

Evaluacijski upitnik

(Kako bismo mogli unaprijediti ovakve i slične treninge/radionice, molimo Vas da ispunite ovaj evaluacijski upitnik. Upitnik je anoniman i za njegovo ispunjavanje Vam je potrebno 5 minuta. Unaprijed zahvaljujemo na uloženom vremenu!)

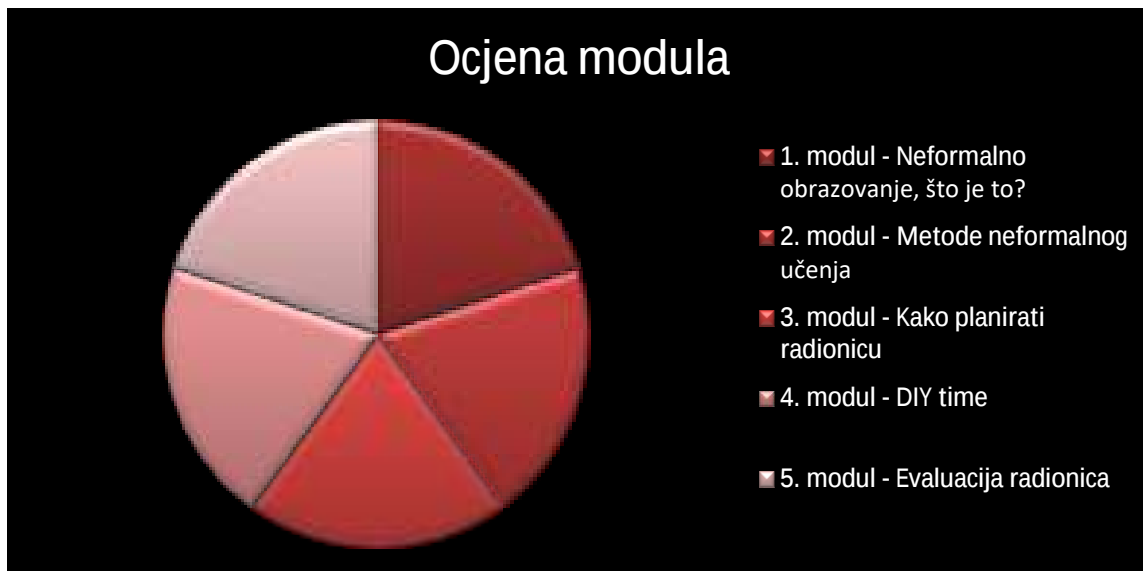
1) Označite na krivulji s X koliko su ispunjena Vaša očekivanja od radionice.

online trening #SkillMe

2) Kako vam se svidio određeni modul (primjerice ako vam se nije svidio stavite X bliže sredini, ako ste oduševljeni, stavite X bliže rubu)

3) Koliko Vam je ova radionica pomogla u stjecanju praktičnih/primjenjivih znanja?

4) Biste li se ponovno prijavili na ovakvu i/ili sličnu radionicu?

a) da

b) ne

online trening #SkillMe

4) Zašto ste se odlučili za ovu radionicu (napišite u jednoj rečenici)?

5) Što Vam se najviše svidjelo, što nije, a što biste promijenili (napišite u jednoj RIJEČI)?

+

-

6) Prijedlozi, pohvale, sugestije?

*Objašnjenja:

Koristila sam različite metode te sam evaluaciju napravila na primjeru cijele radionice. Nisam išla u detaljna pitanja, ovo je bilo samo radi primjera kako se evaluacija može napraviti i s korištenjem različitih metoda (ako je potrebno, mogu osmisliti i više pitanja). Prvo sam išla s idejom samo pokazivanja nekoliko načina evaluacije, iako mislim da se evaluacija može provesti i na ovaj način – koristeći različite metode ocjenjivanja pojedinih dijelova. Zanimljivo je, koriste se različite metode te samim time drugačije (a ljudi inače vole drugačije – barem što se ovakvih stvari tiče, budući da se uvijek susrećemo s standardnim upitnicima).

Samu evaluaciju ne bi nikako stavila da traje duže od 10 minuta, a velik broj pitanja gdje je potreban odgovor bi smanjila na minimum jer ljudi inače same odgovore preskaču (znam da ja u dosta slučajeva preskačem, osim ako sam oduševljena s nekom radionicom).

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 3. Polaznik B.B.

Na kraju radionice bi proveo djelom usmenu evaluaciju, pri kojoj bih zamolio da iznesu svoje iskrene stavove o radionici, što su naučili, što im je bilo dobro, a što im se nije svidjelo. Radionica bi bila odrađena kroz igru, u kojoj bi sjeli svi u krug, te bacali klupko vune između jedni drugih, tako bi radili jednu mrežu (koja bi predstavljala novo naučena znanja).

S obzirom kako je potrebno imati neki pisani oblik evaluacije radi lakše analize, ili je potrebno zbog prikazivanja nekoj trećoj strani, zamolio bi ih također da i popune online evaluaciju za koju bi im poslao link na mail.

U prilogu šaljem link na primjer online evaluacije.

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeErUW8v3zc0KqiCcMozj7uYkkG0AO-hrtJJ8xTji3o-fHuuw/viewform>

Metoda evaluacije 4. Polaznik B.O.Đ.

Smatram da je standardizirani obrazac (online ili ispisani) odličan dodatak kraju svake radionice zato što se na taj način provodi opća standardizirana evaluacija radionice, pa je moguće uspoređivati različite radionice ili voditelje tih radionica temeljem njihovih rezultata dobivenih evaluacijom standardiziranim obrascima. Stoga bih na svojim radionicama ili onima u organizaciji udruge ili druge organizacije koje sam član, uvijek nastojao imati spremne takve obrasce za evaluaciju (pritom dajući prednost online obliku) i motivirati polaznike da iste ispune. Tako i na kraju radionice iz prošle zadaće za ovaj tečaj.

online trening #SkillMe

No kad govorimo o nešto konkretnijoj evaluaciji sadržaja, ovisno o broju polaznika mislim da bi bile interesantne dvije metode: mentalna mapa i nešto kao ***Final Evaluation using flipcharts***².

Za radionicu koja ima cilj polaznike podučiti nekim konkretnim vještinama ili znanju, mislim da je izrada **osobnih mentalnih mapa u 10-15 minuta na papirima** interesantan prikaz (vizualni i kognitivni) znanja koje su polaznici zapamtili tijekom radionice. Najveći problem kod ovakvog davanja povratne informacije vidim u činjenici da polaznici rijetko kad vide vrednovanje njihovog rada u smislu pridavanja važnosti – obično je to korišteno isključivo kao alat za introspekciju. Stoga mislim da bi bilo dobro radove objaviti anonimno zajedno s ostalim rezultatima ili materijalima radionice.

U slučaju kad nije nužno bitno znanje, a radi se o radionici za vrijeme koje (idealno višednevne) se razvila komunikacija među polaznicima, mislim da je metoda poput druge gore navedene dobra zbog izravne i uživo interakcije svih polaznika s jednom instancom materijala za evaluiranje. Štoviše, mislim da bih u slučaju višednevne radionice ovakvu metodu **pustio na provođenje cijeli zadnji dan ili većinu dana**, s ciljem da polaznici mogu slobodno i bez pritiska pristupiti ploči i dati iznijeti svoje mišljenje. Opet, reakcija voditelja radionice na dobivenu **povratnu informaciju mislim da je bitna**, kako bi se pokazalo poštovanje prema dobivenoj povratnoj informaciji i njeno priznavanje i prihvaćanje, pa bi trebalo izdvojiti **15-ak minuta za osvrt na rezultat evaluacije, uz potenciranje diskusije gdje je to prikladno**.

2 Metoda G iz dokumenta Real-Time Evaluation Tools for Meetings & Workshops, https://www.unicef.org/knowledge-exchange/files/Real_Time_Meeting_Evaluation_production.pdf

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 5. Polaznik D.Đ.

Evaluacija u obliku dlana:

1. palac: što nam se najviše svidjelo, što smo dobili radionicom
2. kažiprst: na što bismo upozorili (kako bi se ispravilo, bilo bolje)
3. srednjak: što je bilo apsolutno loše, što zamjeramo
4. prstenjak: što nas veseli
5. mali prst: ostalo

Evaluacija u obliku stabla:

1. jednom bojom označiti kako smo se osjećali na početku radionice
2. drugom bojom označiti kako smo se osjećali tokom radionice
3. miksom dvije boje označiti kako smo se osjećali na kraju radionice

online trening #SkillMe

Metoda **evaluacije putem Dixit karata** je po meni nekako najkreativnija, budući da su karte od istoimene vrlo zabavne društvene igre. Dakle, odabirom karte iz igre Dixit uz objašnjenje zašto baš ta karta i na što asocira, može se doći do opisa osjećaja i napretka vezanog uz samu radionicu. Također se može izraziti kako smo se osjećali prije, za vrijeme i poslije održane radionice. Zanimljivo je gledati odabrane karte i objašnjenje iste.

I naravno, tu je "standardni" evaluacijski obrazac (anketni upitnik), kakav smo najčešće "primorani" imati kao dokaz o održanoj radionici i zadovoljstvu sudionika. Isti može biti anonimn ili sadržavati podatke sudionika te da jednim (ili u par riječi) odgovorom opišu svoje iskustvo, te na nekoj skali (od 1 do 5, slažem se/ne slažem se i sl.) ocijene radionicu, **voditelje te** ukupno iskustvo. Sličan takav upitnik nalazi se i na kraju #SkillMe tečaja. Iako su gore prikazane metode više kreativnije (u jednoj radionici koju sam pohađao su bila čak dva, stablo i Dixit karte), no kažem, postoji mogućnost da se mora imati i "standardni" pisani evaluacijski **obrazac**. Isti može biti kao jedna vrsta pokazatelja što se učinilo na radionici (budući da postoji pisana riječ), te kako bi se ista eventualno mogla poboljšati u budućnosti – **ako su tako bila** percipirana pitanja, te ako su sudionici odgovarali iskreno.

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 6. Polaznica E.O.Đ.

Iz ovog modula bih izdvojila grafičke evaluacijske prikaze u kojima se točkicama unutar kruga izražava mišljenje, ali nisam mogla naći dovoljno dobre online instrumente koje je lagano koristiti pa sam ipak odlučila koristiti Google obrazac koji je u obliku upitnika. Slažem se da ovaj tip instrumenata može biti dosadan, ali bi se sastojao od pitanja otvorenog tipa, a ne od skala procjena ili višestrukog izbora.

Dakle, osmislila sam 5 pitanja otvorenog tipa u kojima se od sudionika traži da napišu što misle o pojedinim faktorima treninga. Budući da se ovaj trening održava online putem, smatram da je ovaj način evaluacije u skladu s treningom. Iz osobnog iskustva sam primijetila da se kroz ocjene **ne mogu izraziti dojmovi i utisci s neke aktivnosti, dok se kroz riječi može napisati sve što se želi** te se može pojasniti bilo koji aspekt aktivnosti. Voditelji aktivnosti na taj način mogu dobiti **povratnu informaciju koja je argumentirana i jasna. Jedini problem bi bio da polaznici ne ispune anketu, ali smatram da se adekvatnim pristupom može pridobiti sudionike i pobuditi njihovu želju za evaluacijom treninga.** U jednom pitanju bih ponudila skalu procjene kao ocjene cjelokupnog treninga jer bi u tom pitanju bili prisiljeni odabrati i ocijeniti trening u cjelini.

Osmišljenom obrascu se može pristupiti ovdje: <https://goo.gl/forms/U2d0TZN7mKkHad8C2>

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 7. Polaznica E.P.

Evaluacija uz pomoć palica

Ovu evaluaciju sam zamislila uz pomoć pomagala. Svaki sudionik dobiva palicu s dva naličja.

Neke od varijanti su:

- Slažem se/Ne slažem se,
- Da/Ne
- Sretan smajlič/tužan smajlič, ili u nekoj low cost varijanti:
- Palac gore/palac dolje(od početnog neutralnog položaja palca) ili npr. Ustajanje-čućanje (ako ne mislimo ići preduboko u refleksiju, jer je ovo ujedno i energizeri) i slične domišljatosti :)

Svaki sudionik ima pravo ne podići palicu. (Što je samo povod za komuniciranje i izražavanje svog stava. HA!)

-> Primjer izrađene palice (s druge strane je nalijepljen crveni, tužni smajlič)

Ovakav način evaluacije mi djeluje odlično jer ima element igre (palice, glasanje) i budi znatiželju (pogledavanje i praćenje tuđih odgovora u krugu, dobijemo uvid u tuđe stavove). Možemo koristiti palice tijekom cijelih radionica, odnosno nakon svake vježbe za kratku evaluaciju stanja u grupi i refleksiju.

Evaluacija kroz ovu igru je vrlo ograničena jer su pitanja na koja se odgovara podloga za dijeljenje iskustava, dojmova i mišljenja. Primjeri pitanja s obzirom na moju radionicu i vježbu

online trening #SkillMe

Vidoviti Milan (saznavanje tko je u grupi bio najbliže rezultatima istraživanja) bi bila ove ili slične formulacije:

Jesu li vas podaci o (ubaci kategoriju: alkoholu, diskriminaciji, seksualnim, zdravstvenim, političkim navikama...) mladih Grada Iloka iznenadili? Sudionici podižu palice. Netko će **odmah** podići svoj odgovor, netko će oklijevati, netko neće podići palicu. **Sve je ovo podloga za razgovor: Mario je brzinski odgovorio na ovo pitanje - Što te je toliko iznenadilo oko toga? Ili: Darija se doumila, možeš li podijeliti svoje mišljenje oko toga? Ili: Gorana nije iznenadio ovaj podatak! Kako to Gorane? isl. (Na ovaj način mogu preispitati što god me, kao voditelja, zanima saznati iz njihove perspektive, a mogu i nagovijestiti nastavak radionica pitanjem poput:**

Slažete li se da mladi mogu nešto napraviti u Gradu Iloku? (Zašto da? Zašto ne? Hajdemo vidjeti...)

Primjeri pitanja s obzirom na ostatak radionica ili na samom kraju radionica:

- Jeste li bili zadovoljni atmosferom na radionici? (Koji je to trenutak bio presudan?)
- Jeste li na današnjim radionicama naučili nešto novo? (Što ste to novo naučili?)
- Biste li preporučili mladima da dolaze na ovakve radionice? (Zašto da, zašto ne?)
- ...

Metoda evaluacije 8. Polaznica E.D.

PREDMET: Evaluacija radionice

Nakon provedene radionice na kojoj su sudjelovali mladi, evaluaciju bih odradila uz pomoć Dixit karata jer **smatram** da njihovo iščitavanje ima značajan feedback.

Obično se takva vrsta evaluacije radi tako da svaki sudionik odabere jednu kartu koja ga najviše privlači, i to naravno vezano uz radionicu, uz doživljena iskustva, te usmeno prezentira svoje doživljaje.

Ja bih ovakvu evaluaciju odradila u pismenom obliku, dakle, svaki sudionik dobije komad papira, odabere svoju kartu i nakon toga svatko za sebe opiše svoju kartu. Ovakvu metodu bih koristila, osim iz razloga što će postojati pisani oblik evaluacije → **kako bih mogla nakon radionice** analizirati kakva je radionica zapravo bila (da li je bila kvalitetna, uspješna, što se postiglo, što bih mogla promijeniti, dodati, izbaciti itd.), sudionici će imati mogućnost izraziti se na vrlo kreativnoj i psihološkoj bazi (moći će dublje doprijeti do vlastitih doživljaja, vrlo vjerojatno i do onih kojih uopće nisu ni svjesni u tom trenutku, a kamoli da bi ih mogli otkriti ili podijeliti na temelju obične ankete).

“Evaluaciju” bih radila i na početku radionice, odnosno, na temelju **karata bi se opisivala** očekivanja.

Provedba cijele evaluacije bi naravno bila anonimnog karaktera → svaki sudionik svoj papir s očekivanjima na poledini označava s četveroznamenkastim brojem kojeg bi morao zapamtiti kako bi istim tim brojem označio i papir po završetku radionice → šifre su namijenjene zapravo za mene, za analizu evaluacije kako bih mogla od iste osobe iščitati očekivanja i rezultate, a da osoba ostane anonimna.

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 9. Polaznik F.B.

Osmisli evaluaciju

Napravio bih evaluaciju u obliku igre. Izdijelio bih prethodno napravljene papiriće. Svakom bih dao onoliko papirića ovisno o tome koliko ima kategorija koje želim da ocjenjuju. Te kategorije bile na nekom flipchartu ili na zidu na hammer papiru. Ispod bih stavio flomastere različitih boja od plave prema crvenoj. Cilj je napisati rečenicu na papir u onoj boji koja odgovara određenoj kategoriji. Odnosno, ukoliko se nekom nije svidao sadržaj koji se obrađivao, tamo će staviti papirić na kojeg je pisao plavom bojom dok će ondje gdje je vrlo pozitivna reakcija staviti papirić na koji je pisao crvenom bojom.

Ovo gore je prvi dio ili prva opcija ovisno o logističkim mogućnostima. Nakon toga (ili možda i umjesto toga) bih uputio sudionike da pogledaju ispod svojih stolaca. Tamo se nalaze zalijepljene novčanice (ne prave). Svatko ima određenu količinu. Potom počinje bidding. Idemo od kategorije do kategorije i može se biddati na omiljene rečenice ili sadržaj radionice koji se želi mijenjati. Sve snimati i potom vidjeti kako je aukcija završila.

Metoda evaluacije 10. Polaznik F.DŽ.

Evaluacija

Smatram da bi sama evaluacija ovog treninga bila primjereno obavljena u obliku sastavka. Mogli bi se na više načina sigurno, no to mi u ovom trenutku pada napamet. Možda jer sam pristran, **volim sastavke**. Konkretno, sastavak bi trebao sadržavati nekoliko ključnih informacija, npr. što smo očekivali od treninga, što smo dobili, da sumiramo što smo naučili, odnosno metode za uvod, kako rješavati situacije, kako ciljeve stvarati i naposljetku kako **pripremiti radionicu**. Nakon toga, sastavak bi trebao sadržavati što mislimo da će nam koristiti iz ovog treninga, kako bi to mogli primijeniti, tj. imamo li neke ideje za primjenu stečenog znanja i imamo li ideju za poboljšanje postojećeg treninga.

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 11. Polaznica I.D.

Za evaluaciju ovog treninga koristila bih online platformu za prikupljanje podataka. Nakon kraćeg istraživanja odabrala sam Typeform jer nudi mnogo opcija za formulaciju pitanja, a oku je ugodan (pogotovo uz malo više truda 😊).

Odabrala sam anketu jer mislim da je najjednostavnije rješenje za prikupljanje podataka online putem. Pale su mi na pamet i neke kreativnije ideje davanja odgovora (npr. pozicioniranje određenih dijelova treninga u koordinacijskom sustavu svidanja/zanimljivosti/praktičnosti..., kao i online barometar stavova), ali ne znam kako bih te ideje provela u djelo. Ipak, da anketa bude što interaktivnija, ubacila sam različite načine davanja odgovora.

Odlučila sam se za evaluaciju cjelokupnog treninga jer mi je to došlo nekako instinktivno, kao zaokruživanje ovih pet tjedana. Pokušala sam obuhvatiti sva područja za koja je korisno dobiti povratnu informaciju uz činjenicu da besplatna verzija ovog alata ograničava broj korištenih stranica.

S tugom zbog završetka treninga pišem zadnje riječi i šaljem vam link na anketu:

<https://ivana100.typeform.com/to/wWYEzb>

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 12. Polaznica J.U.

Evaluacija cjelokupnog treninga anketnim upitnikom *(za potrebe evaluacije ovog treninga ovaj upitnik bio bi izrađen online – koristeći Google surveys)*

1.Koju biste ocjenu dali cjelokupnoj edukaciji:

1

2

3

4

5

2.Koliko ste zadovoljni:	nedovoljan (1)		dovoljan (2)		dobar (3)		vrlo dobar (4)		odličan (5)	
interakcijom voditeljica										
radnom platformom Moodle										
radnim materijalima										
radnim zadacima										
naučenim										

3.Procjenite razumijevanje navedenih tema – prije edukacije	nedovoljan (1)		dovoljan (2)		dobar (3)		vrlo dobar (4)		odličan (5)	
neformalno obrazovanje										
metode neformalnog obrazovanja										
priprema radionica										
evaluacija radionice										

4.Procjenite razumijevanje navedenih tema – poslije edukacije	nedovoljan (1)		dovoljan (2)		dobar (3)		vrlo dobar (4)		odličan (5)	
neformalno obrazovanje										
metode neformalnog obrazovanja										
priprema radionica										
evaluacija radionice										

online trening #SkillMe

5. Hoćete li stečena znanja i vještine stečene ovom edukacijom koristiti u svom daljnjem radu?

1. Da, u potpunosti
2. Jednim dijelom
3. Vrlo malo
4. Uopće ne

6. Što biste od naučenoga na edukaciji istaknuli/što vam se svidjelo?

7. Što biste promijenili na edukaciji/ preporuke za unaprjeđenje edukacije?

Metoda evaluacije 13. Polaznica K.P.

Save / Share / Delete / Rename

S obzirom da je ova edukacija usmjerena na osobe koje će raditi s mladima kroz neformalno obrazovanje, smatram da je prikladno evaluirati što su oni naučili, što bi od toga prenesli drugima, a što bi promijenili ili potpuno uklonili. Neformalno obrazovanje podrazumijeva i neformalnu evaluaciju, ali ona ipak mora biti opsežna i mora poticati na promišljanje, kao i sve aktivnosti u sklopu neformalnog obrazovanja. Stoga bi se usmjerila na evaluaciju cjelokupnog treninga i to na način da svi sudionici podijele znanja koja smatraju da su stekli kroz rubrike „save, share, delete i rename“. Pritom je poželjno obuhvatiti i njihov osobni dojam same edukacije, kao i konstruktivne kritike i poželjne promjene. Rubrika „save“ uključuje sva znanja, sve dojmove koje su polaznici stekli ovim treningom, a žele to zadržati za sebe i upamtiti. To uključuje zadovoljstvo objašnjenjem zadatka svakog modula od strane trenera/trenerice, ostvarivanje svrhe zadatka, naučeno i usvojeno znanje zadatka, korisnost feedbacka trenera/trenerice i sl. Rubrika „share“ uključuje ono što polaznici smatraju korisnim za podijeliti s mladima s kojima će raditi ili sa svojim kolegama, a da su naučili putem ovog treninga. Rubrika „delete“ odnosi se na stvari koje bi potpuno maknuli iz treninga. Rubrika „rename“ odnosi se na stvari koje bi promijenili, primjerice, objasnili na drugi način, drugačije postavili zadatak i sl.

online trening #SkillMe

Ovdje se radi o online treningu pa bi sudionici to mogli odraditi na način da se u word dokumentu postavi evaluacija, svatko ispuni svoje rubrike i uploada to na platformu kako bi drugi sudionici mogli vidjeti i ako žele, komentirati evaluacije drugih sudionika. Sudionici imaju potpunu slobodu odlučiti na što će se više ili manje osvrnuti kroz evaluaciju. Na taj način će voditelji treninga steći i bolji uvid u to koga je što dotaklo s obzirom na to na što su se više ili manje osvrnuli u evaluaciji. Sudionicima bi ova evaluacija bila predstavljena kroz uputu da sva znanja, sve dojmove koje su stekli razvrstaju kroz navedene četiri rubrike, a svaka bi rubrika bila objašnjena na način kako je ranije i navedeno. To je moguće provesti u obliku word dokumenta, ili fizički na papire pa na platformu postaviti fotografije tih papira. Svrha postavljanja na platformu je mogućnost dijeljenja dojmova i znanja s ostalim sudionicima.

Metoda evaluacije 14. Polaznik L.S.

Koristio bih sljedeću evaluaciju za refleksiju na moju prethodno osmišljenu radionicu u modulu IV.

Budući je radionica kulturnog štih, takva bi bila i evaluacija i u potpunosti bismo iskoristili dane **materijale** (olovku i papir). Uručili bi dionicima po komadić papira i zadatak bi bio evaluirati radionicu ispunjavajući papir, što puniji, iscrtaniji, ispisaniji komadić papira – **to bolja radionica**. Ispunjavati papiriće dionici bi mogli, pukim šaranjem, ispisivanjem osjećaja koji su ih prolazili tokom radionice, pisanjem pjesme ili poeme, crtajući ili na bilo koji njima svojstven način. Papiriće bi anonimno ubacili u jednu kutiju i **tu bismo se rastali!**

Jednom kada provedem ovu radionicu i evaluaciju nakon, pobrinut ću se da vam pošaljem fotografije evaluacijskih listića.

Metoda evaluacije 15. Polaznica L.M.

Evaluacija vlastite radionice

Pošto je moja radionica bila osmišljena za provedbu u razredu, evaluaciju svoje radionice **provela bih zadnjih 10 minuta**. Podijelila bih sudionicima svakom po tri papirića različite boje. Na prvom papiriću morali bi napisati što im se najviše svidjelo na radionici, na drugom papiriću morali bi napisati što im se nije svidjelo na radionici i na zadnjem papiriću morali bi napisati **imaju li neki prijedlog za poboljšanje**. Na stol ispred sebe postavila bih tri kutije i oni bi po izlasku iz razreda samo ubacili papiriće u te tri kutije. Ovu metodu bih koristila jer je kratka, ali daje nam konkretne informacije o tome kakva je učenicima bila radionica te što bi i kako **promijenili**.

Metoda evaluacije 16. Polaznica M.M.

Evaluacija radionice – Prevencija ovisnosti o kockanju/klađenju

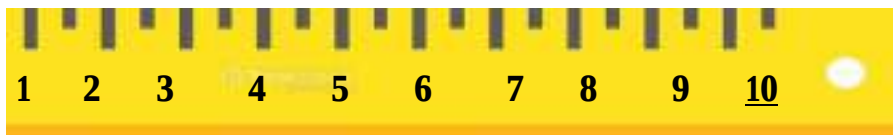
Radionica koju sam osmislila bila je bazirana na likovnom izričaju pošto su sudionici izrađivali ilustracije za kalendar, stoga logičan slijed je da i evaluacija protekne u tom smjeru.

Koristila bi se evaluacijom uz pomoć likovnog materijala uz osmišljene kategorije da od sudionika dobijem povratnu informaciju o kojoj na kraju možemo raspravljati.

1. Upitala bi sudionike da simboličnim crtežom izraze kako se osjećaju nakon provedene radionice, tj. kroz crtež ostave svoj osvrt/komentar na radionicu. Sudionici bi svoje osvrte ubacili u za to predviđenu kutiju.

2. Podvuci liniju ___ ispod broja) Koliko vam je bila zanimljiva ova tema?

3. Koliko vam je bio zanimljiv likovni zadatak?
4. Jesu li vam se svidjeli sudionici i njihovi radovi?
5. Koliko vam je ova radionica bila korisna?
6. Koliko ste zadovoljni organizatorom radionice?

Metoda evaluacije 17. Polaznica M.H.

ZADATAK : EVALUACIJA

Za evaluaciju radionica imam prijedlog evaluacije koja se meni osobno jako sviđa, budući da nisam vična obrascima evaluacije, iako znam da su potrebni. Volim kada iza evaluacije ostane nešto konkretno, vidljivo i opipljivo, nešto što sudionici mogu sami vidjeti kada je gotovo, nešto što daje „closure“ nakon radionice, pogotovo ako se radi o radionicama koje traju nekoliko dana i više.

Galerija iskustava

Ukoliko za to postoje mogućnosti, evaluacija se može napraviti pomoću fotografija sudionika. Potrebno je imati instant fotoaparat na raspolaganju.

- Daje se vrijeme sudionicima da u prostoru u kojem je održana radionica i oko njega, naprave dvije fotografije koje odgovaraju na pitanje: što ti se najviše svidjelo/što ti se nikako nije svidjelo
- najbolje je prvo osigurati vrijeme da dođu na ideju fotografije i tek kada imaju ideju dati fotoaparat da poslikaju
- fotografije se lijepe na zid, galeriju, te sudionici na post it papirićima mogu pojasniti kako koja slika odgovara na pitanje.

Ovo je odlično i kao završna aktivnost i evaluacija u jednom, ukoliko ima dovoljno vremena za to. Metoda je limitirana po pitanju sudionika, tako da je pogodna za manje grupe. Sudionici mogu nakon što treneri poslikaju galeriju uzeti svoje slike kao uspomenu na radionicu/trening.

Još jedna metoda koja je laka za izvedbu, a daje puno informacija o samom treningu i daje sudionicima priliku da pojasne pojedine stavke koje su bile dobre ili koje nisu bile dobre.

Save / Cut / Delete

Ova metoda se može prikazati grafički, nacrtaju se tri kategorije/tri gumba Save, Cut i Delete.

Sudionici dobivaju tri post it papirića na koje zapisuju:

- Što bi izbrisali, što im se nije svidjelo ili ne smatraju korisnim (Delete)
- Na čemu misle da bi se trebalo poraditi i što bi trebalo poboljšati (Cut)
- Što ih se posebno dojmilo, što bi sačuvali i koristili (Save)

Nakon što su gotovi, sudionici jedan po jedan dolaze do zida i lijepe svoje prijedloge, te mogu obrazložiti svoje opaske jedan po jedan ili trener može provjeriti papiriće te odbrati ako ima nekih koji su usuglašeni da se dodatno pojasne, pristup se može mijenjati ovisno o vremenu i broju sudionika.

Metoda evaluacije 18. Polaznica M.M.

EVALUACIJA

Za evaluaciju bih koristila metodu barometar stavova na način da sudionici na ploči/zidu dobiju tvrdnje te im podijelim dovoljan broj veselih, tužni i neodlučnih smile - ova koji će zalijepiti ispod pojedine tvrdnje. Za to vrijeme ja bih izašla iz prostorije.

Tvrdnje bi bile sljedeće:

- Radionica je ispunila moja očekivanja.
- Radionica je bila korisna i primjenjiva je.
- Kompetencije koje sam stekao/la na radionici primijenit ću u svom životu i poslu
- Osjećam se kompetentnije nakon radionice.
- Osjećao/la sam se ugodno na radionici.
- Voditelj/ica radionice je jasno objašnjavao sadržaj.
- Volio bih/voljela bih više ovakvih radionica.

Nakon utvrđivanja stanja, pozvala bih sudionike ako su voljni da objasne svoj stav ili nadodaju nešto ako smatraju da treba dodati.

Metoda evaluacije 19. Polaznik M.I.

Za evaluaciju bih napravio 2 stvari.

1. Klasičnu anketu koja bi se sastojala od konkretnih pitanja, jer ako je pitanju ozbiljna radionica (npr. Prošli zadatak radionica koju bih ja radio o prodaji) smatram da su potrebne i profesionalne ankete iz kojih možemo izvući neke podatke.
2. Napravio bih kao neko drvo. Sudionici bi dobili post – it papiriće na kojim bi pisali pozitivne stvari, što su naučili, što će pamtit... i lijepili na krošnju. Dok bi negativne stvari npr. Nešto što im je zasmatalo, nije svidjelo pisali na post – it papiriće i lijepili ispod stabla kod opalih listova.

Metoda evaluacije 20. Polaznica M.T.

Dakle ja ne vjerujem da bi ikada koristila klasični anketni upitnik, osim ako baš nije nužno, kao recimo u situacijama koje ste vi navele (potreba za praćenjem rezultata kad je projekt financiran s nečije strane ili slično). Ja sam za to da se postave pitanja, ali ne na klasičan način. Moja ideja je onda osmisliti pitanja koja ne bi zahtijevala klasičan odgovor nego bi iziskivala malo promišljanja. Ideju mi je dao vaš prvi zadatak gdje smo trebali opisati što za nas znače formalno i neformalno obrazovanje, ali kroz sliku/pjesmu/intervju. Mislim da je ideja odlična, izjasniti se ali ne na klasičan način.

Moja pitanja sudionicima glasila bi otprilike ovako:

- Navedi jedan film koji te asocira na ovaj tečaj
- Da napišeš knjigu koja bi opisivala tečaj, kojeg bi ona žanra bila?

A bilo bi sigurno i pitanja na zaokruživanje:

- U kojoj od navedenih situacija bi najradije sreo trenerice?
 1. na još jednom tečaju
 2. na drugom kraju ulice
 3. u noćnom izlasku
 4. u knjižnici
- zamisli se u situaciji da moraš opet koristiti ovu platformu:
 1. jao bože ne!
 2. Vrlo rado, sad kad sam se naučio s njom koristiti mogu opet
 3. Platforma je zakon!
 4. Radije ću završiti tečaj za programera i sam isprogramirati drugu

online trening #SkillMe

Bilo bi i pitanja sa slikama:

Koliko su čvrste veze koje si stvorio s drugim sudionicima tokom ovog tečaja?

Kao moguće odgovore bi ponudila slike paukovih mreža – od neke slabe i male do neke širom razgranate i čvrste.

To su ideje samo ovako na brzinu, znači moja anketa bi bila neuobičajena. Napravila bi da bude i anonimna, i svakako bi na kraju papira ostavila par redova da sudionici napišu svoja razmišljanja.

Metoda evaluacije 21. Polaznica P.I.

Ja bi u svojoj radionici stavila tri vrste evaluacije.

1. Stavila bih kutiju negdje u kut gdje sudionici mogu u bilo koje vrijeme anonimno ili ne (kako god žele) ubaciti neki prijedlog/komentar/pohvalu/kritiku
2. Na kraju radionice bih imala nešto slično barometru stavova
3. I još bih napravila svakako kratki anonimni obrazac

Za **drugi tip evaluacije** bih koristila metodu gdje bismo svi ustali i otišli do praznog prostora. Onda bih objasnila da je cijela dužina prostorije uz zid jedna skala gdje je skroz desno najveća ocjena (recimo 5), a skroz lijevo najmanja (neka bude 1). Postoji i prostor u sredini koji isto tako označava srednje ocjene (2,3 i 4). I onda bih postavljala pitanja tako da svako za sebe rasporedi po toj skali svoje mišljenje. Nakon toga čitala bih jedno po jedno pitanje i čekala da se sudionici poslože po skali te onda poslije toga ukoliko žele svoj odabir mogu i komentirati. Uz svako pitanje bih izabrala 2-3 osobe iz 'grupe' kako bi svima objasnili zašto su baš tu stali.

online trening #SkillMe

Pitanja:

1. Jesu li ispunjena Vaša očekivanja?
2. Jesu li sadržaji korisni i primjenjivi u praksi?
3. Molim Vas da ocijenite svaki od dijelova radionice:
 - PRAVILNA PREHRANA - metoda asocijacija
 - KAKO SVAKODNEVNO PRIDONIJETI ZDRAVIJEM ŽIVOTU? - predavanje
 - World Caffé - rad u grupama
 - Priprema zdravog obroka i slaganje primjera dnevnog menija – praktični dio
 - Voditeljica radionice
4. Biste li preporučili radionicu kolegama?
5. Je li trajanje radionice odgovarajuće?

Treći tip evaluacije - anonimno (za one sramežljivije)

Pitanja:

1. M/Ž
2. Kako je voditeljica prenijela sadržaj radionice?
3. Koji je za Vas bio najvažniji/najzanimljiviji dio radionice?
4. Vaš prijedlog za poboljšanje radionice?
5. Sveukupni dojam o radionici.

Metoda evaluacije 22. Polaznica P.P.

Moguća metoda evaluacije treninga i njegovih pojedinih sastavnica:

- Trenerice nasumice podijele sudionike u grupe od 4 osobe. Postavljaju rok za dostavu evaluacije.
- Svaka se grupa dogovara kada i na koji će se način „sastati“ kako bi se provela evaluacija: na Facebook/WhatsApp/Viber/Skype/Hangouts chatu, na forumu, preko emaila, osobno u kafiću ;)
- Grupa određuje „zapisničara“ koji će biti odgovoran za prikupljanje rezultata evaluacije i kontakt s trenericama.
- Prije nego što se grupa sastane, svatko treba razmisliti o cijelom treningu i raznim njegovim aspektima (platforma, trenerice, program, ishodi učenja, relevantnost, tempo, feedback i sl.) u trima kategorijama:
 - kovčeg – reprezentira nešto što ćemo ponijeti sa sobom kao korisno iskustvo. U ovu kategoriju spadaju i pozitivni aspekti treninga, nešto što se sudionicima dopalo.
 - vešmašina – reprezentira sugestije za poboljšanje, nešto što se mora „oprati“ prije ponovne uporabe.
 - kanta za smeće – reprezentira negativne aspekte treninga, nešto što nam se nije svidjelo, što bi se moglo izbaciti, nešto nepotrebno.
- Bitno je naglasiti da povratne informacije od sudionika budu što konkretnije kako bi trenericama bilo lakše poboljšati trening u budućnosti. Najbolje bi bilo da „zapisničar“ postavlja članovima svoje grupe dodatna pitanja kako bi što više konkretizirali odgovore.
- Za vrijeme „sastanka“ svatko iznosi svoje mišljenje i komentare. Vjerojatno će se razviti diskusija, a sudionici će se upoznati sa stavovima drugih.
- „Zapisničar“ prikuplja sve odgovore, uređuje u formi Word dokumenta, mentalne mape, tablice i sl. i proslijeđuje trenericama.

online trening #SkillMe

- Trenerice uživaju u konkretnoj i pozitivnoj evaluaciji ☺ uspoređuju rezultate evaluacija svih grupa te ih koriste za poboljšanje projekta i izvještavanje.

Metoda evaluacije 23. Polaznik P.K.

Evaluacija cijelog treninga

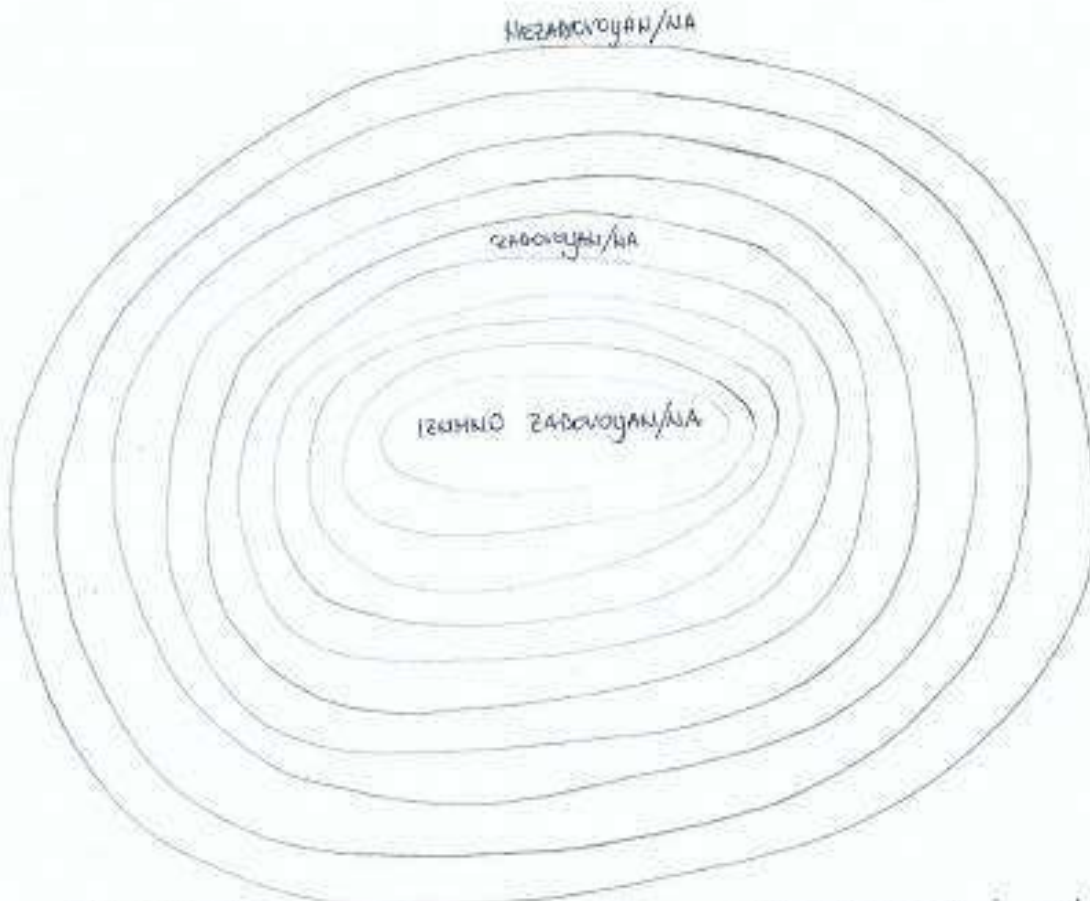
Izaberi sliku koja najbolje odgovara tvom iskustvu u ovom treningu. Svoj odabir potkrijepi kratkim obrazloženjem.

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 24. Polaznica P.Š.

Evaluirati tako da se označi mjesto (točkan, isicdan) na krugovima. Primjer, ako je osoba izumno zadovoljna predanom aktivnošću, označit će krug najbliži toj izjavi, odnosno ako je zadovoljna/nezadovoljna, krugove najbliže tim izjavama. Postoji deset krugova, tako da se do smatra više vizualnom evaluacijom od 1-10 (mjesto uobičajenih pitanje/zadeuzi).

Metoda evaluacije 25. Polaznica S.P.

Za evaluaciju treninga koristila bih se sa stranicom na internetu pod nazivom AnswerGarden
<https://answergarden.ch/>

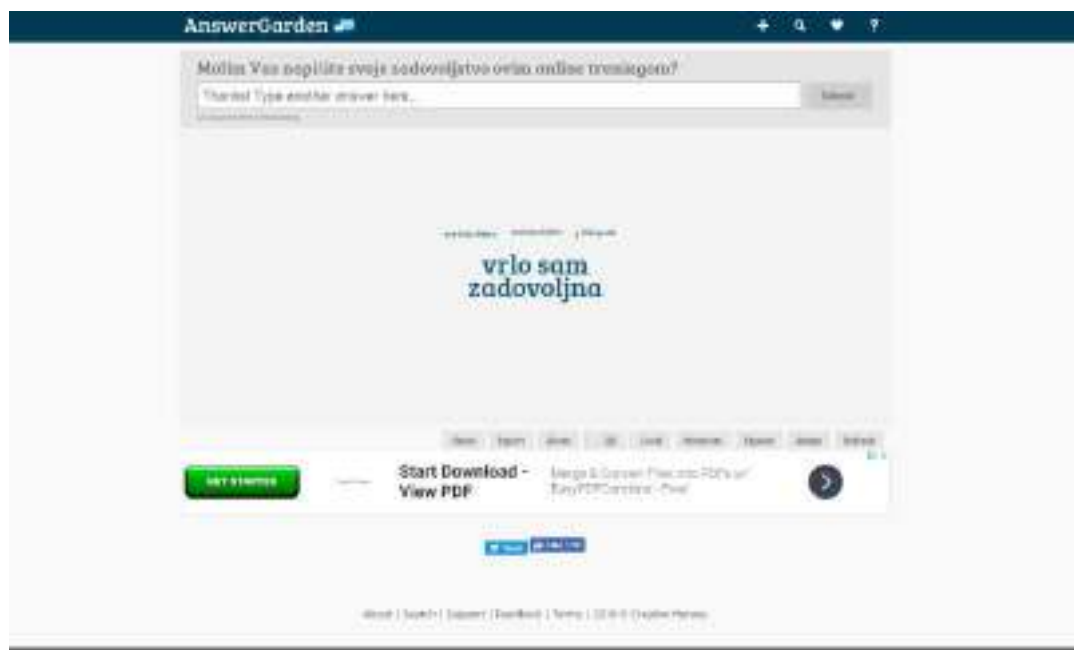

AnswerGarden djeluje tako da onaj tko provodi evaluaciju napiše neko/a pitanje/a, kao što je **moje gore na slici** (*Molimo Vas napisati svoje zadovoljstvo ovim online treningom*), tada po završetku treninga voditelj sudionicima daje smjernice kako da dođu na **stranicu** i **kako da odgovore**. Sudionici pomoću svojih računala, laptopa i internet veze ostavlja svoj odgovor koji se nakon toga pojavljuje na bijeloj podlozi ispod pitanja.

Pitanje ostaje jedan dan pa sudionici mogu ostavljati svoje odgovore. Ako nekoliko sudionika napiše isti odgovor on se na podlozi, gdje su vidljivi svi odgovori, povećava u odnosu na druge.

OBJAŠNJENJE:

Dakle, koristila bih online alate i modernu tehnologiju za evaluaciju iz razloga što je jednostavno za koristiti, sudionicima zanimljiva, a na brz i simpatičan način se dobiju neki vrlo lijepi i zanimljivi, a mislim da i istiniti odgovori. U ovom slučaju sudionici su iz različitih krajeva i zato mi ova metoda djeluje najbolja.

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 26. Polaznica S.Ć.

U zadnjem modulu objasnila bih metode evaluacije (kao što i jeste) te bih zamolila sudionike da pomoću navedenih metoda (njih više) ocjene trening. Na taj način bi vidjela jesu li sudionici shvatili bit evaluacije i na koji način ocjenjuju trening, a također **bih dobila povratne** informacije o treningu općenito (i to iz više metoda po sudioniku jer bi im to bio zadatak).

Lakše mi je osmisлити metodu za trening koji nije online, no svoju ideju bih mogla i preformulirati kako bi se mogla koristiti i putem interneta. Na pamet mi je pala metoda s kovertama koje bi (u slučaju treninga uživo) bile na zidu. Bile bi postavljene kao semafor, jedna crvena, žuta i zelena. Zamolila bih sudionike da u zelenu napišu sve što im se svidjelo (anonimno, kao i za ostale kovertе), u crvenu stvari koje im se nisu svidjele i koje bi promijenili, a u žutu način na koji bi to promijenili, da li bi nešto dodali ili uklonili (žuta kovertа bi služila kao svojevrsna kovertа s novim idejama, pa bi mogla biti na nju nacrtana žarulja).

Način na koji bih to prenesla na online radionicu je taj da bih napravila mapu na Google disku s tri različita foldera u koje bi sudionici anonimno upisivali svoje mišljenje (isto kao u semafor, samo u foldere na disku). Nekako mi se to čini vrlo jednostavno, **sudionici sjede** za svojim računalima i upisuju evaluaciju, makar bih metoda sa semaforom uživo bila puno zanimljivija.

online trening #SkillMe

Metoda evaluacije 27. Polaznica S.Š.

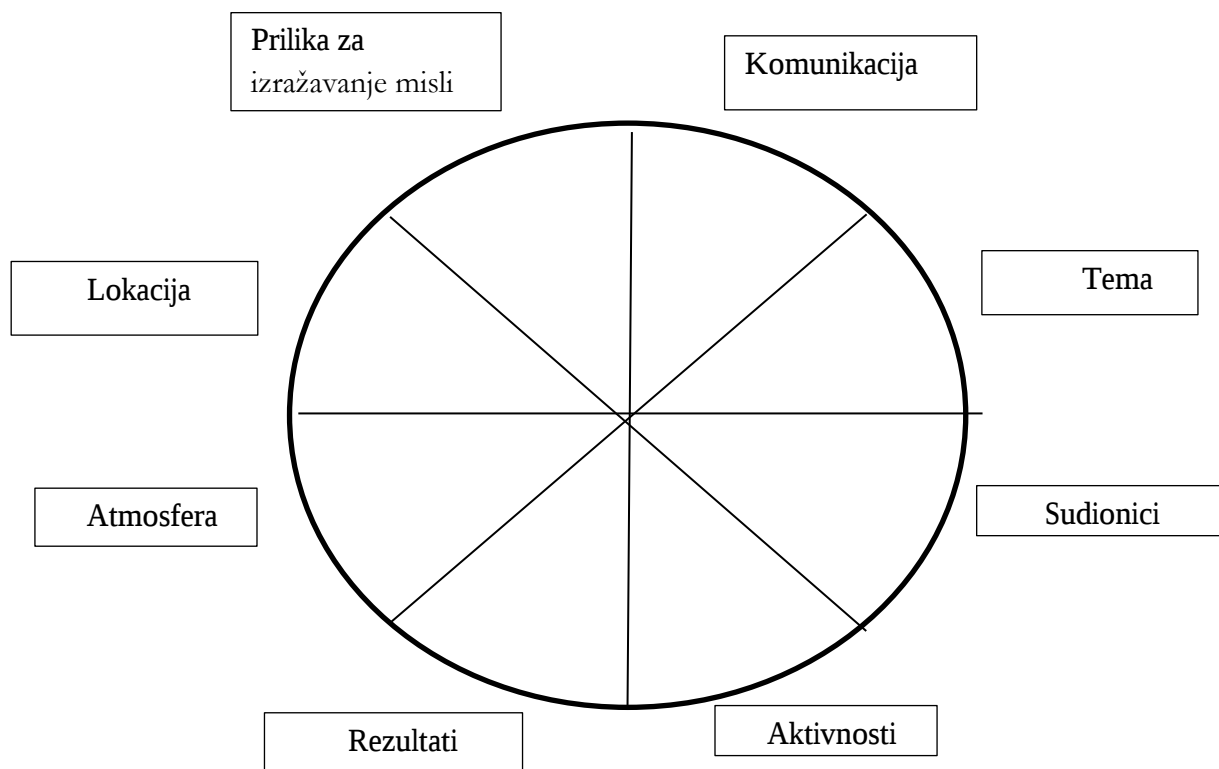
Za evaluaciju odlučila sam se za evaluaciju cjelokupnoga online treninga. Tip za koji sam se odlučila je kraći anketni upitnik kombiniran sa kreativnim stvaralaštvom. Uz crtež, od sudionika je tražena i interpretacija istog. Na taj način ćemo spriječiti pogrešno interpretiranje od strane ostalih, ali i **samo monotono pisanje prekinuti kreativnim stvaralaštvom** čime ćemo potaknuti sudionike na razmišljanje o samom treningu.

Crtežom i kratkom interpretacijom istog odgovori na slijedeća pitanja.

- Što Vam se najviše svidjelo na ovom online treningu?
- Što Vam se najmanje svidjelo na ovom online treningu?
- **Kakvu korist ste imali od sudjelovanja od ovom online treningu?**
- Što bi se trebalo poboljšati u ovom online treningu?
- U kojoj mjeri je ovaj online trening ispunio Vaša očekivanja?

Metoda evaluacije 28. Polaznik T.Z.

Ovu vrstu evaluacije bi proveo na svojoj radionici o vršnjačkom nasilju. Iz razloga jer sudionici **sami mogu dati ocjene od 1-5** sa flomasterima, ocjena 5 bi bila u sredini a ostale ocjene bi išle prema rubu. Ovom metodom bi dali kritičku ocjenu i jasno se vidi povratna informacija. Sudionici procjenjuju uz pomoć skale, nakon što daju svoju povratnu informaciju, **grupa** raspravlja o rezultatima, te se može razviti konstruktivna rasprava.

online trening #SkillMe

Nadamo se da vam je sve kroz što smo prošli bilo korisno i da ćete predložene metode, upute i savjete koristiti u vašem radu. Također se nadamo da ćete naučeno širiti dalje, jer zapamtite, pravo bogatstvo u procesu neformalnog obrazovanje predstavljaju **sudionici** sa svojim iskustvima i znanjem!

Za sva daljnja pitanja i savjete nam se uvijek možete obratiti, rado ćemo vam odgovoriti i priskočiti u pomoć!

Valentina i Branimira